

**XV Міжнародна науково-практична
конференція молодих учених і студентів**

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІЧНОГО
І СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ:
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД»**

Тернопіль - ЗУНУ

ЗБІРНИК ТЕЗ

29-30 / III / 2022

**МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**Wrocław University
of Economics**

iholland
university of
applied sciences

AARHUS UNIVERSITY

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут
міжнародних відносин ім. Б.Д. Гаврилишина
Українсько-нідерландська факультет-програта
Кафедра міжнародних економічних відносин
Орхуський Університет, Данія
Університет прикладних наук Inholland, Королівство Нідерланди
Вроцлавський університет економіки та бізнесу, Республіка Польща

XV Міжнародна
науково-практична конференція
молодих учених і студентів

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІЧНОГО
ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ:
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД»**

Тези доповідей

29-30 березня 2022 року

Тернопіль
ЗУНУ
2022

Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід // Тези доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 239 с.

За загальною редакцією
проф. Крисоватого А.І., проф. Зварича Р.Є.

Редакційна колегія:

Батрин Н.В., к.ф.н., доцент
Болквядзе Н.І., к.е.н., доцент
Бучинська Т.В., к.е.н., доцент
Войтенко О.М., к.е.н., доцент
Вергун Л.І., к.ф.н., доцент
Галаса І.С., к.ф.н., доцент
Гомотюк В.О., к.е.н., доцент
Дем'янюк О.Б. к.е.н., доцент
Длугопольська Т.І., к.е.н., доцент
Мигаль О.Ф., к.е.н., доцент
Сохацька О.М., д.е.н., професор
Сохацький О.Ю., к.е.н., ст. викладач

Рекомендовано до друку
Вченою радою
Західноукраїнського національного університету
(протокол № 7 від 26 січня 2022 р.)

Редакційна колегія повідомляє,
що автори публікації несуть відповідальність
за достовірність поданої інформації, зміст матеріалів,
їхнє мовно-стилістичне оформлення
та відсутність академічного плагіату.

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Безубченко Ольга, Захарова Ольга, Ніколенко Тамара
Маріупольський державний університет
м. Маріуполь

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН СВІТУ

В переважній більшості країн світу прямі іноземні інвестиції розглядаються як вагома складова економічного зростання, у зв'язку з чим вживаються заходи для створення відкритих інвестиційних режимів та скасування обмежень, пов'язаних із залученням іноземних інвестицій. Для іноземних інвесторів в країнах створюються особливі умови діяльності, усуваються бар'єри для інвестування в національні економіки, спрощуються умови для створення підприємств з іноземним капіталом. В цьому світі актуалізуються питання забезпечення безпеки інвестиційного розвитку, що вимагає й оцінки її рівня задля постійного моніторингу та запобігання поглиблення ризиків, пов'язаних з іноземним інвестуванням.

На основі аналізу наявних підходів [1, 2, 4] запропоновано інструментарій оцінки рівня безпеки інвестиційного розвитку, що базується на методиці побудови багатовимірних інтегральних показників. Розроблений інструментарій базується на наступному алгоритмі:

1. Запропоновано інтегральний показник інвестиційної безпеки (*CSI*), що структурно складається з двох елементів (субіндексів): індексу рівня інвестиційного розвитку (*IDI*) та індексу рівня інвестиційної привабливості (*IAI*).

Рівень інвестиційного розвитку запропоновано оцінювати на основі таких показників: імпорт ПП на душу населення (притік ПП), експорт ПП на душу населення (відтік ПП), ПП, у% до ВВП (рівень іноземного інвестування, що є індикатором спроможності країни залучати іноземний капітал для забезпечення економічного розвитку, зокрема на інноваційних засадах), валове накопичення у % до ВВП (здатність економіки до самофінансування, зокрема за норми нагромадження менше 10% ВВП економічний розвиток відсутній, частка країни в світових обсягах ПП, темпи приросту ПП.

Інтегральний рівень інвестиційної привабливості запропоновано визначати на основі позицій країн в міжнародних рейтингах, зокрема за індексом глобальної конкурентоспроможності, за індексом легкості ведення бізнесу, індексом глобальних інновацій, індексом економічної свободи, індексом сприйняття корупції.

Одиничні показники, що запропоновано включати до індексу з різних аспектів характеризують розвиток інвестиційної діяльності з одного боку, а з іншого визначають позиції країн з точки зору рівня інвестиційної привабливості. Вибір статистичної інформації, що характеризує систему зазначених одиничних індикаторів за останній десятирічний період (2011-2020 рр.) за вибіркою країн ЄС + Україна.

2. Нормування одиничних параметрів з метою приведення їх до порівнювального вигляду та наступного включення до комплексного індексу.

Для нормування в дослідженні використано метод «max-min», що передбачає застосування наступних перетворень: для показників стимуляторів (1) та дестимуляторів (2).

$$P_{ij} = \frac{x_{ij} - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}} \quad (1)$$

$$P_{ij} = \frac{x_{\max} - x_{ij}}{x_{\max} - x_{\min}} \quad (2)$$

3. Агрегування нормованих показників до інтегрального індексу. Зокрема, застосовано лінійне агрегування, сам інтегральний індекс та його субскладові розраховано за формулою середньої арифметичної зваженої (3-5).

$$CSI = \frac{IDI + IAI}{2} \quad (3)$$

$$IDI = \frac{I1.1 + I1.2 + I1.3 + I1.4 + I1.5 + I1.6}{6} \quad (4)$$

$$IAI = \frac{I2.1 + I2.2 + I2.3 + I2.4 + I2.5}{5} \quad (5)$$

Відповідно до цього методу отримані інтегральні оцінки будуть в діапазоні (0;1) або приведені у відсоткову форму (0;100). Чим вищим є рівень безпеки інвестиційного розвитку, тим ближчим буде індекс 100%.

В якості критичного значення можна обрати нормовані оцінки за середніми рівнями одиничних показників, що дозволить класифікувати країни за рівнем безпеки інвестиційного розвитку.

4. Побудова рейтингу країн за рівнем безпеки інвестиційного розвитку та його аналіз.

5. Проведення факторного аналізу (з використанням інструментів кореляційно-регресійного моделювання), що дозволить визначити найбільш вагомні чинники, що формують відповідний рівень безпеки інвестиційного розвитку та враховувати їх при прогнозуванні відповідних показників розвитку країн.

Таким чином, застосування запропонованого інструментарію дозволяє оцінювати та моніторити рівень безпеки інвестиційного розвитку у певній вибірці країн, визначити позиції країн в компаративному рейтингу за інтегральним рівнем безпеки; виявляти чинники, що впливають на формування

певного рівня безпеки, та мати можливість здійснювати регулювання з метою підвищення рівня інвестиційної безпеки.

Перелік використаних джерел:

1. Варналії З. С., Босенко В. А. Інвестиційна привабливість та інвестиційна безпека України. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 1 (50). С. 144-148.
2. Закревська Л. М. Заїнчковський А. О. Інвестиційна безпека як складова економічної безпеки. *Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки»*. Черкаси : ЧНУ. 2016. № 2. С. 28-34.
3. Нікитенко Д. В. Проблеми визначення сутності інвестиційної безпеки. *Приазовський економічний вісник*. 2017. № 2 (02). С. 19–23.
4. Ткаленко С. І. Інвестиційна безпека: теорія, методологія, практика : монографія. Чернівці : ЧНТУ, 2018. 286 с.

Гугул Оксана

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ

В умовах глобалізації економічного простору та інтеграції економічних процесів створення сприятливого інвестиційного клімату є необхідним для сталого економічного розвитку країни в контексті зовнішньоекономічної діяльності. Формування безпечного та надійного бізнес-середовища для іноземних інвесторів є одним із ключових чинників збільшення добробуту населення, обсягів валового внутрішнього продукту та репутації країни на світовій арені [6, с.345].

Поняття інвестиційного клімату об'єднує в собі цілу систему факторів, які визначають ділову привабливість окремої країни або її території [3, с.123].

Є такі показники клімату:

1. Корпоративний – привабливість об'єкта з точки зору його кредиторів, які купують цінні папери;
2. Привабливість галузі економіки;
3. Регіональний діловий клімат, який визначається як частка ризику з економічним потенціалом;
4. Інвестиційний клімат країни, що оцінюється провідними рейтинговими агентствами світу;
5. Світовий діловий клімат

Сприятливий інвестиційний клімат – поняття відносне, оскільки воно оцінюється безпосередньо потенційними інвесторами [1]. Проте, беручи до уваги досвід європейських країн та діяльність підприємців у цілому світі, можна виокремити основні фактори та чинники, які формують інвестиційний клімат держави. Серед них виділяють такі, як:

- прозора й обґрунтована законодавча база у сфері інвестування та державне регулювання інвестиційної діяльності;
- наявність загальних умов інвестиційної діяльності, валютне регулювання, стабілізація національної валюти, забезпечення інвестиційного рейтингу держави чи регіону на світовій арені;
- наявність гарантій, наданих державою інвесторам-нерезидентам;
- податкові пільги, режим іноземного інвестування, умови реєстрації іноземних інвестицій і спільних підприємств, наявність вільних економічних зон;
- стабільна робота фінансових і кредитних установ; – стабільна політична ситуація;
- відсутність корупції і бюрократії;
- сприятливий стан інвестиційного ринку (функціонування фондових бірж, наявність інфраструктури тендерів);
- рівень розвитку продуктивних сил;
- інвестиційна активність населення (виконання державної програми приватизації, зміна структури форм власності, мотивація дій індивідуальних інвесторів) та інші

Загалом на інвестиційний клімат держави чинять вплив дуже багато різноманітних факторів, однак вирішальне значення серед них мають насамперед політична стабільність, ступінь втручання уряду в економіку, наявність чи відсутність природних ресурсів, демографічна ситуація, географічне положення, рівень та динаміка ключових макроекономічних показників [5].

Зробимо оцінку інвестиційного клімату України за допомогою оцінки основних факторів, що впливають на формування інвестиційного клімату.

1. Зовнішньополітичний стан. Політична ситуація після виборів Президента України та Верховної Ради, втрата довіри населення до уряду, анексія Криму Росією та агресія Росії на Сході України значно погіршують політичну оцінку України.

2. Макроекономічні фактори.

3. Правове середовище. Державне законодавство України щодо інвестицій зробило однакові умови діяльності для іноземних та вітчизняних інвесторів. Воно дає необхідні гарантії діяльності для інвесторів, а саме застосовує національний режим інвестиційної діяльності. Інвестиції в Україні не підлягають вилученню з приватної власності осіб у власність держави [2].

4. Податкове оточення. Податкова політика держави має вплив на інвестиційну діяльність, адже саме величина податкового навантаження є часто вирішальним фактором у прийнятті рішення щодо інвестування в економіку країни.

Таким чином, проведений аналіз інвестиційного клімату України в контексті зовнішньоекономічної діяльності та факторів, які впливають на формування такого бізнес-середовища, дає змогу зробити висновок, що інвестиційний клімат – це комплексне поняття, на яке впливають економічні,

політичні, соціальні та інші фактори [4, с.118]. Можна зазначити, що Україна є недостатньо привабливою для інвестиційних потоків, але має перспективи за умови усунення наявних ключових проблем щодо залучення інвестицій.

Перелік використаних джерел:

1. Беззуб І. Іноземні інвестиції в українській економіці: сайт. URL: <http://www.nbuvip.gov.ua/index.php?option> (дата звернення 5.10.2020).
2. Державна служба статистики України: сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.10.2020).
3. Диха М.В. Глобальна конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість України: стратегії реалізації : [монографія]. Хмельницький : Вид-во «Цюпак А.А.», 2019. 207 с.
4. Коваленко Ю.М., Мельничук Т.О. Прямі іноземні інвестиції: національний і міжнародний аспект : Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2019. № 1. С. 112–120
5. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації: сайт. URL: <https://eba.com.ua/korupsiya-ta-nedovirado-sudovoyisystemy-ocholyuyut-rejtyng-pereshkod-dlyainvestoriv-tretij-gik-pospil/> (дата звернення: 02.10.2020).
6. Офіційний сайт Світового банку Doing Business: сайт. URL: [http://russian.doingbusiness.org/ data](http://russian.doingbusiness.org/data) (дата звернення: 07.10.2020).

Длугопольська Тетяна, Доброводський Дмитро
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Домінантною тенденцією сучасного етапу розвитку світової економіки є її фінансіалізація, що проявляється не лише в випереджаючому зростанні вартості фінансових активів в реальному секторі економіки, посиленні взаємозв'язку та взаємозалежності національних економік та глобального економічного простору, а й у якісній зміні структури фінансового капіталу. Рух глобального фінансового капіталу каналами світової фінансової системи відбувається у різних формах, серед яких особливе місце займають прямі іноземні інвестиції, що включають інвестиції в пайові та боргові цінні папери. Фінансова глобалізація посилює тенденцію до розширення ринкового сегменту прямих іноземних інвестицій, загальний накопичений обсяг яких у 2021 році становив 58,7 трлн. дол., збільшившись у 4,1 рази з 2001 року. Прямі іноземні інвестиції обмежено рамками чинної світової валютно-фінансової системи, однією з головних проблем функціонування якої на сучасному етапі є існування

глобальних дисбалансів, що визначають основні напрямки переміщень фінансового капіталу [1].

В даний час відзначається уповільнення зростання світової економіки після активного відновлення слідом за спадом, викликаним пандемією. Після активного відновлення зростання у другій половині 2020 року темпи відновлення світової економіки знизилися у першому півріччі 2021 року на тлі нових спалахів COVID-19, поточних проблем у роботі глобальних виробничо-збутових ланцюжків та високих цін на сировинні товари. Незважаючи на значний прогрес у вакцинації населення в розвинених економіках і багатьох великих країнах з ринком, що формується, і економіках, що розвиваються, у третьому кварталі 2021 року зростання світової економіки ще більше сповільнилося, оскільки різке уповільнення економічного зростання в США та Китаї з лишком компенсувало впевнене зростання в Євразії [1]. Уповільнення зростання світової економіки, яке спостерігається останнім часом, багато в чому відображає загострення проблем із поставками, включаючи дефіцит електроенергії в Китаї, що створило серйозну загрозу для світового промислового виробництва та виробничо-збутових ланцюжків.

Однією з головних проблем стало прискорення інфляції, і в результаті заходів, які вживаються центральними банками, умови кредитування на світових ринках стали посилюватися. Глобальна споживча інфляція неухильно зростала протягом 2021 року та у жовтні досягла 4,9%, що на 1,9% вище за рівень, зареєстрований напередодні пандемії у 2020 році [2]. Прискорення інфляції відбувалося у всіх регіонах та за всіма компонентами, що стало відображенням динамічного зростання світового попиту на товари у поєднанні з різким стрибком цін на енергоносії та продовольство, а також погіршенням глобальної ситуації із логістикою.

У розвинених економіках умови кредитування пом'якшилися, а курси акцій злетіли до рекордних позначок, чому сприяли високі прибутки корпорацій. Незважаючи на прискорення інфляції і той факт, що у листопаді 2021 року Федеральна резервна система почала скорочувати обсяг викупу активів, прибутковість 10-річних державних облігацій США підвищилася несуттєво [2]. В країнах, що розвиваються, протягом останніх місяців 2021 року спостерігалось посилення умов кредитування, зумовлене економічним спадом внаслідок пандемії, ризиками, а також підвищенням ключових ставок з метою стримування інфляції, що перевищила цільові орієнтири.

Виятковою особливістю кризи COVID-19 є динаміка потоків капіталу, масштаби та швидкість відтоку капіталу. Країни з слабкішими позиціями на фінансовому ринку зіткнулися з масовим відпливом портфельних інвестицій, тому що в період кризи та невизначеності міжнародні інвестори виводять капітал або інвестують у безпечніші активи. Портфельні інвестиції, які, як правило, є найбільш волатильною категорією активів, швидко відреагували на шок, який пандемія завдала глобальній економіці.

Різка зміна ситуації щодо прибутку та доходів для компаній, спричинена кризою COVID-19, відбулася після кількох років зростання корпоративної

заборгованості та нарощування позикових коштів. Крім того, значна частина збільшення боргу є додатковими ризиками, у міру того як короткострокові труднощі обслуговування боргу, пов'язані з нестачею ліквідності, з часом призводять до неплатоспроможності. Корпорації стикаються з додатковими ризиками у контексті суттєвого знецінення валют. В останні роки корпорації в країнах з економікою, що розвивається, все частіше мають можливість випускати облігації у своїй місцевій валюті, у той час як випуск облігацій в іноземній валюті в даний час становить лише 18%. З іншого боку, зросла частка іноземної власності. Падіння вартості національних валют по відношенню до долара США збільшує витрати на обслуговування боргу емітентів облігацій у місцевій валюті, що, ймовірно, створює нестачу ліквідності. Знецінення валют у країнах з економікою, що розвивається, підвищує ризики, пов'язані з сукупними витратами для інвесторів, і може викликати продаж акцій і відхід інвестора з ринку. Усе це проявляється в раптовому припиненні припливу портфельних інвестицій, що відображається на перерозподілі портфельних інвестицій у контексті зниження прибутковості активів у країнах з економікою, що розвивається. Країни по-різному відреагували на ситуацію, пов'язану з відпливом або раптовим припиненням інвестицій, частково тому, що заходи реагування багато в чому залежать від економічної ситуації, яка була в країні до початку кризи.

Перелік використаних джерел:

1. World Economic Outlook (2021). Rebalancing growth. International Monetary Fund. URL: <http://imf.org/external/pubs/ft/weo/2021/12/index.htm>.
2. Macroeconomic Imbalances Procedure (2021). URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/macroeconomic_imbalance_procedure/index_en.htm.

Olha Lutsiv

West Ukrainian National University
Ternopil

IMPACT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS ON UKRAINIAN ECONOMY

Negative in the processes of foreign investment in Ukraine's economy is the fact that its structure for types of economic activity does not correspond to the strategic priorities of national economy development and its adaptation to the conditions of global competition. It should be noted that most of the investments attracted to the economy of Ukraine are investments from offshore zones, and this is an indication that most of the funds raised – the money of Ukrainian investors who seek to optimize tax losses.

Nowadays, foreign direct investment (FDI) is one of the most important sources of capital income. Therefore, in terms of predictability and financial stability of the state should be stimulated attracting the most direct foreign investments. Factors such as the emergence of international corporations that can have contributed to the development of foreign investment to ensure the free movement of capital, the transnationalization of economic processes in the world, development of global financial market, which is rapidly increasing the importance and value of foreign investment. In addition, the stability of macroeconomic indicators of developed countries, the deepening of the process should be taken into account the same as international division of labor, international production, scientific and technical cooperation, as well as the emergence integration of associations that strengthen international cooperation and collaboration.

The investment climate of the country plays a significant role in attracting foreign capital certain factors (socio-economic, political, organizational and legal, etc.) that are characteristic for the recipient's country. The main factors shaping the investment climate are: development infrastructure, macroeconomic balance, political stability, tax policy, favorable legal framework, barriers to market entry, availability of natural resources, financial market conditions, quality and distribution of labor, currency risk, quality of public administration, protection of intellectual property.

Today in Ukraine there are a number of investment-attractive factors that contribute to its expansion investment relations:

- ✓ large capacious and almost competitively unlimited domestic market of most commodities positions;
- ✓ location of major transport routes between Europe and Asia;
- ✓ developed infrastructure (availability of ports, bridges, airports, warehouses, communication systems, water supply);
- ✓ cheap but skilled labor.

Negative in the processes of foreign investment in Ukraine's economy is the fact that its structure for types of economic activity does not correspond to the strategic priorities of national economy development and its adaptation to the conditions of global competition. It should be noted that most of the investments attracted to the economy of Ukraine are investments from offshore zones, and this is an indication that most of the funds raised – the money of Ukrainian investors who seek to optimize tax losses.

The main problems hindering the development of foreign investment in Ukraine are:

- corruption and inefficient judiciary (inability to protect property rights or fair resolve a business dispute);
- imperfection of the relevant legal framework (vagueness and opacity of legislation, which can be interpreted ambiguously, as well as the practice of frequent changes in legislation);
- high level of bureaucracy (the need to obtain a large number of permits in various instances);
- failure to promote the tax system of business development;

- lack of an effective insurance system (insufficiently developed state insurance mechanisms of foreign investments);
- insufficient state funding of domestic research institutions;
- lack of its own system for assessing the investment climate of the country and its individual regions;
- low level of protection of the rights of potential investors;
- unreliability of the banking system (Ukrainian banks have lost the trust of foreign creditors, and also, most importantly, the trust of the population; lending to legal entities and individuals by banks is limited, the volume of deposits on Ukrainian bank accounts has significantly decreased);
- shortage of experienced and qualified specialists in project management;
- low standard of living of citizens and reduction of their purchasing power due to inflation processes;
- lack of practical experience, weak development of venture capital infrastructure of Ukraine.

As a conclusion, it is clearly seen that foreign direct investments have a positive impact on the economy at all, and on Ukrainian one as well, but there are some problems in Ukrainian politics (economical politic, legal politic etc.) which are not quite prospective for foreign investors and are not adapted for their development.

References:

1. Харчук С. А. Стан інвестиційної діяльності підприємств України в умовах економічної нестабільності. Журнал «Економіка та держава». 2020. №1. С. 66- 72.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.05.2020).

Qin Junyi
Jiuquan Vocational technical College
China

THEORITICAL FRAMEWORK OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT OF MULTINATIONAL CORPORATIONS

Foreign direct investment is the symmetry of foreign indirect investment, which refers to the outflow of a country's international direct investment, that is, the investment made by investors to directly establish and operate enterprises in foreign countries. Foreign direct investment can be divided into:

1. Participate in capital, only participate in a small amount of investment, do not participate in business operations, and dispatch technical personnel and consultants to serve as guidance when necessary.
2. Start a joint venture. Both parties will jointly invest and dispatch personnel with representative rights to participate in the operation. In order to protect

their own interests, some developing countries have legislative restrictions on the proportion of foreign capital in joint ventures.

3. Acquisition of existing enterprises.
4. Open a subsidiary (or branch), funded by the head office, and open an independent business enterprise according to local laws.

Foreign direct investment generally shows that investors export capital, directly open factories abroad, set up branches, or buy local original enterprises, or cooperate with local governments, groups, and private enterprises, and obtain the right to directly manage various enterprises. Foreign direct investment helps the invested country to solve financial difficulties, introduce advanced technology, expand export trade, and increase employment opportunities, so it is widely accepted.

Since the 1950s, the rapid development of multinational corporations and their foreign direct investment has attracted widespread attention from Western scholars, and has formed monopoly advantage, comparative advantage theory, international product cycle theory, oligopoly behavior theory, market internalization theory and international Various academic schools, such as the production trade-off theory, aim at explaining and expounding the foreign direct investment behavior of multinational corporations. With the acceleration of economic globalization and regional economic integration, international direct investment plays an increasingly important role in countries, regions and even the global economy. Cross-border direct investment has now become one of the important factors driving the growth of the world economy. It is impossible for any country to seek development only by relying on its own resources, capital, technology or market. It has become an inevitable choice to go international. Since the 1980s, with the major changes in the international economic structure, countries have gradually loosened the controls on their own foreign direct investment while encouraging the inflow of foreign capital, and actively adopted measures to encourage foreign direct investment activities. The theory poses new challenges and, on the other hand, demands for empirical research on foreign direct investment [1].

The theory of foreign direct investment by multinational corporations can be roughly divided into two categories: developed countries and developing countries in terms of its application[2]. The theory of foreign direct investment by developed countries is the mainstream theory in the field of international direct investment theory, including Hymer's monopoly advantage theory, Vernon's product life cycle theory, Buckley and Casson's internalization theory and Dunning's international production trade-off theory. At present, most theories of foreign direct investment by multinational companies are based on the practice of multinational companies in developed countries such as the United Kingdom and the United States. They can explain the basis, motivation, advantages and characteristics of foreign direct investment by multinational companies in developed countries, but they cannot be used to explain the developing countries. The overseas investment behavior of national multinational corporations. With the continuous emergence of multinational companies in developing countries, especially in newly industrialized countries, how to explain this phenomenon and make suggestions for how multinational companies

from developing countries can participate in international competition has become another important theory in the field of foreign direct investment of multinational companies[3]. Important research contributions in this field are Wells' small-scale technology theory, British economist Lall's theory of technology localization, Cantwell's theory of technological innovation and industrial upgrading, etc.

Each theory is produced in order to solve related problems in a specific economic environment and stage of economic development. The same is true of the theory of foreign direct investment. Its development background is the rapid development of global foreign direct investment, which appeared to provide theoretical guidance for foreign investment [4]. The foreign direct investment theories of both developed and developing countries are the results of summarizing the laws and characteristics of foreign direct investment activities in specific countries from a specific perspective. These theories can provide useful reference for a country's transnational business activities, and have their scientific, rational and explanatory power to a certain extent; however, no one theory can be the only rule guiding the transnational business activities of a country's enterprises. Therefore, they are also somewhat one-sided. Multinational corporations must develop a theoretical framework suitable for guiding the transnational operation of Chinese enterprises on the basis of drawing on the rational core of existing theories.

References:

1. Han Shuanglin, Ma Xiuyan. Securities Investment Dictionary: Heilongjiang People's Publishing House, 1993.
2. Li Mei. The effect of technological progress on foreign direct investment: Based on empirical research from 1985 to 2008. *Economic Management*, 2010 (12): 40-48.
3. Wang Qi. The effect of foreign direct investment on the industrial structure adjustment of the investing country and its transmission mechanism. *International Trade Issues*, 2004(05): 73-77.
4. Liu Hongzhong. *Empirical Research and International Comparison of China's Foreign Direct Investment*. Shanghai: Fudan Humanities Press, 2001.

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Таргонін Каріна

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Актуальним завданням сучасних досліджень є те, що проблеми економічної безпеки в нашій державі, на жаль, і надалі є болочими, можна сказати – навіть гострими. І залишатися осторонь цих проблем неможливо.

Безпека є передумовою виживання та розвитку людей, суспільств і країн. Економічна безпека є важливою частиною національної безпеки і залежить від суверенітету, територіальної цілісності, національної оборони, душевного спокою, соціальної злагоди, навколишнього середовища, етнічної та релігійної рівності. Тому важливо мати дієві механізми для забезпечення безпеки окремих підприємств і цілих держав, а також їх ефективного функціонування.

Огляд сучасних умов економічного розвитку України [1-4], дозволяє об'єднати фактори її безпеки у три групи: макроекономічні, фінансові та соціальні. Сутність економічної безпеки полягає в тому, що вона є базою для будь яких інших напрямів, проявів та відгалуженню безпеки держави, завдяки чому можна передбачити наслідки зовнішніх або внутрішніх дій з метою зменшення їх можливого негативного або збільшення позитивного впливу на розвиток держави. Важливо зазначити, що економічна безпека держави є комплексною системою, яка сама по собі теж має багато складових: сировинно-ресурсна, енергетична, фінансова, технологічна, продовольча, соціальна, демографічна, екологічна та ін.

Місце України у світовому економічному просторі та стан її економічної безпеки неоднозначні. З одного боку, країна має значні конкурентні переваги, а також один із найбільших структурно диверсифікованих промислових комплексів у Європі, потужні перспективи сільськогосподарського виробництва, третину запасів європейських чорноземів, експорт сталі – шостий у світі, сьомий – експорт зброї, передові аерокосмічні технології, високотехнологічні людські ресурси та сучасна мережа вищої освіти. З іншого боку, за основним показником міжнародної економічної класифікації – сукупним ВВП на душу населення, Україна належить до країни із середнім рівнем розвитку. Незважаючи на заходи, що вживаються у сфері економічної безпеки в Україні, багато проблем у різних сферах соціально-економічного життя залишаються невирішеними.

Основними загрозами макроекономічній безпеці в сучасних умовах є: нестабільне економічне зростання; недостатня швидкість відтворення та подолання структурної деформації економіки; велика залежність національної економіки від зовнішньої кон'юнктури та низький темп розширення внутрішнього ринку; низька частка продукції з високою доданою вартістю тощо. Основними загрозами фінансовій безпеці України сьогодні є: втрата фінансової незалежності у вирішенні соціально-економічних проблем та власної фінансової інфраструктури, обмеження доступу держави на зовнішні ринки, дисбаланс бюджету в умовах дефіциту фінансових ресурсів. Основними загрозами соціальної безпеки є: високий рівень бідності; високий рівень соціальної нерівності та диференціації доходів; низький професійний рівень населення.

Отже, посилення інституційного вектору в забезпеченні економічної безпеки має відбуватися, в першу чергу, шляхом модернізації діючих та створення нових економічних і соціальних інститутів, які забезпечуватимуть підвищення продуктивності праці на якісно новій основі та економічне зростання. В протилежному разі економічна відсталість країни стане незворотною і це загрожуватиме існуванню нації та держави.

Перелік використаних джерел:

1. Левчук О.В. Економічна безпека України в контексті глобалізаційних викликів. Економіка і суспільство. 2017. Вип.8. С.59-64.
2. Желюк Т. Економічна безпека в системі інституційного вектора збалансованого розвитку. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2013. Вип.1. С.19- 32.
3. Матвійчук І.О. Інституціоналізація управління економічною безпекою держави. Вісник Академії митної служби України. Економіка. 2012. №2. С.131-141.
4. Данилишин Б.М. та ін. Безпека регіонів України і стратегія її гарантування. К.: Наук, думка. 2008. Т.1. 392 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Артеменко Олена
ТОВ Гоу Ту-Ю Україна
м. Львів

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ЕКОНОМЕТРИЧНА ОЦІНКА ЗАЛЕЖНОСТІ

Ефективність державної економічної політики можна оцінювати на засадах економічних або соціальних критеріїв, які взаємозв'язані та взаємозалежні. При цьому бажано мати порівняно невелику кількість узагальнюючих критеріїв, за допомогою яких можна було б оцінювати ефективність економічної політики України, але пошук таких критеріїв і показників триває. Одним із пріоритетних напрямів є підхід, який ґрунтується на концепції якості життя.

У доповіді розглядаються науково-методичні рекомендації, які спрямовані на оцінювання ефективності економічної політики України в контексті концепції якості життя. Перевіряється також гіпотеза щодо наявності параметрів державної економічної політики з урахуванням інституційних складників як детермінантів підвищення якості життя українського населення.

Актуальність щодо постановки такого завдання обумовлена таким фактом. Аналіз динаміки певних показників соціально-економічного розвитку України, з одного боку, та індикаторів якості життя населення – з іншого, свідчить про те, що на тлі явних ознак економічного зростання ми, на жаль, не спостерігаємо суттєвих позитивних тенденцій у ключових індикаторах якості життя населення України. Прагнення знайти пояснення такої ситуації призводить до доцільності пошуку параметрів економічної політики держави, які найсуттєвіше впливають на підвищення якості життя українського населення.

Наша позиція під час оцінювання залежності якості життя від параметрів економічної політики України ґрунтується на науково-методичних положеннях, реалізованих у нашому дослідженні як наступні завдання [1]:

- 1) визначити склад результуючих синтетичних індикаторів якості життя (СІЯЖ) як критеріїв ефективності економічної політики України;
- 2) для кожного з цих СІЯЖ визначити набір пояснюючих змінних, які характеризують економічну політику України;
- 3) визначити та оцінити регресійну залежність, яка існує між кожним СІЯЖ і відповідним набором пояснюючих змінних;
- 4) провести аналіз траєкторій результуючих (критеріальних) СІЯЖ та ключових пояснюючих змінних для виявлення і пояснення проблемних сфер у соціально-економічному розвитку України.

Інформаційною базою дослідження були результати аналізу рейтингів по глобальним індексам (індикаторам) країн світу. Зазначимо, що використані дані охоплюють період 2010-2020 рр. на основі підвибірки, що включає Україну та 8 країн, які граничать з Україною або ж входили раніше до складу СРСП, а зараз є членами ЄС. Аналізована підвибірка складається з таких країн: Естонія, Латвія, Литва, Польща, Російська Федерація (Росія), Румунія, Словаччина, Угорщина, Україна.

Під час визначення складу результуючих СІЯЖ як критеріїв ефективності економічної політики України, ми застосовували вказану у роботі [1] ієрархічну систему базових критеріїв – індикаторів та статистичних показників якості життя населення. З 5-ти наведених у цій системі характеристик другого рівня агрегації у доповіді аналізуються перші три: “якість населення”, “матеріальний добробут населення”, “якість соціальної сфери”.

Головне питання, на яке ми намагалися знайти відповідь під час нашого дослідження, це: як базові параметри економічної політики України (враховуючи інституційні складники) впливають на значення визначених СІЯЖ українського населення? Тому при визначенні апріорних наборів пояснюючих змінних для цих СІЯЖ ми намагалися (на засадах існуючого інформаційного забезпечення), щоб вони склалися з параметрів економічної політики держави з урахуванням інституційних складників.

Результати економетричної оцінки залежностей між визначеними СІЯЖ та наборами пояснюючих змінних свідчать про те, що на підвищення якості життя українського населення найсуттєвіше впливають певні параметри економічної політики України. Насамперед це: рівень відповідності інфраструктури охорони здоров'я потребам суспільства; видатки держави на освіту в % від ВВП; загальні витрати на наукові дослідження та розробки в % від ВВП; рівень сприятливих умов для ведення бізнесу; якість законів, які стосуються наукових досліджень і стимулюють інновації; якість законодавства про рівні можливості в економіці, що стимулює певним чином економічний розвиток; рівень ефективності уряду; рівень контролю за корупцією.

Таким чином, результати нашого дослідження дозволяють стверджувати, що визначені параметри економічної політики України з урахуванням інституційних складників можна розглядати як фактори-детермінанти підвищення якості життя українського населення.

У доповіді розглядаються також деякі перспективні напрями розвитку цього дослідження. Насамперед, це стосується розширення параметричного сімейства функцій регресії (ми застосовували лінійні функції) та складу результуючих СІЯЖ як критеріїв ефективності економічної політики України з орієнтацією на інтегральний індикатор найвищого рівня агрегації – якість життя населення. По друге, це збільшення апріорного набору пояснюючих змінних СІЯЖ та вибірки вхідних даних на підставі охоплення європейських країн, які є лідерами у сфері соціально-економічного розвитку.

Перспективним є також аналіз динаміки результуючих СІЯЖ України та їх детермінант упродовж 2010-2020 років.

Перелік використаних джерел:

1. Артеменко О. В., Артеменко В. Б. Аналіз впливу характеристик економічної політики держави на підвищення якості життя населення. *ГРААЛІ НАУКИ*. 2021. № 4. С. 40-49. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.07.05.2021.003>.

Бойків Алла

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ COVID-19

У сучасних умовах важливим інструментом реалізації зовнішньоекономічної політики будь-якої держави є зовнішня торгівля, яка відіграє важливу роль у формуванні ВВП країни, стимулюванні розвитку економіки, сприяє забезпеченню внутрішнього ринку необхідними товарами та послугами і реалізації їх надлишків зовнішніх ринках, зростанню валютних надходжень до державного та місцевих бюджетів тощо.

Сьогодні весь світ стикнувся з пандемією COVID-19, яка має масштабні негативні наслідки як для світової, так і для національної економіки та значно впливає на всі сфери життя людства, в тому числі і на зовнішню торгівлю. Карантинні обмеження, такі як закриття державних кордонів, припинення транспортного сполучення, обмеження для бізнесу та населення спровокували негативні тенденції в міжнародній торгівлі.

В Україні запровадження карантинних обмежень пов'язаних з пандемією COVID-19 відбулося наприкінці березня 2020 р і це негативно відобразилося на показниках зовнішньої торгівлі. У 2020 р (табл. 1), відбулося скорочення показників експорту майже на 8%, а імпорту на 11% відносно 2019 р.

Таблиця 1

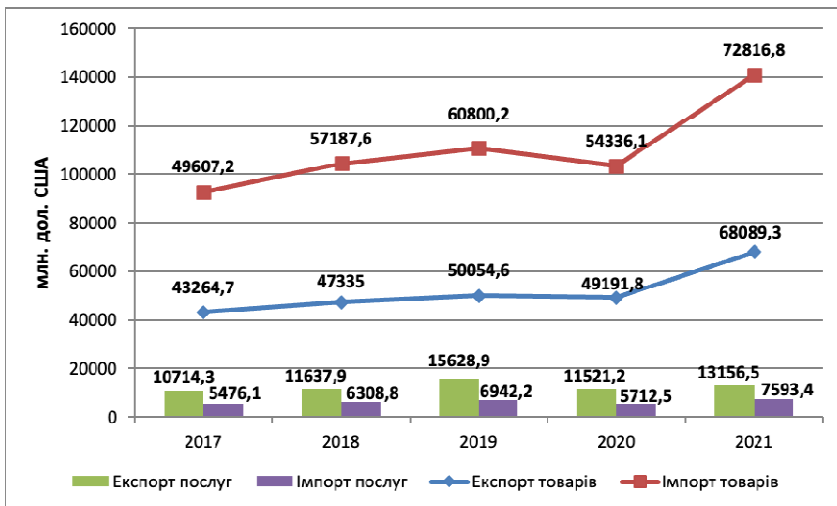
Динаміка зовнішньої торгівлі України за 2017-2021 рр (млн. дол)

	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
Експорт	52579,5	57280,9	64050,3	59367,9	79724,3
Імпорт	55080,6	63493,7	67739,4	60045,7	80400,7
Сальдо	-2501,1	-6212,8	-3689,1	-677,8	-676,4

Джерело: Складено автором на основі [1]

Як видно з рис. 1, негативний вплив пандемії на зовнішню торгівлю послугами в Україні був більш значним, а ніж на торгівлю товарами. Якщо експорт товарів з України у 2020 році знизився тільки на 1,7 %, то експорт послуг майже на 26%. Незначне падіння експорту товарів пов'язане з тим, що Україна є одним із лідерів з виробництва й експорту багатьох видів аграрної та харчової продукції у світі і обсяги експорту підтримувалися значними

врожаями зернових та олійних культур, на які був попит окремих країн, спричинений карантинними обмеженнями. Хоча найбільше скорочення експорту за фізичними обсягами відбулося в металургії через зупинення інфраструктурних проєктів та замороження будівництва в усьому світі [3], проте воно було компенсоване відносно високими цінами на залізну руду та металопродукцію.

Джерело: Складено автором на основі [1]

Рис. 1. Динаміка експорту-імпорту товарів і послуг України за 2017-2021 рр.

Пандемія мала значний негативний вплив на послуги, надання яких вимагає фізичного перетину кордону, зокрема відбулось скорочення торгівлі транспортними послугами, скорочення міжнародного туризму через закриття кордонів тощо. Однак одним з небагатьох видів послуг, торгівля якими зростала і до, і після початку карантину в Україні є торгівля послугами, які так чи інакше постачаються через Інтернет. Неабиякий позитивний вплив надала пандемія ІТ-сфері. ІТ-сфера за цей період зросла на 35%. Компанії почали робити більше навчальних тренінгів для збільшення кількості спеціалістів. Пандемія показала, що електронна торгівля може бути важливим інструментом / рішенням для споживачів, а також підтримувати малий бізнес й, підвищуючи конкурентоспроможність економіки, бути економічним двигуном як для внутрішнього зростання, так і для міжнародної торгівлі. "COVID-19 значно прискорив сповільнені варіативними економічними факторами механізми впровадження інноваційних технологій та закордонних стандартів електронної комерції в українську господарську діяльність". [2]

На сьогодні оцінити економічні наслідки (втрати чи переваги) в Україні і світі від пандемії COVID-19 повністю не можливо, через подальше поширення вірусу. Однак варто зазначити, що вітчизняна структура економіки на початку пандемії виявилася достатньо стійкою до прояву коронакризи: значна питома вага сільськогосподарської продукції у виробництві та експорті; значне падіння цін на енергоносії, що зменшило витрати на їхній імпорт; попит на ІТ-послуги вітчизняних компаній; відносно високі ціни на залізну руду та металопродукцію; тощо не призвели до критичних показників у зовнішній торгівлі і як видно з табл. 1 і рис. 1 відновлення економіки відбувається уже протягом 2021 року.

Перелік використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2022)
2. Шепотило О. Вплив COVID-19 на світову економіку та зовнішню торгівлю України. *Вокс Україна*. URL: <https://voxukraine.org/vpliv-covid-19-na-svitovu-ekonomiku-ta-zovnishnyu-torgivlyu-ukrayini/> (дата звернення: 12.02.2022)
3. Як коронавірус вплинув на українську торгівлю, та чим він був корисним для економіки. URL: <https://hromadske.ua/posts/yak-koronavirus-vplivuv-na-ukrayinsku-torgivlyu-ta-chim-vin-buv-korisnim-dlya-ekonomiki> (дата звернення: 12.02.2022)

Бублей Галина, Мокій Анатолій, Янович Арсеній
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І.Долішнього НАН України»
м.Львів

КОНКУРЕНТНІ СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКТИВНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

1. З 24 лютого 2022 року відбувається трансформація трьохсотрічної визвольної війни України з Росією, яка загострилася у різних прихованих і невійськових формах з 1991 року після відновлення незалежності, у реальну військову агресію по всьому периметру кордонів нашої держави. Незважаючи на безпрецедентний масштаб санкцій проти агресора з боку країн світу, йому вдається утримувати стабільною макроекономічну ситуацію, щонайменше на найближчі два-три місяці. Відтермінованими у коротко- і, навіть, середньостроковому періоді можна вважати наслідки розширення санкцій проти високотехнологічного сектору економіки РФ і суто віртуальними – санкції на додаткових членів сімей олігархів, пропагандистів та військових. Лише побіжний аналіз санкційної політики доводить до висновку про неістотний їх вплив на припинення військових дій і виведення окупаційних військ за межі

України. Становище яке склалося, показує реальну безпорадність багатосторонніх систем регулювання світового порядку і доводить до висновку про довготривалий характер війни з країною-агресором.

2. В цих умовах необхідний перегляд усталених підходів як до стратегування, так і до розв'язання гострих соціально-гуманітарних і безпекових проблем збереження, самовідтворення і розвитку української нації. Певною мірою це стосується поняття “конкурентна стратегія безпеки розвитку”, яка розглядається нами в [1] у послідовному взаємозв'язку з конкурентними макромоделями, політиками та механізмами їх реалізації. Поняття “конкурентність” стосується не лише зорієнтованості на підвищення рівня національної конкурентоспроможності та її складників на різних рівнях системної ієрархії управління. Ідеться про інший методологічний підхід до обґрунтування цілей, об'єктів, суб'єктів, часового періоду політик, стратегій, механізмів їх реалізації з визначенням домінантними самовідтворення народу і збереження ресурсів для майбутнього. Теоретичним базисом такого підходу є розуміння конкурентності Р. Маєрсона, інститутів капіталізму та трансакційних видатків майбутніх періодів О. Вільямсона, положення економічного націоналізму Ф. Ліста та Іншого Канону Е.Райнерта. Об'єктом конкурентної макромоделі, стратегії і політики є продуктивна спроможність нації, яка в контексті положень, запропонованих А.Філіпенком [2], розглядається нами як багатовимірний процес, який відображає спроможність певної соціально-економічної системи макро-, мезо-, мікро-, нанорівня ієрархії до продуктивного використання усіх ресурсів, у тому числі нематеріальних, позаекономічних, в динаміці і в стратегічній перспективі з урахуванням викликів глобального середовища.

3. До таких викликів відноситься й порушення правил міжнародного порядку у формі анексії АР Крим, військових дій в Донецькій і Луганській областях, а у даний час – неоголошена війна РФ з Україною. Загострення проблем виживання нації не заперечує зорієнтованості на конкурентність політик в стратегічній перспективі при здійсненні таких першочергових напрямів і заходів відновлення економічної активності в регіонах: (1) аудит наявних ресурсів; (2) стимулювання інвестицій та імпорту технологій у військово-економічний сектор; (3) забезпечення збалансованого експорту-імпорту технологій та продуктів інтелектуальної праці; (4) зміцнення енергетичної безпеки; (5) формування сектору креативного та циклічного підприємництва з дотриманням критеріїв безпеки споживань; (5) створення регіонального сегмента фінансового ринку України для відновлення економіки.

4. До базових принципів функціонування такого сегменту віднесемо: інституціональну інтегрованість в європейську фінансову систему для запобігання корупційним проявам; концентрацію зусиль і ресурсів на інвестиційній та інноваційній активності в означених вище напрямках через інвестиційні, взаємні, пенсійні фонди і фонди відновлення, венчурний бізнес, страхування ризиків здійснення і релокації інвестицій з економіки країни-агресора.

В просторовому вимірі створення регіонального фінансового сегменту відновлення економіки доцільне в одному з прикордонних обласних центрів з потужним науковим та освітнім потенціалом з підготовки студентів з економіки і міжнародних відносин., зокрема в м. Тернопіль на базі ЗУНУ та інших освітніх закладів. В часовому вимірі доцільна концентрація діяльності в західних та інших вільних від окупантів областях з розширенням на де-окуповані регіони України.

Перелік використаних джерел:

1. А.Мокій, К.Антонюк, О.Ляш, М.Флейчук. Конкурентні моделі безпечного розвитку України в умовах інституціональної нестабільності і викликів глобального середовища. *Фінанси України*. 2021(21). С.21-37. <https://doi.org/10.33763/finukr2021.11.021>.

2. Філіпенко А. С. Продуктивна спроможність нації: соціально-економічний вимір. Матеріали Міжнародної наукової конференції “Продуктивна спроможність нації: приклад України” // Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 29 червня 2017 р., м. Київ. С. 13-14.

Войтенко Олексій

Західноукраїнський національний університет
м.Тернопіль

ВІЙНА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ІТ-ГАЛУЗЬ

Світ назавжди пам’ятатиме цю дату як початок російського вторгнення в Україну – початок найжорстокішої війни 21 століття в Європі. Ця війна змінила життя мільйонів українців і вплинула на весь світ [1].

Станом на 2020 рік в Україні працювало понад 200 000 розробників. Згідно з офіційними даними CNN, близько 20% компаній зі списку Fortune 500 передають розробку офшорній компанії з розробки програмного забезпечення в регіоні [2].

Нині, вітчизняний ІТ-сектор є одним з небагатьох, які продовжують повноцінно функціонувати в країні. Згідно з опитуванням провідного інтернет-ресурсу DOU, близько 85-90% усіх компаній, які займаються ІТ-аутсорсингом і аутстафінгом персоналу, вже повернулися до роботи. Розглянемо причини активного відновлення до роботи детальніше [3].

Багато ІТ-компаній передбачали саме таку ситуацію. Вони завчасно працювали над переміщенням своїх працівників та їх сімей. На даний час, їхні працівники перебувають у сусідніх з Україною країнах, таких як Польща, Румунія, Угорщина.

Ті, хто не виїхав з країни або вирішив залишитися з родиною, переїхали у відносно безпечні регіони Західної України: Львів, Івано-Франківськ, Чернівці

та Рівне стали новим домом для тисяч забудовників, які були змушені покинути свої домівки.

Майже всі ці розробники вже повністю повернулися до роботи та продовжують підтримувати бізнес клієнтів навіть у найскладніші часи. Крім того, рівень продуктивності продовжує зростати. За даними DOU.ua, близько 70-75% повернулися до роботи з продуктивністю до 65% [4].

Згідно з експертними оцінками, український сектор інформаційних технологій продовжить роботу. На даний час, місцеві компанії роблять все можливе, щоб це сталося, а саме:

- Переселяють своїх фахівців у безпечніші місця в Україні
- Переміщують провідних експертів у різні країни Європи
- Компанії відкривають офіси в безпечних українських містах
- Багато компаній відкривають офіси в Європі та США

Ще до війни більшість українських ІТ-компаній мали представництва в інших країнах [4].

Ці офіси в Європі стали центрами переїзду, де співробітники, які переїхали за кордон, можуть провести кілька днів, перш ніж переїхати до місця призначення. Цей підхід використовувався різними компаніями, зокрема Sigma Software, GlobalLogic, EPAM тощо.

Необхідно відзначити, що незважаючи на війну, ІТ-галузь в Україні буде далі розвиватись. За прогнозом PwC, експорт ІТ-галузі досягне 8,4 млрд доларів. Крім того, до 2024 року кількість спеціалістів перевищить 242 тис. [5]. Технологічний сектор пристосовується до нових реалій та більшість компаній повернуться до повноцінної роботи над новими комерційними проектами.

Перелік використаних джерел:

1. War in Ukraine. BBC News. 2020. URL: <https://www.bbc.com/news/world-60525350> (Last accessed 28.03.2022).
2. Ukrainians are built different’: The software developers still working under Russian bombing. CNBS news. URL: <https://www.cnbc.com/2022/03/04/ukrainians-are-built-different-the-coders-still-working-under-russian-bombing.html> (Last accessed 28.01.2022).
3. Як ІТ-бізнес адаптується під реалії війни. Опитали 65 компаній. DOU.ua. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/adaptation-to-war/> (Last accessed 28.01.2022).
4. DOU’s poll about the current situation of the Ukrainian tech industry. Techukraine. URL: <https://techukraine.org/2022/03/14/dous-poll-about-the-current-situation-of-the-ukrainian-tech-industry/> (Last accessed 28.01.2022).
5. Ukraine’s tech sector is a ‘pillar of resistance’. Here’s how it’s responding to Russia’s invasion. Biztech. URL: <https://www.euronews.com/next/2022/02/25/ukraine-s-tech-sector-is-a-pillar-of-resistance-here-s-how-it-s-responding-to-russia-s-inv> (Last accessed 28.01.2022).

МОДЕЛІ – ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ

Загальновідомо, що туристичний бізнес є однією з тих галузей, які дозволяють уряду швидко вирішувати основні економічні потреби – створювати робочі місця за рахунок розвитку малого та середнього бізнесу, оновлювати інфраструктуру та залучати інвестиції.

Активна та динамічна політика у сфері туризму ґрунтується на ефективному та постійному впливі держави на усіх етапах надання туристичних послуг. Загалом, державне регулювання повинно відображати багатомірність цих потреб та інтересів, максимізувати існування та значно покращити туризм у країні [1, с. 71].

Дослідження світових тенденцій розвитку туризму є надзвичайно актуальним для України.

У світі виділяють чотири основні моделі державного регулювання туризму відповідно до рівня втручання держави в організацію діяльності туристичної галузі. Така диференціація пояснюється особливостями політичних та соціально- економічних умов розвитку сфери туризму, розвитком ринкової економіки та значенням туризму для національних економік.

Розподіл країн за моделями розвитку туризму є умовним, оскільки кожна держава постійно шукає найбільш оптимальний варіант управління високоприбутковою, але мінливою сферою туризму.

Аналіз сучасних моделей державного регулювання туризму дозволяє зробити висновок, що ефективність розвитку туристичної індустрії залежить від ставлення уряду до сфери туризму, від ступеня підтримки державою даної галузі, від всебічного і комплексного бачення мсця даної галузі в країні, загальної маркетингової стратегії.

Слід зазначити, що жодна з вищезгаданих моделей не використовується в Україні в чистому вигляді. Постійні перетворення в органах центральної та виконавчої влади в Україні призводять до ще більшої неузгодженості та відсутності контролю в галузі туризму.

Світовий досвід доводить, що не існує оптимальної формули, яка б створила досконалу систему управління в галузі туризму, але послідовна, продумана та орієнтована на цілі державна політика у обраному напрямку у тісній співпраці з саморегулюючими організаціями в туризмі приводять до значних успіхів.

У сучасних умовах, розвиток туристичної галузі України відбувається на основі двох моделей [2, с. 32]. Перша і основна – так звана «європейська», що поширена у Єврозоні. Завдяки Євроінтеграції Україна здійснила вагомі кроки на шляху до європеїзації сфери туризму. Інша модель є більш жорсткою, хоча і

дієюю водночас. Вона передбачає створення Міністерства туризму, яке здійснюватиме централізоване керування. Цим інструментом користувалися у свій час такі країни як Туреччина, Єгипет, Хорватія, Мальта, Туніс і ряд інших.

Існують певні особливості кожної країни, зокрема, природні умови, розвиток інфраструктури, зовнішньоекономічні відносини, правові, економічні та соціальні фактори, які впливають на туристичну сферу.

Туристична галузь України в певній мірі формується під впливом досвіду зарубіжних країн. Зокрема, на даний час активно впроваджуються механізми розвитку туристичної галузі країн Євросони, як наслідок євроінтеграційних процесів, які відбуваються в Україні.

Перелік використаних джерел:

1. Герасименко В. Г. Основы туристского бизнеса. Одесса: Изд-ство «Черноморье», 1997. 160 с.

2. Данилишин Б. Научно-инновационное обеспечение устойчивого экономического развития Украины. Экономика Украины. 2004. № 3. 10с.

Дацук Кароліна

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ОЦІНКА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Одним із важливих пріоритетів функціонування економіки будь-якої країни є розвиток її зовнішньоекономічної діяльності, а особливо нарощування обсягів експорту та підвищення її експортного потенціалу

Економічний потенціал – здатність економіки країни загалом, її галузей, підприємств, господарств здійснювати виробничо-економічну діяльність, сприяти розвитку виробництва та споживання [1].

Експортний потенціал – це частина загального економічного потенціалу, що здатна відтворювати свої конкурентні переваги на зовнішньому ринку або обсяг благ, які національна економіка може створити і реалізувати за межі держави. Це поняття можна застосовувати як до країни в цілому, так і до окремих галузей чи підприємств [2, с. 45].

Отже, за своєю суттю експортний потенціал країни це – обсяг товарів і послуг, що можуть бути вироблені у країні, і можуть бути реалізовані з максимальною вигодою для цієї країни.

Виходячи з цього можна вважати, що в загальному реалізацію економічного потенціалу демонструють обсяги ВВП країни, а експортного потенціалу – обсяги експорту країни. Тому оцінити експортний потенціал, його значення для економіки країни можна через оцінку експортної квоти – показника співвідношення експорту країни до її ВВП (табл.1).

За аналізований період спостерігається щорічне зростання ВВП в гривневому еквіваленті, що свідчить про ефективне використання економічного потенціалу країни, однак зовнішня складова економічного потенціалу виражена в дол. США, демонструє значне скорочення у 2014-2015 роках обсягу ВВП у доларовому еквіваленті, на яке вплинули події пов'язані з революцією Гідності в Україні і реакція зовнішнього середовища на них (табл. 1). Однак вже з 2016 року спостерігаємо позитивні тенденції у ВВП, проте станом на 2020 рік обсяг ВВП (в дол. США) не досягнув рівня 2011 року. Не такі поступальні позитивні тенденції спостерігаються з обсягами експорту в Україні, як видно з табл. 1, вже за 2013-2016 роки обсяги експорту, а отже і експортний потенціал держави скоротилися майже вдвічі.

Крім того, з 2015 року відбувається скорочення частки експорту в ВВП країни, що свідчить про зниження експортного потенціалу України.

Таблиця 1

Динаміка зв'язку ВВП і експорту в Україні за 2010-2020 рр

Роки	ВВП		Експорт товарів і послуг	Експортна квота
	млн. грн.	млн. дол. США*	млн. дол. США	%
2010	1082569	136419	63164,6	46,30%
2011	1316600	163160	82186,4	50,37%
2012	1408889	175781	82429,5	46,89%
2013	1454931	183310	74832,3	40,82%
2014	1566728	131805	64106,8	48,64%
2015	1979458	90615	46804,2	51,65%
2016	2383182	93270	45112,7	48,37%
2017	2982920	112154	52579,5	46,88%
2018	3558706	130832	57280,9	43,78%
2019	3974564	153781	64050,3	41,65%
2020	4194102	155582	59367,9	38,16%

Джерело: Складено автором за даними Державної служби статистики [3]

* розмір ВВП в доларах – за даними Світового банку, див. <http://www.worldbank.org>

Разом з тим, експортний потенціал тісно пов'язаним з конкурентоспроможністю продукції, що призначена для реалізації на світовому ринку, тобто конкурентними перевагами країни і галузей, що визначають можливості формування і реалізації експортного потенціалу.

Як відомо, конкурентні переваги можуть бути природними (у формуванні яких провідна роль належить природно-ресурсному потенціалу) і набутими (у формуванні яких провідна роль належить науково-технічному потенціалу). На жаль експортний потенціал України формується під впливом домінування природних конкурентних переваг, і закріплює Україну у світовій економіці як аграрно-сировинну країну, а в сучасних умовах цього недостатньо для підтримання темпів економічного зростання в країні і конкурування на міжнародних ринках.

Тому державна економічна політика України повинна бути спрямована на максимальне використання міжнародних конкурентних переваг (насамперед,

набутих) для підвищення свого економічного потенціалу загалом і експортного потенціалу зокрема, що дозволить не тільки збільшити обсяги валютних надходжень до країни, а й стимулювати її економічне зростання.

Перелік використаних джерел:

1. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua> (дата звернення 15.01.2022 р)
2. Бегма В.М. Деякі аспекти визначення експортного потенціалу українського оборонно – промислового комплексу. *Проблеми науки*. 2007. № 7. с. 45–51.
3. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 15.01.2022 р)

Дем'янюк Ольга

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА УКРАЇНІ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

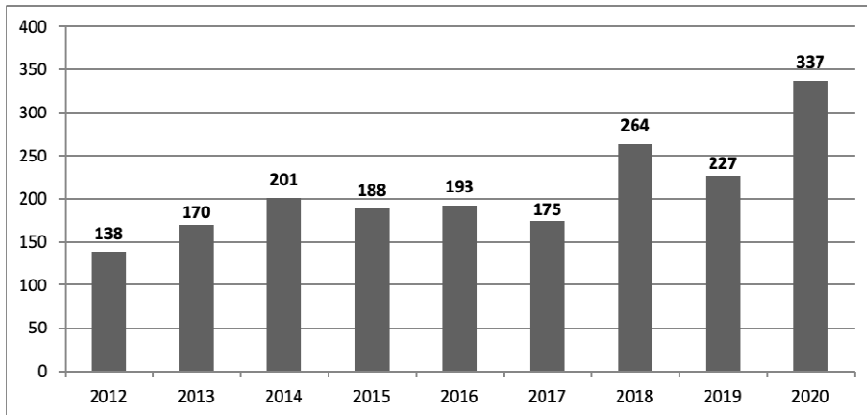
Глобалізаційні процеси в світовій економіці вимагають розвитку міжнародних економічних відносин між країнами з різним рівнем економічного розвитку, частиною яких є відносини у сфері надання та використання міжнародної допомоги. Міжнародна технічна допомога (МТД) є одним з елементів сучасної системи міжнародних відносин та інструментом міжнародного співробітництва, що сприяє економічному і суспільному розвитку суспільства, вирішенню проблем, які країни-одержувачі не можуть вирішити самостійно та розвитку їх потенціалу у здійсненні важливих суспільних змін.

Відповідно до вітчизняного законодавства, міжнародна технічна допомога – це фінансові та інші ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються партнерами з розвитку на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України[1].

МТД може залучатись у вигляді [1]: будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проектів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; прав інтелектуальної власності; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій. Причому проекти (програми) МТД підлягають обов'язковій державній реєстрації, яку здійснює Секретаріат Кабінету Міністрів України, а резидент (фізична або юридична особа), який безпосередньо одержує МТД забезпечує цільове її використання під час реалізації проектів (програм).

Як видно з рис. 1 за аналізований період, кількість нових зареєстрованих проектів МТД збільшується і в 2020 році досягла 337. Зазначимо, що у

2020 році здійснювалося 662 проекти МТД, які реалізовувалися у 22 секторах з 23-ма партнерами (країни і міжнародні організації). Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та країнами-донорами. Найбільше серед країн-донорів проектів здійснювалося з ЄС (323 проекти) та США (146 проекти), а серед міжнародних організацій з ЄБРР (37 проектів) та ОБСЄ (33 проекти) [2].

Джерело: Складено автором на основі [2]

Рис. 1. Кількість нових зареєстрованих проектів МТД в Україні за рік (2012-2020 рр)

Як видно з рис. 2, найбільше проектів МТД реалізовувалися в секторах освіти і науки, розвитку соціальної інфраструктури і послуг, культури та історичної спадщини й енергетики та ядерної безпеки, що підтверджує їх важливість у впровадженні концепції сталого розвитку суспільства.

Джерело: Складено автором на основі [2]

Рис. 2. Топ-10 секторів в Україні за кількістю проектів МТД у 2020 році

Загалом, реалізація проєктів та програм МТД дає змогу країні-одержувачу залучити додаткові ресурси для розв'язання стратегічних завдань розвитку, зменшити навантаження на державний і місцеві бюджети, впроваджувати світові практики адміністративного менеджменту, оновити інфраструктуру, провести модернізацію об'єктів бюджетної сфери, створити нові робочі місця тощо.

Перелік використаних джерел:

1. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова Кабінет Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 153 (з наступними змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.01.2022)

2. Аналіз моніторингу проєктів міжнародної технічної допомоги за 2012-2020 р. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1BA1J90zVID5Kum5aucTCmWCWwkKhN5s>

Івасишин Юлія

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРОЦЕСИ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ

Міжнародні М&А є сьогодні однією із ключових особливостей глобалізації економічного розвитку. Багатомільярдні угоди, що укладаються транснаціональними корпораціями з приводу купівлі-продажу окремих компаній чи частин бізнесу, стали звичайним явищем не лише у розвинутих країнах, а й у всьому світі, зокрема в Україні.

Причиною М&А завжди є зміни конкурентного середовища, які стають усе більш істотними і стрімкими у міру розвитку економіки. Глобалізація, диверсифікація, технологічний прогрес, лібералізація ринків – кожен із цих чинників постійно впливає на оцінку активів компанії та прогнози її функціонування. Основою внутрішніх причин є отримання синергетичного ефекту, тобто збільшення показників ефективності діяльності підприємства в результаті об'єднання, злиття окремих частин в єдину систему, де ефект від взаємодії елементів системи підприємства перевищує суму ефектів діяльності кожного елемента окремо. Але важливо розуміти, що не кожне злиття або поглинання супроводжується синергією[1].

Переважає більшість угод зі злиттів та поглинань має на меті створення ефективної вертикально інтегрованої організаційної структури та, як наслідок, укріплення ринкової позиції. Ці мотиви приваблюють все більше інвесторів в

такі галузі як нафтогазова промисловість, машинобудування, фармацевтики, металургії, АПК, ІТ та страхування [2].

Якщо поглянути на перелік 200 найбільших компаній України (за доходами, прибутками та іншими параметрами), то частина їх підпадає під визначення корпорацій Комісією ООН за обсягами продажу й пріоритетними сферами діяльності, які є українськими конкурентними перевагами. Наприклад, Укргазвидобування – державна компанія, яка цілком може стати ТНК. Досвід видобутку корисних копалин у Північній Африці, країнах Близького Сходу й створення там дочірніх підприємств українські компанії вже мають. За минулий рік Укргазвидобування отримало 55 млрд грн виручки й 12 млрд грн прибутків. Говорячи про українські ТНК, не варто забувати й про країни колишнього СРСР. Не тільки про держави Балтії, а й про Кавказ та Середню Азію. Українською ТНК називали й ROSHEN, яка мала заводи в Клайпеді та Липецьку. За своїми показниками ця компанія може бути ТНК і сьогодні. Доречно також згадати й великі мережі українських АЗС або машинобудівних гігантів «Мотор Січ» та «Антонов».

Загалом приблизно 25 українських підприємств із переліку 200 найбільших відповідають критеріям, які дають змогу стати ТНК. Вважаю, що за умови грамотного менеджменту та державної підтримки компанія ПАТ «Укрнафта» має перспективи перетворення на потужну вітчизняну ТНК в сфері енергетики.

Залучення іноземних інвесторів в дорогі проекти переробки газу в ПАТ «Укрнафта» зажадає створення відповідних економічних важелів і стимулів. Воно повинно супроводжуватися гарантіями збереження вкладених капіталів і економічної привабливості таких проектів і всього бізнесу іноземних інвесторів в Україні. Зростання частки ПАТ «Укрнафта» в створюваних технологіях і обладнанні для газопереробки має бути важливою умовою створення спільного виробництва в Україні з зарубіжними компаніями. Спільно з вітчизняними компаніями зарубіжні фірми, такі як General Electric, Schlumberger і інші вже почали виробництво машин та устаткування, газотурбінних установок, енергетичних установок в Україні. Нафтогазові СП все більшою мірою використовують українські комплектуючі та рівень локалізації виробництва зростає.

Міжнародна орієнтація стратегії співробітництва ПАТ «Укрнафта» зумовлюється необхідністю активізації процесу приєднання України до світового енергетичного співтовариства, пошуку у ньому ніш та їх засвоєння, зміни специфіки зовнішньоекономічних зв'язків і національних пріоритетів шляхом їх перенесення до сфери інноваційно-орієнтованих високотехнологічних виробництв скрапленого газу та, врешті посилення власних конкурентних позицій.

Отже, можливості реалізації комплексної стратегії міжнародного співробітництва ПАТ «Укрнафта» з компаніями на основі угод злиття та поглинання, активізація підвищення результативності цієї взаємодії напряму детермінуються роллю менеджменту підприємства в цьому процесі й дієвістю державних комплексних заходів у цій сфері. Останні мають розроблятися і

впроваджуватись за двома взаємодоповнюючими напрямками. У цьому в контексті варто дослідити ймовірність виходу національної компанії на ринок Польщі.

Слід зазначити, що інвестиційно привабливими в Україні, а отже привабливими для M&A, залишаються галузі економіки, перспективні з точки зору інновацій. До них належать АПК, переробна промисловість, логістична інфраструктура, фармацевтика, ІТ, альтернативна енергетика та інші. Основними оціночними показниками їх інвестиційної привабливості для потенційних покупців і надалі залишається здатність бізнесу генерувати грошовий потік і, відповідно, прибуток. Привабливість компанії для злиття чи поглинання створюють також такі фактори, як правильно вибрана галузь і бізнес-ідея. Перевагу в залученні інвестицій отримують галузі не тільки зі зростаючими темпами виробництва і прибутковості, але з випереджаючими, порівняно із середньогалузевими, темпами зростання, що є свідченням життєздатності компанії в конкурентному середовищі.

Перелік використаних джерел:

1. Левківський В. М. Злиття та поглинання в стратегії зарубіжної експансії ТНК. Науковий вісник Полісся. 2016. № 2 (6). С. 9-15.
2. Ukrainian M&A Review 2017. URL:<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2018/03/kpmg-ukraine-MA-review-en-2018.pdf>

Ковальчук Анастасія

Луцький національний технічний університет
м. Луцьк

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасних умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу, підвищення світового попиту на продовольство внаслідок збільшення чисельності населення планети, зміни структури споживання в поєднанні зі зниженням площ родючих земель актуалізується проблема розвитку українського аграрного комплексу в контексті підвищення його інноваційного потенціалу та формування конкурентних переваг на міжнародних ринках.

Україна, володіючи такими природними конкурентними перевагами як потужний земельний та трудовий ресурс, сприятливий клімат, зручне географічне розташування, має усі передумови для успішного розвитку аграрної сфери. Однак в сучасних умовах тільки природних переваг для виробництва якісної сільськогосподарської продукції, здатної конкурувати не тільки на вітчизняному, а й світовому ринках не достатньо. Сьогодні ефективність розвитку аграрного сектору національної економіки залежить від використання набутих переваг, насамперед, впровадження надсучасних

інноваційних технологій в процес виробництва сільськогосподарської продукції, її зберігання, переробку та управління виробничими й організаційними процесами.

Впровадження перспективних агротехнологій потребує не тільки значного фінансового забезпечення, яке може здійснюватися через фінансові механізми державної підтримки, банківського кредитування, страхового захисту, залучення інвестицій тощо, а й функціонування аграрного сектору відповідно до умов сталого розвитку, що відповідає досягненню Цілей сталого розвитку (ЦСР), сформованими і прийнятими всіма країнами-членами ООН у 2015 році. Національні завдання, індикатори для моніторингу виконання завдань та цільові орієнтири для досягнення до 2030 року ЦСР в Україні відображено в Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [1]. Саме Ціль 2 «Подолання голоду, розвиток сільського господарств» і її завдання 2.2 «Підвищити вдвічі продуктивність сільського господарства, в першу чергу шляхом використання інноваційних технологій» та 2.3 «Забезпечити створення стійких систем виробництва продуктів харчування, що сприяють збереженню екосистем і поступово покращують якість земель та ґрунтів, в першу чергу шляхом використання інноваційних технологій» [1], стосуються оцінки запровадження екологічно дружніх інноваційних агротехнологій.

У сучасних умовах сталого розвитку суспільства, вітчизняний аграрний сектор має низку проблем пов'язаних з недостатньою конкурентоспроможністю аграрної продукції, слабкою інтеграцією аграрного сектора економіки в систему міжнародних господарських зв'язків на світовому ринку продовольства, низькими темпами адаптації вітчизняних стандартів якості та безпеки аграрної продукції до міжнародних вимог, вирішити які можна лише за однозначної орієнтації цієї сфери на інноваційний шлях розвитку.

Саме впровадження інновацій має бути пріоритетним напрямом діяльності підприємств аграрного сектору в Україні, адже використання новітніх технологій в сільському господарстві відповідно до концепції сталого розвитку дасть змогу:

- збільшити обсяги високоякісної с/г продукції через впровадження у виробництво високопродуктивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, нових порід тварин і птиці;
- попередити виснаження ґрунтів через стимулювання агроекологічної діяльності, наприклад, розвиток альтернативного органічного с/г виробництва;
- використовувати сільськогосподарську техніку з високими показниками енерго- та ресурсозаощадження;
- вдосконалити технологічні процеси виробництва, переробки, зберігання тощо с/г продукції і тим самим скоротити витрати у процесі аграрного виробництва, економно використовувати ресурси, підвищити якість сировини готової аграрної продукції;
- повніше реалізувати виробничий потенціал через формування висококваліфікованих професійних кадрів.

Перелік використаних джерел:

1. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/%d0%9d%d0%b0%d1%86%d1%96%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0%20%d0%b4%d0%be%d0%bf%d0%be%d0%b2%d1%96%d0%b4%d1%8c%20%d0%a6%d0%a1%d0%a0%20%d0%a3%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b8_%d0%bb%d0%b8%d0%bf%d0%b5%d0%bd%d1%8c%202017%20ukr.pdf

Коханський Павло

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНА СКЛАДОВА У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

У сучасній глобальній економіці споживачі звикли бачити продукти з усіх куточків світу у своїх місцевих продуктових і роздрібних магазинах. Ці зарубіжні продукти (імпорт) надають споживачам більше вибору. І оскільки вони зазвичай виробляються дешевше, ніж будь-які аналоги вітчизняного виробництва, імпорт допомагає споживачам краще керувати своїм бюджетом.

Серед імпорто-експортних особливостей, які впливають на економіку держави варто зазначити наступні:

- імпортна діяльність країни може впливати на її ВВП, обмінний курс, рівень інфляції та процентних ставок;
- зростання рівня імпорту та зростання торгового дефіциту можуть негативно вплинути на обмінний курс країни;
- більш слабка внутрішня валюта стимулює експорт та робить імпорт дорожчим; навпаки, сильна національна валюта перешкоджає експорту та робить імпорт дешевшим;
- вища інфляція також може вплинути на експорт, маючи прямий вплив на вхідні витрати, такі як матеріали та робоча сила.

Коли в країну надходить занадто багато імпорту по відношенню до її експорту це може спотворити торговий баланс країни та знецінити її валюту. Девальвація валюти країни може мати величезний вплив на повсякденне життя громадян країни, оскільки вартість валюти є одним з найбільших факторів, що визначають економічні показники країни та її валовий внутрішній продукт. Підтримання належного балансу імпорту та експорту є вирішальним для економіки країни.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) є виміром загальної економічної активності країни. Імпорт та експорт є важливими складовими витратного методу розрахунку ВВП. Формула ВВП виглядає так [1]:

$$ВВП = C + I + G + (X - M)$$

де: С – витрати споживачів на товари та послуги; І – інвестиційні витрати на капітальні товари для бізнесу; G – державні витрати на суспільні блага та послуги; X – експорт; М – імпорт.

У цьому рівнянні експорт мінус імпорт ($X - M$) це сальдо зовнішньої торгівлі, що дорівнює чистому експорту. Коли експорт перевищує імпорт, показник чистого експорту є додатним. Це свідчить про те, що країна має позитивне сальдо торгового балансу. Коли експорт менше імпорту, показник чистого експорту є від'ємним. Це свідчить про те, що країна має торговельний дефіцит.

Профіцит торгівлі сприяє економічному зростанню країни. Коли є більше експорту, це означає, що є високий рівень виробництва та зайнятості у країні. Коли компанія екпортує великий обсяг товарів, це також привертає до притоку коштів у країну, що стимулює споживчі витрати та сприяє економічному зростанню.

Коли країна імпортує товари, це означає відтік коштів з цієї країни. Імпортерами є місцеві компанії, які здійснюють платежі закордонним організаціям або експортерам. Високий рівень імпорту свідчить про стабільний внутрішній попит та зростаючу економіку. Якщо цим імпортом є переважно виробничі активи, такі як машини та обладнання, це ще більш сприятливо для країни, оскільки виробничі фонди підвищують продуктивність економіки в довгостроковій перспективі [1].

Експортно-імпортна політика держави завжди відігравала важливу роль не лише у світовій торгівлі, але й у стані національної економіки. Адже зміною імпортної політики держава не лише змушує інші країни шукати нових партнерів, чи збільшувати обсяги експорту, іншими словами переосмислювати свою зовнішню торгівлю, але й змінює стан своєї економіки, змушуючи національних виробників розширювати або зменшувати свої обсяги виробництва.

Тому імпортна політика вимушена вміло маневрувати між вигідною співпрацею з іншими країнами в торговельному плані та підтримкою внутрішнього виробника, створюючи для нього переваги на ринку, нарощуючи таким чином національну економіку.

Перелік використаних джерел:

1. Leslie Kramer. How Importing and Exporting Impacts the Economy. URL: <https://www.investopedia.com/articles/investing/100813/interesting-facts-about-imports-and-exports.asp>

«РОЗУМНА» ЕКОНОМІКА ЯК СКЛАДОВА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ «РОЗУМНИХ» МІСТ

Міста розвиваються швидкими темпами. Більше половини населення планети зараз проживає в містах. Очікується, що до 2050 року ця цифра зросте до 68% за даними ООН [4].

Разом зі зростанням населення з'являються нові проблеми, оскільки міста прагнуть покращити все, від інфраструктури і до зв'язку. Багато хто бачить у цьому життєздатні можливості для бізнесу, розробки технологій, які допоможуть містам ефективно забезпечити належне функціонування (енергію, транспорт, ресурси, робочі місця та послуги для своїх жителів).

Як результат міста проходять цифрову трансформацію – перетворюються на «розумні» міста. Однією зі складових успішного розвитку «розумних» міст є розумна (смарт-) економіка. Завдяки інноваційному зростанню і трансформації процесів пов'язаних із появою нових технологій, її розвиток відбувається в усьому світі і в усіх сферах життя суспільства. Однак цифрова економіка розвивається нерівномірно в різних країнах і регіонах, створюючи як нові можливості, так і бар'єри, які необхідно подолати для успішного ведення підприємницької діяльності на цифрових платформах. Дані перетворюються в сучасному середовищі в новий фактор виробництва, що дозволяє створювати цінність для споживача і вибудовувати бізнес-активність на іншому технологічному рівні. У зв'язку з цим, смарт-економіка і проблематика її побудови стає однією з найважливіших тем, досліджуваних різними зарубіжними і українськими вченими.

Загалом концепція розумної економіки використовується як інноваційна економіка, заснована на Індустрії 4.0 і різноманітних мережах. Інколи концепція розумної економіки використовується як сталий розвиток з такими визначеннями, як “зелена економіка”, “зелена індустрія” для опису сучасної ефективної економіки. ЮНЕП визначає зелену економіку як економіку, яка сприяє «підвищенню добробуту людей та соціальної справедливості при значному зниженні екологічних ризиків та екологічних проблем [3]. Програма ООН з навколишнього середовища показує, що «зелена» економіка стає новим двигуном зростання, сприяє створенню гідних робочих місць і життєво важливим фактором у ліквідації бідності. Розумна економіка – це зелена економіка; вона заохочує скорочення кількості CO в промисловості і пропонує інвестувати в «чисту економіку» [2].

Існує безліч концепцій використання «розумних» середовищ у найрізноманітніших галузях: проекти розумної транспортної системи, розумного виробництва, розумних будівель (будинків), розумних міст і т.д.. Багато дослідників розглядають розумну економіку, особливо в контексті економіки

розумного міста. Цільова група Міжнародного спілки електров'язку (МСЕ) запропонувала універсальне визначення «розумних стійких міст». В цілому виділяють такі загальні характеристики розумної економіки, які в сукупності дозволяють виявити її специфіку [1]:

- інновації та економіка знань: впровадження інновацій, підвищення продуктивності і зниження витрат у всіх секторах економіки;

- економіка навчання: навчання є найбільш важливим процесом у всіх сферах економіки;

- цифрова економіка: широке використання інформаційних і телекомунікаційних технологій в економіці;

- конкурентоспроможна економіка: здатність конкурувати на глобальному рівні і бути відкритою, використовуючи знання та інновації. Відбувається конкурентна боротьба, заснована на підвищенні прибутку, продуктивності, якості, ефективності використання ресурсів і витрат (особливо накладних витрат) і скороченні відходів;

- зелена економіка: реалізація принципів сталого розвитку, націленість на створення «чистої» економіки, вільної від забруднення, і ефективне споживання енергетичних ресурсів;

- мережева економіка: розвиток мереж компетенцій між університетами, бізнесом та урядом;

- соціально відповідальна економіка: підприємства та організації характеризуються економічною, етичною, юридичною та філантропічною відповідальністю. Дослідження виявили різні визначення «розумної економіки» в науковій літературі і в різних стратегічних документах.

Визначення стратегічних заходів здатне забезпечити більш екологічно чисті та економічно обґрунтовані рішення деяких проблем економік, що розвиваються, таких як Україна. Метою подальших досліджень є аналіз концепції розумної економіки для визначення стратегічних заходів, спрямованих на сталий розвиток регіонів України.

Перелік використаних джерел:

1. DESI 2018. The Digital Economy and Society Index. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi> (Last accessed 28.01.2022).

2. Положення набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовт. 2015 р. № 835. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-п> (Last accessed 24.01.2022).

3. Smart Factory – розумне виробництво. URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/smart-factory> (Last accessed 26.01.2022).

4. What Are Smart Cities? URL: <https://www.cbinsights.com/research/what-are-smart-cities> (Last accessed 24.01.2022).

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

Вночі 24 лютого Росія відкрито розпочала повномасштабну війну проти України, атакувавши ракетами Київ та ще низку міст. Хоча бойові дії ще не завершилися, проте влада України та Європи вже починає розмови про відбудову нашої держави. Перш за все варто згадати, що вже створено чотири фонди відновлення економіки після війни, кошти з них використовуватимуть залежно від спеціалізації: на бізнес, інфраструктуру тощо. Окрім цього, світ роздумує над створенням плану Маршалла 2.0 як дієвий та перевірений історією варіант допомоги Україні. Та попри це, з першого дня перемоги ми плануємо відбудовувати як міста, так і економіку нашої держави. Отже, варто описати декілька сфер економіки, які, на нашу думку, можуть стати привабливими для інвестицій.

Перш за все, це будівельна галузь. Сюди відноситься інфраструктура, зведення індустріальних об'єктів, комерційної та житлової нерухомості. Враховуючи вже існуючі масштаби руйнувань будівель та доріг, можна зробити припущення, що це перша сфера, яка потребуватиме коштів та інвестицій. Першими об'єктами, які, на нашу думку, мали би бути відновлені, стануть залізничні шляхи та автомобільні дороги. Саме повернення цієї інфраструктури допоможе відновити роботу усіх інших, адже відсутність логістики створює гуманітарні катастрофи, які ми можемо спостерігати у воєнний час. Паралельно із відновленням логістичних шляхів, варто задуматись про будівництво житлових комплексів в першу чергу для тих, хто втратив житло. Діяльність та розвиток цієї сфери буде створювати додаткові робочі місця, що також є позитивним результатом для українського населення, частина якого втратило і роботу також. Паралельно із будівництвом розвиватимуться і пов'язані з ним сфери, такі як магазини будівельних матеріалів, їх виробництво та інші. Таким чином, налагодивши роботу цієї галузі, за деякими прогнозами, через 5 років ми зможемо відновити більшу частину міст та повернути їх до звичайного життя.

Наступною сферою, яка продовжить свій розвиток і може бути цікавою для інвесторів є IT-сфера. В Україні є багато спеціалістів та компаній, що займаються інтернет галуззю і є успішними в ній. Цей сектор економіки був одним із найбільш прибуткових і динамічно зростаючих та вважається одним з таких, що працює навіть у цей важкий час. Галузь інформаційних технологій є надзвичайно різноманітною, а також привабливою для інвестицій. Тому ця сфера складає велику частину валютних надходжень в Україну. Створення нових робочих місць, конкурентоспроможні зарплати, залучення іноземних інвестицій – плюси для економіки держави. Кваліфіковані працівники, низькі податки, незаповнений ринок та безліч цікавих стартапів – переваги для іноземних компаній.

Ще один сектор економіки, який завжди є прибутковим та цікавим для інвесторів – це агросфера. Весь світ знає про родючість українських земель, адже 33% світових запасів чорнозему, сприятливий клімат, працьовитість людей та близькість цільових ринків збуту гарантує перспективність цієї сфери. Фінансова допомога в розвитку агрономії забезпечить створення робочих місць, надходження валюти в державний бюджет та підтримку вітчизняних виробників допоміжних засобів.

І найцікавішою сферою, що посилить свій розвиток у післявоєнний час, є однозначно туризм. Готелі, ресторани, кафе, музеї, галереї – усе це стане додатковими туристичними місцями, які необхідні для повноцінного відпочинку туристам, які будуть хотіти подивитись на величну країну та нові міста-герої. Також ми відкриємось для світу, щоб познайомити людей, що дізнались про нашу державу через жахливі події, з нашою прекрасною природою та архітектурою, людьми та культурою, мовою та традиціями.

На нашу думку, майже усі сфери економіки будуть повторно розвиватись у післявоєнний час, тому кожна з них є цікавою, проте найприбутковішими і найпоширенішими стануть ті, що зазначені вище. На жаль, частина економічних сфер спершу повинна просто відновити свою роботу і вийти в нуль, адже говорити про прибутки після місяця, а то і більше, паузи є неможливим.

Перелік використаних джерел:

1. Департамент комунікацій Секретаріату Кабінету Міністрів України. В Україні розпочали роботу фонди відновлення у зв'язку зі збройною агресією росії. *Урядовий портал*. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-rozpochali-robotu-fondi-vidnovlennya-u-zvyazku-zi-zbrojnoyu-agresiyeyu-rosiyi>
2. Investment promotion office. Інноваційні технології. *Ukraine Invest*. 2020. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/industries/innovation-technologies/>
3. Investment promotion office. Агронеферобка. *Ukraine Invest*. 2020. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/industries/agrifood/>

Мещерякова Марія

Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

В умовах розвитку інформаційного суспільства очевидною є актуальність вивчення та впровадження цифрових технологій у різні сектори економіки України. Спрямування до цифрової трансформації у банківському секторі зумовлюється прагненням до постійного розвитку та вдосконалення традиційного надання послуг.

Міжнародна компанія «i-SCOOP», що займається консультуванням з питань цифрового бізнесу, визначає цифрову трансформацію як перетворення комунікацій, бізнес-функцій та бізнес-моделей на цифрові, що часто зводиться до поєднання цифрового та фізичного [1].

Представники державних органів управління України вважають, що цифровізація – це поступове перетворення усіх державних послуг на зручні онлайн-сервіси [2]. Однією з цілей профільного міністерства є 100% оцифрування державних послуг, що, безперечно, матиме вплив і на банківську систему країни.

Важливим кроком для цього стала можливість банків віддалено ідентифікувати своїх клієнтів завдяки системі BankID від Національного банку України. Також активно використовуються чат-боти для підвищення ефективності підтримки клієнта, штучний інтелект та мобільний банкінг.

Ще одним індикатором цифрової трансформації банків в Україні стала поява необанків, які позиціонують себе як повністю віртуальні банки, що діють на нових технологічних платформах та надають послуги виключно через мобільні додатки. Успішність такого виду банкінгу важко не помітити, особливо зважаючи на кількість їх клієнтів. Наприклад, найвідоміший нині український необанк Monobank обслуговує 5,3 млн. клієнтів [4]. Такі результати зумовлені більш вигідними пропозиціями та зручністю у використанні.

Наступним етапом у процесі цифровізації України вважається введення концепції Open Banking (відкритий банкінг). Open banking – це система, у межах якої банки відкривають свої інтерфейси програмування додатків (API), дозволяючи стороннім компаніям отримати доступ до фінансової інформації, необхідної для розробки нових додатків і послуг, що в кінцевому підсумку надає власникам рахунків ширші фінансові можливості [3].

Така система вже успішно діє у деяких країнах Європи і з часом має увійти й у фінансовий простір України, адже 30 червня 2021 року Верховною Радою було прийнято Закон «Про платіжні послуги», яким передбачається концепція відкритого банкінгу та інтеграція українського платіжного ринку з європейським, а, відповідно до планів НБУ, повноцінно система відкритого API повинна запрацювати вже у 2023 році [3].

Впровадження цифрових технологій передбачає не лише встановлення відповідного устаткування та глобальні зміни в управлінні та корпоративній культурі, але і забезпечення відповідного рівня безпеки. Оскільки зараз більшість проявів цифрової трансформації банків для клієнтів знаходиться у їх смартфонах, своєчасне виявлення помилок у роботі мобільних додатків не може бути недооціненим.

Ще одним напрямом на шляху удосконалення рівня безпеки надання послуг є підвищення рівня захищеності інформації на пристрої. Зараз усі банки застосовують SSL-шифрування даних, що базується на передачі даних від пристрою в систему банку і навпаки. Такий вид шифрування дозволяє уникнути досить поширеного колись виду шахрайства, коли дані перехоплювались хакерами на шляху від клієнта до установи [5].

Інформаційно-технологічний прогрес не стоїть на місці та змушує увесь світ слідувати за собою та змінюватись відповідно до нових вимог цифрового простору. Ми стоїмо на порозі нової ери «цифрових» фінансів, і розвиток банківського сектору є важливою складовою таких змін. Вже зараз помітні прояви цифровізації банків, такі як створення системи BankID, активне використання штучного інтелекту, мобільних додатків та поява необанків. Це обумовлює потребу у підвищенні цифрової грамотності споживачів фінансових послуг. І, безумовно, потребує подальшого вивчення.

Перелік використаних джерел:

1. Digitization, digitalization, digital and transformation: the differences. URL: <https://www.i-scoop.eu/digital-transformation/digitization-digitalization-digital-transformation-disruption/>.

2. Михайло Федоров: Цифровізація – це поступове перетворення усіх державних послуг на зручні онлайн-сервіси. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mihajlo-fedorov-cifrovizacija-ce-postupove-peretvorennya-usih-derzhavnih-poslug-na-zruchni-onlajn-servisi>.

3. Що таке відкритий банкінг і як він вплине на розвиток фінтеху в Україні. URL: <https://psm7.com/uk/fintech/chto-takoe-otkrytyj-banking-i-kak-on-povliyaet-na-razvitie-fintexa-v-ukraine.html>

4. Дашборд: Офіційний сайт Монобанку. URL: <https://www.monobank.ua/dashboard?lang=uk>.

5. Безпека Інтернет-банкінгу в Україні: практичні аспекти. URL: https://bankchart.com.ua/e_banking/statti/bezpeka_internet_bankingu_v_ukrayini_praktichni_aspekti.

Олійник Даниїла

Національний інститут стратегічних досліджень
м. Київ

ЩОДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ СТАНОВЛЯТЬ ОСНОВУ ІНДУСТРІЇ 4.0

Ініціатива Єдиного цифрового ринку ЄС, як складова Конференції Сторін (*Conference of the Parties, CoP*) Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (*United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC*), визначає спільне регулювання цих процесів на глобальному рівні на основі нових законів суспільства, які базуються на цифрових послугах, заснованих на даних¹.

¹ Довідково. Даними, які спричиняють найбільший вплив у складних процесах цифровізації є аналітика: великих даних (Big data analytics); штучного інтелекту (*Artificial intelligence, AI*); кінцевих розрахунків (Edge computing); комунікацій мобільної бездротової мережі 5-го покоління (*5th generation mobile wireless Communications*); широкосмугових мереж (*Low-*

Розвиток цифрової економіки в новій промисловій революції (*New Industrial Revolution, NIR*) базується на відкритій торгівлі та визнанні ключової ролі упровадження інновацій через права інтелектуальної власності (*Innovation Through Intellectual Property Rights, IPR*) на основі доступних, сумісних і багаторазових (*Findable, Accessible, Interoperable and Reusable, FAIR*) принципів відповідно до договору «Про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (*Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPs*).

Промислова архітектура 4.0 (*Architecture Industrie 4.0*) розглядається як одна з найважливіших частин проектування засобів виробництва просторового середовища і сформована на основі: семантики – ідентифікації – функцій – зв'язку – стандартів – міжнародного співробітництва та партнерства [1]. В міжнародній практиці такий підхід реалізується на основі взаємодії стандартизованого протоколу для представлення об'єктів у всесвітній веб-мережі (*World Wide Web, W3C*) з керівними принципами *Plattform Industrie 4.0 (I4.0)*.

Концептуально модель еталонної архітектури *RAMI 4.0* описує дві основні моделі :

- модель еталонної архітектури *RAMI4.0* для галузевої довідкової архітектури 4.0 і служить структурованим описом *мережевої інфраструктури*;
- компоненти 14.0, які використовуються для опису доступних технічних даних у вигляді *активів*.

RAMI4.0 описує модель *Industrie 4.0* у вигляді тривимірної моделі кубічного шару, яка, окрім архітектури технічних об'єктів (активів), надає у вигляді шарів їх унікальний опис, які пов'язані з усіма відповідними даними, а також біографію та регламентує технічні або організаційні ієрархії – моделі життєздатної системи (*Viable system model, VSM*). Таким чином визначається адміністративна оболонка, яка відображає віртуальне зображення місця об'єкта, який будується для:

- визначення функцій об'єкта у всьому бізнес-процесі;
- створення інформаційної бази даних продукту;
- встановлення стандартного інтерфейсу зв'язку в мережі;
- інтеграції між цифровим середовищем та фізичним активом.

За допомогою таких стандартизованих еталонних моделей в *Industrie 4.0* формується опис структури чітких й однозначних процесів у всіх галузях економіки. З урахуванням того, що в моделі *Industrie 4.0* не використовуються випадкові об'єкти, а лише «об'єкти, що мають значення» (властивості), ці об'єкти трактуються як «активи», які нині частково стандартизовані *IEC* та охоплюють понад 30 секторів і доступні в *eCI @ ass²* як активи, що відображені

power wide-area networks, LPWANs); мереж, чутливих до часу (*Time-sensitive networks, TSNs*); Інтернет-речей (*Internet of Things, IoT*); системи управління енергією (*Energy Management System, EMS*); технологічними доменами (*Technology domains*)

² Довідково. *eCI @ ss* є крос-галузевим стандартом референційних даних для класифікації та однозначного опису товарів і послуг. *AutomationML (Automation Markup Language)* розглядається як нейтральний формат даних для зберігання та обміну інженерно-технічної інформації, що надається як відкритий стандарт.

в інформаційному середовищі. Проте, якщо при автоматизації процесів не можливо отримати безпосередньо деякі властивості об'єктів, то для більш детальної інформації вони відображені в стандартах *IEC 61360*, *ISO 13584-42* та *ISO 15926*. Таким чином, модель *Industrie 4.0* надає можливість доступу до стандартизованих властивостей за допомогою стандарту *eCl @ ass* та активів, які відображені в інформаційному середовищі.

З метою скоординованої передачі відповідної інформації з фізичного світу в інформаційний³ міжнародними органами стандартизації сформована система довідкової архітектури 4.0, які визначені в стандарті *ISO / IEC / IEEE 42010: 2011* [2]. Проте, цифрові активи неможливо впровадити в рамках лише однієї країни. Поширення цифрових активів вимагає формування ергономічних платформ для управління цифровими активами (*Digital Asset Management, DAM*) та інтеграції з іншими країнами на основі загальноприйнятих стандартів на рівні:

- платформи, яка буде включати сервіси нормативно-довідкової інформації і використовуватися для передачі та обміну інформацією;
- єдиного простору електронної довіри (сервіси ідентифікації, аутентифікації, авторизації, цифрового архіву);
- геоінформаційної системи та сервісів картографічної основи.

Нова європейська система сумісності (*European Interoperability Framework, EIF*) формується для створення єдиного європейського ринку відповідно до впровадження цифрових стратегій [3], де система управління активами визнається на глобальному рівні як краща практика планування та управління інвестиціями в активи і пропонує спільну мову та схему прийняття для порівняння різних інвестиційних сценаріїв як для короткострокового, так і довгострокового планування всіх основних класів фізичних та нематеріальних активів, що, в свою чергу, вимагає використання набору однорідної семантики, яка буде охоплювати стандартизовані бібліотечні каталоги *eCl @ ss*, які включають позначення властивостей і активів, інженерні бібліотеки (*ProStep*) тощо.

Для впровадження цифрових стратегій *Industrie 4.0* Європейська Комісія створила спеціальну платформу з впровадженням політики стандартизації «Стратегічне бачення європейських стандартів: вперед до посилення та прискорення сталого зростання європейської економіки до 2020 року», яка покладена в основу комплексної програми робіт з європейської стандартизації (*Annual Union work programmes for European standardisation, AUWP*) і визначила трилему стратегічних пріоритетів щодо:

- підключення єдиного цифрового ринку (*Connected Digital Single Market, DSMS*);
- створення внутрішнього ринку з посиленою промисловою базою для підвищення вимог до безпеки та сумісності;

³ Довідково. Оцифрування мережевої інфраструктури здійснюється з використанням терміну «рефлексія», який описує процедуру створення в інформаційному середовищі цифрового подання у вигляді даних.

- формування енергетичного союзу із стійкою енергетичною політикою та об'єднаною інфраструктурою.

Перелік використаних джерел :

1. The reference architectural model rami 4.0 and the standardization council as an element of success for industry 4.0 URL: <https://www.din.de/blob/271306/340011c12b8592df728bee3815ef6ec2/06-smart-manufacturing-jens-gayko-data.pdf>
2. ISO/IEC/IEEE 42010:2011 Systems and software engineering -- Architecture description URL: <https://www.iso.org/standard/50508.html>
3. Unication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions European Interoperability Framework – Implementation Strategy URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2017:134:FIN>

Павлюк Марія

Західноукраїнський національний університет
м.Тернопіль

ПІДХОДИ ДО ПИТАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

У глобалізованій економіці, де кордони – формальність, важко починати все спочатку, особливо в масштабах цілої країни. Адже починати спочатку – означає втратити все. Втратити, щоб здобути. Головне питання для кожного українця у повоєнні часи: Як?. Як в найкоротші терміни підняти зубожілу економіку і наблизити її до бажаного результату. Це питання і є головною темою мого допису, де старатимусь висвітлити свій варіант відновлення України.

Ще починаючи із 90-х років минулого століття, беручи за відлік проголошення незалежності, економіка України ступила на шлях практично цілковитої залежності від держави. Взнявши за орієнтир теорії Кейнса про державне регулювання, уряд часом вміло, а часом ні, втручався в діяльність, по своїй природі вільного, поняття – ринок. На той час це було вимушеною мірою, адже пострадянська економіка була надто слабкою і нестабільною.. Проте головної ідеї кейнсіанства, як такого, за тридцять років незалежності країни досягнуто так і не було. Рівень безробіття в Україні станом на III квартал 2021 року становив 9.9%, що на 4% випереджав Росію.

Це дає нам чітке уявлення про те, що поєднання глобалізації і повного державного втручання в XXI столітті не є можливим, адже ці два поняття протирічають одне одному, ба більше, перше повністю заперечує можливість існування іншого. Більшість провідних економістів світу стверджують, що економіці для розквіту потрібна повна ізоляція від втручання держави. Класична економічна теорія твердить: “Залиш ринок напризволяще, і він

самостійно знайде точку рівноваги, яка й принесе стабільність і процвітання”. Прихильники економічної доктрини лібертаріанства, що була похідною від Австрійської економічної школи, свідчать також, що економічна свобода є невіддільно пов’язана із особистою, і, втручаючись в економіку, держава обмежує особисті свободи кожного громадянина. І справді, із кожним з цих тверджень важко не погодитись, проте досить часто поряд із оспівуванням вільного ринку, нівелюються економічні подвиги держав, що підтримали певні форми кейнсіанства, як, до прикладу, зробили це Сінгапур після здобуття незалежності від Малайзії, Китай наприкінці ХХ століття, чи Німеччина буквально десятиліття тому. Ці країни певний час свого історичного існування звертались до політики меркантилізму, яку я намагатимусь детальніше пояснити на прикладі повосенної Японії.

Друга світова лягла непоправним тягарем на економіку більшості країн, Японія не стала винятком. Безробіття, криза і шалена інфляція, ще й на додаток світова заборона на утримання власного війська. Не розгубившись, держава вирішує кинути всі свої заощадження на розвиток ринку, стимулюючи виробничі галузі і всіляко підтримуючи інновації. За колосально короткий період ринок змінюється до невпізнання: державне втручання стає причиною розквіту технологічних гігантів, таких як Toyota, Sony Corporation, Nissan, Honda, Canon і Nikon. Експорт в рази перевищує імпорт, на який, між іншим, в свою чергу накладаються тарифи і квоти, з метою заохочення громадян до купівлі вітчизняних товарів. Завдяки цьому валютні резерви країни значно збільшуються і з’являється можливість інвестувати в нові проекти. Чіткий приклад того, як політика меркантилізму, або державного протекціонізму виправдала себе.

Проте, опираючись на історію Японії, варто звернути увагу на помилки, яких допустив уряд, щоб самим в них не втрапити. Така свого роду агресивна політика країни обурила Захід; Європа і Америка відчули залежність від японського імпорту. Вони в свою чергу почали піднімати податкові ставки на товари, що імпортувались з країни, тим самим змусивши Японію послабити державне протегування. Та на досягнутий результат це практично не вплинуло, адже сьогодні країна – економічний і інноваційний гігант.

Для мене ж шлях відновлення України лежить в синтезі. І синтез той полягає в гармонійному поєднанні кейнсіанства в моделі меркантилізму і класичної теорії державного невтручання. При чому в даній пропорції двох теорій в короткостроковому періоді переважатиме протекціонізм, а в довгостроковому – політика вільного ринку.

Відбудуватиметься це, власне, так: на перший період держава запустить стимулювання тих галузей, що вже розвиваються, або лише починають освоєння ринку: створить так званий вільний ринок вітчизняного зразка. Зниження податкової ставки або ж повне звільнення від сплати податків на перший період існування підприємства, безвідсоткові державні кредити, позики, пільгові виплати підприємству, а особливо будь-яка фінансова допомога сфері інновацій і технологій з метою затримання молодих спеціалістів в теренах держави і заохочення тих, хто за її межами, повернутися і

творити. При цьому, на імпорتنі товари цих самих галузей ми підвищимо податкові ставки, накладемо тарифні обмеження тощо. Збільшення валютних резервів дасть нам можливість також більше інвестувати в армію і озброєння: пильність із такими захланными сусідами ніколи не буде зайвою.

Річ у тім, що політика сировинного експортера, якою ми керувались десятиліттями, не є виграшною. Дана політика ніколи не зможе вивести нас на високий ринок. Лише стимуляція власного виробництва – шлях до успіху. Продавати олію не цистернами, а вже розлиту в пляшки: це значно збільшить її додану і мінову вартість; не тканину, а готовий одяг; торгувати і на London Stock Exchange, а створити власну інтегровану у світовий ринок біржу цінних паперів тощо.

З іншої сторони, на ті галузі, які в Україні ще не є представленими навіть у первинному вигляді (машинобудівництво, виробництво тютюну тощо) ввести вільний від контролю ринок, щоб не відвернути від себе західних партнерів.

Таким чином ми на перший період створимо ринок, який буде на певний час звільнений від імпоротної конкуренції. Згодом же, економічні ваги чимраз більше відхиллятимуться від політики меркантилізму, орієнтуючись на швидкість відбудови економіки. І в момент, коли вона буде достатньо сильна, запровадимо вільну торгівлю.

Завершу словами відомого американського фінансиста Дональда Маррона із книги «Економіка за 30 секунд»: «Це добре, коли держави втручаються в економіку і здійснюють її регулювання з метою досягнення стабільності, однак, коли рівноваги досягнуто, дозвольте ринку самостійно себе регулювати»[2].

Перелік використаних джерел:

1. The Wealth of Nations. Adam Smith URL: <https://nashformat.ua/products/ebook-bagatstvo-narodiv.-doslidzhennya-pro-pryrodu-ta-prychyny-dobrobutu-natsij-620631>

2. Маррон Д. Економіка за 30 секунд. 50 найвизначніших думок з економічної теорії, які можна пояснити за півхвилини, – 2010.

Сагайдак Уляна, Кружівка Іван

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ

Визначальними характеристиками основних сегментів підприємництва для фізичних осіб-підприємців є: розповсюдженість (найбільш розповсюджена форма господарювання); географія (вони присутні в усіх регіонах і типах населених пунктів); зайнятість (переважають самозайняті без найманих працівників (82%); переважна сфера діяльності торгівля і послуги.

Визначальними проблемами основних сегментів підприємництва для фізичних осіб-підприємців є: фіктивне підприємництво задля оптимізації оподаткування; відсутні стимули до зростання бізнесу (спрощена система оподаткування не стимулює до зростання); недостатність знань і навичок ведення бізнесу; недостатність доступу до фінансування; відсутність системи державної підтримки, в першу чергу стартапів. Визначальними характеристиками основних сегментів підприємництва для мікро-підприємств є розповсюдженість більше 80% всіх підприємств; географія розповсюджені в усіх регіонах; продуктивність праці 54% від середнього рівня по Україні; переважна сфера діяльності: торгівля (більше 25%); зайнятість: 12% зайнятих на підприємствах. Визначальними проблемами основних сегментів підприємництва для мікро-підприємств є: відсутність системи державної підтримки, в першу чергу стартапів; низька ефективність бізнесу; відсутні стимули для зростання бізнесу (дроблення бізнесу); недостатність доступу до фінансування; недостатність знань і навичок ведення бізнесу; низький рівень інновацій.

Формування бізнес-середовища, сприятливого для розвитку бізнесу потребує гарантування безпеки інвестицій та прав власності; лібералізацію системи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; делегування окремих регулятивних функцій саморегулювним організаціям; оптимізацію процедур валютного регулювання; створення механізму захисту коштів на випадок банкрутства обслуговуючого банку. Прискорення технологічної модернізації передбачає передінвестиційну підтримку, допомогу в дослідженні потенціалу нових бізнес-ідей; державне фінансування досліджень у перспективних сферах. Збільшення інноваційної активності потребує запровадження податкових стимулів для реалізації інноваційних проектів; обговорення інноваційних підприємств при університетах і науково-дослідних інститутах; обговорення бази даних інноваційно-орієнтованих підприємств; популяризацію кращих практик впровадження інновацій на підприємствах та допомогу в підготовці бізнес-планів для інноваційних проектів і розробок.

Підвищення енергоефективності повинно передбачати стимулювання впровадження енергоощадних технологій; впровадження екологічно чистих технологій виробництва; проходження екологічної сертифікації та впровадження екологічного маркування продукції. Диверсифікація географії експорту потребує укладання дво- та багатосторонніх торгівельних угод; угод про зони вільної торгівлі; допомоги в пошуку іноземних партнерів та консультативна підтримка; дослідження перспектив виходу на нові ринки та розширення торгівлі; створення системи страхування ризиків за зовнішньоекономічними контрактами.

Диверсифікація товарної структури експорту повинно передбачати фіскальне стимулювання експорту товарів з високою часткою доданої вартості; упорядкування національної системи технічного регулювання відповідно до вимог ЄС; створення незалежних органів стандартизації та метрології відповідно до практики ЄС; підтримки в проходженні стандартизації та сертифікації якості.

Просування і захист національних компаній на світових ринках необхідно зосередити на використанні інструментів СОТ та ЄС для просування українського бізнесу; державну підтримку міжнародного маркетингу українського бізнесу; підтримку вітчизняних товаровиробників у антидемпінгових процедурах за кордоном.

Розширення пропозиції фінансових інструментів повинно передбачати законодавче врегулювання ринку похідних фінансових інструментів; спрощення виходу українських компаній на закордонні фондові ринки; моніторинг попиту та пропозицій банківських кредитів, рівня відмов у їх наданні; дослідження та впровадження інноваційних інструментів фінансування бізнесу; створення системи надання гарантій за кредитами; активізацію роботи небанківських фінансових установ (зокрема, кредитних спілок).

Зростання масштабу бізнесу повинно орієнтуватись на створення додаткових можливостей отримання бізнес-освіти; підвищення доступності консалтингових послуг; популяризацію і сприяння поширенню інновацій. Розвиток сучасної інфраструктури фінансових ринків потребує спрощення процедур доступу до торгів на фондових біржах; розвиток технологій електронної біржової торгівлі; розвиток мережі «бізнес-ангелів» і фондів, що надають стартовий капітал; розвиток мережі кредитно-гарантійних установ.

Перелік використаних джерел:

1. П'ятницька Г.Т., Найдюк В.С. Мультиваріативність стратегій інноваційного розвитку. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Економічні науки. 2018. №1(96). С.22-36. URL: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2018/01\(96\)/04.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2018/01(96)/04.pdf).

2. Сумець, О.М. Стратегічний менеджмент : підручник. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с. ISBN 978-966-610-241-9.

3. The Global Competitiveness Report 2020. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf.

Сікорський Олексій

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ

Україна як суб'єкт міжнародних відносин зарекомендувала себе як миролюбна, без'ядерна, позаблокова держава з чіткими зовнішньополітичними орієнтирами на зміцнення міжнародної безпеки, інтеграцію в міжнародні організаційні структури.

Досягнення міжнародної політики України:

– приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (1994 р.), ліквідація стратегічного і тактичного ядерного потенціалу;

- підписання факультативного протоколу до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (1991 р.);

- членство в ОБСЄ, Раді Європи, МВФ, Світовому банку, Європейському банку реконструкції та розвитку;

- налагодження співробітництва із ЄС і НАТО через підписання програми «Партнерство заради миру» і «Хартії про особливе партнерство з НАТО»;

- налагодження контактів з країнами Сімки, Центрально-Східної Європи, Латинської Америки, Близького та Середнього Сходу, Африки та Азіатсько-Тихоокеанського регіону;

- підписання договорів з найближчими сусідами [1, с. 37-43].

Стратегічні орієнтири України:

- стратегічна орієнтація на інтеграцію в євразійському просторі;

- стратегічна орієнтація на інтеграцію з європейськими, атлантичними структурами (ЄС, НАТО);

- орієнтація на самобутній шлях розвитку, обмеження впливів Росії і Заходу на політику України;

- балансування між Заходом і Росією, використовуючи переваги співробітництва на євразійському і західному геополітичних просторах.

Слабкою ланкою міжнародної політики України є її зовнішньоекономічна діяльність. Україна не підписала ГАТТ, що не дає змоги відповідно до міжнародних стандартів здійснити лібералізацію зовнішньої торгівлі, не створила правових умов для припливу іноземних інвестицій у національну економіку.

Невирішеними залишаються питання делімітації (детального узгодження лінії державного кордону, що підписується сторонами і затверджується парламентами) і демаркації (визначенні й позначенні кордонів на місцевості) сухопутних і морських кордонів з Росією.

Українська держава спрямовує свою етнонаціональну політику на розв'язання таких проблем:

- гармонізація міжетнонаціональних відносин, досягнення міжнаціональної злагоди, утвердження в стосунках між етнічними групами атмосфери толерантності, дружби, взаємної довіри, поваги до мов, культур, традицій, звичаїв і релігій;

- правове забезпечення рівних можливостей всім громадянам України участі в управлінні державними і громадськими справами, зміцнення гарантій, які б виключили прояви націонал-екстремізму, дискримінацію громадян за національністю, релігійною або мовною ознаками;

- відродження духовної та етнокультурної самобутності етнічних українців, піклування про їх національно-культурні потреби в зарубіжжі;

- створення необхідних умов для розвитку національних меншин, захист їх етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності;

- відновлення прав депортованих за радянських часів кримсько-татарського народу та інших національних меншин, здійснення заходів щодо їх правової, політичної, соціально-культурної реабілітації [2, с. 80-96].

На відміну від міжнародного порядку, який існував завжди з часу появи міждержавних відносин, світовий порядок, як феномен загальнопланетарного масштабу, почав формуватися лише після появи глобальної міжнародної системи.

Ефективною етнонаціональна політика стає тоді, коли вона є «вулицею зі зворотним рухом». Обнадійливим орієнтиром в Україні є прагнення більшості громадян, суб'єктів етнополітичних взаємин, рухатися в бік гуманістичного ідеалу між людських відносин, досягнення міжнаціонального консенсусу в будь-яких проблемах.

Доцільність розвитку теорії міжнародних відносин в Україні, на чому варто наголосити, пояснюється необхідністю будувати прикладні дослідження на міцному фундаменті теоретичних знань. Просте запозичення таких знань зі скарбниці світової науки не може дати однозначного позитивного ефекту. Адже у теоретичну думку імплементована специфіка бачення світових процесів з погляду цивілізаційних, ідеологічних і культурних цінностей дослідника, які суттєво впливають на ті чи інші оцінки та інтерпретації міжнародних явищ і процесів сучасними науковими школами. Тобто їхні концепції та ідеї не можуть автоматично й некритично сприйматись в Україні, оскільки вимагають докладного аналізу та адаптації до реальних суспільних проблем і зовнішньополітичних завдань держави.

Перелік використаних джерел:

1. Поліщук О. Міжнародні відносини у 21 столітті: місце і роль України. *Грані*. 2019. Т. 22, № 9-10. С. 37-43

2. Гордіца К. А., Сливка Т. О. Структурні перетворення в Україні в контексті розвитку міжнародних економічних відносин: історичний вимір. *Економіка України*. 2020. № 2. С. 80-96

Сивак Олег, Строгуш Олег

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

РОЗВИТОК ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Перспективи для органічного виробництва в Україні надзвичайно позитивні. Підставами для успіху та збалансованого розвитку органічного сектору є, в першу чергу, впровадження відповідної стратегії. Інституційне середовище (включаючи науково-дослідницьку діяльність, освіту та дорадчі служби) разом з розбудовою ланцюга поставок та ринку (інструменти такі як маркетинг, комунікації тощо) є визначальними в цій стратегії та заслуговують на належну увагу. Вказана стратегія має вести до стабільної та передбачуваної політики на декілька років, яка фокусуватиметься на повноцінних ланцюгах постачання, що, в свою чергу, сприятиме не лише сільськогосподарському виробництву, але

й переробці та каналам збуту. І, найголовніше, така стратегія повинна мати підтримку відповідного міністерства на найвищому рівні.

Багато країн пересвідчилися на власному досвіді, що розвиток сильного органічного сектору не завжди є легким завданням, так само як і створення стабільного та зростаючого ринку органічних продуктів. Нідерланди, наприклад, відчули в минулому, що лише стимулювання виробництва в невеликому, а через це вразливому, органічному ринку швидко призводить до перевищення пропозиції над попитом та падінню цін і доходу. З цієї причини Нідерланди змінили свою політику на користь розвитку попиту. Більше того, уряд Нідерландів, фермери, переробники, трейдери, роздрібні торговці, банки та неурядові організації вирішили досягти домовленості, щоб збільшити не лише місцевий ринок, але також експортувати та імпортувати органічні продукти. Наприклад, голландський органічний сектор експортує 50% своєї продукції. Уряд Нідерландів також прийняв рішення витратити 50 мільйонів євро в 2008-2011 рр. для поширення обізнаності та інновацій, а також для стимулювання попиту та покращення виробничих зв'язків в органічному секторі.

Цей підхід дав позитивні результати. Органічний сектор Нідерландів набув професіоналізму і став важливим гравцем на ринку товарів споживання. Виробництво, переробка і логістика тісно пов'язані у цілісний виробничий процес, і продукт займає провідні позиції у супермаркетах. Наприклад, сьогодні у Нідерландах 80% обороту органічної продукції проходить через супермаркети. У 2016 році ринок голландського органічного сектора складав 2 млн. євро, включно з експортом (50%). У Нідерландах більше, ніж 1500 фермерів сертифіковані, 1700 компаній займаються переробкою органічних продуктів, все разом це 10 000 робочих місць.

Світовий ринок органічної продукції зростає. За останні 10 років загальний обіг зріс на 170% і досяг 83 млрд. доларів у 2017 році. 90% попиту на органічну продукцію – у країнах Євросоюзу і Сполучених Штатах Америки. Найбільше зростання продажу через торговельні мережі очікується саме в органічному секторі.

Україна з її родючими ґрунтами та низькими цінами на оренду землі може скористатися перевагами зростання попиту на органічну продукцію. Україна може повчитися на негативному і позитивному досвіді (найкращі практики) країн Європейського Союзу.

Особливо зараз, коли уряд України працює над впровадженням нових пілотних програм та політики в галузі сталого розвитку сільських територій (включаючи створення кооперативних структур) та земельною реформою для підтримки економічного та соціального розвитку сільських територій України. Іншою дуже важливою сферою, що отримує все більше уваги, є безпека та якість харчових продуктів.

Зростаючий роздрібний сектор в Україні і, зокрема, великі мережі супермаркетів та гіпермаркетів шукають місцевих постачальників, які зможуть гарантувати високу якість та стабільні поставки сертифікованих (органічних) харчових продуктів. Ця рушійна сила може також мати позитивний вплив на стале біодинамічне органічне сільське господарство.

Органічна продукція не так часто зустрічається на полицях дисконтних супермаркетів, тому частка таких продажів поки ще є невеликою. Свіжі органічні продукти, наприклад, яйця, хліб та овочі, посідають провідне місце на органічному ринку Швейцарії. Обсяги продажів усіх груп органічних продуктів стабільно зростали у попередні роки. Існують природні фактори, які стримують можливості органічного виробництва у Швейцарії та обмежують пропозицію внутрішнього ринку. Швейцарія імпортує все більше органічних продуктів, щоб задовольнити попит, який зростає.

Європейські країни мають не лише досвід виробництва органічної продукції, а й ефективного її просування на внутрішньому та зовнішньому ринках. На підставі створеної нормативно-правової бази у сфері органічного виробництва, маркування органічної сільськогосподарської продукції і продуктів харчування, впроваджуються спеціальні державні програми у цій сфері, що спрямовані, зокрема, на стимулювання розвитку ринку органічної продукції в кожній країні Європейського Союзу. Це сприяє не тільки активному виробництву органічних продуктів, а й розробці якісного комплексу просування даного товару. Даний приклад корисно застосувати при створенні вітчизняного органічного ринку та при виході експортерів органічної продукції на зарубіжні ринки.

Перелік використаних джерел:

1. The World of Organic Agriculture – Statistics and Emerging Trends. Organic Farming and Market Development in Europe and the European Union URL: <http://orprints.org/31187/1/willer-et-al-2017-europe.pdf>.
2. Willer H. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2017. FiBL/IFOAM Report. Frick & Bonn: IFOAM. 2017. P.340.

Тихненко Данійл
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

За останні п'ятдесят років кількість міжнародних мігрантів суттєво зросла. Загальна кількість мігрантів у 2020 році становила 281 млн. людей, що було на 128 мільйонів більше, ніж у 1990 році, і більш ніж втричі більше, ніж у 1970 році. Як результат, відбулось валове зростання грошових переказів за останні десятиліття, зі 126 мільярдів доларів у 2000 році до 702 мільярдів доларів у 2020 році.

Міжнародні грошові перекази – це грошові перекази або перекази в натуральній формі, які здійснюються мігрантами безпосередньо сім'ям або громадам у країнах їх походження. Незважаючи на прогнози значного зниження

міжнародних грошових переказів через COVID-19, у 2020 році відбулось лише незначне їх зниження (2,4%). У 2020 році найбільше грошових переказів одержали такі країни: Індія, Китай, Мексика, Філіппіни та Єгипет, хоча Індія та Китай отримали значно більше за інші країни – понад 83 мільярди доларів і 59 мільярдів доларів відповідно. Країни з високим рівнем доходу були основними донорами грошових переказів. Протягом десятиліть США незмінний лідер-донор грошових переказів, із загальним відпливом у 68 мільярдів доларів у 2020 році, за ними йдуть ОАЕ (43,2 мільярда доларів), Саудівська Аравія (34,6 мільярда доларів), Швейцарія (27,96 мільярдів доларів), та Німеччини (22 млрд дол.) [1].

COVID-19 став найсерйознішою пандемією за століття, оскільки поєднання високої передачі штамів вірусів і тяжкості захворювання змушує формування нових підходів до наявної політики. Хоча головна увага обов'язково була спрямована на реакцію охорони здоров'я на глобальну кризу (наприклад, тестування на віруси, лікування хвороби, розробку та програмування вакцинації), частина заходів кардинально вплинула на свободу пересування людей у всьому світі та їх мобільність. Уряди по всьому світу запровадили різні заходи обмеження щодо поширення вірусу, а з початку 2020 року було введено ряд обмежень, які з часом послабились. Основними заходами політики боротьби з пандемією були заходи «залишитися вдома», закриття робочих місць, закриття шкіл, обмеження зборів, обмеження внутрішнього переміщення всередині країни та заходи контролю за міжнародними поїздками. Загалом переважна більшість країн світу швидко запровадила заходи через COVID-19 щодо обмеження поїздок – як внутрішніх, так і міжнародних, причому пік цих обмежень припав на кінець березня – початок квітня 2020 року. Деякі країни заборонили в'їзд іноземним громадянам, деякі заборонили в'їзд громадянам лише певних країн, а деякі повністю закрили кордони, щоб припинити виїзд і в'їзд усіх людей, включаючи власних громадян. Деякі країни також запровадили карантинні заходи, які вимагали усіх пасажирів, які в'їхали в країну, перебути в ізоляції на мінімальний період (зазвичай від 10 до 14 днів) одразу після прибуття [2].

В цілому, Європа та Азія прийняли приблизно 87 та 86 мільйонів міжнародних мігрантів відповідно, що становило 61% світового фонду міжнародних мігрантів. За цими регіонами йдуть Північна Америка (59 млн. міжнародних мігрантів у 2020 році, або 21%), Африка – 9%, Латинська Америка та Карибський басейн – 5% і Океанія – 3%. У порівнянні з чисельністю населення в кожному регіоні, частка міжнародних мігрантів у 2020 році була найвищою в Океанії (22%), Північній Америці (16%) та Європі (12%). Найнижчою частка міжнародних мігрантів була в Азії (1,8%), Африці (1,9%), Латинській Америці та Карибському басейні (2,3%). Найбільше зростання міжнародних мігрантів з 2000 по 2020 рік відбулося в Азії – 74% (близько 37 мільйонів людей), Європі – 30 мільйонів людей, Північній Америці – 18 мільйонів, Африці – 10 мільйонів [1].

Довгострокові дані показують, що міжнародна міграція не є однорідною в усьому світі, але формується економічними, географічними, демографічними та іншими факторами, що призводить до різних міграційних моделей, таких як міграційні «коридори», що розвивалися протягом багатьох років. Міграційні коридори представляють собою накопичення міграційних рухів з часом і дають уявлення про те, як міграційні моделі еволюціонували до значного населення, народженого за кордоном, у конкретних країнах призначення. В цілому, за два роки пандемії COVID-19 у світі спостерігалось зростання масштабу міграцій, зокрема, спричинених бойовими діями та природними катаклізмами [3]. При цьому через COVID-19 у 2020 році кількість мігрантів виявилася на 2 млн осіб менше, ніж могла б бути. Конфлікти у Сирії, Ємені, Центральноафриканській Республіці та Південному Судані, політична та економічна нестабільність у Венесуелі та Афганістані призвели до того, що мільйони людей були змушені стати переміщеними особами. Крім того, значні переміщення були викликані стихійними лихами у 2020 та 2021 роках у багатьох частинах світу – у Китаї, Бангладеш, Індії, США, на Гаїті та на Філіппінах.

Перелік використаних джерел:

1. World Migration Report 2022. International Organization for Migration. 2022. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>.
2. Пандемія COVID-19 прискорила міграційні процеси у світі – ООН. Інтерфакс-Україна. 2022. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/783353.html>.
3. Трансформації трудової міграції з України до ЄС під час пандемії COVID-19. ГО «Європа без бар'єрів». 2021. URL: <https://europewb.org.ua/transformatsiyi-trudovoyi-migratsiyi-z-ukrayiny-do-yes-pid-chas-pandemiyi-covid-19/>

Mangu Kamara

PhD student, West Ukrainian National University
Ternopil

GLOBAL CHALLENGES OF AGRIBUSINESS UNDER UKRAINE WAR RISK

Ukraine is a large agricultural country. It has different climate zones and conditions with over 30 million hectares of agricultural land. At the moment, however, agriculture is being put on a standstill, especially in the Eastern, Southern, and Northern parts of the country, where at the moment, fields and towns are partly occupied by the Russian army. This has drastically impacted the human capital on a negative scale as employees of farms are mobilized for the army or the armed forces. It is mostly the farms in the west of the country that can contemplate practicing agricultural activities. However, they face underlying challenges like the availability of certain inputs, partnerships, resources from the other parts of the country like fuel, pesticides, tractors, and more.

The UN Food and Agriculture Organization (FAO) has warned that the world could face a potential food crisis, with soaring prices and millions in danger of severe hunger, as the Russian war in Ukraine threatens the supply of essential staple foods. Economists at the FAO said food prices were already high before Russia invaded Ukraine due to the Covid-19 pandemic. However, topping it up with the war could shift the global food system into disaster.

This is projected to have an enormous effect on the global market. The global supply of wheat will be adversely affected, and the poorest countries in the world are projected to be hit, especially importing countries for Ukrainian wheat like Pakistan, Bangladesh, Egypt, etc. The same projection could be applied to the supply of maize: Ukraine supplies an enormous amount of non-GMO maize on the world market, which is, of course, difficult to replace. The EU alone imports almost eight million tonnes of maize from Ukraine every year – over 48% of total imports. Being referred to as “the breadbasket of Europe”, Ukraine is the fifth largest wheat exporter, accounting for about 10% of the global market, also one of the biggest exporters of maize, accounting for about 15% of global exports. As a result, Ukrainian farmers might miss out on the crucial May planting season for their crops.

On the other hand, Russian supplies could be hindered if the Kremlin curtails wheat exports in response to the sanctions by the west. Russia is the world’s largest wheat exporter, with about 17% share of the global export market, and is the second-biggest sunflower seed supplier. Moreover, the Russian Federation and Ukraine are among the most important producers of agricultural commodities in the world. Both countries are net exporters, and they both play leading supply roles in global markets of foodstuffs and fertilizers, where exportable supplies are often concentrated in a handful of countries. This concentration could expose these markets to increased vulnerability to shocks and volatility.

Russia is a big exporter of crop nutrients as well as natural gas, critical for producing nitrogen-based fertilizers. Also, 25% of the European supply of key crop nutrients such as nitrogen, potash, and phosphate comes from Russia. With the current geopolitical conditions, the biggest sources of raw material for Europe’s food production are being subject to limitations (sanctions), with no short-term alternatives.

Major global fertilizer producers that supply Ukraine’s agricultural sector, for example, Yara, and others, are big buyers of raw materials, such as phosphate and potash, from Russia, which also supplies Europe’s nitrogen fertilizers plants with natural gas. The European Commission has developed short-term and medium-term actions which enhance global food security and also provide support to farmers and consumers. The surge in global commodity prices, and Russia’s invasion of Ukraine, again highlight the need for EU and World agriculture and food supply chains to become more resilient and sustainable.

References:

1. Dahm J. Agribusiness chief: State of Ukraine Agriculture bad to catastrophic. Euractiv. 2022. URL: <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/interview/agribusiness-chief-state-of-ukraine-agriculture-bad-to-catastrophic>.

2. FAO. Information note: The importance of Ukraine and the Russian Federation for Global Agricultural Markets and the risks associated with the current conflict – world. ReliefWeb. 2022. URL: <https://reliefweb.int/report/world/information-note-importance-ukraine-and-russian-federation-global-agricultural-markets>.

3. Person, Klesty, V. Global Food Supply at risk from Russian invasion of Ukraine. Reuters. 2022. URL: <https://www.reuters.com/business/global-food-supply-risk-russian-invasion-ukraine-yara-says-2022-03-01>.

4. Press corner. European Commission. 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1963.

Molchanova Ellana

Kyiv National University of Trade and Economics,
Kyiv

FORMATION OF THE SYSTEM OF INCLUSIVE EDUCATION AT THE TRANSITION STAGE: SCHOOL-UNIVERSITY

A number of scientific research is devoted to the investigation of the problems of introduction of inclusive education. Special education system has become a hereditary post-Soviet country; it increases the segregation of children with special needs, deprives them of the opportunity to be surrounded by peers who do not have health problems. Most children with disabilities do not study or integrate into secondary schools but receive education in special institutions. In Ukraine, there have been significant changes in the direction of adaptation of children with special needs to the school environment. The government's care is aimed at children aged 2-18. However, children have almost no opportunity to receive higher education. Only 4 percent of parents are able to help their children get a higher education. Other children lose this opportunity. Understanding this problem has led to the study of inclusive education and finding ways to help parents and children get higher education.

The main research methods were the use of a constructivist and functional approach to the segmentation of the inclusive education market. The next stage of the study was the systematization of the legal framework of Ukraine and the EU, which revealed the lack of a regulatory mechanism at the level of higher education. The source materials for the analysis of the arrays of legislative documents obtained because of elaboration were collected through the traditional analysis of documents (decrees, resolutions, and laws governing legal relations in the field of inclusive education). Given the lack of statistical records in Ukraine of families raising children with special needs, an attempt was made to build a new subsystem based on logical tools.

The survey of parents raising children with special educational needs and teachers revealed a range of problems that exist today in the field of inclusive

education. When answering the question about the acceptable form of education for children, parents preferred the full-time form of education in the educational institution (58.1% of the total number of respondents). Almost every fifth respondent (18.9%) approves of the individual form, which involves a combination of homeschooling and attending individual classes and activities in the school; 7.6% of parents consider it appropriate to use distance learning, which involves individual distance learning without attending school. And only 4.0% of parents – 10,105 potential students have the opportunity to continue their studies in higher education.

The legislative base of Ukraine is analysed, and the lack of normative regulation of inclusive education at the level of higher education is revealed. It is too early to come up with a legislative initiative today. We need to move to the next stage of creating an inclusive environment. Cooperation with resource and information centres at the Ministry of Education and Science of Ukraine should serve as the basis for this stage. Today, 659 inclusive resource centres have been established; they are designed to determine the special educational needs of children not based on the international classification of diseases, as before, but on the basis of the international classification of functions of children with special needs. 252,634 applications were submitted to inclusive resource centres, and 7,612 institutions were established. However, these are children under 18 years. An initiative from universities will be able to build the next step in shaping the higher education system and give children the opportunity to obtain higher education.

Rivilis Igor

PHD student, West Ukrainian National University,
Ternopil

WASTE MANAGEMENT STRATEGY OF UKRAINE

Waste management is a key environmental concern across Europe, with many countries witnessing a significant increase in the amount of waste produced. The situation in the waste management sector of Ukraine is continuously defined as critical in recent market studies, official documents, reports, and analytics by NGOs / CSOs in terms of the status and trends in waste generation, accumulation, storage, processing, recycling, and disposal. The situation has already proven to be emergent in many cities and regions and in many waste subsectors due to the lack of proper waste management infrastructure and adequate government policy, a business approach and public response.

Waste generated in the process of extraction, enrichment, chemical-metallurgical processing, transportation, and storage of minerals is a secondary raw material reserve for the industrial, construction, and energy sectors. Secondary raw materials from remnants of final consumption products (e.g., waste paper, polymers, glass, worn tires, etc.) also have considerable resource potential. Low tariffs on waste disposal services do not create incentives for businesses and local authorities to

recycle waste. Significant volumes of accumulated waste, absence of relevant infrastructure, and lack of effective measures to prevent waste generation and introduce the integrated waste management approach deepen the ecological crisis and become a restraining factor in the development of the Ukrainian national, regional and local economies.

Considering the context of the integrated waste management concept, Ukraine is currently positioned at the lowest level of the waste hierarchy with the absent or limited preventing framework, prevailing mix waste collection in preparation for use, recycling in a limited scope, other recovery steps implemented just initially and disposal to landfills as the main waste management technique. New technologies' introduction is limited by the lack of integrated management decisions and by insufficient financial resources and economic incentives. A small number of innovative technologies, if any, are adopted.

According to the Ukrstat data, over 295.9 million tons of waste were generated in Ukraine in 2018, including 289.5 million tons (97.8%) of waste generated by the industry and 6.4 million tons (2.2%) of waste generated by households. At this, 218 million tons (almost 74% of the generated waste) were generated by the mining and quarrying industry. Only households and the power-, gas- and heat- supply sector demonstrated growth in waste generation, with the agricultural and construction indicators almost at the same level as three years before. The situation with municipal solid waste management in Ukraine is still at a very basic level when waste management consists of the collection of mixed waste and landfill disposal. According to the Ukrstat data, of 11.6 million tons of MSW and similar waste generated in Ukraine in 2016, only 0.09% was recovered, 3.73% was incinerated, and the rest 87.67% was landfilled. The high level of waste generation and the low rates of its use as a secondary raw material have led to the fact that in the Ukrainian industrial and municipal sector majority of solid waste accumulated each year is disposed of in landfills. According to the official data on 5 487 landfills and dumps in Ukraine, almost 6% of them were overloaded, and 30% did not meet national environmental safety standards. According to the official data, due to the insufficient level of control and lack of a proper MSW management system, over 27 thousand unauthorized dumps are formed each year.

The National Waste Management Strategy provides short-, mid-, and long-term directions for addressing challenges for all main waste subsectors (industrial waste, construction and demolition waste, hazardous waste, agro-industrial waste, and specific waste streams) as well as fulfillment of obligations of Ukraine according to the international agreements. The Strategy is developed with the support of international donors and is considered one of the main drivers of the waste management market development, compliant with the EU requirements and close to the innovative integrated concept. Following the EU countries' move toward what is referred to as 'integrated solid waste management (ISWM)', the National Waste Strategy 2030 signals should go away from sole reliance on landfill disposal with an increased focus on recycling and recovery for certain waste streams while the residual waste is disposed of into EU-compliant landfills. It proposes a significant

increase in the coverage of the population with organized MSW separate collection and a progressive movement toward increased levels of recycling and recovery.

References:

1. Energy cooperation, including nuclear issues. European Commission. URL: https://eeas.europa.eu/archives/docs/ukraine/pdf/10_ua_annexes_to_title_v_economic_and_sector_cooperation_en.pdf.

2. Waste Management in Ukraine Opportunities for Dutch Companies. Bilfinger Tebodin Ukraine CFI. 2018. URL: <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2019/02/Waste-management-in-Ukraine.pdf>.

3. Інформація щодо впровадження сучасних методів та технологій у сфері поводження з побутовими відходами. Міністерство розвитку громад та територій України. 2018. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/terretory/informatsiya-shhodo-vprovadzheniya-suchasnih-metodiv-ta-tehnologiy-u-sferi-povodzhennya-z-pobutovimi-vidhodami>.

Tulai Oksana

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of International Relations and Diplomacy
West Ukrainian National University

Nytka Sviatoslav

PhD student
West Ukrainian National University
Ternopil

IMPLEMENTATION OF THE BRITISH EXPERIENCE IN THE UKRAINIAN HEALTH CARE FINANCING SYSTEM: MONITORING AND PROSPECTS

The British model of financing the health care system has been implemented in Ukraine since 2018, and the World Bank fully supports this process [1]. The essence of this model is to create a single procurement agency, the National Health Service of Ukraine (NHSU) [2], which, within a clearly defined guaranteed package of medical services financed by the general taxation system, purchases medical services from health care facilities.

In January 2021, summing up three years of the new model of health care financing, President of Ukraine Volodymyr Zelensky stated: «Medical reform has not taken place, and the principle of ‘money follows the patient’ has not been implemented».

Of course, this statement is more political, and today we offer you to consider the essence of the process solely from a financial point of view.

Health care reform should address three existing challenges. The first problem is the catastrophic financial insecurity of patients. The second problem is the low

quality and efficiency of service provision. The third problem is inefficient spending of budget funds.

The inefficiency of spending money is primarily due to spending it not on the principle of «money follows the patient», but on the principle of «money follows the infrastructure». The new system of medical procurement requires an electronic platform for collecting and exchanging both medical and financial information.

It is e-Health that allows:

- analyze the state of health of the population;
- promptly develop a plan for the purchase of medical services to effectively spend money;
- to direct funds to those institutions where the patient received medical care so as to implement the principle of «money follows the patient».

To start the implementation of health care reform in Ukraine, primary health care («primary care») was chosen as a priority [3]. Why exactly that choice? First, from an economic point of view, it is the least financially costly sector of medicine. Secondly, world experience shows that controlling the costs of primary care is usually not a big problem. Third – it is characterized by all six social principles:

- availability;
- security;
- effectiveness;
- economic efficiency;
- non-discrimination;
- human orientation.

National Health Service of Ukraine (NHSU):

- 1) analyzes and forecasts the needs of the population in medical services;
- 2) develops a draft program of medical guarantees and tariffs;
- 3) implements measures to ensure targeted and efficient use of funds.

Open data published by the National Health Service of Ukraine has become an important tool for the development and functioning of health care reform. Anyone can check the accuracy of information about the activities of the National Health Insurance Fund, the course of medical reform, and the financing of medical institutions.

In 2020, the National Health Service won the annual Open Data Forum Online competition for the highest standards of open data publication by central executive bodies.

Thus, the process of implementation of the British model of primary health care financing in Ukraine, as expected, has created certain difficulties and problems. The cornerstone of the «money follows the patient» reform principle has not been implemented at the primary care level. The problematic aspect of the primary health care reform is that in 2018-2020 the National Health Insurance Fund did not perform the function of an organization engaged in strategic procurement of quality primary health care services for the benefit of Ukrainian citizens but acted exclusively as an organization concluding contracts with medical institutions. In our opinion, in the logistics of primary health care reform, the principle of «money follows the patient»

should be replaced by the basic financial model of «money follows services», which demonstrates the basic aspects of the new reform paradigm for the public procurement of medical services.

References:

1. Про схвалення концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1013-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013-2016-%D1%80#Text>

2. Про утворення Національної служби здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1101. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-%D0%BF>

3. Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 р. № 504. URL: http://moz.gov.ua/uploads/0/4207-dn_20180319_504.pdf.

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ У XXI СТОЛІТТІ

Антонюк Дмитро

Запорізький національний університет

Антонюк Катерина

Національний університет «Запорізька політехніка»

Левада Вікторія

Національний університет «Запорізька політехніка»

м. Запоріжжя

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДПРИЄМНИЦТВА КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Руйнування ринкової, транспортної, соціальної інфраструктури, об'єктів житлово-комунального господарства, підприємств стратегічного призначення, сповільнення або повне припинення підприємницької активності, зовнішня та внутрішня міграція 25 % населення, порушення ланцюгів постачання катастрофічно вплинуло на економіку України. За оцінками різних експертів, за місяць військових дій рівень ВВП нашої держави впав на 55–60%, а орієнтовні обсяги ресурсів, необхідних для відновлення економіки країни, сягають 550–600 млрд дол. США.

Країни-члени ЄС, як і більшість держав світу, відчувають на собі негативні наслідки військової агресії в Україну. Зокрема мова йде про подальше зростання цін на енергоносії, продукти харчування (наприклад, 60 % соняшникової олії у світі вироблялось в Україні) та залежні від цього товари. До того ж виникає нагальна потреба в переорієнтації не лише локальних, а й глобальних ланцюгів постачання (як приклад можемо навести розташування в регіонах України виготовлення певної номенклатури частин для автомобілів). Отже, питання швидкого відновлення економіки України та її інфраструктури є вкрай актуальними для нашої держави, країн Європи та всієї світової економіки.

Нажаль зміцнення бренду «Україна», загальне визнання українського народу і його керівництва на світовій арені відбулось лише завдяки війні в нашій державі. Вважаємо, ці процеси позитивно вплинуть на залучення до розбудови України колосальних обсягів міжнародної допомоги в фінансовій, освітній, гуманітарній, технічній, науковій, промисловій та інших сферах. Тож, питання формування дієвих механізмів та інституціонального базису для ефективного та прозорого залучення і використання цих ресурсів є вкрай актуальним. На нашу думку, його вирішення можна покласти на об'єкти інституціональної інфраструктури підприємництва (цілеорієнтовану на міні-

мізацію трансакційних витрат систему інститутів, інституцій, методів і засобів забезпечення ефективної підприємницької діяльності), повністю або частково інтегровані з відповідними об'єктами країн-членів ЄС (досліджено нами у [1]). Мова йде про фінансування проактивних розвинених інституцій, працюючих в колаборації з європейськими партнерами (галузеві асоціації об'єктів інфраструктури підприємництва, двосторонні торгові палати, спільні навчально-освітні центри, коопераційні бюро, інноваційні транскордонні кластери, транскордонні технопарки тощо) та істотно впливаючих на розвиток різних секторів і галузей економіки регіонів і країни.

Також важливим є продовження реформування економіки України в контексті співробітництва з ЄС. Як приклад можна навести розвиток європейської моделі визнання кваліфікацій, здобутих у процесі неформальної та інформальної освіти, яка почала впроваджуватися в нашій державі у вигляді мережі кваліфікаційних центрів. Це матиме важливе значення в процесі перепідготовки кадрів для розбудови економіки України в післявоєнний період, у тому числі мотивації для повернення на Батьківщину трудових ресурсів, вимушено переселених в інші країни.

Перелік використаних джерел:

1. Антонюк Д. А. Розвиток інституціональної інфраструктури підприємництва регіону в процесі європейської інтеграції : монографія / Д. А. Антонюк. – Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2015. – 341 с.

Бенч Оксана

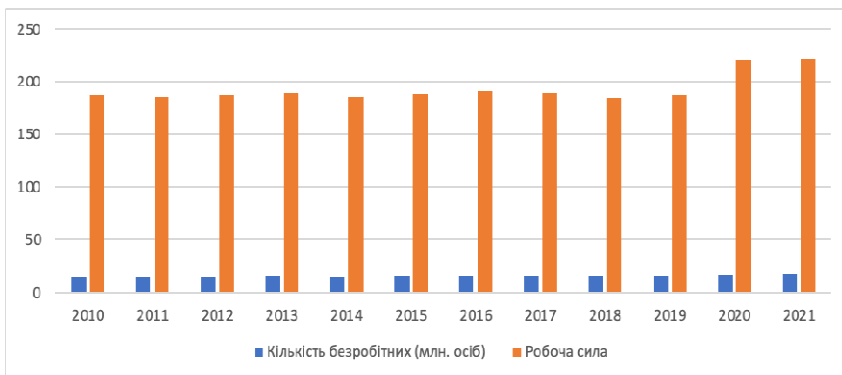
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

В умовах економічної кризи, викликаній поширенням коронавірусної інфекції, глобальний ринок праці зіткнувся з серйозними викликами, від своєчасності та ефективності реакції на які сьогодні залежить життєздатність світової економіки. Криза носить глобальний характер і істотно впливає на інвестиції, глобальні ланцюжки створення вартості та міжнародну торгівлю, що призводить до серйозних наслідків як для економіки, так для працездатного населення в усіх країнах світу. Економічні потрясіння, що відбуваються в усьому світі, викликані пандемією коронавірусу, вимагають ретельного аналізу масштабів його наслідків з метою визначення найбільш раціональних рішень.

Пандемія COVID-19 щодо механізму формування світового ринку праці може бути визначена як негативна екстерналія, а результат її впливу як провал ринку загалом та ринку праці зокрема. COVID-19 щодо ринку праці слід

оцінювати у функціональному взаємозв'язку соціально-економічних факторів [1]. Наслідками даної специфічної форми провалу ринку виступають: зростання транзакційних витрат найму та зайнятості, формування та посилення специфічної форми структурного безробіття, зростання та трансформація прихованої зайнятості, зростання втрат мертвого вантажу, посилення структурної інфляції трудових доходів, що у свою чергу, призводить до дисбалансу ринку праці, посилює міжсекторальні диспропорції зайнятості та впливає на якість робочої сили (рис. 1).

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Рис.1. Співвідношення працездатного та непрацездатного населення у світі

У зв'язку з цим визначаються ключові аспекти дослідження, а саме: методологічне обґрунтування передумов управлінського впливу на ринки праці в умовах існуючого провалу ринку праці, спричиненого негативною екстерналією COVID-19, через механізм трансформації трудових відносин та їх взаємозв'язок з економічним розвитком держав. Важливим концептуальним модулем дослідження виступає наступне твердження: COVID-19 пандемія визначається як негативна екстерналія, що призводить до формування «провалу» ринку, що вимагає державної участі з метою обмеження негативного зовнішнього ефекту шляхом вживання компенсаційних заходів для зниження форм збитків, що формуються ефективності ринку праці та формування соціально-економічно стійких умов його функціонування [3].

Наявність негативних екстерналій на ринку праці призводить до мультиплікації провалів: зміни умов праці та зайнятості, посилення структурних диспропорцій щодо компенсації за працю, розподілу трудових ресурсів по секторах економіки, а також зниження значущості професійних форм формування робочої сили. І далі, до зниження тенденцій розвитку робочої сили та підвищення її якості, що у довгостроковому періоді призводить до зниження показників людського капіталу в соціальному контексті оцінки функціонування

держави, знижує вартості послуг та вироблених товарів та призводить до зниження показників обсягу економіки в економічних оцінках успішності функціонування та розвитку держави. Зовнішні умови функціонування ринку праці.

Аналіз функціонування світових ринків праці вимагає багатовимірного підходу, щоб спробувати охопити весь спектр визначення ступеня реалізації глобальної концепції гідної праці та виявлення дефіциту праці. Програма гідної праці стосується не лише доступу до можливостей працевлаштування; вона також вимагає, щоб трудові відносини забезпечували адекватну мінімальну заробітну плату та гарантували права на роботу та доступ до соціального захисту. Тим не менш, такі умови не виконуються для значної частини робітників у всьому світі. Тому, окрім загальних показників зайнятості та безробіття, важливо оцінювати глобальні виклики, що формуються, за трьома ключовими параметрами: 1) невідповідність пропозиції праці потребам працівників, що сигналізує про дисбаланс попиту на працю та вартість праці; 2) якість зайнятості та її здатність забезпечувати необхідний рівень доходу, безпеку на робочому місці та соціальний захист робітників та їх сімей; а також 3) рівність можливостей працівників, незалежно від відмінностей за статтю, віком та географічним розташуванням.

Перелік використаних джерел:

1. Костриця В. І., Бурлай Т. В. Дисбаланси і дивергенція у сфері зайнятості: підходи ЄС та України до їх подолання. *Ukr.socium*, 2020, 1(72). с. 98-100.

2. Офіційний сайт Світового Банку URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33739/The-Impact-of-the-COVID-19-Pandemic-on-Education-Financing.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3. Sajner T. (2020), The U.S. Labor Market During the Beginning of the Pandemic Recession. URL: <https://bfi.uchicago.edu/working-paper/2020-58/>

Боднар Світлана

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Зв'язок високотехнологічних винаходів створює кібер-фізичне оточення, що викликає всебічний перегляд способу роботи ресурсів і виробничих методів. Три основних впливи цифрових технологій на промисловий світ включають підвищення продуктивності та гнучкості, величезну реорганізацію ланцюга поставок і масове налаштування. Щоб досягти успіху в найближчому майбутньому, вкрай важливо, щоб цифрові індустрії організувалися, щоб

покращити досвід своїх клієнтів і оптимізувати результати бізнесу в різних середовищах, формуючи міцні, життєво важливі зв'язки між людьми, інфраструктурою та інформацією для безперебійного обміну. Цифровізація швидко виводить на ринок невеликі компанії і проектні команди та допомагає їм створювати нові продукти і вдало конкурувати з великим бізнесом. Така тенденція зміщує «центри інновацій» з великих компаній до стартапів (малих компаній). Цифрова трансформація створює нові унікальні системи та допомагає в появі процесів з новою ціннісною сутністю (таких як цифровий банкінг, Uber, Airbnb, тощо). Поява кіберсистем, кібермашин та кібервиробництва згідно з концепцією «Індустрія 4.0» характеризує процес трансформації у промисловості [1].

Трансформація лінійної моделі створення цінності до мережевої передбачає певний перехід: від використання власними ресурсами до алокації зовнішніми; від інтраконтролю якості внутрішніх бізнес-процесів до зовнішньої інтеркомунікації користувачів платформи; від орієнтації на споживчій цінності до орієнтації на загальній цінності цифрової екосистеми. Цифрова платформа за Дж. Паркером – це певний бізнес, що заснований на створенні певних цінностей через взаємодію зовнішніх виробників і споживачів [2].

Україна у 2020 році була кваліфікована 45-ю за рейтингом інноваційності економіки та другою серед країн із доходом нижче середнього. Уражаючи одні галузі, COVID-19 стимулює розвиток та фінансування інновацій в інших, особливо у сфері охорони здоров'я [3]. За оцінками експертів ГП, за рівнем інноваційності економіки Україна на 45 місці серед 131 країни і має позитивну динаміку приросту продуктивності праці. В Україні заходи, спрямовані на подолання умов коронавірусу, слугують акселератором цифрової трансформації економіки. В 2019 р. в Україні було створено Міністерство цифрової трансформації, основна мета якого – побудова цифрової держави. В основі концепції Міністерства – портал і мобільний додаток Дія, через який вже доступно десять цифрових документів (паспорт, водійські права, COVID-сертифікати та інші основні особисті документи). Дія – це фундамент цифрової екосистеми України, вона охоплює понад 13 мільйонів користувачів і надає доступ до 11 різних цифрових документів і 12 сервісів (через веб-портал «Дії» доступні 70 державних онлайн-сервісів для громадян і бізнесу). Україна стала першою державою у світі, яка прирівняла цифровий паспорт в статусі з традиційним паперовим аналогом для внутрішнього використання. Україна є однією з чотирьох європейських країн з повністю цифровими водійськими правами. Україна пропонує одну з найшвидших у світі послуг реєстрації бізнесу – для заповнення заявки потрібно лише десять хвилин, а для відкриття власного бізнесу – лічені секунди.

Пандемія створила певний вплив на діяльність компаній. Операційна модель компаній була переглянута з корекцією на кризу: динамічний фокус на цифровій трансформації, посилена організаційна еластичність, підвищені вимоги до постачальників, посилена кібербезпека. За результатами впливу кризи змінились поточні регуляторні вимоги та запроваджені нові вимоги для

окремих сфер діяльності. В цілому, в глобальній економіці відбулось зниження бізнес-активності та зростання частки проблемних боргів. Криза призвела до зміни структури ринку: ринкові угоди злиття і поглинання, обмежені можливості на ринку FinTech, обмежений доступ до капіталу середніх/малих банків та зниження рівня прибутковості.

Для активнішого та ефективнішого процесу мінімізації можливих ризиків від пандемії COVID-19, варто звернути увагу на інші перспективні технологічні напрями, які активно розвиваються за кордоном: геоінформаційні та навігаційні технології (просторові дані); технології фотоники; технології хмарних обчислень; кібербіологічні системи (у тому числі нейротехнології); технології аутентифікації та ідентифікації (зокрема біометричні технології); суперкомп'ютерні та грид-технології. Новий сплеск прискореного створення та виходу на ринок продуктів та послуг, як очікується, буде пов'язаний із комбінуванням в одному рішенні розробок різних технологічних напрямків. Наочна ілюстрація – динамічний розвиток систем на основі «цифрових двійників», що включають елементи Інтернету речей, технологій бездротового зв'язку, сенсорики та інших технологій. Щорічний приріст цього ринку з 2020 по 2026 р. становитиме близько 58% [4].

Перелік використаних джерел:

1. Національна стратегія Індустрії 4.0. 2019. URL: <http://www.ism.kiev.ua/images/strategy.pdf>.
2. Parker G., Van Alstyne M., Jiang X. Platform Ecosystems: How Developers Invert The Firm. *MIS Quarterly*. 2017. Vol. 41. No. 1. P. 255–266.
3. Dutta S., Lanvin B. Global Innovation Index. World Intellectual Property Organization. 14th Edition. 2021. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf.
4. Markets and Markets. Digital Twin Market by Technology, Type, Application, Industry and Geography – Global Forecast to 2026. 2020. URL: https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/digital-twin-market-225269522.html?gclid=CjwKCAiAp4KCBhB6EiwAxRxbpGYufIQuV_pdY_F6-ygzIBcS74IahuSwUHEI7vWaNAKJZTqy-I2BAvRoCV4oQAvD_BwE.

Божжора Андріана

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РІВЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ

Впродовж останніх десяти років відбувається цифрова трансформація економіки. Тобто, використання нових технологій для зміни ключових бізнес-процесів або вже існуючих послуг. Прогрес в інформаційно-комунікаційних та технологічних сферах має низку переваг для бізнесу: зниження витрат

виробництва, збільшення ефективності роботи, запровадження нових джерел доходів, підвищення якості виготовленої продукції[1]. Інвестуючи фіксовану частину доходу в науково-дослідну діяльність, компанії розробляють більш продуктивну версію свого цифрового активу. Таким чином це надає можливість залучити потенційних клієнтів і розширити частку ринку.

У світовій практиці активно використовують інноваційні технології для дистанційного керування бурінням глибоких свердловин у підземних рудниках, для написання художніх творів за допомогою алгоритму програмування, для проведення медичних операцій, та навіть для створення музики і картин.

Зважаючи на те, що під час пандемії, бізнес змушений був змінити форми організації своєї діяльності, багато компанії тепер розглядають діджиталізацію як необхідний крок у збереженні свого бізнесу, що відображено в найновіших статистичних даних цифрової трансформації.

Але що приховується за всеосяжним образом інноваційного прогресу? Які негативні наслідки матиме діджиталізація економіки?

Впровадження таких технологій автоматизації як штучний інтелект та робототехніка, з однієї сторони – принесе значні переваги для економіки, підвищуючи продуктивність і економічне зростання, але з іншої – це повпливає на попит робочої сили. На нашу думку, внаслідок цього, цифрові технології спричинять «технологічне безробіття», адже близько половини професій підлягають заміні автоматизації ручної праці [2]. Таким чином, мільйони працівників будуть змушені змінити спеціалізацію, щоб уникнути безробіття.

Яскравим прикладом є розробки безпілотних транспортних засобів. За дослідженнями Американської асоціації вантажівок такі інновації відберуть роботу в 3,5 мільйона американських водіїв вантажівок [3]. Варто згадати і «магазини без касирів». Таку практику використовує компанія Amazon, що передбачає здійснення споживачами покупок без використання каси. Усе, що для цього потрібно – завантажити застосунок за допомогою якого увійти в крамницю та обрати товари, а при виході з магазину – необхідна сума списується з їхнього рахунку [4].

До 2030-2035 років зникнуть такі професії як бухгалтер, ріелтор, шахтар, охоронець, секретар, банківський працівник, тургагент, токарь, оператор кол-центру. Проте уже зараз починають з'являтися нові: фахівець зі ШІ, інженер робототехніки, розробник програмного забезпечення і додатків, аналітик, експерт із автоматизації. Звісно ж деякі люди не будуть готові до безперервного навчання і це спричиняє ймовірність їх технологічного відчуження. Швидше за все, причиною цього є не так процес цифровізації, як нездатність людини до нього адаптуватися. Та все ж основними факторами, які можуть протидіяти цьому є кваліфікація та висока компетентність людей.

Уряди високорозвинених країн почали розглядати шляхи вирішення майбутньої проблеми, яка повпливає на рівень безробіття. І одним із способів розв'язання є впровадження Гарантованого мінімуму доходів (ГМД), який би компенсував втрачені робочі місця. Ці кошти, в багатьох державах, мали б піти на перекваліфікацію та самоосвіту особи. На наш погляд, у цьому питанні слід

обов'язково включати людський фактор, оскільки таке врегулювання ситуації призведе до байдужості певних шарів населення, які скористаються можливістю не працювати, в результаті чого рівень безробіття не зазнає очікуваних змін, як це передбачалося в теорії.

Проте, ринки праці поступово адаптуватимуться до цифровізації: нові продукти та онлайн-сервіси, нові галузі (дистанційна освіта, телемедицина, біотехнології), перехід від рутинних до більш складних, відповідальних та креативних завдань. Для збереження зайнятості необхідно буде навчатись, вивчати комп'ютерну та цифрову грамотність, проходити перепідготовку за новими професіями та стимулювати підприємницькі ініціативи.

Процес появи нових технологій відбувається постійно, бо світ змінюється та вимагає підвищення рівня добробуту та якості життя. Спілкування листами трансформувалось у стільникові телефони, згодом у програми відеозв'язку, і не важко здогадатись, що у майбутньому людство чекає новий засіб комунікації із використанням ШІ та голограми. Тому усе, що залишається суспільству – пристосуватись до нових перетворень та отримати від цього максимум користі.

Перелік використаних джерел:

1. Astrid E. 72 Vital Digital Transformation Statistics: 2021/2022 Spending, Adoption, Analysis & Data. *FinancesOnline reviews for business*. 2021. URL: <https://financesonline.com/digital-transformation-statistics/> (Last accessed 24.03.2022).

2. McKinsey Global Institute. A future that works: automation, employment, and productivity. *McKinsey & Company*. 2017. URL: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/featured%20insights/Digital%20Disruption/Harnessing%20automation%20for%20a%20future%20that%20works/MGI-A-future-that-works-Executive-summary.ashx> (Last accessed 23.03.2022).

3. Baral S. When will automation take over the trucking industry? Scientists now have an estimate. *Doft*. 2021. URL: <https://doft.com/blog/when-will-automation-take-over-trucking-industry-scientists-now-have-estimate> (Last accessed 22.03.2022).

4. Пурик Р. Как работает Amazon Go – лучший супермаркет без кассиров и очередей. *808.media*. 2021. URL: <https://808.media/reportazh-kak-v-ssha-rabotayut-magaziny-bez-kass-amazon-go/> (Last accessed 22.03.2022).

5. Richter F. Can Digital Technology Make the World a Better Place? *Statista*. 2018. URL: <https://www.statista.com/chart/15846/ability-of-technology-to-help-solve-the-worlds-biggest-problems/> (Last accessed 24.03.2022).

6. Service Robotics. Medical Robots Are the Future of Surgery. *Motorward*. 2019. URL: https://www.youtube.com/watch?v=vugOQuq256M&feature=emb_imp_woyt (Last accessed 23.03.2022).

7. Acemoglu D., Restrepo P. Robots and Jobs: Evidence from US Labor Markets. *University of Chicago Press*. 2020. URL: <https://economics.mit.edu/files/19696> (Last accessed 24.03.2022).

ЕКОНОМІЗАЦІЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ТА КОНСУЛЬСЬКОЇ СЛУЖБИ

Сучасний вектор розвитку міжнародних економічних відносин спрямований на поглиблення взаємозв'язків між внутрішньою та зовнішньою політикою країни. Адже глобальні виклики та загрози для людства часто породжуються локальними конфліктами, амбітними прагненнями до гегемонії певних країн у будь-який спосіб їх досягнення, що можуть становити велику загрозу для інших країн. Такого роду ризики мають бути завчасно виявлені, упереджені та подолані зусиллями відповідних державних і міжнародних суб'єктів. Дипломатична та консульська служба постає одним із них, яка в умовах інтернаціоналізації й глобалізації може бути активно задіяна в цих процесах.

Дипломатія є центральною інституцією у розвитку співтовариств і виступає базовим елементом міжнародного порядку, але яка зазнає постійної еволюції, урізноманітнення моделей застосування та розширення кола її учасників. При визначенні сутності новочасної дипломатії розглядаються такі підходи, як:

- «активний» (діяльність керівників держав, урядів і спеціальних органів щодо реалізації цілей і завдань зовнішньої політики країн, захисту прав та інтересів країн за кордоном);

- «комунікаційний» (застосування особливої стратегії, тактики і поведінки при здійсненні офіційних відносин між урядами незалежних держав; ведення справ між країнами за допомогою мирних засобів і переговорів);

- «презентаційний» (своєрідний вираз, поширений на транснаціональному рівні нормативної логіки, якою керуються та дотримуються в своїх діях країни при формуванні міжнародної ідентичності);

- «іміджевий» (особлива й динамічна сфера міжнародної діяльності, в якій використовуються різні інструменти, методи та механізми для зміцнення авторитету, позитивного іміджу та формування бренду країни у світі);

- «управлінський» (своєрідна форма менеджерування міжнародних відносин; метод їх здійснення та особливі процеси якими вони реалізуються);

- «екологічний» (синхронізація зовнішньої політики та ековідповідальності).

Трансформація політичних, економічних і соціальних явищ у багатьох країнах супроводжується процесом модернізації дипломатичної системи з метою вибудовування якісно нової лінії міжнародних зв'язків, рівня позиціонування національної економіки і використання ресурсів для забезпечення повноцінного статусу країни в геополітичному просторі.

Разом з тим, епохальною для дипломатичної та консульської служби є пріоритет її «економізації» як умови зміцнення конкурентоспроможності певної країни на світовій арені. Високі професійні якості дипломатичних працівників, їх здобутки, фаховість і компетентність залежать не лише від універсалізації функцій, але й здатності бути задіяними у процесах сприяння національним експортерам, інвестиціям і міжнародній економічній інтеграції.

В національному нормативно-правому полі економічна складова представлена в Законі України «Про дипломатичну службу», де передбачено такі завдання: 1) захист національних інтересів України; 2) реалізація зовнішньополітичного курсу України, спрямованого на розвиток економічних зв'язків з іноземними державами та міжнародними організаціями; 3) забезпечення дипломатичними засобами і методами захисту її торговельно-економічних та інших інтересів; 4) вивчення та аналіз економічного становища у світі, зовнішньої та внутрішньої політики іноземних держав, діяльності міжнародних організацій та ін. На нашу думку, економічний напрям дипломатії має бути розширений і враховувати різні прояви глобалізації, інформатизації, екологізації (рис. 1) [1, 2].

Рис. 1. Економічний аспект в розвитку дипломатії*

*Розроблено автором

Дипломатична та консульська служба України нині активізована у цій сфері діяльності, функціонує економічний директор МЗС України, існує готовність стратегічних партнерів розвивати міжнародний діалог. Наприклад, США стало найбільшим з країн світу донором гуманітарної допомоги Україні. Фінансова допомога вразливим громадам регіону із моменту вторгнення Росії в Україну за 2014-2022 р. нині становить майже 644 млн дол. США. На офіційному сайті посольства США в Україні зазначено, що ця допомога надходить через гуманітарні організації, які надають її за потребами на принципах неупередженості, нейтральності, гуманності та незалежності [3]. Міжнародна консолідація сил за підтримки дипломатії є свідченням нових етапів розвитку цієї сфери діяльності.

Перелік використаних джерел:

1. Закон України «Про дипломатичну службу» № 2449-VIII від 07.06.18). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text> (дата звернення: 12.03.2022).

2. Бохан А.В. Екологічна дипломатія в інтерактивній модальності глобалізації: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 375 с.

3. Додаткова гуманітарна допомога народу України / Посольство США в Україні (15.03.22) <https://ua.usembassy.gov/uk/additional-humanitarian-assistance-for-the-people-of-ukraine-uk/> (дата звернення: 15.03.22).

Бочарова Юлія

ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського
м. Кривий Ріг

Ищенко Олександр

Інститут економіки промисловості НАН України
м. Київ

АСИМЕТРИЧНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ЄС

У 2010-2021 рр. ЄС покращив свої позиції у глобальному інноваційному ландшафті, випередивши за рівнем інноваційного розвитку Китай, Бразилію, Південну Африку, Росію та Індію. Протягом періоду, що аналізується, зведений інноваційний індекс (Summary Innovation Index, далі – SII) ЄС збільшився на 0,049 (з 0,477 у 2010 році до 0,526 у 2021 році).

Незважаючи на суттєве підвищення рівня інноваційності, здобутки у сфері розробки, координації та реалізації спільної інноваційної політики, ЄС продовжує відставати за рівнем інноваційного розвитку від Канади, Австралії, Сполучених Штатів Америки та Японії [1]. Однією із причин такої ситуації є значна асиметричність та диспропорційність інноваційного розвитку країн ЄС, про що свідчить коефіцієнт варіації SII країн ЄС у 2010-2021 рр. роках, що стабільно перевищує 25%. Так, середнє значення коефіцієнту варіації SII країн ЄС протягом періоду, що аналізується, становило 33,21%: у 2010 році – 34,03%, 2015 році – 35,17%, 2020 році – 31,96%, 2021 році – 31,69%.

Компаративний аналіз даних Інноваційного табло ЄС (European Innovation Scoreboard) за 2010-2021 рр. дозволяє стверджувати, що:

- країни ЄС суттєво різняться за своїм інноваційним статусом: до групи країн-інноваційних лідерів ЄС стабільно входять такі країни ЄС, як: Фінляндія, Данія, Швеція; до групи країн-сильних новаторів: Естонія, Франція, Австрія, Нідерланди, Ірландія; до групи країн-помірних новаторів: Мальта, Греція, Іспанія, Чехія, Італія, Португалія; до групи країн-скромних новаторів: Латвія, Болгарія, Румунія;

- протягом періоду, що аналізується, суттєво змінили свій інноваційний статус такі країни як Литва (перемістилася із групи країн-скромних новаторів у групу країн-помірних новаторів); Бельгія (перемістилася із групи країн-сильних новаторів у групу країн-інноваційних лідерів); погіршили – Німеччина, Люксембург (перемістилася із групи-країн інноваційних лідерів у групу країн-

сильних новаторів), Хорватія, Угорщина, Польща (перемістилася із групи-країн інноваційних лідерів у групу країн-скромних новаторів), Кіпр, Словенія (перемістилися із групи країн-сильних новаторів у групу країн-помірних новаторів);

- станом на 2021 рік, порівняно із 2010 роком, практично у всіх країнах ЄС фіксувалося зростання SII (виключення: Болгарія, Румунія та Словенія), найістотніше зростання SII спостерігалось в таких країнах як Естонія, Мальта, Литва, Італія, Хорватія.

EIN – Emerging Innovators, країни-скромні інноватори; MIN – Moderate Innovators, країни-помірні інноватори; SIN – Strong Innovators, країни-сильні інноватори; INL – Innovation Leaders, країни-інноваційні лідери

Таблиця 1

Динаміка інноваційного розвитку країн ЄС

Країни	SII					Аналітичні групи				$\Delta_{2010-2021}$
	Роки				$\Delta_{2010-2021}$	Роки				
	2010	2015	2020	2021		2010	2015	2020	2021	
ЄС	0,477	0,485	0,513	0,526	0,049	-				-
Бельгія	0,590	0,584	0,637	0,671	0,081	SIN			INL	↑
Болгарія	0,234	0,215	0,230	0,234	0	EIN				const
Чехія	0,434	0,402	0,431	0,441	0,007	MIN				const
Данія	0,688	0,674	0,683	0,689	0,001	INL				const
Німеччина	0,627	0,582	0,613	0,645	0,018	INL		SIN		↓
Естонія	0,411	0,434	0,502	0,600	0,189	SIN	MIN	SIN		const
Ірландія	0,554	0,561	0,582	0,567	0,013	SIN				const
Греція	0,333	0,302	0,377	0,414	0,081	MIN				const
Іспанія	0,395	0,395	0,444	0,449	0,054	MIN				const
Франція	0,525	0,551	0,582	0,572	0,047	SIN				const
Хорватія	0,277	0,269	0,319	0,366	0,089	MIN			EIN	↓
Італія	0,372	0,398	0,457	0,505	0,133	MIN				const
Кіпр	0,432	0,380	0,425	0,498	0,066	SIN	MIN			↓
Латвія	0,244	0,228	0,287	0,261	0,017	EIN		MIN	EIN	const
Литва	0,288	0,295	0,427	0,430	0,142	EIN	MIN			↑
Люксембург	0,592	0,603	0,644	0,638	0,046	INL	SIN	INL	SIN	↓
Угорщина	0,350	0,338	0,341	0,357	0,007	MIN			EIN	↓
Мальта	0,318	0,421	0,469	0,476	0,158	MIN				const
Нідерланди	0,588	0,596	0,659	0,647	0,059	SIN		EIN	SIN	const
Австрія	0,555	0,581	0,616	0,625	0,07	SIN				const
Польща	0,261	0,246	0,295	0,308	0,047	MIN			EIN	↓
Португалія	0,421	0,392	0,460	0,422	0,001	MIN		SIN	MIN	const
Румунія	0,236	0,146	0,155	0,164	-0,072	EIN				const
Словенія	0,483	0,464	0,439	0,470	-0,013	SIN		MIN		↓
Словаччина	0,306	0,313	0,335	0,332	0,026	MIN				const
Фінляндія	0,671	0,615	0,681	0,708	0,037	INL				const
Швеція	0,697	0,661	0,692	0,731	0,034	INL				const

Джерело: складено авторами на основі даних джерела [1]

Таким чином, у 2010-2021 рр., незважаючи на те, що спостерігається тенденція до зменшення асиметричності інноваційного розвитку країн ЄС, про що об'єктивно свідчить динаміка коефіцієнта варіації SII, вона все ще залишається досить суттєвою, що знаходить відображення у відмінностях SII країн, і, як наслідок, їх інноваційному статусі.

Перелік використаних джерел:

1. European innovation scoreboard. URL: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en (Last accessed 27.03.2022)

Булатова Олена Валеріївна

доктор економічних наук, професор,
перший проректор Маріупольського
державного університету

Марена Тетяна Василівна

кандидат економічних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи
Маріупольського державного університету

Чентуков Юрій Ілліч

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин
Маріупольського державного університету
м. Маріуполь

ОСВІТНЯ СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Безпека – найважливіша людська цінність, нехтування якої ставить на межу існування людство [2, с.18]. Безпека, свобода, порядок, солідарність – є нерозривними та неподільними, їх забезпечення – головний обов'язок держави, однак, як свідчать трагічні події, що пов'язані із військовою агресією з боку Росії проти незалежної України, можливостей однієї країни стає замало. Освіта – це не тільки драйвер соціально-економічного розвитку, а й дієвий інструмент зменшення бідності та покращення здоров'я, гендерної рівності, миру та стабільності, завдяки чому забезпечується довготривале економічне зростання, зміцнюються інститути та соціальна згуртованість. Кожен додатковий рік навчання забезпечує 9% збільшення погодинного заробітку, а ефективні інвестиції в освіту мають вирішальне значення для розвитку людського капіталу та боротьби з бідністю [4]. За сучасних умов, як свідчить практика, військові загрози впливають не тільки конкретні сектори (такі як освіта, наприклад), а й не дозволяють державі реалізувати свій основний обов'язок – захист громадян.

За даними Глобальної коаліції із захисту освіти від атак (GSPEA), яка була сформована у 2010 році організаціями, що працюють у сфері освіти в надзвичайних ситуаціях, захисту та міжнародного права людини та гуманітарного права [1], за період з 2015 по 2019 рік задокументовано понад 7,3 тисяч випадків прямих нападів на школи, що включали навмисне застосування сили збройними силами по відношенню до шкільної інфраструктури, включаючи підпали, використання саморобних вибухових пристроїв, авіаудари, наземні удари, мародерство тощо. Понад 8000 учнів, викладачів та іншого персоналу закладів освіти зазнали насильницький дії протягом 2015-2019рр. через їх статус (освітньої молоді та освітнього персоналу).

Про військове використання шкіл та університетів повідомлялося у 33 країнах (Афганістан, Буркіна-Фасо, Бурунді, Камерун, Центральноафриканська Республіка, Колумбія, Конго, Ефіопія, Індія, Ірак, Лівія, Малі, М'янма, Нігер, Нігерія, Пакистан, Палестина, Філіппіни, Сомалі, Південний Судан, Шрі-Ланка, Судан, Сирія, Туреччина, Україна, Венесуела та Ємен, а також в Індонезії, Лівані, Мозамбіку, Республіці Конго, Саудівській Аравії та Зімбабве). Непоодинокими є напади на заклади вищої освіти. Зафіксовано понад 1,2 тис. зафіксованих випадків на університети, їх студентів і персонал у період з 2015 по 2019 рік в Ефіопії, Колумбії, Індії, Нікарагуа, Палестині, Судані, Туреччині та Венесуелі. В Індії, Судані та Туреччині в результаті таких нападів було поранено, вбито або затримано понад 1000 студентів та співробітників університету.

За даними UNICEF, тільки за один місяць війни в Україні, в наслідок військової агресії до переміщення було залучено 4,3 млн.дітей, з яких майже 2 млн. виїхали з країни[5]. У країні зруйновано або було пошкоджено понад 500 закладів освіти (станом на 20.03.2022р) [6].

Україна зіткнулась із наймасштабнішим переміщенням дітей та учнівської молоді, наслідки якого можуть стати критичними для подальшого забезпечення сталого розвитку країни. Руйнація, пошкодження інфраструктурних об'єктів, що забезпечують надання освітніх послуг призвели до значного погіршення доступу до освітніх послуг, доступності освіти. Знищення та пошкодження закладів вищої освіти, їх лабораторно-дослідницької інфраструктури, й найголовніше – загибель науковців – призвели до руйнації наукових напрямів і шкіл, без відновлення яких унеможливується інноваційна складова розвитку держави. Й найголовніше. Під загрозою безпека дітей, їх добробут, психологічний стан, під загрозою перспективи учнівської молоді, українського студентства, а від так під загрозою майбутнє країни.

Перелік використаних джерел:

1. Education Under Attack 2020 A Global Study of Attacks on Schools, Universities, their Students and Staff, 2017-2019 https://protectingeducation.org/wp-content/uploads/eua_2020_full.pdf

2. McSweeney B. Security, Identity And Interest: A Sociology Of International Relations/ B. McSweeney // Cambridge: Cambridge University Press.- 1999. – P. 239.

3. The world bank [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.worldbank.org/en/topic/education/overview#1>

4. Булатова О., Грибіненко О. Вплив системи освіти та охорони здоров'я на рівень соціальної безпеки країн у контексті глобальних цілей сталого розвитку // Журнал європейської економіки. – 2020. – Т.19.№1. – С. 27-47.

5. Понад половина дітей України вимушено покинула свої домівки після місяця війни – ЮНІСЕФ// <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/more-half-ukraines-children-displaced-after-one-month-war>

6. Шкарлет С. За період брутальної та широкомасштабної війни в Україні зруйновано або пошкоджено понад 500 закладів освіти// <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-za-period-brutalnoyi-ta-shirokomasshtabnoyi-vijni-v-ukrayini-zrujnovano-abo-poshkodzheno-ponad-500-zakladiv-osviti>

Войцехівський Олександр

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ТОРГІВЕЛЬНІ ВІЙНИ США ТА КИТАЮ

Торгові війни є досить поширеним явищем в історії світової економіки.

Досить часто країни для захисту імпорту вводили і вводять торгові бар'єри проти суперників в будь-яких галузях. Одним з перших подібних протистоянь вважається серія англо-голландських воєн 1652-1784 рр., які, зазвичай, переростали в стандартні збройні конфлікти під час епохи колоніалізму [1]. Зростання економічних виробничих відносин і взаємопроникнення економік за допомогою міжнародної торгівлі перетворювалися також і форми протистояння.

У сучасному розумінні торгова війна – це конфлікт в сфері зовнішньоторговельної діяльності, в результаті якої країни доходять до ступеня крайнього протекціонізму, за допомогою впровадження мит, акцизів та інших тарифних інструментів на протилежну сторону конфлікту і результатом якого є скорочення економічних зв'язків між країнами в бік більшої автаркії [2].

Першим конфліктом, згідно з цим визначенням, вважається ситуація, що склалася в кінці 1920-х рр., з набранням чинності в США в силу Закону Сміта Хоулі, який скоротив імпорт в країні на 66%. Саме цей закон став однією з останніх передумов для початку Великої депресії 1929 р. [3, 4].

Починаючи з січня 2018 року, світова торгівля вступила в процес «торгової війни» основними сторонами якої стали США і Китай. Основним інструментом для зниження взаємного впливу економік є зміни в тарифній сітці мит на різні групи товарів. І головною метою зміни цих заходів з боку Сполучених Штатів є

ослаблення впливу Китаю в різних формах міжнародних економічних відносинах. Політичні передумови торгівельної війни визначаються приходом до влади республіканця Д. Трампа в 2016 році, який протягом всієї своєї передвиборної компанії використовував протекціоністську риторичку [5].

У 2017 році Д. Трамп почав проводити протекціоністську політику по відношенню до країн, які загрожують, за його словами «...національної безпеки США...». У жовтні 2017 року були підвищені тарифи на імпорту з Китаю сонячних батарей [6]. Далі з боку США були введені тарифи на сталь 25% і 10% на алюміній [7]. Цими заходами президент Д. Трамп мав намір захистити національний ринок і зупинити «витік патентів», так як Китай не соромиться використовувати технології без використання запиту патентів. Розпочаті ним «чотири битви» (за експорт, за алюміній, за технології та проти нелегальної міграції), стосуються не тільки КНР і США, але і країни по всьому світу [8].

В цілому на сьогоднішній день існує безліч досліджень, присвячених проблематиці торгової війни і її наслідків. Так, в дослідженні французького економіста Ліонеля Фонтагне, розглянуті ефекти від введення першої хвилі тарифів. Так ціни на алюміній і вироби з них виростили на 1% рівно, як і на найбільшу кількість товарів, в той час як тарифи вдарили по Китаю значно менше [9].

Згідно з дослідженням Банку Франції, невизначеність і протекціонізм викликає порушення глобальних виробничих ланцюжків, що призводить до підвищення вартості реалізованої продукції. Притому вони більш істотні, ніж було розглянуто у Л. Фонтагне. Так, ціни на вироби зі сталі практично відразу зросли на 5% в порівнянні з попереднім кварталом. Порушення виробничих ланцюжків – це ризик, який з вищевказаної невизначеністю зростає [10, 11].

Сама торгова війна призводить до безлічі наслідків. Так, наприклад, згідно з дослідженням СОТ обсяг світової торгівлі впаде більш ніж на 10% при збереженні стану «торгової війни» [12]. Більш того, згідно з цією же доповіддю, глобальний торговий конфлікт, починаючи з 2019 року, може призвести до корочення світового ВВП приблизно на 1,96% в 2022 році в порівнянні з «базовою» ситуацією без торгового конфлікту.

Очевидним проявом «торгової війни» стала боротьба американського уряду з компанією Huawei. Починаючи з кінця 90-х рр. ця компанія почала вбудовуватися в глобальний ринок комунікацій, і завдяки допомозі з боку китайського уряду заволоділа 80% китайського ринку витіснюючи саме з нього американські компанії [13].

У травні 2019 року президент Д. Трамп підписав закон про обмеження використання технологій Huawei на території Сполучених Штатів [14]. Трамп ослася на те, що китайська компанія займалася промисловим шпигунством. Huawei також звинувачували в порушенні ембарго на постачання телекомунікаційного обладнання в Іран [15]. Багато американських комунікаційних компаній практично відразу призупинили співпрацю з Huawei. Так, Google заборонила використовувати програмне забезпечення на телефонах цієї іноземної компанії. Також обмежили поставки з Китаю багато компаній, що

займаються виробництвом комп'ютерного обладнання (наприклад, Intel). Згідно з доповіддю МВФ, в якому було простежено три сценарії торгового конфлікту. А саме США більше всіх постраждає від власних дій. Згідно з розрахунками, представленими у доповіді, падіння ВВП США складе не меншеж 0,2%. При цьому найбільші втрати при сценарії розрахунку перших ударів адміністрації Трампа, де експорт США може впасти на 19%. При цьому торгова угода змогла б повернути позиції США у світовій економіці і пом'якшити дані ефекти.

При цьому Китай в разі «торгової угоди», яка вже найімовірніше відбудеться, втрачає більше США, більше 0,07% свого ВВП і не менше 1,27% від свого реального експорту. Тобто парадоксальна ситуація в тому, що ті сторони, хто вважає, що торгова війна принесе вигоди і вводить протекціоністські заходи, виявляться в програвші. Виграють ті, хто залишається на позиціях лібералізму і вільної торгівлі [16].

Перелік використаних джерел:

1. Fichter J.R. *Atlantic Markets & East Indian Monopolies: Overlapping Networks of Transatlantic and East Indian Trade* // Atlanta: Georgia State University. – 2019. – 251 p.
2. Panchenko V., Reznikova N. *From Protectionism to Neo-Protectionism: New Dimensions of Liberal Regulation* // *International Economic Policy*. – 2017. – Vol. 2, No 27. – P. 90-111.
3. Frieden J. *Sectoral conflict and foreign economic policy, 1914–1940* // *International Organization*. – 1988. – Vol. 42, No 1. – P. 59-90.
4. Friedman M., Friedman R. *Free to Choose: A personal statement* // New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1980. – 349 p.
5. Prema-chandra A., *China's Evolving Role in Global Production Networks: Implications for Trump's Trade War* // *Technologies with Trade Investments*. – 2017. – Vol. 5. – P. 363-388.
6. Flaaen A., Pierce J., *Disentangling the Effects of the 2018-2019 Tariffs on a Globally Connected US Manufacturing Sector* // *Finance and Economics Discussion Series*. – 2019. – P. 18-19.
7. *Trump announces steel and aluminum tariffs Thursday over objections from advisers and Republicans* / *The Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/news/business/wp/2018/03/01/white-house-planning-majorannouncement-thursday-on-steel-and-aluminum-imports/>
8. Chad, P., Bown M.K. *Trump's Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide* // *Peterson Institute for International Economy*. – 2019. – P. 8-17.
9. Bellora C. *Trade wars and global value chains: shooting oneself in the foot* // *Fontagné – Lionel Fontagné*. – 2019. – No 8. – P. 1-6.
10. Friedman M., Friedman R. *Free to Choose: A personal statement* // New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1980. – 349 p.
11. Herrero A.G., Xu G., Ng G. *Is the Market Overreacting to the US-China Trade War? Yes If Only Focusing on Trade Measures* // *Natixis Economic Research*. – 2018. – No7. – P. 25-28.

12. Bekkers E., Projecting the medium-run effects with the WTO Global Trade Model // The, WTO Economic Research and Statatistic Division – 2019. – Vol. 4. – P. 8-9.

13. Mendis P., Wang J., Peace and war in Sinoamerica // Harvard International. Review. – 2017. – Vol. 38, No 3. – P. 28-33.

14. Executive Order on Securing the Information and Communications Technology and Services Supply Chain // Executive Order. URL: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/executive-order-securinginformation-communications-technology-services-supply-chain/>

15. Mascitelli B., Chung M., Hue and cry over Huawei: Cold war tensions, security threats or anti-competitive behaviour? // Research in Globalisation. – 2019. – Vol. 1. – P. 10-12.

16. IMF Working Paper – Trade Wars and Trade Deals: Estimated Effects using a Multi-Sector Model – International Monetary Fund, 2019.

Вишнеvsька Єлизавета, Сохацька Олена
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Війна 2008 року Росії проти Грузії завершилася анексією територій Південної Осетії та Абхазії та розміщенням російських окупаційних військ на відстані 40 км. від столиці Грузії Тбілісі. Це жахливе порушення суверенітету та територіальної цілісності країни на європейському континенті відбулося вперше через 70 років після Другої світової війни.

Одразу після війни США доклали значних зусиль, щоб переконати своїх союзників у НАТО у необхідності приєднання Грузії та України до ПДЧ на Бухарестському саміті альянсу у квітні 2008 року. Позицію США підтримали прибалтійські країни, Болгарія, Румунія, Польща, Чехія, Словаччина, Словенія, а також Канада. Водночас різку протидію щодо надання Україні та Грузії щодо набуття ПДЧ висловили Німеччина та Франція, яких підтримали Італія, Нідерланди, Люксембург, Іспанія, Бельгія, Португалія.[1]

Окупація та анексія Криму, військова агресія та окупація окремих районів Донецької та Луганської областей Східної України у 2014 році, відродили тенденції посилення колективної оборони в Європі під парасолькою НАТО. За висновками Німецького інституту міжнародних і безпекових справ, наскільки конфлікт в Україні посилив НАТО, настільки ж він послабив Спільну політику безпеки та оборони ЄС. Європейські країни-члени Альянсу готові збільшити витрати на безпеку і оборону в рамках НАТО. Одночасно, США продовжують вважати себе потужним європейським гравцем та напряду співпрацюють з європейськими партнерами з питань безпеки.

У практичному вимірі Альянс збільшив концентрацію військ у країнах-членах на Сході Європи, в Туреччині і у Середземноморському регіоні. Зокрема, уже у червні 2015 року в Польщі був розгорнутий проміжний підрозділ VJTF чисельністю 2,1 тис. осіб, а в жовтні було прийнято рішення про розгортання Підрозділів інтеграції сил (NFIUs) в Угорщині і Словаччині. 1 грудня 2015 року в Бухаресті був розгорнутий штаб багатонаціональної дивізії НАТО «Південний Схід»

Універсальним безпековим європейським форматом є Організація з Безпеки та Співробітництва в Європі (ОБСЄ), першорядним принципом якої у Гельсінському Заключному акті визначено зобов'язання країн-учасниць підтримувати мир і безпеку. Втім, в сучасних умовах ОБСЄ не має спроможності ані врегульовувати конфлікти, ані запобігати їхній появі. Незмінна з 1975 року система прийняття рішень в ОБСЄ не враховує сьогоденні реалії та не передбачає механізму впливу на країну-порушника.

Неспроможність цієї організації щодо зупинення війни в Україні підтверджена впродовж усіх 8 років локальних військових дій на Донбасі, коли представники держави-агресора ефективно блокували дії організації. Після широкомасштабного вторгнення Росії в Україну ця організація взагалі виявилася непотрібною.

Війна з Росією ще раз гостро поставила проблему захисту України від реальної агресії та спроможності протидіяти іншим загрозам у майбутньому, тобто реформованого сектору безпеки та боездатних збройних сил, що Євросоюз не може задовольнити в повному обсязі, оскільки зосереджується переважно на невійськовому сегменті.

Нинішня криза охоплює більше, ніж саму Україну та її можливе членство в НАТО. Йдеться про майбутнє європейського порядку, створеного після холодної війни. Мета Росії – обмежити можливість України та інших країн Східної Європи обирати власний шлях розвитку і тим самим змінити ситуацію на Сході Європи на свою користь.

«НАТО має усвідомити, що масштабної війни, розпочатої Росією проти України 24 лютого 2022 року, можна було б уникнути, якби Альянс та його країни-члени взяли під контроль геополітичний порядок денний замість того, щоб дозволити його визначати авторитарному деспоту з ненаситними імперіалістичними амбіціями.» [2]

Якби країни НАТО ще у грудні 2021 року запровадили суворі санкції та надали Україні необхідну оборонну летальну зброю, щоб тиснути на Росію з метою деескалації її військового нарощування на кордонах України – замість того, щоб зробити це лише після того, як Росія розпочала повномасштабну війну, – Путін міг би відмовитися від свого плану повномасштабного вторгнення.

Сьогодні варто усвідомлювати, що Росія зрозуміла: вона не виграє звичайну війну проти України. Усвідомлення цього призвело до значного зростання кількості воєнних злочинів, які щодня вчиняються внаслідок обстрілу Росією населення та цивільної інфраструктури в Україні. Воно

призвело до вбивств цивільного населення України, включаючи невинних дітей. Знищення Росією українського народу чітко відповідає визначенню «геноциду» в Конвенції про геноцид, прийнятій у 1948 році Генеральною асамблеєю ООН.

Україна продемонструвала, що, попри дикість Росії, може подолати цей жорстокий наступ і відновити контроль над своєю територіальною цілісністю. Країни-члени НАТО вже серйозно постраждали від цієї війни, оскільки Європа зараз дестабілізована через 10 мільйонів українців, які були змушені покинути свої домівки та стати внутрішньо переміщеними особами в Україні або біженцями в сусідніх країнах. Час справжніх безпекових рішень для НАТО спливає.

Перелік використаних джерел.

1. Європейська безпека на порозі змін. Уроки для України URL: <http://www.ucipr.org.ua/ua/med-a/research-updates/vropeyska-bezpeka-na-poroz-zm-n-visnovki-dlya-ukra-ni>

2. Чолій Євген НАТО має діяти зараз, або зіткнеться з жахливими наслідками пізніше URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2022/03/24/7136526/>

Дармограй Юрій

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ВПЛИВ COVID-19 НА ГЛОБАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

Вірусна пандемія COVID-19 – це безпрецедентне глобальне явище, що мало надзвичайно широкі наслідками. Так, 20 вересня 2021 року кількість смертей від вірусів у США становила – 675 446 і перевищила кількість смертей від іспанського грипу 1918 року, що був найбільш смертоносним за всю історію пандемій в США. Пандемія порушила життя в усіх країнах і спільнотах і негативно вплинула на глобальне економічне зростання у 2020 році, що спостерігалось протягом століття. У 2020 році відбувся глобальний економічний спад до -3,2% річних, з поступовим відновлення на рівні 5,9% на 2021-22 роки. Світова торгівля впала на 5,3% у 2020 році, але очікується її зростання на 8,0 % у 2021-22 роках. В цілому, економічний спад у 2020 році не був настільки негативним, як передбачалося спочатку, частково через фінансову та монетарну урядову політику.

У більшості країн економічне зростання різко впало в другому кварталі 2020 року, швидко відновилося в третьому кварталі і з того часу було переважно позитивним. Хоча загальний глобальний економічний ефект зменшується, він продовжує наростати. Зокрема, тривалий характер кризи охорони здоров'я вплинув на глобальну економіку з довготривалими та

далекосяжними наслідками. Економічні прогнози відображають постійні ризики для стійкого глобального відновлення, викликані відновленням інфекційних випадків та потенційним інфляційним тиском, пов'язаним із відкладеним споживчим попитом, що підживлюється збільшенням особистих заощаджень. З боку пропозиції, дефіцит відображає тривалі перебої на ринках праці, обмеженість виробництва та ланцюга поставок, збої на світових енергетичних ринках, а також обмеження щодо доставки та транспортування, які посилюють інфляційний тиск.

Оскільки деякі країни з розвинутою економікою починали відновлюватися, центральні банки та національні уряди балансували вплив та терміни скорочення грошово-кредитної та фіскальної підтримки через занепокоєння щодо потенційного інфляційного тиску та перспективи уповільнення темпів відновлення. Ці занепокоєння посилювались появою нових варіантів захворювання та поширеними гарячими точками пандемії, які кидали виклик національним зусиллям щодо стримування інфекцій та повного відновлення економічної діяльності. Країни з розвинутою економікою, на які припадає 60% світової економічної активності, будуть працювати нижче свого потенційного рівня щонайменше до 2024 року, що вказує на нижчий національний та індивідуальний економічний добробут порівняно з допандемічними рівнями. У порівнянні з синхронізованим характером глобального економічного уповільнення в першій половині 2020 року, світова економіка продемонструвала ознаки двостороннього відновлення, яке розпочалося в третьому кварталі 2020 року через позжавлення у розвинутих країнах, де рівень вакцинації був високим та уповільнення в країнах, що розвиваються, де рівень вакцинації був низький.

Загалом розвинені економіки досягли успіхів у зростанні рівня вакцинації населення, підвищили перспективи сталого економічного відновлення в 2022 році національних економік та відновлення глобальної економіки в цілому. Однак нові варіанти вірусу COVID-19 і сплеск діагностованих випадків у великих економіках, що розвиваються, а також стійкість до вакцинації серед деяких груп населення в розвинених країнах викликали питання про швидкість і силу економічного відновлення в найближчій перспективі. Економічні наслідки пандемії мали різний вплив на сектори економіки, зокрема на сферу послуг, і певні групи населення, а також вони загрожували продовженням трудових дислокацій. У деяких випадках працівники переглядали свій вибір кар'єри та моделі роботи, що означило постпандемічну економіку, яка характеризується більш різноманітними умовами праці та зміненним міським середовищем.

Людські втрати вплинули на глобальне економічне зростання як додатковий фактор до вартості підвищеного рівня бідності, змін життя, кар'єрного зриву та зростання соціальних заворушень. За деякими оцінками, у 2020 році від 65 мільйонів до 75 мільйонів людей опинилися в умовах крайньої бідності, при цьому на 80 мільйонів людей більше недоїдали порівняно з допандемічним рівнем. Крім того, деякі оцінки вказують на те, що зниження

світової торгівлі в 2020 році завдало особливо великого економічного збитку залежним від торгівлі країнам, і економікам, що розвиваються. Протягом пандемії та економічної кризи урядам довелося пристосуватися до мінливої природи кризи, одночасно впроваджуючи цілеспрямовану політику, яка вирішувала короткострокові проблеми, не створюючи перешкод економіці.

Перелік використаних джерел:

1. Global Economic Effects of COVID-19. Congressional Research Service. 2021. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/R46270.pdf>.

2. Robin H. Japan to Impose New State of Emergency as COVID-19 Cases Rise. Financial Times. 2021. URL: <https://www.ft.com/content/a3d3a8bc-6d0e-4b2b-9e09-3310db13222e>.

3. Martin A., Romei A. European Factory Output Plummets as Covid-19 Shutdown Bites. Financial Times. 2020. URL: <https://www.ft.com/content/8646c0ee-8fba-4e4c-a047-cf445ff41cf6>.

Живко Максим, Занухляк Віталій

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

**ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ:
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ВИМІРИ**

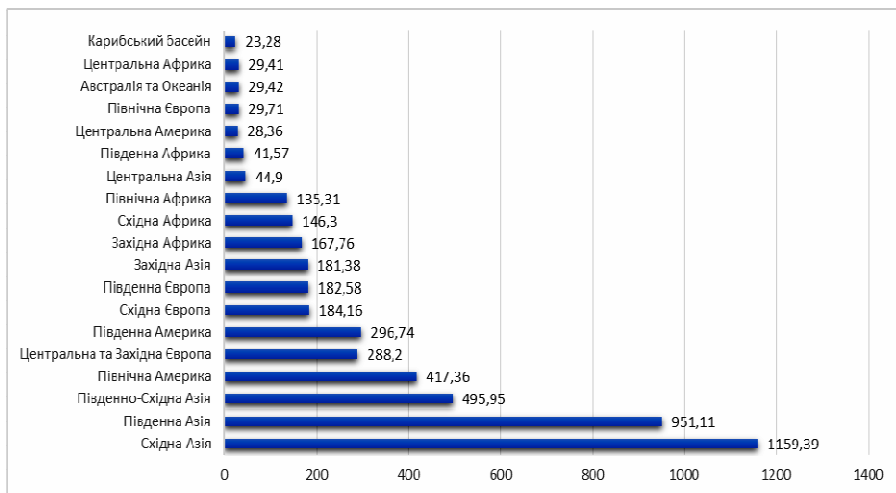
Структурні зміни в міжнародних економічних відносинах, що відбулися під впливом інформаційних технологій, викликали нові соціально-економічні явища, зокрема цифрову нерівність. Дане явище має свою специфіку, що відрізняє його від інших форм нерівності. Цифрова нерівність більшою мірою пов'язана з економікою та інноваційною конкуренцією, тоді як її дослідження найчастіше обмежується порівнянням показників цифрового розвитку різних країн. Паралельно розвиваються два явища: допомога розвинених країн цифровому розвитку країн, що відстають, і прагнення країн-лідерів закріпити переваги освоєння інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасні інформаційні ресурси відрізняються диверсифікованим характером використання, тому досить складно відрізнити допомогу країнам, що розвиваються, в інформаційному освоєнні простору від спроб використовувати їх інформаційну слабкість на користь розвинених країн. Перелічені положення показують, що у проблемі вивчення інформаційної нерівності немає повної ясності, вона потребує всебічного аналізу.

Сучасні міжнародні економічні відносини є інтегративними, тобто, як система вони володіють такими властивостями, яких не було в окремих частинах і які не могли з'явитися в результаті простого підсумовування, що отримало назву емерджентності. Методологічною основою глобалізації є і світ-системний підхід І. Валлерстайна, який представив сучасне світове

суспільство досить органічним щодо цілісності [1]. Однак дана єдність розглядається, як об'єктивна залежність країн периферії від країн центру, ядра, тобто нерівність у міжнародних економічних відносинах є закономірною.

Проблема негативних наслідків глобалізації широко досліджена та представлена у літературі. Серед негативних форм прояву глобалізації зазвичай виділяють: екологічні проблеми, посилення нерівномірності економічного розвитку країн, проблеми національної, економічної, продовольчої та соціальної безпеки [2].

Нова технологічна революція викликала цифровий розрив суспільства, яка визнана «ною соціальною диференціацією суспільства», що зумовлено кількістю телефонів, комп'ютерів та користувачів Інтернету. В одній із програм розвитку ООН було позначено інформаційний критерій бідності в основу якого покладено принцип доступності інформації всього населення. На початковому етапі диференціація полягала у розподілі суспільства на людей, які отримали навички користування комп'ютером та Інтернетом і не мають їх, тобто ступенем доступу до даної техніки. Трапляються більш глибокі показники цифрової нерівності. Зокрема, її визначає як розрив між країнами, що знаходяться в ядрі Інтернету, та країнами периферії, які відчувають нестачу у навичках, ресурсах та інфраструктурі. На рис. 1 зображено розподіл користувачів Інтернету за регіонами світу.

Джерело: Побудовано автором на основі даних Internet World Stats [3].

Рис. 1. Кількість користувачів Інтернет в усьому світі в 2021 році, за регіонами (млн. осіб).

Цифрова нерівність спочатку виникла у світовій економіці та поглибила існуючий технологічний розрив між розвиненими країнами: США, Японією, країнами Західної Європи та країнами, що розвиваються. Найважливішим

аспектом цифрової нерівності є розрив між країнами на рівні розвитку нових інформаційно-комунікаційних технологій. На початку нової хвилі інформаційної революції більшість користувачів Інтернету географічно розміщувалися в Європі та Північній Америці, незначна кількість – у Латинській Америці, Африці, Близькому Сході. Так, у 2000 р. у США та Швеції Інтернетом користувалося 48% населення, у Японії – 22%, у Канаді – 44%, Індії – 0,7%, у КНР (без Гонконгу) – 2,3%. Виробництвом інформаційної техніки спочатку займалися лише США та Японія.

Навіть розвинені країни освоювали інформаційну економіку нерівномірно. Наприкінці ХХ століття інформаційний сектор у валовій продукції США займав частку, що дорівнює 30%, у Японії – 25%, у той час як його питома вага у Сполученому Королівстві, Німеччині, Франції становила відповідно – 4%, 3,8%, 3,6%. З'явилася загроза захоплення нового ринку окремими країнами. З погляду сучасного світового науково-технічного потенціалу виділяються три провідні науково-технічні центри, які здійснили такі витрати на початковий інформаційний розвиток: Японія – 150 млрд. дол. (3,4% до ВВП), США – 400 млрд. дол. (2,7% до ВВП), Європейський Союз – 270 млрд. дол. (2% ВВП). Поглибленню диференціації сприяє те, що США випереджає Японію у 2,5 рази, Сполучене Королівство – у 5 разів за рівнем науково-технічного розвитку.

Перелік використаних джерел:

1. Wallerstein I. World-system analysis: Introduction. Durham, NC: Duke University Press. 2004. URL: https://content.csbs.utah.edu/~mli/Economics%207004/Wallerstein-world-systems_analysis_-_an_introduction.pdf

2. Global Trends to 2035. Economy and Society. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/627126/EPRS_STU\(2018\)627126_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/627126/EPRS_STU(2018)627126_EN.pdf)

3. Internet World Stats. URL: <https://www.internetworldstats.com/stats.htm>

Зварич Роман

д. е. н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних наук
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЛАНДШАФТУ

Криза, пов'язана з пандемією COVID-19, спричинила різке падіння прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2020 р. на 35% до 1 трлн доларів США, що було на 20% нижче мінімального значення 2009 р. (глобальна фінансова криза). Зниження відбулось в основному серед розвинених країн (-58% ПІІ) через коливання, спричинені корпоративними операціями та інтракорпоративними фінансовими потоками. ПІІ в країнах, що розвиваються, скоротилися на 8% та становили дві третини світового значення, у результаті на них припало менше

половини 2019 р. Відбулись зміни ПІІ в структурі нових проєктів, так кількість нових проєктів в країнах, що розвиваються, скоротилася на 42%, а кількість міжнародних угод їх фінансування – на 14% [1].

Скорочення активності нових проєктів в поєднанні з уповільненням транскордонних злиттів та поглинань (M&A) призвело до зниження потоків інвестицій у акціонерний капітал більш ніж на 50%. Зменшення прибутків мультинаціональних підприємств (МНК) в середньому на 36% знизило реінвестовані прибутки іноземних філій. Відчутний вплив на глобальні ПІІ відбувся у першій половині пандемії, друга ж половина завдяки транскордонним злиттям та поглинанням, а також міжнародним угодам з проєктного фінансування поживала процес інвестування.

Тенденції ПІІ значно відрізнялися в залежності від регіону. Серед розвинених країн потоки ПІІ до Європи впали на 80%, до Північної Америки на 42%, в інші країни з розвинутою економікою на 20%. У США падіння здебільшого було спровоковано зниженням реінвестицій. ПІІ до Африки впали на 16% до 40 млрд доларів – найнижчий рівень за останні 15 років тому. Нові проєкти, які є ключовими для індустріалізації в регіоні, зменшилися на 62%. Найбільше постраждали країни, що експортували сировину. ПІІ в Азію були стійкими, зокрема притік в КНР зріс на 6% – до 149 млрд доларів. У Південно-Східній Азії відбулося 25% падіння, а потоки до Індії зросли за рахунок злиття та поглинання. В Латинській Америці та Карибському басейні відбулось різке падіння на 45% до 88 млрд доларів. Регіон є надзвичайно чутливим, адже багато економік на континенті, що найбільше постраждали від пандемії, залежали від інвестицій у природні ресурси та туризм, тобто у галузі які зазнали краху. ПІІ в країни з перехідною економікою впали на 58% і становили лише 24 млрд доларів США, що було найбільшим зниженням серед усіх регіонів за межами Європи. У Південно-Східній Європі падіння було менш значним (-14%), ніж в СНД, де значна частина інвестицій пов'язана з видобувною промисловістю [2].

Більшість заходів інвестиційної політики, які лібералізували, заохочували або сприяли інвестиціям, було прийнято в країнах, що розвиваються, у результаті частка обмежувальних заходів сягнула 41% і це найвищий показник за всю історію. Сьогодні спостерігається відновлення міжнародних інвестицій, але цей процес потребує часу. Попередній інвестиційний досвід міжнародного проєктного фінансування свідчить про те, що, якщо компанії будуть намагатись конвергувати втрачену вигоду та мінімізувати капітальні витрати, вони все одно будуть обережними до нових іноземних інвестицій у виробничі активи та інфраструктура. Прагнення компаній посилити стійкість ланцюга поставок може призвести до тиску в деяких галузях з метою реконфігурації міжнародних виробничих мереж шляхом рещорінгу, регіоналізації чи диверсифікації. Для урядів стимулювання до відновлення та інфраструктурні інвестиційні плани, а також плани енергетичної трансформації, означають значні витрати на фінансування проєктів.

За оцінками ЮНКТАД, вартість інвестиційних продуктів сталого розвитку, на світових ринках капіталу у 2020 р. склала 3,2 трільйона доларів, що на 80%

більше, ніж у 2019 р. Ці продукти включають стійкі фонди (понад 1,7 трильйона доларів), зелені облігації (понад 1 трильйон доларів США), соціальні облігації (212 млрд. дол.) і облігації змішаної стійкості (218 млрд. дол.). Більшість із них розміщені в розвинених країнах і орієнтовані на активи розвинених ринків. Фонди стало розвитку зростали, незважаючи на нестабільність ринків, їх кількість за 2020 р. зросла на 30%, в умовах коли активи під управлінням становили 3,3% від всіх активів відкритих фондів. У 2020 р. відбувся бум соціальних облігацій, їх випуск зріс більш ніж у п'ять разів, а найбільший поштовх дали ковідні облігації Африканського банку розвитку та Європейського Союзу [3]. Існують постійні занепокоєння з приводу грінвошингу та реального впливу інвестиційних продуктів на сталий розвиток. Ринок фондів повинен підвищити довіру шляхом підвищення прозорості. Фонди повинні звітувати не лише про проблеми екологічного, соціального і корпоративного управління, а й про вплив на клімат та відповідність цілям сталого розвитку. Щоб максимізувати вплив на сталий розвиток більше коштів необхідно інвестувати в країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою. Тим не менш, швидке зростання ринку стабільних інвестицій зробить вагомий внесок у фінансування цілей сталого розвитку.

Перелік використаних джерел:

1. World Investment Report 2021. UNCTAD. 2022. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf.
2. Castignino S., Subudhi S., Sogorb J., Colomar P. The role of infrastructure stimulus in the COVID-19 recovery and beyond. Boston Consulting Group. 2020. URL: <https://www.bcg.com/publications/2020/infrastructurestimulus-in-covid-pandemic-recovery-and-beyond>.
3. Barbier E.B., Burgess J.C. Sustainability and development after COVID-19. World Development. 2020. Nov. 135. DOI: <https://dx.doi.org/10.1016%2Fj.worlddev.2020.105082>.

Івасишин Юля

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРОЦЕСИ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ

Міжнародні M&A є сьогодні однією із ключових особливостей глобалізації економічного розвитку. Багатомільярдні угоди, що укладаються транснаціональними корпораціями з приводу купівлі-продажу окремих компаній чи частин бізнесу, стали звичайним явищем не лише у розвинутих країнах, а й у всьому світі, зокрема в Україні.

Причиною M&A завжди є зміни конкурентного середовища, які стають усе більш істотними і стрімкими у міру розвитку економіки. Глобалізація, диверсифікація, технологічний прогрес, лібералізація ринків – кожен із цих чинників постійно впливає на оцінку активів компанії та прогнози її функціонування. Основою внутрішніх причин є отримання синергетичного ефекту, тобто збільшення показників ефективності діяльності підприємства в результаті об'єднання, злиття окремих частин в єдину систему, де ефект від взаємодії елементів системи підприємства перевищує суму ефектів діяльності кожного елемента окремо. Але важливо розуміти, що не кожне злиття або поглинання супроводжується синергією[1].

Переважає більшість угод зі злиттів та поглинань має на меті створення ефективної вертикально інтегрованої організаційної структури та, як наслідок, укріплення ринкової позиції. Ці мотиви приваблюють все більше інвесторів в такі галузі як нафтогазова промисловість, машинобудування, фармацевтики, металургії, АПК, ІТ та страхування [2].

Якщо поглянути на перелік 200 найбільших компаній України (за доходами, прибутками та іншими параметрами), то частина їх підпадає під визначення корпорацій Комісією ООН за обсягами продажу й пріоритетними сферами діяльності, які є українськими конкурентними перевагами. Наприклад, Укргазвидобування – державна компанія, яка цілком може стати ТНК. Досвід видобутку корисних копалин у Північній Африці, країнах Близького Сходу й створення там дочірніх підприємств українські компанії вже мають. За минулий рік Укргазвидобування отримало 55 млрд грн виручки й 12 млрд грн прибутків. Говорячи про українські ТНК, не варто забувати й про країни колишнього СРСР. Не тільки про державні Балтії, а й про Кавказ та Середню Азію. Українською ТНК називали й ROSHEN, яка мала заводи в Клайпеді та Липецьку. За своїми показниками ця компанія може бути ТНК і сьогодні. Доречно також згадати й великі мережі українських АЗС або машинобудівних гігантів «Мотор Січ» та «Антонов».

Загалом приблизно 25 українських підприємств із переліку 200 найбільших відповідають критеріям, які дають змогу стати ТНК. Вважаю, що за умови грамотного менеджменту та державної підтримки компанія ПАТ «Укрнафта» має перспективи перетворення на потужну вітчизняну ТНК в сфері енергетики.

Залучення іноземних інвесторів в дорогі проекти переробки газу в ПАТ «Укрнафта» зажадає створення відповідних економічних важелів і стимулів. Воно повинно супроводжуватися гарантіями збереження вкладених капіталів і економічної привабливості таких проєктів і всього бізнесу іноземних інвесторів в Україні. Зростання частки ПАТ «Укрнафта» в створюваних технологіях і обладнанні для газопереробки має бути важливою умовою створення спільного виробництва в Україні з зарубіжними компаніями. Спільно з вітчизняними компаніями зарубіжні фірми, такі як General Electric, Schlumberger і інші вже почали виробництво машин та устаткування, газотурбінних установок, енергетичних установок в Україні. Нафтогазові СП все більшою мірою

використовують українські комплектуючі та рівень локалізації виробництва зростає.

Міжнародна орієнтація стратегії співробітництва ПАТ «Укрнафта» зумовлюється необхідністю активізації процесу приєднання України до світового енергетичного співтовариства, пошуку у ньому ніш та їх засвоєння, зміни специфіки зовнішньоекономічних зв'язків і національних пріоритетів шляхом їх перенесення до сфери інноваційно-орієнтованих високотехнологічних виробництв скрапленого газу та, врешті посилення власних конкурентних позицій.

Отже, можливості реалізації комплексної стратегії міжнародного співробітництва ПАТ «Укрнафта» з компаніями на основі угод злиття та поглинання, активізації і підвищення результативності цієї взаємодії напряму детермінуються роллю менеджменту підприємства в цьому процесі й дієвістю державних комплексних заходів у цій сфері. Останні мають розроблятися і впроваджуватися за двома взаємодоповнюючими напрямками. У цьому в контексті варто дослідити ймовірність виходу національної компанії на ринок Польщі.

Слід зазначити, що інвестиційно привабливими в Україні, а отже привабливими для M&A, залишаються галузі економіки, перспективні з точки зору інновацій. До них належать АПК, переробна промисловість, логістична інфраструктура, фармацевтика, ІТ, альтернативна енергетика та інші. Основними оціночними показниками їх інвестиційної привабливості для потенційних покупців і надалі залишається здатність бізнесу генерувати грошовий потік і, відповідно, прибуток. Привабливість компанії для злиття чи поглинання створюють також такі фактори, як правильно вибрана галузь і бізнес-ідея. Перевагу в залученні інвестицій отримують галузі не тільки зі зростаючими темпами виробництва і прибутковості, але з випереджаючими, порівняно із середньогалузевими, темпами зростання, що є свідченням життєздатності компанії в конкурентному середовищі.

Перелік використаних джерел:

1. Левківський В. М. Злиття та поглинання в стратегії зарубіжної експансії ТНК. Науковий вісник Полісся. 2016. № 2 (6). С. 9–15.
2. Ukrainian M&A Review 2017. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2018/03/kpmg-ukraine-MA-review-en-2018.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ПРИКЛАДІ ГРЕЦІЇ

Під час епохи інформаційних технологій все більшого поширення набуває процес діджиталізації. Міжнародне співтовариство висуває жорсткі вимоги до учасників інноваційного процесу в частині результативності розроблення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та впровадження їх у всі без винятку сфери суспільного виробництва. Термін “діджитал-економіка” (digital economy) введений у науковий обіг ще в 1995 р. американським ученим Н. Негропonte. Утім, це поняття досі трактується неоднозначно. Зокрема, діджитал-економіка ототожнюється із інформаційною або мережевою. Для розвинутих країн світу характерне проникнення діджиталізації в усі сфери життя суспільства. Масштабне поширення технологій зумовлює зменшення частки традиційної економіки поряд із діджиталізацією.

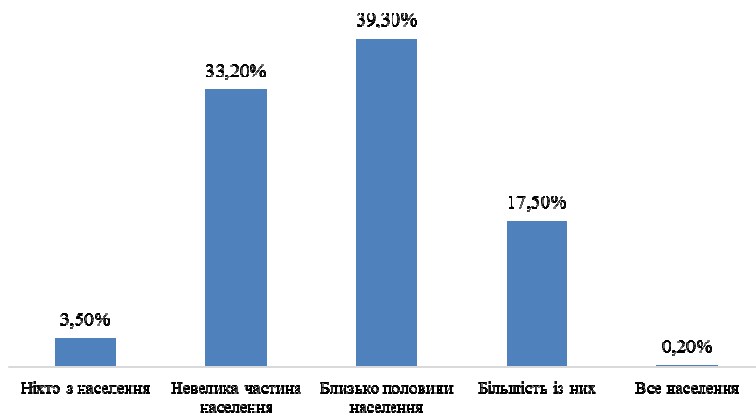
На міжнародному рівні розраховується комплексний показник розвитку ІКТ – Networked Readiness Index (WEF); індикатор результативності впровадження інновацій – Global Innovation Index (INSEAD, WIPO); показник результативності ІКТ – ICT Development Index (ITU); індикатор конкурентоспроможності національної економіки – Global Competitiveness Index (WEF).

Як показує досвід розвинутих країн, діджитал-технології не лише здатні безпосередньо забезпечити економічне зростання, а й створюють самопідтримуючий синергетичний ефект, що поширюються на економічну, соціальну, технологічну, інтелектуальну й інфраструктурну складові розвитку [1].

Так, наприклад, Греція прийняла амбітний план цифрового переходу. Для його успішного виконання необхідна ефективна співпраця між приватним і державним сектором. Європейська комісія щорічно публікує Індекс цифрової економіки та суспільства (DESI), який оцінює прогрес, досягнутий державами-членами у питаннях цифрового переходу та політики. Греція посідає 25 місце з 27 країн-членів (37,7 балів) [2].

Розвиток цифровізації у Греції значно покращився під час пандемії коронавірусу. Пандемія COVID-19 і подальші карантинні заходи, ймовірно, діють як каталізатор для давно назрілого технологічного оновлення в Греції, що спонукало швидко прийняти масові цифрові рішення. Країна справді досягла значних покращень у цифровій зрілості державного сектору, оскільки урядовий портал надає понад 500 електронних послуг, а Міністерство цифрового управління допомагає дистанційно працювати з критично важливими державними послугами для понад 10 000 співробітників. Примітно, що процеси дистанційної роботи та телеконференцій залишаються тут, оскільки вони є більш економічно та екологічно стійкими.

Також варто зауважити, що пандемія COVID-19 ще більше висвітлила давні проблеми країни пов'язані із цифровим підключенням, цифровими навичками та цифровою грамотністю. Ці проблеми продемонстровані в останньому опитуванні міждисциплінарного проекту World Internet – Greece (WIP-GR), яка є частиною міжнародного проекту World Internet Project. Останнє дослідження WIP-GR показує, що Греція відстає у проникненні Інтернету та використанні електронних послуг (цифровою економікою), має низьке різноманіття онлайн-діяльностей (Інтернет переважно використовується для комунікації та розваг), слабкий попит на інтернет-послуги, а також низький рівень цифрової соціальної та політичної довіри. В країні присутній особливо високий скептицизм щодо питань конфіденційності та безпеки, прав громадян та надійності інформації в Інтернеті (рис. 1).

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Рис. 1. Сприйняття надійності інформації з мережі Інтернет

Для покращення ситуації із діджиталізацією необхідно стимулювати інвестиції (особливо в сектори пов'язані із «Індустрією 4.0») і поєднання цифрової трансформації та розвитку зеленої економіки. Також, варто покращити регулювання, нормативну бази та використовувати передовий досвід, що в майбутньому полегшить потік відповідальних інновацій та не дозволить країні перетворитися в закриту та поляризовану економіку [3]. Загалом, вищезгадані реформи сприятимуть ефективному творчому використанню цифрової динаміки, що розвивається, у мережеских сферах суспільства, культури, економіки та політики в сучасній Греції.

Перелік використаних джерел:

1. Міщенко В. І., Науменкова С. В., Міщенко С. В.. «Цифрові гроші центральних банків: майбутнє інституційних змін у банківському секторі». URL: https://www.researchgate.net/publication/350590729_Cifrovi_grosi_centralnih

[_bankiv_majbutne_institucijnih_zmin_u_bankivskomu_sektori_Central_bank_digital_currency_the_future_of_institutional_changes_in_the_banking_sector](#)

2. Диба М. І., Гернего Ю. О. «Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні». URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/27260/D_18_7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3. Charalambos Tsekeris. Greece's Digital Challenges: what is to be done? URL: <https://blogs.lse.ac.uk/greeceatlse/2020/11/17/greeces-digital-challenges-what-is-to-be-done/>

Казьмерчук Вікторія

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ

Глобальна пандемія вплинула на транснаціональні корпорації (ТНК) по різному залежно від галузі в якій вони працюють. Особливо постраждав сектор послуг, включаючи туризм. На противагу, компанії які основним чином займаються електронною комерцією, навпаки, зазнали зростання саме завдяки підвищенню покупок в світовій мережі Інтернет. Наприклад, Джефф Безос, власник компанії Amazon, став багатшим на 90 млрд. дол. [1]. Також це стосується і фармацевтичних компаній, які на хвилі пандемії суттєво збільшили свої капітали (наприклад Pfizer-Biontech). У 2020 році компанія Moderna була безумовно найбільшим бенефіціаром, а вартість її акцій зросла на 715,5%, випередивши свого найближчого конкурента – Novavax більш ніж на 200%.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та ТНК є інструментами створення системи міжнародного виробництва, тому за даними ПІІ можна дослідити вплив пандемії на економіку. Так, найвідчутливіші падіння торкнулись розвинених економік – на 75%; країнам, що розвиваються пандемія завдала шкоду лише частково, а найбільше падіння ПІІ відчули країни, із перехідною економікою – близько 80%. Згідно даних ОЕСД за першу половину 2020 року глобальні об'єм ПІІ скоротився на 49 % порівняно з 2019 роком [2].

Відчутно постраждала і нафтова промисловість. За даними генерального секретаря Організації країн-експортерів нафти (ОПЕК) Мухаммеда Баркіндо пандемія COVID-19 зумовила зниження інвестиційний вкладень на 30% у 2021 році. Також, значні зниження прибутків спостерігались у світових лідерів нафто-газової галузі. На фоні загального зниження споживання енергоресурсів та російсько-саудівської нафтової війни, компанія Exxon Mobil в 2020 році прозвітувала, що чистий річний дохід становив – 22,440 млн. дол. Для порівняння у 2019 році чистий дохід становив 14,340 млн. дол.

Ззнали втрат конкуренти Exxon Mobil, такі як Shell (збитки у 19,9 млн. дол.) та British Petroleum Plc – збитки у 5,7 млн. дол. [3]. Слід додати й те, що із

зменшення попиту на невідновлювальні джерела енергії, збільшився попит на відновлювальну енергію.

Отже, пандемія COVID-19 по-різному вплинула на транснаціональні корпорації. Ситуація, яка складалась на період пандемії зумовила розвиток ТНК у фармацевтичній промисловості, що позитивно вплинуло на розвиток медицини в цілому. Однак, суттєві збитки були завданні ключовим елементам світової економіки – нафто-газовій промисловості. Однак, в свою чергу це створило ланцюгову реакцію адаптації до нових світових реалій.

Дати точну оцінку всім процесам, які відбулись в період локдауну поки неможливо. Втім, пандемія змусила розробити нові стратегії розвитку бізнесу на міжнародному ринку для подолання наслідків, які торкнулись багатьох сфер світової економіки.

Перелік використаних джерел:

1. Дунаєвський І. Как миллиардеры по всему миру приумножили состояние в пандемию, а остальные – его потеряли. URL: <https://rg.ru/2020/11/01/kak-milliardery-priumnozhili-sostoianie-v-pandemiiu-a-ostalnye-ego-poteriali.html>

2. Impact of Covid-19 Pandemic on Trade and Development. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/osg2020d1_en.pdf;

3. Exxon Net Income 2010-2021. URL: <https://www.macrotrends.net/stocks/charts/XOM/exxon/net-income>

Качуровська Олена

Західноукраїнський національний університет
м.Тернопіль

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ В КРАЇНАХ ЄС

Значною частиною соціально-економічного розвитку країни є гендерна рівність. Не раз було доведено, що розширення прав і можливостей чоловіків та жінок впливає на економічний розвиток та має вагомий позитивний вплив у всіх галузях. Це пов'язано, насамперед, із збільшенням участі жінок у бізнесі та соціальних процесах.

Одне із найактуальніших питань для обговорення є визначення статусу жінки у суспільстві. Сьогодні жінки недостатньо представлені в багатьох сферах: освіта, безпека, політика, рівноцінна заробітня плата, можливості на ринку праці та гендерне насильство. Це є наслідком сексизму (дискримінації людей через їхню стать). Соціальні риси, які приписують чоловікам чи жінкам і називають гендером. Найбільша нерівність спостерігається на керівних посадах.

Індекс гендерної рівності оцінює країни ЄС за 7 показниками:

- представництво жінок і чоловіків у владі (економіка, політика);
- робота (умови праці, залучення);

- гроші (фінансові ресурси та економіка);
- рівні можливості у доступі до знань;
- здоров'я (здоровий спосіб життя, доступ до системи охорони здоров'я тощо);
- час на суспільну діяльність та доглядову працю;
- насильство.

Стан гендерної рівності в Європейському Союзі (ЄС) за останні роки дещо покращився, і якщо такі темпи збережуться, то для досягнення паритету знадобиться багато часу.

В Індексі гендерної рівності 2021 року ЄС отримав 68 балів зі 100 можливих [5]. Оскільки ситуація з гендерною рівністю покращується лише на один пункт кожні два роки, для досягнення гендерного паритету, нинішніми темпами, знадобиться майже три покоління.

Швеція, Данія та Нідерланди стали лідерами у сфері гендерної рівності в Євросоюзі, які набрали майже 84, 78 та 76 балів відповідно. Німеччина трохи вище середнього показника. З результатом 52,5 бала опинилася Греція, яка є на останньому місці серед країн-членів ЄС. Перед нею – Румунія та Угорщина [5].

Словенія єдина країна, чий показник знизився. Люксембург досягнув найбільших успіхів у сфері рівності. За останнє десятиліття зафіксовані значні успіхи в Мальті та Італії, а найменші – в Чехії, Угорщині та Польщі.

Рівність політичних, економічних та соціальних можливостей жінок і чоловіків створює передумови для гармонійного розвитку суспільства в цілому і є головним чинником ефективного використання всіх наявних ресурсів. Створення гідних умов праці та забезпечення економічних прав жінок є стратегічним і вигідним кроком для будь-якої країни, навіть з багатими природними ресурсами.

Перелік використаних джерел:

1. Індекс гендерного розриву в країнах ЄС: Щонайменше 60 років до гендерної рівності. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/indeks-gendernogo-rozryvu-v-yes-shhonajmenshe-60-rokiv-do-gendernoyi-rivnosti/>
2. Марченко Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. К., 2014. 65 с.
3. Марченко М. Як гендерна дискримінація впливає на ВВП країни. Кампанія проти сексизму. 2017. URL: <https://povaha.org.ua/yak-henderna-dyskryminatsiya-vplyvaje-na-vvp-krajiny/>
4. Семиколонова О. Основи культури гендерної рівності: Ми – різні, ми – рівні. Київ: Ніка-Центр, 2014. 311 с.
5. «Три покоління» відділяють ЄС від гендерної рівності. URL: <https://www.dw.com/uk/try-pokolinnia-viddiliaiut-yes-vid-hendernoi-rivnosti-zvit/a-59660668>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄВРОПІ

Міграція – важливий чинник сучасного життя, що впливає на політичну, економічну та соціальну сфери країн усього світу. Поняття «міжнародна міграція населення» передбачає зовнішнє, міждержавне переміщення населення, рух населення крізь державні кордони. Усі переміщення населення щодо кожної території складається з імміграційних та еміграційних потоків.

Еміграція (від лат. *emigrare* – виселятися) – виїзд мешканця своєї країни (регіону) в другу країну (регіон) на постійне проживання або частково тривалий термін. Імміграція (від латів. *immigrare* – вселятися) – в'їзд у країну (регіон) на постійне чи тимчасове, але довготривале мешкання громадян інших країн (регіонів) [1, с. 220].

Проблема міграції протягом тривалого часу була однією з найважливіших для Європейського Союзу (ЄС). З 2015 року нелегальна міграція в європейських країнах є дуже великою проблемою, що викликала глибокі розбіжності між європейськими лідерами і окреслила рамки, в яких вони готові співпрацювати.

Міграційна криза, пік якої припав на середину 2015 року, стала несподіванкою для Європейського Союзу. У лютому-березні 2016 року Європейська рада, до складу якої входять глави держав і урядів країн-членів ЄС, ухвалила цілий комплекс заходів для подолання кризи [2].

Міграційна криза 2015 року не є новим явищем для ЄС. Подібні піки імміграції мали місце, але в менших масштабах: у 1949 р. велика кількість іммігрантів з Індонезії стали проживати в Нідерландах (150 000 осіб); у 1973-74 рр., після деколонізації португальської колонії в Африці, понад 400 000 осіб в'їхало до Європи. У 2011-12 рр. збільшилася кількість іммігрантів з Південно-Африканської Республіки [3].

Пандемія COVID-19 також суттєво вплинула на міграційні рухи в 2020 році, як легальні, так і нелегальні, а також створила кілька нових проблем для управління міграцією. Водночас пандемія ще раз підкреслила, що іноземні працівники відіграють ключову роль в економіці ЄС і, що законні шляхи міграції є важливими [5].

Також існує окрема категорія людей що покидають країну, наприклад, «біженці». Ці люди знаходяться в небезпеці у своїй власній країні і змушені шукати притулку в іншій. Біженцям заборонено працювати під час випробувального періоду та коли вони отримують допомогу від держави, що надала їм притулок [3].

Російсько-українська війна 2022 року започаткувала найшвидшу та найбільшу міграцію в Європі за останні десятиліття. Щонайменше 660 тисяч

людей, переважно жінок та дітей, втекли з України за п'ять днів після вторгнення Росії – найінтенсивнішої хвилі європейської міграції з 1990-х років. Війна в Україні призвела до руйнування цивільної інфраструктури, жертв серед мирного населення та змушує людей залишати свої домівки в пошуках безпеки, захисту та допомоги.

Менш ніж за тиждень кількість українців в десять разів перевищила тижневий рекорд людей, які в'їжджали до Європи під час міграційної кризи 2015 року, і майже вдвічі перевищує кількість біженців зафіксовану Організацією Об'єднаних Націй за перші 11 днів Косовської війни 1999 року. За даними ООН в березні 2022 року понад 1,7 мільйона мирних жителів покинули Україну в результаті російського вторгнення, а біженці щодня перетинають західний кордон України та шукають притулку в Польщі, Румунії, Словаччині, Угорщині, Молдові та інших країнах Європи та світу[4].

Отже, масова міграція в ЄС чинить суперечливий вплив на розвиток інтеграційних процесів у регіоні. З одного боку, вона сприяла розширенню ринку праці, його поповненню як некваліфікованою робочою силою, в якій розвинуті країни регіону зазнавали дефіциту, так і фахівцями високої кваліфікації, підвищуючи тим самим якість людського капіталу в ЄС.

З іншого боку, масова міграція спочатку несла у собі конфліктність суспільству, у якому спільно проживали переселенці і корінні жителі, оскільки були свої цінності, образ і спосіб життя, норми поведінки. Це ускладнювало спільне проживання та не сприяло адаптації та інтеграції мігрантів. Імміграційна політика великих європейських країн і нових держав-членів ЄС повинна враховувати всі можливі соціально-політичні, національні, культури, релігії та національних цінностей, оскільки їх ігнорування призведе до загострення міжнародних та міждержавних конфліктів [5].

Перелік використаних джерел:

1. Даванков А. Ю. Голиковские чтения: Сборник научных трудов № 10. Челябинск: ЧелГУ, 2016. С. 220
2. Abdullayev Nazim. Impact of migration crisis on modern political processes in EU 2018 URL: <https://sgpjournals.mgimo.ru/2018/2018-3/impact-of-migration-crisis>
3. Полномочия и функции Европейского союза в управлении миграционным кризисом. URL: https://knowledge.allbest.ru/international/3c0a65635a2bc79b4d53b88521316d26_0.html
4. Скільки людей втекло з України й куди вони їдуть. 7 березня 2022 URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60649603>
5. European commission: Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions on the Report on Migration and Asylum Brussels. 29.9.2021.

ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

З початку XXI століття світова спільнота перебуває у наполегливому, подекуди навіть відчайдушному пошуку концепції нового світового порядку. З цього приводу ще в 2015 році Генрі Кіссінджер справедливо і пророческо застерігав, що світ нашого століття перебуває в умовах, коли «загроза хаосу співіснує з безпрецедентною взаємозалежністю». Йдеться, передусім, про поширення зброї масового знищення, загрози розпаду держав, невикорінені практики геноциду, а також поширення нових технологій, що загрожують вивести конфлікти за межі людського контролю чи розуміння. Відтак «нові методи збору та передачі інформації, як ніколи раніше, об'єднали регіони і надали подіям глобального виміру, вимагаючи від світових лідерів негайного реагування» [1].

У наслідок повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України (24 лютого 2022 року) світове співтовариство вкотре поставило під сумнів існування загальноприйнятої моделі світового порядку, переосмислюючи передусім підстави сучасної кризи міжнародного права та невідомості інституційної архітектури багатосторонньої дипломатії. А на порядку денному постало ключове питання: чи можливе взагалі співробітництво (у тому числі дипломатичне) між державами, які мають принципово різні візії світового порядку?

Очевидно, що актуальність відповіді на це питання не викликає сумніву, як і те, якою буде ця відповідь. Водночас варто нагадати, що вже під час другої світової війни союзні держави вели інтенсивні дипломатичні переговори щодо післявоєнного світового економічного порядку, напрацьовували інструменти підтримки економічних інтересів держав та вирішення зовнішньополітичних проблем як у ході війни (наприклад, закон США про ленд-ліз, який передбачав постачання державам антигітлерівської коаліції «всього, що тільки можна уявити – від військової техніки до м'ясних консервів»), так і в перші повоєнні роки (коли США висунули економічні питання на перші позиції порядку денного міжнародних відносин та реалізували економічний «план Маршала», який значною мірою визначив відбудову післявоєнної Європи).

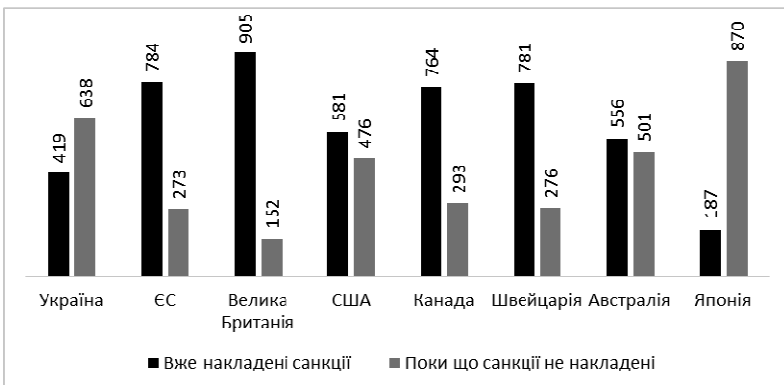
В історичному контексті розвитку інструментарію економічної дипломатії варто згадати також відому «доларову дипломатію» президента У. Тафта, яка поєднувала класичні політичні та специфічні економічні методи для реалізації інтересів США спочатку щодо країн «близького зарубіжжя», зокрема Латинської Америки, а згодом, і щодо Китаю та інших країн Далекого Сходу. Сам У. Тафт алегорично зазначав, що дипломатія його адміністрації повинна

знайти достойну відповідь ідеям комерційних взаємозв'язків, а «долар повинен замінити кулі» [2].

В умовах повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України світова спільнота змушена реагувати й застосовувати адекватні заходи й дієві інструменти економічної дипломатії не лише щодо України, яка стала жертвою цієї агресії (йдеться про фінансову та гуманітарну допомогу, сплату репарацій після війни), але й щодо агресора, застосовуючи пакети економічних санкцій. В останньому випадку цивілізований світ демонструє усвідомлену необхідність застосування найпоширеніших інструментів тиску на державу-агресора і її сателітів, які порушують фундаментальні принципи чинного міжнародного порядку. Відтак, перефразовуючи У. Тафта, держави «антипутінської коаліції» реагують на новітні ризики глобального розвитку й порушення норм міжнародного гуманітарного права (невикорінені практики геноциду й масове знищення мирного населення під час війни тощо), запроваджуючи «санкції проти насильства і кулі».

У концептуальному плані санкції, як інструмент економічної дипломатії, виконують одну із трьох функцій: 1) надання країні-агресору чіткого сигналу щодо неприйняття міжнародними партнерами її поведінки; 2) досягнення ефекту стримування через ускладнення досягнення владою країни-агресора її цілей; 3) примушення країни-агресора до певних дій (у нашому випадку – припинення вогню й відведення військ Російською Федерацією) [3].

За даними порталу «Війна & санкції» у наслідок повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України державами ЄС, а також Великою Британією, США, Канадою, Швейцарією, Австралією, Японією уже накладено персональні санкції на 1057 осіб; ще 2897 осіб під ризиком накладання таких санкцій (рис. 1).

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Рис. 1. Санкції щодо фізичних осіб

З початку війни Росії проти України заморожено активів на більше, ніж 300 мільярдів євро, а список підсанкційних компаній налічує понад 460 (табл. 1).

Таблиця 1

Санкції щодо фізичних осіб [4]

Види санкцій, які накладаються країною	Україна	ЄС	Велика Британія	США	Канада	Швейцарія	Австралія	Японія
Замороження активів	●	●	●	●	●	●	●	●
Замороження активів найближчих членів сім'ї	●	●	●	●	●	●	●	○
Блокування організацій, які контролюються підсанкційними особами	●	●	●	●	●	○	○	○
Забора на фінансових транзакцій підсанкційних осіб	●	●	●	●	●	●	●	○
Призупинка видачі віз	●	●	●	●	○	●	○	●
Забора на в'їзд підсанкційним особам	●	●	●	●	●	●	●	●

- – країна накладає санкції зазначеного типу
- – країна не накладає санкції зазначеного типу

Таким чином, економічна дипломатія, як невід’ємний елемент зовнішньої політики держави і одна із форм дипломатії у широкому розумінні, у кожному конкретному випадку використовує спектр відповідних економічних інструментів для захисту національних інтересів і досягнення політичних цілей держав. Загалом у поточному періоді важко оцінити дієвість санкцій і відповідати на ключове питання: чи допоможуть накладені санкції в умовах повномасштабної війни Росії проти України досягти ключової цілі – завершення міжнародного збройного конфлікту (у термінах міжнародного публічного права), і на скільки, політичний тиск вплине на поведінку об’єктів цих санкцій. У цьому сенсі економічна дипломатія тісно пов’язана з національною і міжнародною безпекою, оскільки як зазначає Т. Фрідмен «скуті взаємними економічними ланцюгами країни надто багато втратять у разі війни між ними» [5]. З огляду на зазначене, більшість держав (у тому числі й Україна) усвідомлюють необхідність розробки принципових засад нового світового порядку та дієвих інструментів економічної дипломатії, адекватних новітнім ризикам і загрозам глобального розвитку.

Перелік використаних джерел:

1. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті / пер. з англ. Надія Коваль. 2-ге вид. К.: Наш формат, 2018. 320 с.

2. Шаров О. Економічна дипломатія: іноземний досвід у галузі економізації зовнішньої політики. URL: <http://ufpa.org.ua/blog/3844>

3. Шаров О. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи: Монографія. Київ: НІСД. 2019. 560 с.

4. Війна & санкції. 2022. URL: <https://sanctions.nazk.gov.ua/>

5. Fridman Th. Foreign Affairs Big Mac I. *The New York Time. National Edition*. 1996. December 8.

Литвин Діана

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНО СТІЙКОГО ТУРИЗМУ В НОРВЕГІЇ

Сьогодні в багатьох країнах, і перед усім в економічно розвинутих, таких як Норвегія, екологічному туризму приділяється все більше зростаюча увага. І це не випадково. Актуальність теми і полягає в тому, що екотуризм, як ні який інший, несе в собі великий екопросвітницький і рекреаційний потенціал. Задача перед кожною державою полягає в тому, щоб якнайбільш раціонально і ефективно використовувати його в природоохоронних цілях. Виходячи з сучасної літератури, під терміном «стійкий туризм» розуміють таких три речі: приносить користь довкіллю, допомагає місцевим громадам і може мати економічні переваги [1].

Саме тому, ідея сталого туризму полягає в тому, щоб відвідати місця без шкоди місцевій громаді та природі, а також мати певний конструктивний вплив на навколишнє середовище, суспільство, а також економіку країни. Екотуризм можна описати як екологічно відповідальні подорожі та відвідування природних зон, щоб насолоджуватися та цінувати природу (і будь-які супутні культурні особливості), які сприяють збереженню, мають низький вплив відвідувачів і забезпечують вигідне активне соціально-економічне залучення місцевих жителів. По суті, екотуризм – це об'єднання захисників природи/дикієї природи, місцевих громад та відповідальної туристичної індустрії, щоб забезпечити розвиток, орієнтований на довгострокову стійкість, а не на короткостроковий прибуток [2].

Метою є розробка туристичних місць, заходів та визначних пам'яток, які принесуть користь усім, хто бере участь – місцевій флорі/фауні, місцевим жителям, зацікавленим сторонам туристичної індустрії та мандрівникам. Зважаючи на цю місію, індустрія екотуризму разом розробила ряд основних керівних принципів за останні кілька десятиліть. Багато з цих принципів узгоджуються з принципами Глобальної ради сталого туризму, яка розробила широкий список критеріїв для стійких напрямків, готелів і туроператорів: розкривати екологічну та культурну обізнаність; розробляти та експлуатувати екологічно чисті тури з низьким рівнем впливу; надавати фінансові вигоди для

збереження; забезпечувати фінансові пільги для місцевих жителів; підтримувати права людини. Ці стандарти та принципи мають застосовувати ті, хто розробляє екотуристичні продукти, а також ті, хто планує розвиток екотуризму на території [3].

Туризм є основним внеском в економіку Норвегії, на нього припадає близько 4,2% ВВП країни. Ця галузь протягом багатьох років переживала постійне зростання. Згідно останніх даних, на рекреаційні подорожі в Норвегії серйозно вплинула криза з коронавірусом. Новий аналіз, проведений для галузевої організації NHO Reiseliv, показав, що сектор зазнав значного удару через обмеження на подорожі через коронавірус. Туристичний сектор Норвегії втратив 41 мільярд крон з січня по серпень 2020 року в результаті кризи з коронавірусом. Це відповідає падінню активності сектора на 30 відсотків у порівнянні з тими ж місяцями 2019 р. [4]

Поштовхом для активного розвитку екотуризму в Україні, на жаль, став COVID-19. Саме під час пандемії коронавірусу туристичний попит українців різко змінився. Бо перше, про що сьогодні дбає український турист – це безпека. По-друге, часті стреси та напруження на роботі викликають бажання виїхати на природу, де можна знайти душевний спокій і рівновагу з навколишнім середовищем. По-третє, сьогодні екотуризм став способом заробітку «з повітря». Четверте – екотуризм став «рятівним колом» для українців під час світового карантину. Сьогодні в Україні існує низка таких програм, які сприяють оздоровленню доквілля: прибирання територій, виготовлення навігаційних знаків, висадка дерев, реконструкція, відновлення парків тощо. Крім того, кількість громадських екологічних організацій в Україні зростає з кожним роком. [5]

Через різке погіршення екологічної ситуації у світі (зокрема в Україні) екологічний туризм став однією з пріоритетних цілей туризму на державному рівні. У планах екологічного туризму, диверсифікація економічної та екологічної діяльності шляхом започаткування та розвитку організованої практики екологічного туризму, підвищення якості життя місцевих жителів за рахунок економічних вигод, які забезпечує екологічний туризм, збільшення участі у збереженні середовища проживання, підвищення екологічної свідомості, мають бути спрямовані на збереження природних, культурних та історичних ландшафтних цінностей в першу чергу в Норвегії це є заповідники, льодовики, фйорди. В Україні це заповідники гори і все те що створила природа, передачу їх наступним поколінням та популяризацію планування екотуризму за підтримки та участі відповідальних та суміжних організацій. Грамотне планування природних та культурних елементів, які створюють ресурси для еко-туристичної діяльності, та управління ними зроблять важливий внесок у місцеву громадськість.

Перелік використаних джерел:

1. Ceballos-Lascurain, H. *Tourism, Ecotourism, and Protected Areas: The State of Nature-Based Tourism Around the World and Guidelines for Its Development*; Island Press: Washington, DC, USA, 1996.

2. Norwegian Ecotourism. URL: <http://www.ecotourismnorway.no/activities>.

3. What is ecotourism and its types? Licensee IntechOpen. 2013. URL: <https://www.intechopen.com/chapters/45414>.

4. How Norway is promoting sustainability in tourism. 2019. URL: <https://www.theexplorer.no/stories/tourism/how-norway-is-promoting-sustainability-in-tourism/>.

5. Even in Norway, Innkeepers Have Struggled. Arild Molstad. 2021. URL: <https://www.gstcouncil.org/even-in-norway-innkeepers-have-struggled/>.

Мамчур Вікторія

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

POLEXIT: МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ ДЛЯ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ

Європейський Союз – це союз, який успішно об'єднує економічні і політичні ресурси країн-членів у їхніх спільних інтересах. ЄС сприяє розвитку країн, а також гарантує їм безпеку та економічну стабільність. Польща є одним із найактивніших членів ЄС, однак якщо вона покине союз це може спричинити так звану «ланцюгову реакцію», що підштовхне інші держави піти за прикладом Польщі. В такому випадку ЄС буде на порозі розпаду, а це насамперед загрожуватиме Європі.

З 2004 року Польща є повноправним членом ЄС, та от через 16 років членства в країні заговорили про можливий вихід із союзу. То в чому ж причина?

Пряма конфронтація назрівала давно. Європейські інституції у минулому вже неодноразово називали нелегітимними положення судової реформи у Польщі, в рамках якої правляча партія фактично отримала повний контроль над судовою системою. Несумісною з європейським правом цю реформу неодноразово називав і Суд ЄС. Відповідно, нелегітимним у Брюсселі вважають і Конституційний суд Польщі, оскільки його нинішній склад був сформований під безпосереднім впливом діючої влади і не сприймається як незалежний [1].

З приходом у 2015 році до влади консервативної партії «Право і справедливість» на чолі з Мірославом Качинським починається ряд незгод між урядом та населенням. Саме початок судової реформи вважається стартом для так званої «війни» між Варшавою та столицею ЄС Брюсселем.

Проте, 80% населення є проти виходу Польщі з ЄС. Люди активно виходили на мітинги висловлюючи свою думку. «Польська конституція проти німецької гегемонії», «Гуск атакує польський суверенітет» – такими заголовками майорять провладні ЗМІ Польщі. Це стало реакцією на гострі протести всередині країни. Масові демонстрації під гаслом «Я залишаюся в

ЄС» пройшли не тільки у Варшаві, де на вулиці вийшло близько 100 тис. осіб, але й у більш, ніж 100 містах країни [2].

Вихід Польщі з ЄС може мати негативний вплив на економіку країни, зважаючи на те, що ЄС є основним інвестором країни. Не те, щоб це зруйнувало економіку країни, проте кризу держава переживатиме важко.

З боку ЄС натисків на Польщу є не так вже й багато. Перше до чого може вдатися союз це позбавити країну грошової допомоги в розмірі 55 млрд.€. Мова йде про те, що для подолання наслідків від пандемії COVID-19 ЄС створили спеціальний фонд «Відновлення та Стійкості» на 750млрд.€. В подальшому ці кошти повинні бути розподілені між державами-членами. Польща мала стати одним із найбільших отримувачів допомоги – їй мали виділити 23 млрд.€ у вигляді грантів та ще 32 млрд.€ як дешеві кредити.

Другий натиск який може відбутися закладений в статті 7 договору ЄС у ній сказано, що якщо країна регулярно порушує принципи правової держави у неї можуть відібрати право голосу на самітах та в інституціях ЄС.

На фоні цих подій під питання висувається і саме існування ЄС, мовляв, щоб теперішні дії Польщі не спонукали й інші держави-члени вийти з союзу. Як зазначає відомий експерт із питань міжнародної безпеки Єжи Марек Новаковський: «Нам загрожує не так Polesxit як полвиповзання, тобто Польща буде крок за кроком вислизати з ЄС. Але що це означатиме? А те, що ЄС у сьогоднішніх реаліях почне розпадатися, а якщо ЄС розвалиться то матимемо історично-задокументований факт, союз Німецько-Російський, а для держав розташованих між цими країнами це страшний сон. Не зрозуміло, для чого нам наблизитися до краю прірви...»[3].

ЄС вважають гарантом безпеки для всієї Європи, однак експерти не допускають виходу Польщі з ЄС, вони говорять про можливість ізоляції Польщі в ЄС. Тим паче, уряд країни запевняє, що не хоче виходити з ЄС, а лише захищає права країни.

А от чим вихід Польщі загрожує Україні? Річ у тім, що саме Польща є «адвокатом» України у Європейському Союзі. Політолог-міжнародник Олександр Юсупов зазначив, що в цілому саме Варшава є головним партнером Києва в Євросоюзі, і тому поглиблення вже дуже серйозних розбіжностей між Польщею та Брюсселем опосередковано б'ють по Києву та його можливостям щодо впливу на різні рішення ЄС. «Починаючи з питань у сфері євроінтеграції України й закінчуючи болючою темою санкцій проти Росії», – наголошує експерт [4].

Перелік використаних джерел:

1. Польща на шляху виходу з ЄС. URL: <https://www.dw.com/uk/polshcha-na-shliakhu-vykhodu-z-yevrosoiuzu/a-59451048>
2. Крок до виходу Польщі з ЄС: як скандальне судове рішення розколело країну. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/10/12/7128902/>

3. POLEXIT: Польща піде з Євросоюзу. URL: <https://www.5.ua/amp/svit/polexit-polshcha-pide-z-yevrosoiuzu-259424.html>

4. Конфлікт Польщі та Євросоюзу: чим він загрожує Україні і чи загрожує?. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3331231-konflikt-polsi-ta-yevrosouzu-cim-vin-zagrozuie-ukraini-i-ci-zagrozuie.html>

Масна Ольга

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ» КРАЇН ЄС

Зелена економіка – це економіка, яка спрямована на зменшення екологічних ризиків та екологічного дефіциту, і яка спрямована на сталий розвиток без погіршення стану навколишнього середовища. Вона тісно пов'язана з екологічною економікою, але має більш політично прикладну спрямованість.

Зміна клімату та погіршення стану навколишнього середовища є екзистенційною загрозою для Європи та світу. Щоб подолати ці виклики, у 2020 році була затверджена Європейська зелена угода, яка має на меті перетворити ЄС на сучасну, ресурсоефективну та конкурентоспроможну економіку.

Зелена угода Європейського Союзу є основною новою стратегією зростання ЄС для переходу економіки ЄС до сталої економічної моделі. Головна мета Зеленої угоди ЄС полягає в тому, щоб ЄС став першим кліматично нейтральним континентом до 2050 року, що приведе до чистішого довкілля, доступнішої енергії, нових робочих місць та покращення якості життя в цілому [1].

Європейська зелена угода представляє дорожню карту для того, щоб зробити економіку ЄС стійкою, перетворивши кліматичні та екологічні проблеми на можливості в усіх сферах політики та зробивши перехід справедливим та інклюзивним для всіх. Європейська зелена угода має на меті підвищити ефективне використання ресурсів шляхом переходу до чистої циркулярної економіки та зупинення зміни клімату, повернення біорізноманіття та зменшення забруднення. У ній окреслено необхідні інвестиції та доступні інструменти фінансування, а також пояснюється, як забезпечити справедливий та інклюзивний перехід. Європейська зелена угода охоплює всі сектори економіки, зокрема транспорт, енергетику, сільське господарство, будівництво та промисловість, такі як сталь, цемент, ІКТ, текстиль та хімічна промисловість.

Європейська зелена угода містить план дій для підвищення ефективності використання ресурсів та охоплює різні сфери політики (рис. 1).

Європейська зелена угода покращить добробут і здоров'я громадян і майбутніх поколінь, забезпечуючи нижче наведені компоненти (рис. 2).

Джерело:[3]

Рис. 1. Сфери політики Зеленої угоди ЄС

Джерело:[2]

Рис. 2. Переваги Європейської зеленої угоди

Отже, Європейська зелена угода, затверджена у 2020 році, – це набір політичних ініціатив Європейської комісії з загальною метою зробити Європейський Союз кліматично нейтральним у 2050 році. Існує ряд механізмів фінансування для сприяння Зеленої угоди ЄС. Ці інвестиції профінансують проведення реформи політики, необхідної для економічного зростання ЄС та кліматичної нейтральності.

Перелік використаних джерел:

1. A European Green Deal. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (Last accessed 24.03.2022).
2. The EU Green Deal explained. URL: <https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/c50c4cd9/the-eu-green-deal-explained> (Last accessed 24.03.2022).
3. The EU SWITCH to Green Flagship Initiative. URL: <https://www.switchtogreen.eu/the-eu-green-deal-promoting-a-green-notable-circular-economy/> (Last accessed 24.03.2022).

Матвійко Діана

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Сучасний період глобального розвитку економіки характеризується зростанням впливу науки та нових технологій на соціально-економічний розвиток країн світу. Важливе місце в цих процесах займають технології інформаційної революції, що призвели до сприйняття постіндустріального суспільства як інформаційного. Нові технології радикально і швидко змінили структуру світової економіки.

Під час пандемії COVID-19 інтернет став важливим засобом ведення електронного бізнесу на основі сучасних технологій. Електронна комерція, як сфера економіки, через фінансові і торговельні транзакції, за допомогою комп'ютерних мереж і бізнес-процесів, забезпечує отримання ефективних результатів в нових реаліях.

Основними каналами просування електронної комерції в сучасний період є моделі: B2B (бізнес – бізнесу), B2G (бізнес – державі); B2C (бізнес – клієнту), C2C (клієнт-клієнту); G2B (державна – бізнесу), а також їх різновиди, як B2A (бізнес – адміністрації); A2B (адміністрація – бізнесу), які мають власні психологічні, маркетингові та фінансові інструменти.

Варто зазначити, що ринок електронної комерції почав свій стрімкий розвиток ще до початку пандемії як в сфері B2C, так і в B2B. Це можна пояснити збільшенням доступу людей до Інтернету, зокрема і в сільській місцевості, покращенням роботи дрібних логістичних каналів просування товарів, ефективною роботою «Нової пошти», «Укрпошти», зручною побудовою сайтів електронної торгівлі, роботою консультантів в чаті тощо.

Крім цього, розвитку електронної комерції також сприяв і бурхливий розвиток інформаційно-комунікативних технологій. Розширення можливостей існуючих платформ для зв'язку, зокрема Facebook (59%), Instagram, Weiber, WhatsApp, платформ для проведення онлайн-конференцій (ZOOM, Skype,

GOOGLE MEET) дозволили поліпшити комунікації між суб'єктами підприємництва, набути споживачам нових знань, навичок та компетенцій. Однак потенціал цих каналів зв'язку до пандемії використовувався обмежено і не повною мірою. Сьогодні представники влади, бізнесу, освіти, науки, медицини інші сфери послуг суттєво переглянули своє ставлення до комунікацій в режимі онлайн.

Зокрема, за період пандемії суттєво збільшився попит на доступ в Інтернет і на послуги мобільної передачі даних. Так, за даними іспанської «Telefonica» зріс трафік IP (інтернет-протоколу) і мобільної передачі даних на 40% і 50% відповідно. Збільшення трафіку даних від Zoom Video Communications у Таїланді становить 828%, а використання відеоконференцій Skype – 215%. Збільшилася і кількість відвідувачів платформ ZOOM з грудня 2019 року по квітень 2020 року у 30 разів, тобто з 10 млн користувачів до 300 млн відповідно. Це вказує на розвиток електронного формату комунікацій, зокрема це стосується онлайн-навчання, відеоконференцій партнерів по бізнесу. Загальний прибуток Zoom відповідно зріс майже в 2 рази (з 330,5 млн. дол. США до 622,7 млн. дол. США за 2019-2020 рр.) [1].

За період пандемії високу ефективність демонструють послуги телемедицини. Так, в Китаї з грудня 2019 року по січень 2020 року кількість онлайн-медичних платформ зросло до 900% [1]. В Японії зафіксовано збільшення розрахунків за онлайн-покупки кредитними картками споживачів у віці 60 років з 15,4% в січні до 21,9% в березні 2020 року і тих, кому за 70 з 10,9% до 16,4%.

У сегменті B2C особливо актуальними були замовлення он-лайн товарів медичного призначення, повсякденного попиту, побутової хімії, продуктів харчування, електроніки. За результатами досліджень, проведеними Deloitte, в Данії встановлено, що 65% компаній з продажу продуктів харчування збільшили дохід більш ніж на 10% в порівнянні з минулим періодом, в той час як продажі предметів розкоші та інтер'єру суттєво впали [2].

За даними Euromonitor споживачі стали нарощувати онлайн-покупки продуктів харчування і запасати продукти в зв'язку з обмеженнями на пересування та закриттям точок громадського харчування.

У США, спостерігається зріст попиту на товари медичного призначення для особистого захисту (наприклад, одноразові рукавички, дезінфікуючі засоби), продукти харчування. В той час відмічається зниження попиту на товари туристичного та спортивного призначення, діловий та весільний одяг.

У Німеччині онлайн-продажі ліків і продуктів харчування значно зросли, в той час як загальні онлайн-продажі скоротилися приблизно на 18% в березні 2020 року порівняно з попереднім роком. У Кореї на 15,8% зросла вартість транзакцій електронної торгівлі в період з липня 2019 року по липень 2020 року [3]. Зокрема, зростання спостерігалось у сфері громадського харчування

на 66,3%, торгівлі товарами для дому на 48%, продуктами харчування та напоїв на 46,7%, тоді як онлайн-транзакції, пов'язані з культурними, розважальними, туристичними послугами і транспортом, знизилися на 67,8% і

51,6% відповідно. У Китаї продукти харчування були найбільшим лідером електронної торгівлі, зі збільшенням сукупних продажів з січня по квітень 2020 року на 36% в порівнянні з попереднім періодом.

Варто зазначити, що загальний онлайн-продаж в Китаї з січня по квітень 2020 року залишився майже незмінним в порівнянні з тим же періодом 2019 року (+1,7%), враховуючи значне зростання протягом 2018-2019 років (17,8%). Особливо скоротився продаж одягу на 16% в порівнянні з 2019 роком після значного зростання в 2018-2019 роках на 23,7%.

Як показала ситуація з пандемією COVID-19, деякі послуги з великим онлайн-контентом виявилися непотрібними. Наприклад, значно скоротився трафік клієнтів платформи оренди житла для відпочинку Airbnb, попит на попереднє бронювання туристичних послуг тощо.

Суттєвих наслідків збільшення попиту на онлайн-покупки деяких категорій товарів в сегменті B2C стало підвищення попиту на кур'єрські послуги. У той же час, кур'єрським службам довелося розв'язувати додаткові логістичні проблеми, пов'язані з введеними обмежень, такими як закриття пунктів видачі замовлень, що ускладнювало швидку адаптацію до нових реалій.

В цілому активізувалася електронна торгівля в логістичному ланцюжку поставок продуктів харчування, повсякденного попиту в межах країн, включаючи фермерів, виробників харчової та іншої продукції, в тому числі і у формі створення малих аутсорсінгових компаній, які відповідали за швидку доставку продукції безпосередньо споживачам або ресторанам.

Перелік використаних джерел:

1. Купалова, Г. І., Артюх, Т. М., & Бодяковська, А. В. (2021). СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19. *Підприємництво і торгівля*, (28), 40-48. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-28-06>
2. COVID-19 will permanently change e-commerce in Denmark // Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/dk/Documents/strategy/e-commerce-covid-19-onepage.pdf>
3. E-commerce in the times of COVID-19 OECD (2020). URL: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=137_137212-t0fjgnerdb&title=E-commerce-in-the-time-of-COVID-19

МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах глобалізації світової економіки малий та середній бізнес почав затверджувати своє право на місце в системі зовнішньоекономічної діяльності. Все більша кількість малих і середніх підприємств визначають зовнішньоекономічну діяльність як стратегічну альтернативу розвитку бізнесу, яка дозволить стати їм більш конкурентоспроможними з довгостроковою точкою зору.

Малий бізнес у світі, безсумнівно, відіграє величезну роль. Однак у багатьох країнах малий та середній бізнес найчастіше функціонує з метою задоволення потреб внутрішнього ринку. Проте сучасна ринкова економіка не здатна функціонувати та розвиватися без нього. У зв'язку з чим становлення та розвиток малого підприємництва є основною з проблем економічної політики в умовах нормального функціонування ринкового механізму.

Темпи економічного зростання, якість валового національного продукту та його структуру визначають суб'єкти малого підприємництва. У найбільш розвинених країнах на частку малого бізнесу припадає 60-70% ВВП, саме тому значна кількість з них заохочує їх діяльність і підтримує різними державними програмами. Так, ґрунтуючись на даних, представлених Світовим альянсом компаній малого та середнього бізнесу (The Global Alliance of SMEs) суб'єкти малого підприємництва в США, виробляють приблизно 39% валового продукту, а також забезпечують робочими місцями більше половини працездатного населення, що дозволяє освоїти вдвічі більше нововведень, ніж великі компанії [1].

Саме суб'єкти малого бізнесу є генераторами інноваційних процесів у промисловості розвинених країн і здатні динамічно реагувати на зміну структури споживання. Найбільш показовим для суб'єктів малого бізнесу є їхня участь в експорті продукції. Частка малих та середніх підприємств у промисловому експорті низки розвинених країн є досить значною. Так, у Німеччині та Нідерландах ця частка становить близько 40%, в Італії – приблизно 20-25%, у США та Японії – 15% експорту. Якщо до уваги включити участь малих підприємств у комплектації готової продукції, яку експортують більші компанії, то частка в експорті цих країн збільшиться майже вдвічі. Основними статтями експорту малого та середнього бізнесу є міжнародна торгівля технологіями. Наприклад, США 50% проданих ліцензій припадає на малі підприємства, інноваційні компанії. Окрім цього, малий бізнес є постачальником продукції машинобудування, хімічної, текстильної, металобробної та інших видів продукції різних галузей [2].

Існує велика кількість причин, що спонукають малий та середній бізнес до інтернаціоналізації своєї діяльності: деякі закордонні ринки надають можливість отримання вищого доходу; необхідність розширення ринку для досягнення економії на масштабах; прагнення зменшити залежність від одного ринку для зниження ризику; вимога клієнтів компанії, які ведуть діяльність за кордоном, обслуговування за межами національних кордонів тощо.

Серед інших причин, які ми припускаємо, можна відзначити: набуття унікального досвіду роботи на ринку приймаючої країни, що надалі може значно спростити вихід на ринки нових зарубіжних країн; можливість продовження життєвого циклу товару (що є актуальним за нинішньої тенденції до скорочення життєвих циклів); підвищення престижу фірми, пов'язане із виходом на зарубіжні ринки (особливо ринки розвинених західних країн); прагнення наблизитися до споживача з метою зниження витрат та отримання можливості гнучкіше реагувати на зміни ринку; поява сприятливих умов для проникнення на нові іноземні ринки, невикористання яких означало втрату значного обсягу потенційного прибутку [3].

Однак, на нашу думку, ключовою стратегією виходу малого та середнього бізнесу на міжнародну арену є активна комп'ютеризація та цифровізація бізнесу. В умовах четвертої промислової революції віртуальні та фізичні системи гнучко взаємодіють між собою на глобальному рівні. Через те, що дедалі більша частина життєвого циклу продукції на передвиробничій стадії зміщується у віртуальну сферу, скорочуються терміни застосування нової продукції.

Формування стратегії інтернаціоналізації малого та середнього бізнесу передбачає вибір методу виходу зовнішні ринки. Існує кілька способів проникнення на іноземні ринки, з яких компанії, проаналізувавши всі зовнішні та внутрішні фактори, обирає найбільш прийнятний для себе: здійснювати експортні операції, спільну підприємницьку діяльність або пряме інвестування за кордон. Кожен стратегічний підхід вимагає прийняття на себе більшого обсягу зобов'язань, ризику та контролю, але й обіцяє вищі прибутки.

Цифровізація діяльності малого та середнього бізнесу, як нова стратегія ведення бізнесу, може допомогти налагодити зв'язок із зарубіжними партнерами ще на етапі зародження ідеї інтернаціоналізації. Переведення закупівель та поставок, а також грошових операцій у комп'ютеризований алгоритм допоможе суттєво заощадити людські та матеріальні ресурси.

Перелік використаних джерел:

1. Audra Bianca. Reasons Why Small Businesses are Important // The Houston Chronicle. 2015. URL: <http://smallbusiness.chron.com/reasons-small-businesses-important-54131.html> (дата звернення: 15.02.2022)
2. Four global experience to support SME development. URL: <http://www.globalsmes.org/html/index.php?func=about&lan=en> (дата звернення: 21.02.2022)
3. Shumpteter D. Marie Esprit Leon Walras Zeitschrift für Volkswirtschaft, Sozialpolitik und Verwaltung, 1910. Bd. 19. S. 397-402.

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА ПРОБЛЕМУ БІДНОСТІ

У сьогоденні проблема бідності має глобальний характер, оскільки є однією з ключових проблем суспільства, прерогативою діяльності багатьох міжнародних інституцій, головною соціальною стратегією XXI століття. На сучасному етапі розвитку перед суспільством постають два важливих завдання.

Перше – максимальне залучення людей до активної економічної діяльності з метою подолання бідності та нерівності. Друге – успішний перехід до цифрової економіки як нового укладу із найменшими втратами.

Цифровізація, або ж діджиталізація – це використання цифрових технологій для зміни бізнес-моделі, що забезпечують нові можливості для створення додаткової вартості шляхом покращення технічної оснащеності і продуктивності праці [1]. Найчастіше метою діджиталізації є підвищення ефективності та прибутковості бізнесу, формування більш комфортної й оперативної взаємодії. Діджиталізація також впливає на внесок традиційних компаній у національний облік.

Згідно з дослідженнями Міжнародного інституту прикладного системного аналізу, ціни на інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) швидко знижуються, оскільки Інтернет зменшує потребу компаній в великих інвестиціях у діяльність збору даних, генерування інновацій, виробництво та розповсюдження [3]. Ця вигода передається користувачам як, наприклад, безкоштовні товари та послуги.

З точки зору споживача, додаткова вартість, яку вони отримують, дешевша, а заощаджені гроші можна витратити на інші товари. Це означає, що хоча ВВП зменшується, зростає вартість (безкоштовні послуги, спільні послуги та товари, а також економія часу та інші витрати). У випадках, коли ці додаткові гроші витрачаються на цифрові продукти чи послуги, що виробляються за межами країни споживача, внутрішнє споживання може ще більше скоротитися. Це означає, що ВВП та податкові надходження зростатимуть лише у тому випадку, якщо компанії будуть спритними та створюватимуть новий бізнес через платформи чи дешеві рішення для інтелектуальної власності. Діджиталізація сприяє успіху менших компаній, які здатні відкрити свої двері на світові ринки з відносно низькими інвестиціями, необхідними для реалізації [2]. Наприклад, однорангові платформи можуть обслуговувати споживачів у всьому світі з новими бізнес-моделями, не орієнтованими на прибуток, через це споживчі можуть підштовхнути більші компанії та інвесторів до більш етичних способів ведення свого бізнесу. Проте, у бідних країн усе інакше.

Для багатьох їхніх мешканців купити смартфон – це проблема, а про планшет, ноутбук чи здобуття ІТ-освіти взагалі не йдеться. Капіталу в них гостро

бракує – і це зумовлює реалізацію лише найпріоритетніших цифрових технологій. Тож у такі суспільства цифровізація проникатиме точково й поступово. Спливатиме час, і цифровий розрив між багатими та бідними країнами тільки зростатиме [4]. І, можливо, невдовзі мешканці розвинутих країн подорожуватимуть кудись углиб Індії чи Ефіопії, щоб як у музеї спостерігати за доцифровим укладом життя, зразків якого в їхній країні вже давно не буде.

Отже, через об'єктивні причини діджиталізація не зможе однаково швидко і глибоко проникнути в усі соціальні, економічні й національні верстви населення Землі. Буде певна нерівність, яка, імовірно, із часом лише накопичуватиметься [4]. Зрештою, завжди будуть люди, яким первісні форми життя в лоні природи видаватимуться ближчими, ніж усі переваги цифрового світу. Тож так само, як останні кількадесят років було чимало тих, хто обходився без радіо, телевізора чи автомобіля, у майбутньому будуть ті, хто уникатиме цифрового світу. Вони формуватимуть екзистенційні острівки первобутності, куди, можливо, інформаційні технології не проникнуть ніколи.

Перелік використаних джерел:

1. Туль С. І. Нові форми праці в умовах діджиталізації економіки та світового ринку праці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/21.pdf
2. Дульська І. В. Цифрові технології як каталізатор економічного зростання. Інноваційно-інвестиційна політика. 2018. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_15_2_119_uk.pdf.
3. Leenallmola Sheppard, «Digitalization will transform the global economy». 2018. URL: <https://www.iiasa.ac.at/web/home/resources/publications/IIASAPolicyBriefs/pb20.html>.
4. Шавалюк Л. Діджиталізація економіки. Неповне покриття. URL: <https://tyzhden.ua/Economics/248700>

Омран Хоссейн Зонфалі

Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ ІНДЕКСУ КОМПЛІМЕНТАРНОСТІ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

Індикатор торгової компліментарності передбачає зіставлення структур експорту та імпорту країн партнерів і відображає відповідність експортного профілю однієї країни імпортному профілю іншої. У контексті взаємодії між країнами це поняття означає взаємодоповнюваність структур зовнішньоторго-

вельної співпраці, тобто чи купують товари, що виробляються певною країною, її партнери і навпаки. У межах системного аналізу компліментарності двосторонніх відносин між країнами застосовують аналіз двох рівнів компліментарності – макро- та макрорівня. Макрорівень – це зовнішньоторговельна компліментарність, тобто рівень, на якому компліментарними є товари різних галузей економіки, включені у зовнішньоторговельний обіг країн-партнерів. Мікрорівень включає компліментарність на рівні окремих підприємств і компаній [1]. В контексті нашого дослідження буде розглянутий саме макрорівень, тобто зовнішньоторговельна компліментарність.

Є доцільним зазначити, що у цьому індексі є обмеження: відстань між країнами не вимірюється, різниця в розмірах економії не враховується, а також індекс не враховує якість, види та частку високотехнологічних товарів [2]. Зважаючи на неоднорідність експортно-імпортних потоків між країнами, були визначені 5 країн, основних торговельних партнерів в регіону, на основі даних із якими було проведено оцінювання, а саме: Єгипет, Туніс, Об'єднані Арабські Емірати, Королівство Саудівська Аравія та Ізраїль.

Отже, для визначення ступеня подібності в товарній структурі експорту України і товарній структурі імпорту торговельних партнерів були проведені відповідні розрахунки. Вимірювання були здійснені на основі 20 товарних груп за ГС за двома знаками за обраними країнами.

Основними товарними групами, які експортуються в країни регіону, є: зернові культури, чорні метали, жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; воски тваринного або рослинного походження, тютюн і промислові замітники тютюну; насіння і плоди олійних рослин; інше насіння, плоди та зерна; технічні або лікарські рослини; солома і фураж.

Таблиця 1

Індекс компліментарності для взаємної торгівлі між Україною та окремими країнами Близького Сходу та Північної Африки (2013-2020 рр.)

Країни/роки	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Єгипет	7,15	72,00	54,21	52,03	72,04	81,25	69,29	70,10
Саудівська Аравія	95,06	93,78	92,17	85,53	89,12	86,72	87,00	76,34
ОАЕ	90,55	89,37	88,18	85,16	84,43	83,39	74,32	73,78
Туніс	83,22	77,61	79,28	83,03	80,22	75,75	71,19	63,08
Ізраїль	66,90	70,90	62,59	66,44	59,94	67,82	59,46	60,54

Джерело: розраховано на основі [3]

Таким чином, існує значний потенціал стратегічного розвитку торговельних відносин між Україною та країнами Близького Сходу та Північної Африки. Стимулюючим фактором для трансформації зовнішньополітичних та торговельних відносин між країнами виступає сформований орієнтир, закріплений у Експортній стратегії України (2017), у масштабному зростанні присутності на зовнішніх ринках, або диверсифікації експортних потоків. Розрахований індекс компліментарності продемонстрував спадну динаміку із обраними країнами (виключенням є Єгипет), тобто зниження взаємодод-

повнюваності торговельних потоків. Сировинний характер експорту України не має тенденції до переходу на наукомістку технологічну продукцію, але для торговельних партнерів існує достатньо напрямів для збільшення обсягів, в тому числі за рахунок спільних інвестиційних проектів.

Перелік використаних джерел

1. Трофимчук А. П. Зовнішньоторговельне співробітництво України з країнами Східної Азії в умовах глобалізації : дисер. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.02 / Анна Павлівна Трофимчук; ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2017. – 223 с.

2. Макогін З. Я., Атаманчук З. А. Оцінка торговельної ефективності України з країнами ЄС. Бізнес Інформ. 2020. №3. С. 16–25. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-16-25>

3. Bilateral trade between Ukraine and other countries. URL: https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx (Last access 28.03.2022)

Приймак Яна

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ НА ЕКОНОМІКУ СВІТУ

Бізнес це питання прибутку, тому транснаціональні компанії розміщуються у вигідних для них місцях, в основу вибору такого місця керується такими факторами: близькість сировини і матеріалів, близькість ринку збуту, зручність логістичних процесів. Невід’ємну роль грає наявність висококваліфікованої та недорогої робочої сили в країнах третього світу. Транснаціональні компанії це всебічний розвиток економіки в цілому, адже вони сприяють появі нових робочих місць, розвитку інфраструктури, залучають нові інвестиції, зростання податкових надходжень, підвищення продуктивності праці та зайнятості населення, і звичайно сприяють розвитку новим технологіям.

Поряд з перевагами існує і низка недоліків на території приймаючої країни, основне завдання корпорації – досягнення максимального прибутку, а не соціальний ефект. Звідси можна визначити ряд негативних факторів для економіки: загострення соціальних і політичних проблем, втрата економічного суверенітету, підрив економічної безпеки країни, незаконний тиск на органи влади для здобуття кращих умов функціонування.

Вплив ТНК змінювався і збільшувався з розвитком і формуванням глобального світового ринку, які в свою чергу виконують функцію міжнародного регулятора промислової діяльності і розподілу споживчого продукту. На сьогоднішній день це є не просто вплив, а є рушійною силою економіки та конкурентоспроможності країн на споживчому ринку. Таким

чином, ми можемо спостерігати таку ситуацію сьогодні: 500 найбільших ТНК реалізують близько 80% всієї продукції в області хімії та електроніки, 76% – машинобудівної продукції, більше 95% – фармацевтичної продукції.

Перевагою ТНК є те, що за рахунок великого територіального розповсюдження, одержання вигідних умов, з різниці в економічному стані країн докладання капіталу. Завдяки філіям і дочірнім компанії в різних країнах, корпорації можуть провадити низку заходів:

1) оптимізувати господарську діяльність, зосереджуючи ті чи інші виробництва в країнах з дешевою сировиною і низькими ставками заробітної плати;

2) отримувати високі прибутки в країнах з низьким рівнем оподаткування;

3) оптимізувати свої виробничі і збутові програми стосовно специфічних умов різних національних ринків.

На початок 2022 року в Україні діяло понад 30 світових ТНК, серед яких можна виділити «Apple», «British Petroleum», «CocaCola», «Danone», «Hewlett Packard», «Huawei», «Mc-Donalds Corporation», «Microsoft», «Nestle», «PepsiCo», «Samsung», «Shell», «Toyota», «Uni-lever» тощо. Незважаючи на те, що в Україні не є належно розвинута сфера ТНК, вони все ж мають значний вплив на економічний стан в країні. Серед таких підприємств фігурують такі корпорації як «Індустріальний Союз Донбасу», «ROSHEN», «Укравто», «Систем Кепітал Менеджмент». Така неоднозначна ситуація в країні зумовлена тим, що в даний момент українська держава неготова йти на зустріч іноземним підприємствам, а саме на це впливають такі чинники як:

- нестабільне і надмірне державне регулювання;

- відсутність в Україні постійної стратегії та відповідного національного плану дій;

- нестабільність в економічній та політичній сферах;

- корупція в усіх сферах господарської діяльності;

- неналежне виконання функції судової системи;

- низький ВВП;

Отже, проаналізувавши усе те, що було сказано вище, ми можемо зробити висновок, щодо поняття впливу ТНК. Існування таких підприємств є важливим для усієї економіки в цілому, адже головною метою ТНК є прибуток, проте це покращення фінансового стану не лише компаній але й робочої сили, слідом держави та виведення світової економіки на новий рівень.

Перелік використаних джерел:

1. Al Khoufi E. Adu, K.K. and Adjei, E. (2018). The phenomenon of data loss and cyber security issues in Ghana. Foresight, 20(2), 150–61. Ahmed, M.T.U., Bhuiya, N.I. and Rahman, M.M. (2017). A secure enterprise architecture focused on security and technology-transformation (SEAST), The 12th International Conference for Internet Technology and Secured Transactions, (ICITST-2017), Cambridge, UK, 11–4/12/2017. Alanazi, S.T., Anbar, M., Ebad, S.A., Karuppayah, S. and Al-Ani, H.A. (2020).

2. Dubenok N. N. Substantiation of the water regime of soil under drip irrigation of seed potato fields in the lower volga region. Proceedings of Nizhnevolzhskiy agrouniversity complex: science and higher vocational education. 2018. Vol. 3. URL: <https://doi.org/10.32786/2071-9485-2018-03-18-26> (date of access: 06.11.2021).

3. Meyer K. E. Catch-Up and Leapfrogging: Emerging Economy Multinational Enterprises on the Global Stage. International Journal of the Economics of Business. 2018. Vol. 25, no. 1. P. 19–30. URL: <https://doi.org/10.1080/13571516.2017.1374624> (date of access: 06.11.2021).

4. Pugh D. S. 1. The Impact of the Multinational Corporations. Societal Culture and Management. Berlin, Boston. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110856064.537> (date of access: 06.11.2021).

5. Wilkins M. The impact of multinational corporations. South African Journal of Economic History. 1989. Vol. 4, no. 1. P. 4–20. URL: <https://doi.org/10.1080/20780389.1989.10417153> (date of access: 06.11.2021).

Приймич Андрій

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ТОРГОВЕЛЬНІ СУПЕРЕЧКИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН СУЧАСНОСТІ

Торгівельні суперечки є популярним методом міжнародних відносин сьогодні. В них беруть участь як певні держави, так й економічні організації. З практики видно, що найчастіше учасниками такого роду конфліктів були держави-члени СОТ, вони були спричиненні антидемпінговими та захисними заходами, незаконними субсидіями та компенсаційними заходами, технічними перешкодами.

Враховуючи сучасну ситуацію в Україні такі суперечки набули нових важливих значень як для нашої економіки так і для країни-окупанта. Зокрема зараз один із основних методів боротьби з Росією є світові санкції спрямовані на фінансову та торгівельні сфери.

Зокрема фінансові санкції будуть мати найшвидший ефект, торговельні санкції повільніші, але разом з фінансовими надійно придушують економічну активність.

Враховуючи падіння цін та попиту на енергоносії у світі з 2013 року по 2020 рік ВВП Росії впав з 2,3 трлн дол. до 1,5 трлн дол. або на 35% [1]. З набуттям дії нових санкцій зараз російська нафта продається з великим дисконтом, тобто РФ не отримує переваг від надстрімкого стрибка на ринку енергоносіїв. Крім того, відсутність інвестицій призводитиме до зростання собівартості та деградації галузі.

В результаті запроваджених колективним Заходом санкцій Росію чекають наступні наслідки:

- дефіцит товарів першої необхідності;
- інфляцію в районі 35%;
- серію дефолтів за суверенним та корпоративними боргами;
- знецінення золотовалютних резервів;
- падіння ВВП нижче 1 трлн дол у 2023-2024;
- соціальну нестабільність та загрозу територіальній цілісності.

Необхідно також пам'ятати, що країни-партнери України також не хочуть платити більше, зокрема за енергоносії. Тому щоб унеможливити продаж Росією енергоносіїв за ринковою ціною, що дозволить їй пом'якшити ефект від санкцій, потрібно задіяти експорт нафти та газу з таких країн як Іран та Венесуела, а також розконсервувати стратегічні запаси розвинутих країн.

Перелік використаних джерел:

1. Ефект від санкцій, накладених на РФ. Коли вони подіють? <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/12/683843/>

Птащенко Олена

доктор економічних наук, професор

Харківського національного економічного університету імені Семена

Кузнеця

м. Харків

ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА В XXI СТОЛІТТІ: ЗАГРОЗА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ТЕРОРИЗМ

Сьогодні можливо розглядати Європейську безпеку як безпекову політику до 24 лютого 2022 року та те що сьогодні діється в світі.

Так в першу чергу хотілось би відмітити те, що загрозу збройних конфліктів Європа не відчувала так гостро з часів Карибської кризи, що було найбільшою загрозою після Другої світової війни.

Також відмітимо те, що потік біженців з Сирії та Близького сходу в останні роки посилювало соціальну напругу та можливі терористичні акти, але у розумінні європейських лідерів суттєво не похитнуло саму систему безпеки.

Так надзвичайно важливу роль в рамках контртерористичної політики відіграють в країнах Європи Євроюст та Європол, які займаються проблемою тероризму саме на транснаціональному рівні. [4]

Так, терористичними вважаються умисні дії, які за своєю сутністю і змістом здатні завдати серйозної шкоди будь-якій країні чи міжнародній організації, якщо вони вчинені з метою:

- до жаху налякати населення;

- створити надмірний тиск на владу держави, або міжнародної організації, з метою шантажу;
- дестабілізувати або зруйнувати фундаментальні політичні, конституційні, економічні або соціальні структури країни або міжнародної організації.

Було також виділено мотивації терористів, що класифікуються як терористичні злочини:

- напад на людину з метою вбивства;
- завдання серйозних тілесних ушкоджень;
- викрадення та захоплення заручників;
- руйнування урядових або громадських структур, транспортних та інформаційних систем, нафтовидобувних платформ;
- захоплення судна або літака;
- виготовлення, транспортування, постачання та використання вибухових речовин і зброї для бойових дій, біологічної, ядерної, хімічної зброї, та (або) дослідження з метою створення цих видів зброї;
- застосування небезпечних субстанцій, дій, які викликають пожежу, повінь або вибухи, що загрожують життя населення;
- заподіяння шкоди системам водо- й електропостачання, а також іншим життєво-важливим ресурсам;
- загроза здійснити вищеперераховані дії.

Європейська Рада у грудні 2016 року, після жорстких терактів в Брюсселі та Ніщі, прийняла рішення про введення нової контртерористичної директиви, яка замінила Директиву 2002 року. Вона включила в себе елементи Резолюції № 2178 Ради Безпеки ООН і перелік рекомендацій щодо попередження фінансування тероризму. Також було введено систему реєстрації прізвищ пасажирів, та переглянуто Шенгенський кодекс про кордони. Одночасно з цим, зростає співпраця між поліцією, судовими та розвідувальними службами поза межами Європейського Союзу на двосторонній або багатосторонній рівнях. Переважна більшість країн, які стали жертвами терористичних актів, відвітувала про покращення обміну інформацією та збільшення кількості спільних розслідувань.

Все, що відбувається сьогодні в Україні країні – це вже перейшло грані тероризму, йде війна. Європейський союз через низку причин (головна енергозалежність від РФ) надає обмежену військову допомогу, але йде гуманітарна підтримка благодійних організацій та підприємств. Відкрито підтримку біженцям надають Польща, країни Балтії, Німеччина, Чехія, частково Франція, Іспанія та Італія.

Однак експерти різних рівнів та різних країн мають спільну думку, що, незважаючи на отримані результати та докладені зусилля, зберігається низка проблем, які перешкоджають досягненню більшої ефективності у спільній контрольній діяльності проти тероризму ЄС. Це головним чином відбувається через низький рівень взаємодії та прагнення до співпраці сторін, насамперед, через протиріччя власним інтересам країн-членів ЄС.

Перелік використаних джерел:

1. Веселовский С. Терроризм в Европе: перемирия не будет. URL: https://islam-today.ru/islam_v_mire/terrorism-v-evrope-peremiriya-ne-budet/.
2. Поляков А.О. Антитерористичне законодавство Європейського Союзу та України: порівняльно-правовий аспект. Порівняльно-аналітичне право. 2017. №4 С. 355-357.
3. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом (ETS N 90) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text
4. Європейське право: право Європейського Союзу. Кн. 3: Право зовнішніх зносин Європейського Союзу: навчальний посібник / В.І. Муравйов, М.М. Микієвич, І.Г. Білас. Київ: Ін-Юре, 2015. 408 с.

Сохацька Олена, Сохацький Олександр
Західноукраїнський національний університет
м.Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ЄС З РОСІЄЮ НАПЕРЕДОДНІ ЇЇ ШИРОКОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ

Оголошення «пекельних» економічних санкцій США, Канади та ЄС на Російську Федерацію після військового вторгнення на територію суверенної України призвело до майже миттєвого погіршення макроекономічної ситуації у країні-агресора. Сьогодні міжнародна спільнота, зокрема експертне середовище економістів – міжнародників, почала усвідомлювати той факт, що не тільки після 2008 (війна у Грузії), але й після 2014 року (окупація Криму та окремих районів Донецька і Луганська) колективний Захід тільки поглиблював інтеграційні зв'язки з російським бізнесом.

Впродовж цього періоду усі країни ЄС активно проводили політику економізації міжнародних економічних відносин з Росією, не тільки у енергетичній сфері, далі підвищуючи свою залежність від російських нафти та газу, але й у інноваційних, створюючи підприємства та поставляючи нові технології у різні види бізнесу, в тому числі у виробництво літаків, ракет, які уже місяць руйнують українські міста та села. Ця активна економічна співпраця з агресором супроводжувалася твердженням політиків та керівників держав, а також ЄС в цілому, що жодної політики у цьому аспекті немає, мова йде лише про економіку, якій потрібно оговтатися від пандемії covid 19.

Обсяги економічного співробітництва Росії з країнами ЄС вражають. Не можна назвати жодного із відомих брендів, який у різний спосіб би не працював в Росії до 24.02.2022 року. Apple, Audi, Chevrolet, Cadillac, Coca Cola, Danone, Dell, DHL, Ericsson, IKEA, Форд, HP, Harley Davidson, General Motors,

Jaguar, Lenovo, LinkedIn, Maersk (а це Ali express і ASOS), Nike, Scania, Porsche, Renault, OnlyFans, AMD, Adobe, BMW, Dropbox, FedEx, Intel, Mercedes, Nestle.

Там отримували значні прибутки гіганти ІТ індустрії Apple Pay, Amazon, CEX Io, Etsy, Facebook, Google Pay, Google Maps, Instagram, Paysera, Samsung pay та ін. У інвестиційних аналітиків ЄС, США, Японії, Китаю, країн Азії переважала думка щодо високої привабливості російського ринку через його значну сміність та можливостей отримання значно вищих доходів, ніж у інших країнах. Зокрема інформаційна агенція Bloomberg у 2021 році визнала російський ринок найцікавішим для інвестицій! (ринок країни-агресора, що впродовж 2008-2014 років окупував території сусідніх Грузії та України, де уже вісім років точилася війна та гинули військові та цивільне населення).

Ця обставина власне враховувалася таким агенціями як Bloomberg, Reuters, Fitch при пониженні інвестиційних рейтингів України в зв'язку з політичними ризиками. Наочна демонстрація подвійних стандартів та превалюванням у міжнародних відносинах політики умиротворення агресора.

Саме завдяки активній співпраці міжнародного бізнесу та політикуму ЄС з Росією, їй вдалося досягати зростання ВВП та його частки у 3% світової економіки. Росія у числі небагатьох країн формувала профіцитні бюджети навіть у період пандемії, її золотовалютні резерви досягли 600 млрд. доларів, добробут населення підвищився.

Уже сьогодні та у недалекому майбутньому буде здійснено багато наукових досліджень цього процесу, дано реальну оцінку процесу економізації міжнародних відносин з країнами – агресорами. Західний капітал сприяв посиленню Росії, яка, своєю чергою, зуміла налякати західних політиків своєю військовою міццю та ядерною зброєю. Чи усвідомлювали наслідки такої політики виробники авто, логістичні та технологічні гіганти, ритейлери, нафтогазові компанії? Питання риторичне. Навіть не задумувалися, рахували небачені у інших країнах прибутки.

Ще складнішими для України були міжнародні відносини з ЄС та країнами НАТО щодо майбутнього членства в цих організаціях, куди не планували включати нашу країну навіть у далекому майбутньому. Важко приймали рішення про входження на наш ринок McDonald's, який створив у Росії 850 ресторанів, де працювало близько 60000 працівників, IKEA, де були магазини у всіх великих містах з 15000 занятих.

Під час перших трьох днів війни західний світ очікував падіння України. І тільки після пішла допомога від Британії та США, ЄС приймав рішення щодо допомоги не так швидко.

«Варто зазначити, що за перших два тижні війни з Україною Росію покинуло понад 200 іноземних компаній. Десятки тисяч росіян залишилися без роботи, а мільйони – втратили доступ до якісних та високотехнологічних товарів. Усе це потужно вдарило по економіці окупанта»[1]. Ще через два тижні таких компаній стало більше 400. Сьогодні статус Росії в очах Західного світу змінився кардинально. Досить важко переглядаються ділові підходи.

Натомість є ще значна частина відомих міжнародних компаній, що залишилися працювати в Росії, деякі задекларували вихід, продовжують виплачувати заробітну плату працівникам та податки до бюджету, більше 15% якого йде на війну з Україною. Навіть сьогодні ті компанії, що залишилися в Росії сплачують більше 20 млрд. доларів податків, 40 % з них становлять тютюнові гіганти. Колосальні суми надходять в якості сплати за нафту та газ, ціни на які досягли максимумів за останні роки. Зіскочити з енергетичної залежності від Росії країнам ЄС досить не просто, Розуміючи це, Путін вимагає сплату за газ у російських рублях. Чи дасть достойну відповідь агресору Захід покажуть найближчі дні.

Перелік використаних джерел:

1. Бизнес на крови. Які міжнародні компанії фінансують російську армію?
URL. <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/16/684019/>:

Сиротюк Дмитро

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ОФШОРНІ ЗОНИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Глобалізація фінансових ринків зробила фінансові відносини самостійним фактором розвитку світової економіки, де офшорний капітал розглядається як особлива форма руху фінансового капіталу. Інтернаціоналізація світових фінансів сприяла виникненню офшорних фінансових центрів: національний капітал вийшов за межі країн і направився у напрямку сприятливих умов розвитку. В умовах глобалізації фінансові потоки стали самостійною силою, що значним чином вплинуло на розвиток продуктивних сил і міжнародні економічні відносини: стимулювання виробництва, експорт та імпорт товарів і послуг, розвиток міжнародних комунікацій та обмін інформацією. У міжнародному обміні зросла частка фінансових послуг. Все це призвело до ускладнення зв'язків між окремими державами та посилило вплив фінансів на процес відтворення [1].

Сьогодні можна виокремити п'ять основних дислокацій офшорних зон, а також поодинокі офшори і «податкові гавані»:

1. Африканська (Сейшельські острови, Ліберія, Маврикій).
2. Азіатсько-Тихоокеанська (Вануату, острови Кука, Лабуан, Науру, Самоа, Тонга).
3. Карибська (Ангілья, Антигуа і Барбуда, Аруба, Багамські острови, Барбадос, Беліз, Бермудські острови, Віргінські острови (США), Домініка, Монтсеррат, Кайманові острови, Гренада, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія).

4. Європейська (Андорра, Кіпр, Гібралтар, Гернсі, Ліхтенштейн, Мальта, Монако, острів Мен, Нормандські острови).

5. Близький Схід (Бахрейн, Дубай, Ліван) [2].

Таке розміщення офшорів поблизу від головних фінансових центрів і потоків руху капіталу сприяло їх перетворенню в потужні розподільні центри глобальних фінансових потоків. Водночас завдяки Інтернету та сучасним засобам зв'язку багато пізніх офшорів не настільки прив'язані до світових центрів ділової активності. Спільними для кожної з вказаних офшорних юрисдикцій є кілька ключових моментів. По-перше, відсутність у відкритому доступі інформації про директорів і власників (кінцевих бенефіціарів) компанії, що робить вказані офшорні юрисдикції дуже популярними серед тих, кому необхідно приховувати свої статки чи нелегальні доходи. По-друге, вказані офшорні юрисдикції не оподатковують прибуток офшорних компаній. Так, офшорні компанії, утворені у наведених юрисдикціях, мають лише сплачувати фіксовану суму щорічного податку, що, знову ж таки, робить їх дуже вигідними для бажаючих зменшити рівень оподаткованого прибутку чи взагалі ухилитися від його сплати [3].

Вигоду від наявності офшорного фінансового центру мають в основному країни зі слабким розвитком промисловості або невеликі за розміром острівні держави, адже це дозволяє їм значно збільшувати обсяги валового внутрішнього продукту і доходи державного бюджету, фактично не затрачуючи жодних ресурсів. З іншого боку, використання послуг офшорних фінансових центрів є вигідним не лише для нелегальних операцій, але й для ведення легального бізнесу країн з усього світу, оскільки дозволяє оптимізувати податкові витрати компанії. Найпоширенішим є застосування експортних схем, в яких офшорна компанія виступає торговим посередником. За умови легального зменшення обсягу податкових платежів, офшорна компанія створюється в зонах з низькими ставками оподаткування, що дозволяє підприємству отримувати додаткові прибутки, зменшивши обсяги витрат на сплату податків.

Існує велика кількість схем як для зменшення обсягів оподаткування, так і для його уникнення чи легалізації коштів, отриманих нелегальним шляхом за допомогою офшорних юрисдикцій. При цьому, від таких схем вииграють як компанії власники активів, так і самі офшорні юрисдикції, нарощуючи суми свого валового внутрішнього продукту. Також варто відзначити, що не всі схеми з використанням офшорних компаній і навіть не всі офшорні юрисдикції мають високу надійність. Чим вищою є репутація, тим дорожче обходиться обслуговування компанії в цій юрисдикції (необхідність ведення бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами, обов'язковий аудит, ведення документообігу). Проте інвестування коштів у респектабельні юрисдикції зазвичай дає вищу фінансову віддачу [4].

Перелік використаних джерел:

1. Черепухіна Н. Правила офшорного бізнесу. *Ринок капіталу*. 2008. № 11. С. 68.

2. Хейфец Б.А. Оффшорные юрисдикции в глобальной и национальной экономике. Економіка. 2010. 335 с.

3. Макаренко М., Іванова Л. Сучасні офшорні юрисдикції: можливості і переваги для бізнесу. Економіка та суспільство. Випуск 32. 2021. С. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-39>.

4. Riley A. Dealing with the offshore economy. The threat of offshore finance to the west and how to deal with it. 2019. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2019/04/Dealing_with_the_Offshore_Economy_pdf.

Хаджинов Ілля

д-р екон. н., професор, проректор з наукової роботи,
професор кафедри міжнародних економічних відносин,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця

КРУГОВІ БІЗНЕС-МОДЕЛІ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ БІЗНЕС ПРАКТИЦІ

З недавнього часу в літературі з'явилося поняття бізнес-моделей в циркулярній економіці, які пропонують можливі шляхи інновацій в бізнесі, пов'язаних з проблемами стійкості. Функціонування бізнес-моделей безвідходного виробництва надасть фірмам стимул продовжувати термін служби продуктів, щоб вони були максимально інтенсивно використані, щоб зробити їх максимально ефективними з точки зору витрат і матеріалів, та максимально використовувати їх після кінця життя продукту.

Бізнес-моделі є важливим інструментом, який незалежно від свого інноваційного профілю може відкрити шлях до циркулярної економіки. Не всі бізнес-моделі в циркулярній економіці обов'язково є інноваційними: деякі з них можуть бути зосереджені на циркулярній економіці; в той час, як інші можуть брати участь у циркулярній економіці, оскільки вони використовують інфраструктури, продукти чи послуги, які забезпечують циркулярну економіку. Бізнес-моделі можуть виконувати такі важливі функції, як [1]:

– забезпечення базової інфраструктури: системи збору або платформи, що пов'язують сторону попиту та пропозиції, для того, щоб дозволити процедури відходів як ресурсу або розподіл та використання вторинної сировини;

– сприяння вигодам від транскордонного, міжгалузевого та міжгалузевого охоплення та від глобальних ланцюгів поставок;

– підтримка прийняття рішень підприємствами: надання інструментів для пояснення, наскільки повторне використання, ремонт, відновлення виробництва, переробка або продаж належної обробки продукту, компонента чи матеріалу;

– підтримка екологічних інновацій у сфері споживання: обмін продуктами чи інфраструктурою, споживання послуг, а не продуктів, використання IT або цифрових платформ, веб-додатків.

Виділяють чотири основні сфери виникнення циркулярних бізнес-моделей, розвитку яких дозволить поліпшити прогноз глобального економічного розвитку за рахунок скорочення ресурсних обмежень зростання і створення додаткової цінності в різних секторах [2, с.158]:

1) рухливі ринки (liquid markets) і спільне використання продуктів. Дана сфера включає скорочення тимчасових розривів у використанні продуктів за рахунок спільного використання одного і того ж продукту кількома споживачами. Мається на увазі оптимальне використання продуктів і активів за рахунок ліквідності, широкої доступності і можливості обміну, конвертації оренди, продажу між безпосередніми користувачами. Розвиток даної сфери може забезпечити до 10% новостворюваної цінності;

2) пов'язані ланцюжки створення цінності (linked value chains, залежні виробничо-збутові ланцюжки). Дана сфера включає всі напрямки підвищення ефективності переробки і використання ресурсів у виробництві та споживанні. Мінімізація девальвації цінності в ланцюжку відбувається шляхом відновлення сировини і матеріалів, залучення відходів у виробництво і використання відходів, як корисних ресурсів в суміжному процесі виробництва;

3) довгі життєві цикли (longer life cycles). Припускають максимальне утримання продуктів у господарській діяльності з метою задоволення більшої попиту, без залучення додаткових первинних ресурсів. Тут мається на увазі виробництво довговічних продуктів і монетизація тривалого терміну їх використання за рахунок обслуговування, модернізації і відновлення. Розвиток даної сфери може забезпечити до 30% створюваної цінності;

4) довговічні ресурси (lasting resources). Це ресурси, які можливо безперервно регенерувати з плином часу, а значить використовувати вічно, наприклад, поновлювані джерела енергії або нові біохімії-етичні речовини. Інновації в даній сфері припускають переважне використання тільки тих ресурсів, які могли б безперервно відновлюватися, що дозволить розірвати зв'язок між систематичної нестачею сировини і продуктивної господарською діяльністю.

Інший погляд на класифікацію співвідносить бізнес-моделі з їх місцем в замкнутій ланцюжку створення цінності [3, с.18-20]:

– моделі короткого циклу – сервісне обслуговування для відновлення працездатності, дрібний ремонт і відновлення якості продукту;

– моделі довгого циклу – повернення продукту на підприємство для модернізації, відновлення та (повторної) продажу;

– каскади – повторне використання матеріалів у внутрішньовиробничих циклах, витяг матеріалів для виробництва іншої продукції, кооперація в цій сфері;

– моделі чистого циклу – створення і модифікація продукту для повної переробки і 100% утилізації;

- виробництво на вимогу – виробництво на замовлення (3D-Принтинг);
- нематеріальні моделі – засновані на підписці на сервісі, віртуалізації, цифрових послугах.

Таким чином, описані вище бізнес-моделі є головними елементами для існування циркулярної економіки. Вони охоплюють основні етапи життя продукту, тим самим створюючи умови для безвідходності протягом усього життєвого циклу продукту. При цьому під бізнес-моделями розуміється концептуальний опис підприємницької діяльності.

Перелік використаних джерел:

1. Валько Д.В. Циркулярна економіка: основні бізнес-моделі та економічні можливості. Журнал економічної теорії. 2020. Т. 17. № 1. С. 156–163.
2. Towards the Circular Economy: Accelerating the scale-up across global supply chains. Ellen MacArthur Foundation and McKinsey & Company. World Economic Forum. 2014. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_ENV_TowardsCircularEconomy_Report_2014.pdf (дата звернення: 15.10.2021)
3. Gillabe J., Manshoven S.. Business Models in a Circular Economy. European Topic Centre Waste and Materials in a Green Economy. 2021. 67 p.

Черніченко Геннадій, Мітюшкіна Христина, Балабанова Наталя
Маріупольський державний університет
м. Маріуполь

РЕСУРСНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН

Економічна безпека держави є комплексним поняття, і складається з окремих компонентів та їх рівнів. Тому першочерговим завданням країни є забезпечення відповідного рівня для кожної складової державної економічної безпеки, що дозволить посилити й гарантувати безпеку країни в цілому.

Стосовно ресурсної компоненти економічної безпеки країни, слід зазначити, що незважаючи на те, що все більш популярною стає теза про те, що природні ресурси є важливою, але не обов'язковою умовою економічного розвитку (з урахуванням стрімкого науково-технічного прогресу й можливість використання штучних заміників), наявність багатих та різноманітних природних ресурсів дає їх власникам додаткові переваги. До таких країн належить, зокрема й Україна. З видобутком і використанням корисних копалин пов'язано 48 відсотків промислового потенціалу країни і до 20 відсотків її трудових ресурсів. Ці показники наближаються до показників розвинутих країн з потужною гірничодобувною промисловістю, де зосереджено від 20 до 40 відсотків загальних інвестицій та до 20 відсотків трудових ресурсів [1].

Ресурсна або сировинна складова державної економічної безпеки передбачає економічне забезпечення в необхідних обсягах ключовими сировин-

ними ресурсами, а також наявний їх резерв у випадку екстрених (форс мажорних, воєнних) ситуацій, як то сталося, наразі, в Україні. Відтак, забезпечення господарського комплексу необхідними ресурсами є однією з найважливіших складових державної економічної безпеки і в багатьох країнах світу є закони, що визначають мінімальні стандарти ресурсної безпеки.

У сучасній промисловості, сільському господарстві та науковій діяльності будь-якої країни використовується понад 100 із 110 природних та штучних елементів, які у сукупності утворюють понад 4000 самостійних корисних копалин та їх різновидів. Близько 1000 цих корисних копалин використовуються у виробництві відповідних продуктів.

Те, що мінеральні ресурси є основою сучасного існування та розвитку людства, зокрема підтверджується способами використання різних видів сировини у господарському комплексі будь-якої країни світу. Так, наприклад паливно-енергетичний комплекс використовує нафту, газ, вугілля, торф, горючі сланці, уранову руду; металургійний – залізну руду, марганцеву руду, руди кольорових металів, леговані метали, рідкі й розсіяні метали; хімічний – нафту, газ, вугілля; агрохімічний – кам'яну сіль, калійну сіль, сірку, фосфорити, апатити, нітрати, карбонати, цеоліти, бентоніти; будівельний – вапняки, мергель, каолін, крейду, мрамур, пісок, кварцові піски, граніт, графіт тощо; фінансовий (валютний) – золото, срібло, платинові руди, дорогоцінне каміння, алмази; водогосподарський – води, розсоли, елементи важких металів, йод, бром, стронцій; комплекс невиробничої сфери або рекреаційний – мінералізовані поверхневі та підземні води, мінеральні грязі.

Саме тому мінерально-сировинна продукція є на світових ринках високоліквідною, на неї припадає велика частка валютних надходжень, необхідних, зокрема, для структурної перебудови економіки країн. За останні 30 років (з 1985 по 2019 роки) світовий обсяг виробництва корисних копалин збільшився у 1,9 рази: з 9,6 млрд тон до 17,9 млрд тон. Звісно найбільші обсяги виробництва припадають на мінеральне паливо. На другому місці виробництво заліза та феросплавів, що збільшилося з 545 млн тон до 1,6 млрд тон за відповідний період. На третьому – виробництво промислових мінералів (зростання з 505 млн тонн до 811 млн тонн) [2,3]. Ця група представлена такими видами сировини, як сіль, сірка, каолін, фосфатна сировина, плавиковий шпат, барит, польовий шпат, магнезит тощо.

Зростання споживання мінеральних ресурсів свідчить про необхідність посилення ресурсної безпеки, й відповідного розвитку власної гірничо-видобувної промисловості. До того ж збільшення населення також супроводжується збільшенням абсолютного споживання мінеральної сировини. З розвитком цивілізації спостерігається збільшення середньої тривалості життя, яке зумовлює зростання абсолютних обсягів споживання всіх видів продуктів, зокрема мінерально-ресурсного комплексу. На обсяги споживання мінеральної сировини суттєвий вплив має і зростання рівня комфортності життя. Навіть невеликі коливання в постачанні на світовий ринок окремих видів мінеральної сировини викликають в економіці кризові ситуації.

Відтак, слід зазначити, що для окремих країн, зокрема й України, ресурсна безпека, й відповідно мінерально-сировинний комплекс, що забезпечує вагому частку валового національного продукту, відіграє особливу роль у формуванні економічної безпеки та загальному регіональному розвитку.

Перелік використаних джерел:

1. Закон України Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3268-17>

2. Крупеніна О. Світовий видобуток корисних копалин. Україна в рейтингу країн, що видобувають. URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/all/opinion/mirovaya-dobycha-poleznyh-iskopaemyh-ukraina-v-reytinge-dobyvayuschih-stran>

3. World Mining Data 2021. URL: <https://wmc.agh.edu.pl/wp-content/uploads/2021/08/WMD2021.pdf>

Шманько Софія

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ТАНЦЮВАЛЬНА ІНДУСТРІЯ ЯК ОДНА ІЗ ПЕРСПЕКТИВНИХ СФЕР КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

У зв'язку з активним розвитком сучасної економіки змінюється структура національного виробництва, що передбачає собою переважання нематеріальних сфер виробництва та переорієнтація напрямів розвитку промислової політики у бік креативних індустрій.

Креативні індустрії стали рушійною силою суспільного розвитку та піднесли творчий потенціал людей на новий рівень. Завдяки використанню знань, талантів та ідей відбувається їх комерціалізація – перетворення на товари чи послуги.

За останні роки ринок танцювальних послуг почав активно розвиватися. Намагаючись привернути увагу більшої кількості потенційних клієнтів, розширюється число напрямків, що пропонуються:

1. Бальні (повільний вальс, танго, віденський вальс, фокстрот, квікстеп, ча-ча-ча, самба, румба, пасодобль, джайв);

2. Сучасні (диско, стріт-джаз, вог, тектонік, хіп-хоп, брейк-данс, хастрл);

3. Соціальні (аргентинське танго, свінг, сальса, мамбо, меренга, бачата);

4. Танцювальний фітнес (зумба, пілатес, стретчинг, аеробіка, степ-аеробіка);

5. Танці народів світу (гопак, кізомба, самба, танець живота, болівуд, фламенко);

6. Хореографія (балет, джаз, джаз-модерн, контактна імпровізація, контемп).

Концепції студій також є різні – одні пропонують лише групові тренування, інші – лише індивідуальні заняття. Ті танцювальні школи, які налічують більшу кількість людей та мають на меті професійно розвивати кожного учня включають усі види і форми навчання: групи, приватні заняття, майстер-класи, семінари, тренувальні збори.

Танцювальна індустрія є тим напрямком бізнесу, який охоплює максимально широке коло споживачів. Серед відвідувачів можна зустріти дітей віком 3-10 років, підлітків 11-16 років, молодь 17-30 років та дорослих без вікових обмежень.

Для повноцінного функціонування танцювальних студій та отримання максимального прибутку власники бізнесу можуть використовувати додаткові способи заробітку. Серед основних елементів збільшення доходу у танцювальних школах є: організація турнірів, зборів, семінарів та майстер-класів; здача танцювальних залів в оренду; продаж тренувального одягу, взуття; послуги з комісійного продажу чи оренди костюмів; танцювальне шоу чи виступи на різноманітних заходах.

Основними проблемами, які стримують розвиток танцювальних індустрій в Україні є відсутність належної законодавчої, організаційної та інформаційної бази для даного сектору, низька підтримка з боку держави. Актуальними проблемами сьогодення є також нестабільна ситуація в країні (пандемія та військовий стан).

Загалом, танцювальна індустрія є досить перспективною сферою креативної економіки, яка включає різні напрямки ведення бізнесу та широке коло споживачів. Власники студій повинні докладати максимальних зусиль для досягнення прибутку та збільшення частки на ринку.

Перелік використаних джерел:

1. Образцова А. Афіна проти Аполлона: чому держава допомагає монетизувати натхнення і як примирити креативність з бюрократією. IV Форум креативних індустрій: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/2YQ8gXh> (дата звернення: 14.03.2022).

2. Уряд затвердив перелік видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій. Урядовий портал: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/2QUBzX0> (дата звернення: 14.03.2022).

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН

Одним із проявів глобалізації та інтернаціоналізації світового господарства є міжнародна міграція робочої сили. Під нею розуміється переміщення робочої сили з однієї країни в іншу для забезпечення її зайнятості.

Міграція відіграє найважливішу роль в економічному розвитку більшості країн світу, забезпечуючи перерозподіл трудових ресурсів між країнами. На посилення міграційних потоків вплинув й економічний фактор. Глобалізація, що набирає темпу, призвела, у свою чергу, до лібералізації умов міжкордонних переміщень товарів та послуг, капіталу та робочої сили. А збільшення розриву на рівні добробуту між багатими та бідними державами сформувало чіткий вектор світових міграційних процесів.

Зі зростанням масштабів міграції, у тому числі трудової, людські ресурси стали більшою мірою впливати на соціально-економічний та політичний розвиток приймаючих держав, у тому числі на розвиток ринку праці, окремих галузей, згладжування демографічних дисбалансів.

У 2020 році у світі налічувалося близько 270 млн мігрантів, тобто людей, які не живуть у країні свого народження. З 1990 року кількість мігрантів збільшилася на 120 мільйонів. Разом з тим останні 60 років частка мігрантів у світовому населенні тримається на рівні близько 3 % світового населення [2].

Примітно, що в країнах з розвинутою економікою частка іммігрантів у загальній чисельності населення збільшилася з 7 до 12 %, у той час як у країнах з ринком, що формується, і країнах, що розвиваються, вона залишається на рівні приблизно 2 % [2].

На основі проведених досліджень з'ясовано, що іммігранти у країнах з розвинутою економікою збільшують обсяги виробництва та продуктивність як у короткостроковій, так і в середньостроковій перспективі. Зокрема, зростання припливу іммігрантів на один процентний пункт щодо загальної зайнятості збільшує обсяги виробництва майже на один відсоток [1].

Це з тим, що місцеві працівники та іммігранти привносять ринку праці різноманітні навички, які доповнюють одне одного і підвищують продуктивність. Крім того, варто відзначити, що навіть невелике підвищення продуктивності завдяки імміграції сприяє зростанню середнього прибутку місцевого населення.

Однак у разі імміграції біженців у країни з ринком, що розвивається, і країни, що розвиваються, такого позитивного впливу зростання продуктивності не спостерігається. Це пов'язано з труднощами, які відчувають ці мігранти в інтеграції на місцевих ринках праці.

Також, позитивним впливом імміграції на приймаючі країни є запобігання старінню населення. Оскільки, збільшення кількості пенсіонерів тягне за собою підвищення податків на працівників та працедавців, що не є економічно вигідним для країни. Даний процес відбувається шляхом омолодження трудових ресурсів (середній вік мігрантів становить 25-30 років).

Однак, незважаючи на значні позитивні наслідки міграційних процесів для приймачих не варто забувати про існування міграційної кризи. Незважаючи на те, що пандемія COVID-19 суттєво зменшила потоки мігрантів, багато країн все ще продовжують боротьбу із негативними наслідками.

Перелік використаних джерел:

1. World Migration Report 2020. IOM. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf (Last accessed 18.02.2022)

2. Кількість мігрантів у світі перевищила 270 млн. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2782330-kilkist-migrantiv-u-sviti-perevisila-270-miljoniv.html>

Buchynska Viktoriia
West Ukrainian National University
Ternopil

THE IMPACT OF THE PANDEMIC ON THE POVERTY RATE OF THE EU COUNTRIES

The events of 2020 have made significant adjustments to the socio-economic development of the EU countries. Significant negative changes in monetary poverty rates due to the coronavirus crisis and quarantine measures are already under way. This crisis is threatening in several dimensions for the countries of the European Union. First, there is the urgent crisis of the health care system, which has the potential to provoke a socio-economic crisis. Secondly, the COVID-19 pandemic calls into question the basic principles of the EU's functioning, in particular freedom of movement within the Schengen area or solidarity in response to common threats. Thirdly, the ability of the EU institutions to provide timely assistance or at least coordinate Member States' responses to crisis situations is called into question. Over time, negative influences can affect other aspects of life.

In general, there are three waves of coronavirus spread. And if the first wave (March-May 2020), was considered to be "insignificant", still it caused perhaps the greatest economic and psychological shock, as it introduced new losses and risks. The second (autumn 2020) and third (February-March 2021) waves were much more powerful, causing high morbidity rate and human losses. However, economically, countries have suffered much less, as stabilizing fiscal and monetary instruments have already been used, and businesses and households have already had some "immunity". Countries that have clearly identified and adhered to anti-coronavirus

priorities have succeeded not only in strengthening their health care systems but also in keeping economic activity from collapsing, especially during the 2nd and 3rd waves of the pandemic. Thus, the shock decline of economic results (primarily in production areas), which was typical for the first wave, was further avoided. And since the autumn of 2021 most European economies have shown a resumption of economic activity.

The EU institutions presented a number of initiatives to mitigate the effects of the pandemic with economic instruments in mid-March 2020. The focus of such initiatives is on preserving the integrity of the EU single market, providing support to EU citizens and businesses, and identifying rapid response measures to maintain the stability and solidarity of EU Member States. In addition, the EU Solidarity Fund will henceforth cover health emergencies, allocating up to € 800 million to Member States. Given the steady slowdown in economic growth in the Eurozone and the EU as a whole, official Brussels is allocating € 1 billion to support pandemic-affected businesses. It is also important that the EU has shown "budgetary flexibility": EU Member States can now focus their spending on health and vulnerable sectors of the economy (tourism and services), and such an increase in health spending will not be considered by the European Commission as exceeding the budget deficit. Finally, it is planned to include economic support instruments in the next EU budget (Multiannual Financial Framework).

Thus, as we can see, the rapid and uncontrolled spread of coronavirus in the EU countries and in the world as a whole has become a challenge to all mankind, has had a very serious impact on current socio-economic processes both globally and nationally, and will undoubtedly affect economic and social future development. The situation turned out to be too unexpected, which was not foreseen by any forecast of socio-economic development. The socio-economic consequences of the coronary crisis underscore the need to act simultaneously in both directions – to stop the virus and mitigate the negative impact on society. To minimize the negative socio-economic consequences of the COVID-19 pandemic in the EU, it is necessary to anticipate trends and take prudent steps that will be the basis for making the right management decisions in conditions of limited resources. Overcoming the crisis requires quick decisions, which are usually tactical, but a long-term vision is needed.

References:

1. Cherenko L.M., Poliakova S.V., Shyshkin V.S., Reut A.H., Vasyliiev O.A., Kohatko Yu.L., Zaiats V.S., Klymenko Yu.A., Novosilska T.V.; Nats. akad. nauk. Ukr., In-t demohr. ta sots. doslidzh. im. M.V. Ptukhy. – Elektronne vydannia. – Kyiv, 2020. – Obiem danykh 1,45 MB URL: https://idss.org.ua/arhiv/poverty_forecast.pdf
2. Koronavirus mozhe pryzvesty do masshtabnoho ekonomichnoho shoku v Yevropi. Lahard. URL: <https://suspilne.media/18912-koronavirus-moze-prizvesti-do-masshtabnoekonomichnogo-soku-v-evropi-lagard/>
3. Sotsialno-ekonomichni naslidky koronakryzy / Olha Pyshchulina, Kyiv-2021. - 237st. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_Socialno-Ekonomichni_naslidky_koronakryzy.pdf

DIGITALIZATION AS A NEW REALITY OF THE MODERN ECONOMY

Today, digitalization is an important factor in the economic growth of any country (developed or developing) and a trend of socio-economic development. In Ukraine, the Ministry of Digital Transformation is the responsible institutional body for digital progress. Almost all EU countries have already approved and are implementing their own digital strategies. Digitizing the country will help the economy grow and transform from Raw to Digital, eradicate corruption through the transparency of electronic systems, and integrate Ukraine into the EU's Digital Single Market [1; 2].

The key products of the digital economy may be the goods and services of the traditional economy, which are provided through computer equipment and digital systems (Internet). The most important advantage of this is the simplification of access of ordinary users to certain markets (goods or services), reduction of transaction costs, increasing efficiency and competitiveness [3]. It is generally accepted that the digital economy is the basis of the 4th Industrial Revolution, as well as the 3rd wave of globalization. In this context, the digital economy plays an important role in the development of countries, the most important factor being information and knowledge, as well as ways of accessing them. The digital economy is not a separate industry, but a virtual environment that complements our reality. Increasingly, the digital economy is intertwined with the traditional economy, making clear delineation increasingly difficult [4].

At the same time, the introduction of digital technologies is accompanied by certain challenges that society and the state must overcome in order to successfully bring the digital economy to life: short-term decline in labor productivity from the introduction of new technologies; a reduction in the number of workers, including high-paid and low-skilled workers, and an increase in technological unemployment. Factors such as facilitating digital development, such as digital financial services, digital identification, social networks, and open data, and the use of blockchain technology extend benefits to the whole society [5].

In a digital economy, human capital and information technology play a crucial role in ensuring the sustainable development of the economy. In this regard, the training of highly qualified specialists based on the needs of the market and modern trends in the development of digital technologies, effective implementation of which is accompanied by accelerating economic growth, increasing jobs, improving the quality of services is of particular importance. To maximize the potential of digital technologies, require new professionals with advanced knowledge, digital skills, self-learning, solving complex problems in a constantly changing environment [3; 5]. This is especially true now in a period of quarantine COVID-19 in Ukraine and the world

when stopping its activities of the university, schools, various offices, businesses and move to remote training on different platforms and communicate using digital technology.

Nowadays, the digital economy is an effective basis for the development of public administration, economy, business, and social and cultural spheres of society. The development of the digital economy is also a matter of national security and defense of Ukraine, competition of domestic companies in world markets, the country's position on the world stage in the long run. For the successful development of the digital economy in Ukraine, an effective state policy is needed to bridge the digital divide and stimulate the development of digitalization. The country cannot be successful in the development of the digital economy without a proper legal framework, economic development strategy based on digital technologies. However, it is equally important to develop professional skills, basic ICT literacy, prepare for a professional career, and promote lifelong learning through digital products.

References:

1. Kravchenko O., Leshchenko M., Marushchak D., Vdovychenko Y., Boguslavskaya S. (2019). The digitalization as a global trend and growth factor of the modern economy. The 8th International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy, Vol. 65, 07004.

2. Halai A., Halai V., Hrechaniuk R., Datsko K. (2021). Digital Anti-Corruption Tools and Their Implementation in Various Legal Systems Around the World. IV International Scientific Congress "Society of Ambient Intelligence – 2021" (ISCSAI 2021), Vol. 100, 03005.

3. Digital economy. About new opportunities for Ukraine. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion>. (Last accessed 20.09.2021).

4. Bilderbeek P. (2013). Transformation: From Traditional To Digital Economy. URL: <https://www.themetisfiles.com/2013/11/transformation-from-traditional-to-digital-economy>. (Last accessed 10.02.2022).

5. Karcheva G., Karcheva I. (2017). Improvement of education in the digital economy. Problems of ensuring the effective functioning and stable development of the banking system and economy. K., 320-322.

Dluhopolskyi Oleksandr, Kishko Nazarii
West Ukrainian National University
Ternopil

SUSTAINABILITY OF CHINA'S AUTOMOTIVE SECTOR

Cars have revolutionized the concept of mobility, making it easier for goods and people to move around geographical regions than ever before. For decades, developed countries have witnessed how increased vehicle ownership and improved transport infrastructure have led to countering urbanization – the migration of people,

businesses and industry from cities to the recently underdeveloped suburbs. This trend extends to developing economies, but also has a negative impact in the form of environmental change. China's automotive industry is recovering rapidly in 2021 and is directly affecting the economies of many countries, and the electric car market is competing with the world's largest car companies and is the most promising for investment.

Data from Chinese cities show an average annual growth rate of vehicle ownership per capita of 10% to 25%. And according to the China Statistical Yearbook, the number of cars increased almost 56 times from 1990 to 2011. There is one car for every five people worldwide; in the US there is one car for 1.25 citizens. Cars can improve the quality of life by increasing mobility, comfort, and safety. For the Chinese society, the automotive industry has always been an attractive topic. On the one hand, this industry has long remained outside the system of state planning. Due to the emphasis on industrial capital goods rather than consumer goods, the passenger vehicle sector (including car manufacturing) has not been a key industry for decades, a typical Gerschenkron industrialization strategy. However, it was only after China introduced the Automotive Policy of 1994 that car production was recognized as a national industry, along with the entire automotive sector. This, in turn, has led not only to an increase in the number of car factories, but also to a deterioration of the air in the country. Which undoubtedly had an additional negative impact on people's lives, forcing them to leave the city to live in more environmentally friendly areas.

Chinese consumers are expected to play an increasing role in economic development as China's market shifts from exports to domestic consumption. As sales of new passenger cars slow to slow, China remains the world's largest carmaker and consumer. In the medium term, it will surpass the European and American markets in terms of projected high unambiguous growth. Expansion of production capacity continues at an unstoppable pace, and when overcapacity is already apparent, majority-threatened producers will increase competitive pressure in the industry by entering new segments with low prices and market penetration strategies. On the other hand, the secondary market is still at a very early stage of development and provides many opportunities for component manufacturers and service providers who can develop and implement the right strategies to take advantage of significant growing market demand as the existing passenger car base ages. As China's car market enters its next stage of development, both challenges and opportunities await. Companies that develop the right strategies and unforeseen plans will ensure continued success in this dynamic market.

Currently, foreign investors are optimistic about the future of the Chinese automotive industry. German carmakers have invested 2.1 billion euros in China to develop the country's electric car business. However, despite the positive growth of China's automotive market, it is increasingly affecting the entire world economy, which allows it to partially change the trends of the entire automotive industry, to the detriment of the nature of his country.

DEMOGRAPHIC SUSTAINABILITY AND ECONOMIC GROWTH

There is no solution whether economic growth is the direct consequence of demographic sustainability or visa versa. Meanwhile, the impact of demographic factors on the development processes is indisputable. Both natural and migration processes affect the population's size and structure, simultaneously determining the scale of public production. The nature of those mutual relations – regarding the constant need to improve public administration and to enhance welfare as well – requires a profound study. The macroeconomic strategy should be designed, regarding the introduction of demographic sustainability as the basic category to ensure endogenous growth. The purpose of this particular study is to analyze, to systematize, and to develop the theoretical and methodological approaches to the category of demographic sustainability as well as to outline its role in the economic growth processes' acceleration under conditions of globalization. The initial hypothesis of the study proclaimed that economic growth has been derived from demographic sustainability and simultaneously insured the latter.

The study's theoretical and methodological bases are represented by a plethora of works, addressing the problem in question, and the respective international databases (e. g., the data of The International Monetary Fond, The United Nations Organization, The World Bank, etc.). The dialectical, systemic and structural approaches, the methods of analysis, synthesis, comparison, generalization, and scientific abstraction were applied to refine the category of demographic sustainability. The stochastic interrelations between the parameters of economic growth and demographic sustainability were investigated involving regression and correlation analyses.

Actual empirical experience proved that the GDP's dynamics was crucially affected by the plurality of natural (total population and its density, specific weight of economically active population's stratum, fertility and mortality rates, average life expectancy, etc.) and mechanical (the profile and dynamics of migration, the migrants' qualifications, etc.) factors. The total production's efficiency could and should be enhanced by social environment's sustainable and predictable state achievement and by the integration of demographic variables into the production function's model as well. The carried-out regression and correlation analyses proved that the demographic factors impact on the GDP dynamics has been ambiguous but rather significant. In the further related investigations, the demographic variables lagged effects on economic growth should be considered. The comparative analyses of 45 selected advanced end emerging economies growth characteristics over the past three decades highlighted the necessity of the demographic and social policies' improvement.

Demographic sustainability is the society's ability to support automatically and – using implicit and explicit compensators – to restore as well as to improve its own structure in the context of social stratification, regarding a set of significant parameters, including the economic activity level as well as educational, professional and competence training; demographic sustainability optimizes the production proportions of intellectual and physical capital, provides intensification and continuity of production, increases the population welfare. It was substantiated that the complex of demographic factors, in particular the dynamics of population size and density, the share of economically active persons in its structure, fertility (current, retrospective) and mortality rates, average life expectancy, influenced a long-term economic growth.

Kovalchuk Yulia, Khominets Vladyslava
West Ukrainian National University
Ternopil

BREXIT AND ITS MAIN CONSEQUENCES FOR GREAT BRITAIN

"Vote for the exit" was the official slogan of the Brexit campaign in the UK. It worked 100% thanks to social networks, promises to save the country and inflating problems of migrants. The referendum was held on June 23, 2016. On the question, "Does the United Kingdom need to remain a member of the European Union? ", 51.9% of Britons answered " no ", 48.1% - " yes ". The turnout was 72.1% [5]. In 2017, the House of Commons and the House of Lords in Parliament passed a bill to leave the UK EU. At the end of 2019, early parliamentary elections were held in the United Kingdom. The largest number of seats in parliament was won by Conservative Party, which advocated Brexit. After that, the parliament very quickly adopted the relevant bill. On January 29, the agreement on Britain's withdrawal from the European Union was ratified by the European Parliament, and 30th – EU Council. On 31 January 2020, Britain ceased to be a member of the European Union (it has been a member since 1973).

Prime Minister Boris Johnson and his associates have promised that relations with the EU will remain roughly the same as with full membership. However, EU countries refused to indulge the first apostate in its history. Britain has become a foreigner, and it had a choice: to make concessions and agree on a partnership following the example of Ukraine, Canada and Turkey, or to slam the door and build relations with its closest neighbor in the image and likeness of Afghanistan – without any agreement. Britain wisely chose the first option. After all, without an agreement, tariffs and other barriers to trade would be inevitable.

The EU accounted for half of Britain's foreign trade, two-thirds dependent on food supplies from the continent, and its industry was intertwined with pan-European production chains, the rupture of which threatened the relocation of British plants and

the loss of tens of thousands of jobs. However, the most important thing in trade with the EU is not cars, medicines or lamb, but financial, transport, legal and other services, which accounted for 80% of the British economy and the lion's share of its exports to EU countries. And here Boris Johnson had little reason to rejoice. His agreement with the EU left barriers at the border open to goods, but in trade in services all the levers were in the hands of the EU. The continent determined exactly what access and under what conditions the island business and specialists would receive to the cherished common market of 450 million people. As the EU has a surplus in trade with Britain and a shortage of services, the new agreement has effectively put all of its current benefits on paper. And in those areas where the British have the upper hand, he reserved the right to remove barriers and restrictions.

Among the significant changes has been the movement of British citizens through EU countries. Holders of a British passport have the right to stay visa-free in the territory of the European Union (more precisely, in the territory of a member state of "Schengen") only for 90 days for every 180 days. Instead, Britain allows visa-free travel to EU citizens for more than six months. However, the British have completely lost the right to work and live freely in any EU country. Symmetrical rules for this review have been introduced in Britain for holders of "European passports". The same goes for social education, higher and medical care.

In the end, the EU did what it wanted, but the United Kingdom did not. Britain has achieved its goal of leaving the EU, but has not lived up to the expectations of Brexit supporters, who hoped to preserve the benefits of membership but get rid of commitments and costs. But still, this is an important agreement, and it was beneficial to both parties. They had to compromise. And most importantly, it showed that both Britain and the EU have decided to part peacefully.

References:

1. Biscop S. The UK and European defence: leading or leaving / S. Biscop // *International Affairs*. Oxford : The Royal Institute of International Affairs, 2012. No 88:6. P. 1297–1313.
2. Brexit: UK officially on its way out of the European Union // BBC. – 2017. – March 29. URL: <http://www.bbc.co.uk/newsround/39257799>
3. Cyr A. Britain, Europe and the United States: change and continuity / I. Arthur Cyr. *International Affairs*. Oxford : The Royal Institute of International Affairs, 2012. No 88:6. P. 1315–1330.
4. Draft Withdrawal Agreement – 19 March 2018 / Department for Exiting the European Union. London, 2018. 129 p.
5. EU Referendum: Results // BBC. URL: http://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results

THE ROLE OF DIGITALIZATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Digitalization is the core *element* that drives *economic growth* in the era of the 4th Industrial Revolution. It must be sustainable and equitable, which *fair distribution* of income. Otherwise, there is a deepening of the asymmetric development of the world economy, which can exacerbate the problems of social inequality, uneven economic and environmental development. Creating fair (economic) space implies forming a multilevel digital regulation at national, regional, and world economies levels. Timely dialogue between governments, entrepreneurs, households, and research societies (research institutions, funding institutions, and professional societies) will support digitalization to achieve sustainable development goals.

The use of quantitative and qualitative research methods made it possible to determine the compliance of digitalization with the goals of sustainable development. The impact of digitalization on different counties was carried out through the econometric analysis. With the acceptance of a comprehensive analysis, we can identify opportunities and threats of sustainable digitalization, which is possible to provide dialogue between all economically active actors.

Digitalization will achieve 11 from 17 goals of sustainable development. The strongest correlation was a notice with social and economic Sustainable Development Goals (SDG). However, it should be noted that there is a negative and non-significant relationship between the individual tasks of social and economic SDGs. Among them are the following SDGs: SDG 1 (poverty), 2 (hunger), 3 (good health and well-being), 4 (quality education), 5 (gender equality), 8 (decent work and economic growth), 9 (industry, innovation, and infrastructure), and 16 (peace and justice, strong institutions). The research found that the link between digitalization and the achievement of the SDGs is far from accidental. This is very important given obtaining significant results during the econometric analysis of sustainable digitalization. More attention is given to using unified, accessible, and open data. In different countries are the complicated mechanism of data collection. They use various methods of calculating the same indexes. Some indicators by the availability of statistics are restricted. The rapid development of digitalization also changes the weight of individual indicators in achieving SDG. For example, the correlation between such digitalization indicators as "the number of Internet users" and "fixed broadband Internet access tariff" is already insignificant, and accordingly weakens correlation one of these indicators on Sustainable digitalization. The tools for digital evaluation should change according to the development of digital technologies.

Digitization creates opportunities to achieve the majority of SDGs. The development of interdisciplinary approaches to forming a sustainable future must be in the context of fast-developing digital technologies and carried out with the

participation of all economically active actors. Particular attention in this process should be paid to the interaction of governments and companies, as data generation and exchange. On the one hand, it will promote effective decisions on the implementation of sustainable digitalization. Working together will be able to create the conditions for solving global problems. On the other hand, there is a deepening gap in the levels of economic development of countries. The close interweaving of opportunities and risks requires informed and informed decisions to promote sustainable development.

Pytura Juliana

West Ukrainian National University
Ternopil

THE IMPLICATIONS OF BREXIT FOR THE UK AND THE EU

Britain's exit from the EU, or Brexit, is an issue that has been repeatedly raised by conservative and nationalist parties. On June 23 2016, a referendum was held on Britain's EU membership in the UK and Gibraltar, in which 51.9% of voters expressed their desire to leave the EU, and 48.1% of voters wished to remain in the EU [3]. An agreement on the terms of Britain's withdrawal from the EU was signed on January 25, and on January 31 2020, Britain ceased to be a member of the EU.

And it is logical that such a significant event will leave certain consequences. One such consequence is that Britain will lose its voice in the EU's highest political bodies, which in turn will affect the balance of power and decision-making. In general, it could have a significant impact on what decisions will now be supported in the EU. Moreover, Britain's allies will lose about 12% of the influence of their votes in Brussels, while the southern powers will play a more significant role [4].

London may also introduce new immigration rules. Before Brexit, the UK was obliged to adhere the principle of the EU – freedom of movement of labor from the EU and the European Economic Area (citizens of these countries could live and work relatively freely in Britain). But leaving the EU is changing that reality. Migration now falls within the scope of British law and London intends to introduce new rules in this area and limit the influx of unskilled migrants from EU countries.

This event could also pose a security threat, as Brexit will complicate international cooperation in the fight against terrorism and the search for criminals. The UK will maintain access to EU crime databases only for a transitional period. These include border crossing data, information on aircraft passengers and vehicle registration, fingerprint databases and DNA profiles, and so on. But Britain will soon have to agree on how to work with the EU on security.

Brexit could also pose a risk to European cooperation in education and science. This could likely negatively affect the cooperation of British scientists with their European counterparts, as well as universities and students in Britain and the EU.

Due to the withdrawal from the EU, Britain may lose funding for British research from European sources, as well as students from other EU member states. There may be problems with the employment, and British students may have some nuances with admission to higher education institutions abroad.

Through Brexit, the UK is withdrawing from the Erasmus program. Instead, Britain plans to launch an Alan Turing student exchange program.

London is threatened with losing its status as the financial capital of the world. This status, which attaches great importance to Britain, has been called into question because of Brexit. Recently, the share of those who consider New York to be the financial center of the world has risen to 56% [4]. At the same time, the number of supporters of London fell by 20 percentage points to 36% – thus, the British capital may be in second place [4].

Withdrawal from the EU will also give British courts an advantage over European law. The plan for Britain's withdrawal from the EU provides that British courts will be able to review the existing European law in the UK.

There is still a risk of bilateral tariffs with the EU and an impact on world trade. European fisheries may also undergo some changes. The "battle for fish" is another of the most problematic topics. After Brexit, London will abandon the EU's Common Fisheries Policy – it allowed all EU countries to fish within 12 nautical miles of the British coast, and the EU – to set catch quotas [4].

There is also controversy over how to control trade between Britain and Northern Ireland, which is part of Britain but remains in the EU's single market under the EU Exit Treaty.

Brexit is dealing an economic blow to Britain and Europe. Since the British vote to leave the EU, many predictions have been published about the economic damage that Brexit will do to Britain and the EU in the near future. Moreover, some studies have shown that the UK's losses range from – 1.2 to 4.5% of its GDP – in the event that the country fails to conclude a trade agreement with the EU and the parties return to trade according to the rules of WTO [2].

However, it is assumed that the EU (unlike Britain) will be able to compensate for most of the losses in exports and imports from the UK – due to increased intra-EU trade and trade with third countries. Britain's withdrawal from the EU has been an event that has many bad consequences. Many polls show that the majority of British citizens are dissatisfied with the results of Brexit (more than 60% of voters believe that Brexit was worse than they expected) [1].

The agreement with the EU still has many unresolved issues. British exports to the EU fell by 40.7% [1]. The reduction was mainly due to new bureaucracy and post-Brexit trade disruptions. That's a loss of £ 5.6 billion [1]. Food exports were particularly hard hit, falling 63.6% [1]. Fish and shellfish producers saw their exports fall by 83% [1]. It turns out that EU exporters to the UK have more opportunities, while British business suffers from bureaucratic damage. Britain is now really experiencing the real disappointing consequences of Brexit. Confrontation with the EU could negatively affect the future of the UK's international position.

References:

1. Європейська правда Британія втратить більше, ніж ЄС, після Brexit. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/04/20/7064745/>
2. Наслідки Brexit. URL: <https://www.unian.ua/tag/naslidki-brexit>
3. Brexit. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/01/5/7118218/>
4. Життя після Brexit. 10 знакових наслідків виходу Британії з ЄС для країни, Європи та всього світу. URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/vihid-britaniji-z-yes-yaki-naslidki-brekhzita-dlya-vsogo-svitu-ostanni-novini-50066923.html>

Shymuda Olena

West Ukrainian National University
Ternopil

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON ECONOMIC INEQUALITY

The COVID-19 pandemic is unlike any other crisis. Its consequences are very significant and the population of the poorest countries in the world will feel them the strongest and for the longest time. The impact of the pandemic on people's lives can be estimated in numbers: more than 6.13 million deaths and this figure continues to rise, 120 million people are below the poverty line, and unemployment has risen to 81 million[1]. At the moment inequality is deepening in many countries leading the growing poverty and income growth of billionaires. However, there is good reason to believe that the pandemic has not only exacerbated economic inequality and income gaps within countries but has also partially halted it, primarily through massive public transfers, without which inequality is likely to increase after job losses among low-paid workers. Thus, there are the following trends of COVID-19's impact on economic inequality:

- in the two years since the corona crisis, the wealth of the richest one thousandth of a percent (0.001%) of the world's population has grown by 14% (about \$ 1.5 trillion) with an overall growth of only 1%. That would be enough to lift 680 million people out of extreme poverty a year, providing them with a daily income of more than five and a half dollars;

- the pandemic has increased inequality between high- and low-paid occupations. For example, in April 2020, 52.7% of employees in the UK were laid off or sent on forced leave, as opposed to 15.1% of high-paid workers [2]. In Australia, during this period, redundancies for low-paid workers increased to 14%, while for high-paid workers – only 2.6% [3]. In the United States, from January 2020 to mid-April, 37% of low-paid workers lost their jobs compared to 14% of high-paid workers [4]. At the same time, the employment rate of the latter was restored to pre-crisis level in mid-May 2020, and for low-paid workers it remained 20% lower in September;

- the pandemic has also exacerbated existing inequalities in the labor market, mainly because the ability to work remotely depends heavily on education. As a result, the loss of jobs and income hit the most unskilled and uneducated workers, who did not have the flexibility to work from home, reducing the risk of physical, mental and economic damage from Covid-19;

- the pandemic has already identified and exacerbated pre-existing socio-economic inequalities against migrants and also affected their country and communities of origin. Despite the contribution of migrants to the fight against the pandemic around the world, some migrants risk being particularly vulnerable to the longer-term consequences of the pandemic;

- due to anti-crisis measures, which are primarily aimed at supporting low-income people, as well as due to the reduction of income in general, in 2020 income inequality in a number of countries has not increased. For example, in Germany, Spain, France, Italy and Sweden, inequality during the pandemic initially increased, but from May 2020 began to decline and reached pre-crisis levels in September 2020 [5];

- in response to the economic downturn, many governments have supported citizens and businesses with taxpayers' money. As a result, in America, for example, where the government sent checks for thousands of dollars to everyone without exception, the poverty rate fell by 45%. Since 2018, 20 million Americans said "goodbye" to poverty[6]

The current global recession will be accompanied by powerful aftershocks for a long time to come. Therefore, solving the problem of economic inequality should be one of the priorities for economic recovery. Otherwise, hundreds of millions of people may find themselves in extreme poverty, even though many of them are already discriminated against, which limits their access to economic rights. Governments should treat such rights as basic legal obligations as they are and ensure that these rights are guaranteed to everyone.

References:

1. Francisco H., Ferreira G. Inequality in the time of COVID-19: All metrics are not equal when it comes to assessing the pandemic's unequal effect. 2021. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2021/06/pdf/inequality-and-covid-19-ferreira.pdf>

2. Piyapromdee S., Spittal P. The Income and Consumption Effects of COVID-19 and the Role of Public Policy. *The Journal of Public Economics*. 2020. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1475-5890.12252>

3. Jinjing Li1, Yogi Vidyattama, Hai Anh La, Riyana Miranti, Denisa M. Sologon The Impact of COVID-19 and Policy Responses on Australian Income Distribution and Poverty. 2020. URL: <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/2009/2009.04037.pdf>

4. Chetty, Raj, John Friedman, Nathaniel Hendren, Michael Stepner, and The Opportunity Insights Team. The Economic Impacts of COVID-19: Evidence from a New Public Database Built Using Private Sector Data. 2020. URL:

<https://scholar.harvard.edu/hendren/publications/how-did-covid-19-and-stabilization-policies-affect-spending-and-employment-new>

5. Stantcheva S. Inequalities in the Times of a Pandemic. 2021. URL: https://www.economic-policy.org/wp-content/uploads/2021/04/9103_Inequalities-in-the-Times-of-a-Pandemic.pdf

6. За два роки пандемії статки найбагатших людей збільшилися, а нерівність у доходах скоротилася – звіт. URL: <https://suspilne.media/221605-esta-ssa-stvoruut-grupu-aka-pracuvati-nad-energeticnou-bezpekou/>

7. Murshed S.M. Consequences of the Covid-19 Pandemic for Economic Inequality. 2022. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-82339-9_5

8. Deaton A. COVID-19 and Global Income Inequality. *NBER Working Paper 28392 / Angus Deaton*. // *National Bureau of Economic Research, Cambridge*. 2021

9. Narayan, A., A. Cojocaru, S. Agrawal, T. Bundervoet, M. Davalos, N. Garcia, C. Lakner, et al. COVID-19 and Economic Inequality: Short-Term Impacts with Long-Term Consequences. *Policy Research Working Paper*. 2022. URL: <http://hdl.handle.net/10986/35290>

Virkovska Anastasiya, Karp Iryna
West Ukrainian National University
Ternopil

ENVIRONMENTALISM AND ECONOMIC DEVELOPMENT: THE INTERCONNECTION PROBLEMS

Modern world development is being influenced by global processes, which reflect the specifics and directions of its functioning. First and foremost, it is a matter of interconnecting the interests of the world community to achieve common goals of economic, political, environmental, social, and cultural development. The discrepancy between the system of economic activity and the ecological capabilities of the world requires justification of such implementation directions on a global scale, which would take into account the need to ensure the rational development of the ecological component of this process.

The current crisis is the result of modern industrial civilization, which, unfortunately, does not guarantee humanity a decent eco-future and the prospect of self-preservation of the ecosystem and reproduction of resources, taking into account the needs of future generations in a planetary dimension.

Research methods that examine and investigate the problem of environmentalism and economic development are an analysis of their relationship; comparison to describe the Gini coefficient and income inequality; statistical for the calculation of the interdependence between EPI and NIGI.

The results show that the lower the Environmental Performance Index is, the worse the situation is in the areas such as economic, environmental, social and others.

Consequently, globalization has a statistically significant impact on economic growth. High- and middle-income countries benefit from globalization, while low-income countries do not.

There are some simple things that people can do every day to minimize their negative impact on the environment. For example, not using public transport but cycling or walking will reduce carbon dioxide emissions. Reducing the amount of fertilizer applied to lawns and gardens will reduce the likelihood of contamination near water bodies, which is also beneficial for drinking water and human health. Using less energy in a home can reduce the amount of pollution emitted by coal-fired power plants. Any activity that reduces water and energy consumption can have a positive impact on the environment.

The human mind, ingenuity and activity have changed almost every part of our planet. In fact, we are deeply influenced by everything around us. Indeed, our ingenuity and activity are now the driving force behind all the global transformations and challenges we face. And each of these problems is accelerating, with rapid population growth. In fact, we can call the situation in which we now find ourselves as an unprecedented planetary emergency. We have come to the point where such “events” are taking place that shape civilization and society, in particular the agricultural revolution, the scientific revolution, the industrial revolution and, in the West, the health revolution.

There are some simple things that people can do every day to minimize their negative impact on the environment. For example, not using public transportation but cycling or walking will reduce carbon dioxide emissions. Reducing the amount of fertilizer applied to lawns and gardens will reduce the likelihood of contamination near water bodies, which is also beneficial for drinking water and human health. Using less energy in a house can reduce the amount of pollution emitted by coal-fired power plants. Any activity that reduces water and energy consumption can have a positive impact on the environment. The only solution we have left to make is to change our behavior radically and globally at every level. In short, we urgently need to consume less, much less, radically less. And we need to save more, much more. And such radical behavioral changes also require radical government actions.

Voinarovska Marta, Belz Anastasiia
West Ukrainian National University
Ternopil

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE PROBLEM OF POVERTY

We cannot imagine how it is to live on much less than 2 dollars a day, many of us think that it is far from reality. However 10% of worldwide population lives in extreme poverty, they may be dwelling 1.90 dollars a day or even less. In 1990 the figure indicates us that there were 1.8 billion people who lived in poverty, but in 2019

estimates were toward 600 million people [1]. Than the global economic impact of the COVID-19 pandemic only made matters worse.

Most cases of poverty are the result of a combination of factors such as inequality. It may be based on age, health, social reputation, caste, ability or most common place one – gender; conflict (for instance decade of civil conflict in Syria); hunger, malnutrition and stunting; terrible healthcare system – mostly effects mothers and children; little or even none access to clean water, sanitation and hygiene; climate change (for example Malawi, that always had good harvest each year, but because of climate changes many people had no food at all); lack of education (there are obstacles like lack of money along with cultural bias against girl's education); global health crises including epidemics and pandemics.

A poor healthcare system can affect not only individuals along with complete communities. The COVID-19 isn't the first time when a public health crisis has fueled the cycle of poverty. We found out that the pandemic brought about 97 million more human beings being in poverty in 2020. In January 2021 government anticipated that the pandemic will push among to 124 million people into extreme poverty around the globe in 2020. The most impacted countries are those where poverty was already concentrated before the pandemic: Sudan, Afghanistan, Male, Guinea, Zambia, Madagascar, Yemen etc. For example, government of Nigeria before COVID-19 predicted poverty in Nigeria that it would reach 96 million by 2030, now they expect that poverty will reach 112 million by way of 2030. That's an increase of 16 million.

So, now there are over 689 million people, who live in poverty, 97 million of them are poor because of the impact of the COVID-19 pandemic. Only with help of government and national organizations we can decrease this number. We find that the pandemic led to 97 million more people being in poverty in 2020. In January 2021 government estimated that the pandemic will push between 119 and 124 million people into extreme poverty around the globe in 2020 [7].

References:

1. The top 11 causes of poverty around the world. URL:<https://www.concernusa.org/story/causes-of-poverty/>
2. UN: due to the pandemic, the level of poverty is growing. URL:<https://www.dw.com/uk/oon-cherez-pandemiiu-zrostaie-riven-bidnosti-naseleennia/a-55669902>
3. UN: More than a billion people could find them- selves in poverty due to the COVID-19 pandemic. URL:<https://www.dw.com/en/oon-bilshe-mil-iarda-liudei-mozhut-zhyty-u-bidnosti-do-2030-roku-che-rez-pandemiiu-covid-19/a-55809216>.
4. Pyatin, A. The World Bank has predicted the first jump in the number of "extremely poor" in 20 years due to COVID-19. URL:<https://www.forbes.ru/news-room/finansy-i-investicii/410753-vsemirnyy-bank-sprog-noziroval-pervyy-za-20-let-kachok-chisla>.

5. The economic future of Ukraine: the advice of the Club of Rome and the feedback of domestic business. URL:<https://delo.ua/business/ekonomichne-majbutnje-ukrajini-poradi-rimskogo-klubu-ta-fidbek-v-34-1003/>

6. Melnyk, A. O., Vlasiuk, V. N. Business environment of international economic activity at the present stage. 2017.

7. Sustainable Development Goals 2016-2030]. UN Office in Ukraine. URL:<http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>

8. Updated estimates of the impact of COVID-19 on global poverty: Turning the corner on the pandemic in 2021? URL: <https://blogs.worldbank.org/opendata/updated-estimates-impact-covid-19-global-poverty-turning-corner-pandemic-2021>

WuQi

PhD student, West Ukrainian National University
Jiuquan, China

NATURE OF ECONOMIC INEQUALITY AS AN IMPERATIVE FOR THE FORMATION OF SOCIAL STRATIFICATION OF THE POPULATION

When it comes to economic inequality, you can think of reasons at all levels. For example, there are personal reasons for inequality of income and wealth due to differences in ability. There may also be social factors, such as unequal distribution of resources. There's even a bit of luck. Some people just have a lot of luck. How did this economic inequality happen? Actually the greater the capacity to accumulate differences, the greater the inequality.

First, on the whole scale of human evolution, how did economic inequality arise in human society? Actually it stems from our ability to accumulate differences. People aren't exactly the same. There are always some differences. For example, a young man living in a primitive society, his hunting ability is particularly strong, can hit more prey. And that difference, of course, leads to a much bigger difference. For example, if you hit more prey, you will eat more than others and become stronger than others. It is also likely to attract more women, giving them more opportunities to leave their offspring behind. If he were to lead the tribe, the overall strength of the tribe could be greatly enhanced. Even today, each of us, has an advantage in some way, and that's the difference with others, the greater the difference, the greater the advantage, the more opportunities you have.

So when did the ability to accumulate differences start to emerge? One of the key nodes was the domestication of food and the emergence of agrarian societies. Specifically, there are two critical factors.

The first key factor is the change in mode of production. People went from gathering-hunting mode of production to farming or herding. This largely provides a stable source of food and allows people to live in a fixed place without having to migrate, thus meeting the most basic conditions for accumulating resources. With

surplus grain, you can store it at home. With a fixed field, you can ensure that in the future there will be a continuous flow of food production from the field. The second key factor is a change in the pattern of wealth transfer. For farmers and herdsmen with stable output, the transfer pattern of wealth is vertical transfer between relatives, that is, the wealth of the previous generation, directly inherited by the next generation of relatives. Rather than being transgenerational, like hunter-gatherer groups.

It can be said that it is precisely because of the subdivision and improvement of social functions, with the transformation of the mode of production, the vertical transfer of wealth, these two key elements, human private resources, wealth began to gradually accumulate down, before you start to accumulate differences. On this scale, it is the first node of economic inequality in the development of human history.

Those who are more capable of acquiring and accumulating resources naturally rise to the top of society. This, in turn, will further strengthen their ability and means to accumulate resources. This was a widespread winner-take-all situation in the early countries. In the evolution of human society, the establishment of the state is the second node of economic inequality. And as we move into the modern world, urbanisation, commercialisation, innovation in the financial sector and the globalisation of trade have, to a large extent, made it possible for people with a lot of capital to be rewarded more handsomely. In addition, there is a relatively comprehensive set of laws and institution to protect personal property. It has also led to a rise in wealth and income inequality in our modern society.

As people move into the modern world, they become more resourceful, more able to accumulate differences, and, of course, more economically unequal at the structural level of society.

References:

1. Castello, Amparo and Domenech, Rafael. Human Capital Inequality and Economic Growth: Some New Evidence. "Economic Journal, 112(478), 2002, C. 187-200.
2. Chen, Been-Lon and Guo, Jang-Ting. Is Income Inequality Really Not Harmful for Economic Growth? Working paper,2003.

Wang Yongshun

PHD student, West Ukrainian National University,
Jiuquan, Gansu Province, China

ONE BELT ONE ROAD AS GLOBAL INCLUSIVE GROWTH STRATEGY OF PRC

The “Belt and Road” construction is an initiative that conforms to the trend of world multi-polarization, economic globalization, cultural diversification, and social informatization. It promotes the countries along the route to achieve economic policy coordination, carry out wider, higher-level and deeper-level regional cooperation, and

jointly build an open, inclusive, balanced, and universally beneficial regional economic cooperation structure. It is of great significance to China's "two centenary goals" and the "Chinese Dream" of the great rejuvenation of the Chinese nation.

Moreover, the "One Belt, One Road" strategy has the ability to lead and promote the reconstruction of the global economic and trade pattern. It will reconstruct the global economic and trade pattern from the aspects of the global trade and investment pattern, the industrial division of labor system, and the global governance model, and further promote the development of the world economy. It is a road innovation, theoretical innovation and institutional innovation to break through the predicament of human development. The "Belt and Road" initiative will eventually lead to the establishment of a community with a shared future for mankind.

The "Belt and Road" construction can help high-income countries along the route to solve the problem of a single economic development model and rely mainly on energy or some traditional pillar industries for economic development; help low-income countries to solve the problem of lack of infrastructure construction and investment, and a low degree of integration into the world market, to avoid the poverty trap of high consumption, low savings, and low investment in the countries along the route, as well as the dilemma of frequent national financial fluctuations.

The concept and implementation of the "One Belt, One Road" strategy involves infrastructure, trade, investment, finance, energy and other issues. Among them, policy communication is an important guarantee for the construction of the "One Belt And One Road"; infrastructure interconnection is the priority area of the "One Belt and One Road" construction; Investment and trade cooperation is the key content of the "Belt and Road" construction; financial integration is an important support for the "Belt and Road" construction; people-to-people bonds are the social foundation of the "Belt and Road" construction.

All-round cooperation among countries along the "Belt and Road" is based on macroeconomic policies, such as "United Nations 'Silk Road Revival Plan'", "Kazakhstan's 'Bright Road'", "India's 'Monsoon Plan'", "European Union" North-South Energy Corridor", "America's 'New Silk Road Plan'", "South Korea's 'Silk Road' Express Railroad", "Japan's 'Silk Road Diplomacy'", etc., There are huge synergies between them.

The core value of the theory of a community with a shared future for mankind advocated by China is innovation in the path, theory and system to break through the plight of human development. The Belt and Road Initiative will ultimately lead to the establishment of a community with a shared future for mankind.

References:

1. Xi Jinping. The Belt and Road Initiative. foreign languages press. BeiJing. 2019.
2. Parag Khanna. Super map Global supply chain, super city and the rise of new commercial civilization. CITIC Publishing House Press. BeiJing. 2020.
3. China Foreign Languages Publishing and Distribution Bureau, China Translation Research Institute, China Translators Association. Keywords in China: "One Belt, One Road". New World Press, BeiJing. 2017.

INTERNATIONAL TRADE OF PRC AND ITS PLACE IN ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY

Trade and environment promote each other and oppose each other. The sustainable development of trade and environment is related to the sustainable development of a region, a country and even the global economy. As a major trading country, China has made remarkable achievements in trade growth in recent years under the promotion of deepening the opening-up trade policy. However, behind the continuous expansion of trade scale, what impact has it had on China's environmental sustainable development, what role does it play, and how can China promote environmental sustainable development while ensuring the growth of international trade? Aiming at these problems, this paper takes the statistical yearbook of China and the statistical annual report of the Ministry of ecology and environment prepared by the Chinese government every year, as well as the relevant documents in Baidu academic papers and CNKI database as the data sources, and studies the data changes affecting the sustainable development of international trade and environment by analyzing the data of China's international trade scale and trade form structure. This paper attempts to find out the key factors of China's international trade on the change of environmental sustainable development, so as to infer China's international trade and its position in environmental sustainable development. It is hoped that through the comprehensive analysis and elaboration of the data, the critical point of sustainable and balanced development of international trade and environment can be found, so as to put forward valuable suggestions for sustainable economic development.

Trade development and environmental sustainability are two important aspects of social survival and economic development. They are closely linked. The rapid growth of trade can promote the development of environmental protection to a certain extent. Strengthening environmental protection will encourage businessmen to choose to produce and sell more products conducive to environmental protection and increase trade opportunities for more environmental protection products; Under certain conditions, trade and environment will also be contradictory. Environmental protection puts forward new standards and requirements for trade development. Environmental laws and regulations restrict or even prohibit the international trade of many products. Foreign trade not based on sustainable development will have a great negative impact on the local ecological environment. With the increasingly prominent problem of ecological environment pollution and the rise of eco centrism, As well as the continuous improvement of the international community's understanding of ecological civilization, a "ecological" thought began to emerge in various industries and fields. This thought attempts to examine all activities of economic and social development from the perspective of ecology. The core issue is to realize the

harmonious and sustainable development of economy and society, population, resources and ecological environment. Since the concept of "sustainable development" was clearly put forward by the World Commission on environment and development in 1987, China has been moving towards the "ecological" level. For example, the "win by quality strategy", "market diversification strategy" and "Prospering trade through science and technology" strategies in the 1990s are directly or indirectly driven by the reduction of resources, the minimization of ecological and environmental damage and the steady state of economic development.

References:

1. Editorial Department of this journal. 2020 China Ecological and Environmental Status Bulletin is released. China Energy 7. (2021).
2. General Administration of Customs. China Foreign Trade Import and Export Annual Report China Customs Press. 2021.

Yakovenko Martin

West Ukrainian National University
Ternopil

BENEFITING FROM AIDING OTHER COUNTRIES AND POSSIBILITY OF POLAND'S POLITICAL RISE AFTER HELPING UKRAINE

Foreign aid refers to the international movement of money, services, or goods from governments or international institutions for the benefit of the receiving country or its citizens. In contrary to generous aid companies and countries, who don't want anything in return, there are ones, who do such acts solely to meet their own needs and desires. We will inspect some of the examples.

Countries often provide foreign aid to enhance their own security. Thus, economic assistance may be used to prevent friendly governments from falling under the influence of unfriendly ones or as payment for the right to establish or use military bases on foreign soil. Countries also provide aid to relieve suffering caused by natural or man-made disasters such as famine, disease, and war, to promote economic development, to help establish or strengthen political institutions, and to address a variety of transnational problems including disease, terrorism and other crimes, and destruction of the environment.

Foreign aid also may be used to achieve a country's diplomatic goals, enabling it to gain diplomatic recognition, to garner support for its positions in international organizations, or to increase its diplomats' access to foreign officials. Furthermore, it is often used to clear a country's name. Other purposes of foreign aid include promoting a country's exports and spreading its language, culture or religion.

For example, China has spent \$843 billion on bilateral aid since 2000 [10]. That is around \$39.5 billion per year, similar to the amount provided by the United States,

the world's largest donor of foreign aid. But there are several totally different sides of aiding others, especially, when speaking about China. It is because China typically provides development finance in the form of loans, at either highly subsidized or market interest rates, for large infrastructure projects. The contracts generally stipulate that the recipient country must spend a large share of the money with a given Chinese firm, which provides all materials and labor needed to complete the project. Worrying about their growing debt to China than about current crisis is a common thing in such countries.

In addition, in 2012, developing countries received a total of \$1.3tn, including all aid, investment, and income from abroad. But that same year some \$3.3tn flowed out of them. In other words, developing countries sent \$2tn more to the rest of the world than they received, shows a study by The US-based Global Financial Integrity (GFI) and the Centre for Applied Research at the Norwegian School of Economics [11].

On the other hand, aiding countries do not always benefit from giving others astonishing amount of help, they do it simply to help others overcome calamities. It is understandable, why such practice is not common and does not have much examples in modern world.

After 8 years of ongoing war in Ukraine's eastern part, Russia invaded Ukraine fully on 24th February 2022 night. Most countries stay with Ukraine in this war-crisis and send lots of needed aid to help. Poland, as Ukraine's neighboring country saves Ukrainians from the very first day of invasion. Huge numbers of ordinary Poles have responded with astonishing generosity to the more than 500,000 Ukrainian refugees pouring across their eastern border, sending relief aid and opening their homes to thousands of people. As a nation scarred by centuries of Russian aggression, Poland has also become the main staging point for sending a flood of anti-tank and anti-aircraft rockets, rifles, ammunition, weapons, armor and other war supplies to the battling Ukrainians.

Poland may use it's "aiding country's" status to hope for the European Commission to give a pass on Poland's 2021 case, when The Constitutional Court of Poland ruled that parts of EU law were "incompatible" with the Polish constitution, giving national law primacy and undermining a key tenet of EU law in late 2021. It is most likely to happen and there are already talks about such decision in Brussels.

References:

1. Top 10 countries helping others with foreign aids for development and humanitarian projects. URL: www.volunteerfdip.org
2. Is foreign aid a necessary evil in developing Africa? URL: www.wya.net
3. Foreign aid. URL: www.britannica.com
4. The case of Chinese foreign aid. URL: www.project-syndicate.org
5. Poland goes from zero to hero in EU thanks to Ukraine effort. URL: www.politico.eu
6. Foreign aid. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com>

7. Aid in reverse: how poor countries develop rich countries. URL: www.theguardian.com

8. EU starts new legal action against Poland over rule of law. URL: www.dw.com

9. Poland: top court ruling against EU law comes into force. URL: www.dw.com

10. China. URL: <https://china.aiddata.org>

11. New Report on Unrecorded Capital Flight Finds Developing Countries are Net Creditors to the Rest of the World. URL: <http://gfintegrity.org>

Zeng Wangming

West Ukrainian National University
Ternopil

THE IMPACT OF THE CORONAVIRUS OUTBREAK ON THE WORLD'S INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Since the 21st century, members of the coronavirus family alone have ravaged the human world three times. The SARS virus (severe acute respiratory syndrome virus) in 2003, the MERS virus (Middle East respiratory syndrome virus) in 2012, and the new coronavirus (COVID-19) suddenly came to the human world in early 2020.

Although mankind has built an unparalleled human civilization and a highly developed information society, very primitive viruses may still cause hundreds of thousands, millions, and tens of millions of deaths, and may still cause a devastating blow to the human world. All countries should use cooperation to influence the world. In the common process of fighting the epidemic, respect science and cherish life, so that people in all countries and regions can be protected from greater harm. Affected by the new crown pneumonia epidemic, global financial markets have suffered heavy losses and severe turmoil. In March alone, investors have withdrawn about 90 billion US dollars of funds from emerging markets, which is the largest capital outflow in history; the Wall Street stock market fell four times in a row within two weeks, and the capital market experienced a serious liquidity crisis. [1] Some sovereign funds have withdrawn across the board, and investors' risk parity strategy has exposed a large number of risk positions. Banks are restricted by the "Volcker Rule" and have to reduce liquidity supply, which intensifies the "economic epidemic." In particular, some underdeveloped countries, even if there is no new crown pneumonia epidemic, their per capita income is likely to stagnate or decline in 2020. Affected by the global new crown pneumonia epidemic, a new round of debt crisis is likely to occur.

In order to prevent the global economy from falling into recession, many central banks have proposed new quantitative easing policies. The Federal Reserve cut interest rates twice in a row in March, lowered the deposit reserve ratio to 0%, and announced an

"uncapped" quantitative easing policy, expanding the existing money market mutual fund liquidity facility and commercial paper financing facility. The range of collateral to support credit to the real economy; the European Central Bank launched an emergency asset purchase program worth nearly one trillion euros. At the same time, governments in many countries have also adopted targeted and proactive fiscal policies to mitigate the impact of the new crown pneumonia epidemic on economic life.

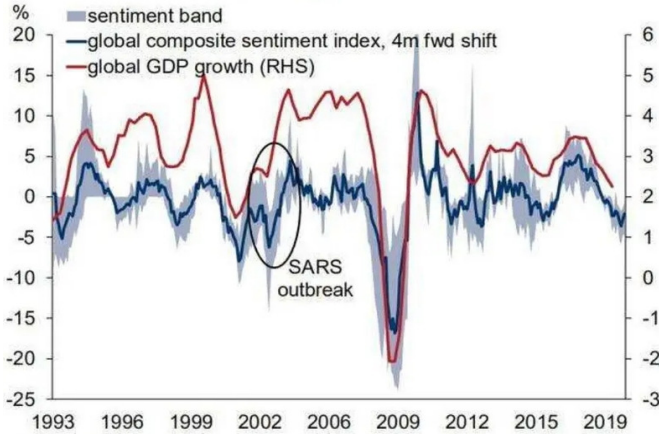

Fig. 1. Global sentiment and growth.

The United States passed the “Coronavirus Aid, Relief and Economic Security Act” to use \$2 trillion to help people and businesses affected by the new crown epidemic, which is the largest fiscal stimulus plan in the history of the United States; the German government also proposed a package of relief. Both Britain and France have proposed economic stimulus packages worth tens of billions of dollars and government loans of hundreds of billions of dollars. To strengthen international macroeconomic policy coordination, the G20 emergency meeting joint statement injects \$5 trillion into the global economy as part of targeted fiscal policies, economic measures and safeguard plans to address the social, economic and financial impacts of the COVID-19 pandemic influence. The injection of so much capital into the world in a short period of time can certainly help the emergency, but it may also cause large-scale global inflation, which is very worrying and must be highly vigilant [2].

The COVID-19 outbreak is likely to affect global economic integration in three ways: First, unilateralism replaces multilateral cooperation. Step up the pace of some countries and regions to govern themselves, further prioritize their own and regional interests, force some governments, enterprises and societies to improve their autonomy, weaken the motivation to protect global economic integration and create common interests, thus causing harm to the global economic governance structure.

The second is to further intensify geopolitical conflicts. Under the impact of the new crown pneumonia epidemic, some countries continue to insist on an arrogant

view of the world, strengthen the protection of vested interests and global dominance, and intensify the struggle for "political systems". It is possible to take extreme containment measures against emerging countries with different systems, such as to further fight the trade war, increase the long-arm jurisdiction, control the energy market, disrupt the surrounding environment, and increase the development cost, it seems that measures such as local wars may also be used to launch a comprehensive geopolitical game politically, economically and militarily.

The third is that while global public health governance has been paid attention to and strengthened to a certain extent, the general willingness or commitment to solve regional or global problems may decrease. The COVID-19 crisis will lead some countries and regions to turn their attention to domestic development rather than international issues, thus affecting the reform and construction of the global economic system. The United States' declaration and implementation of decoupling from the World Health Organization has an important negative impact on the construction of the global public health system.

References:

1. How the Coronavirus Affects the World Economy, Kang Yong, 2020.08.17. URL: <https://home.kpmg/cn/zh/home/social/2020/03/how-coronavirus-affects-global-economy.html>

2. World-renowned thinkers predict what the post-pandemic world will look like. 2020-03-25. URL: <http://mil.news.sina.com.cn/2020-03-25/doc-iimxyqwa3075468.shtml>

Zielińska Anetta

profesor dr hab. dr h.c.

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wydział Zarządzania

PRAKTYCZNE ZASTOSOWANIE LOGISTYKI ZWROTNEJ NA PRZYKŁADZIE UPCYKLINGU

Coraz większa świadomość konsumentów skłania do wybierania wyrobów powstających z poszanowaniem środowiska. Takim eko-procesem jest logistyka zwrotna, a szczególnym jej przypadkiem jest upcykling.

Logistyka zwrotów odnosi się do sekwencji czynności wymaganych do odbioru produktu używanego przez klientów w celu ponownego użycia, naprawy, ponownego wytworzenia, recyklingu lub utylizacji. J. Szołtysek utożsamia logistykę zwrotną, jako „ogół procesów zarządzania przepływami odpadów (w tym produktów uszkodzonych) i informacji (związanych z tymi przepływami), od miejsc ich powstawania (pojawiania się) do miejsc ich przeznaczenia w celu odzyskania wartości (poprzez naprawę, recykling lub przetworzenie) lub właściwego ich

unieszkodliwienia i długotrwałego składowania w taki sposób, by przepływy te były efektywne ekonomicznie i minimalizowały negatywny wpływ odpadów na środowisko naturalne” [1, s. 80].

Recykling to „taki odzysk, który polega na powtórnym przetwarzaniu substancji lub materiałów zawartych w odpadach w procesie produkcyjnym w celu uzyskania substancji lub materiału o przeznaczeniu pierwotnym lub o innym przeznaczeniu [2]”. Powszechnie recykling kojarzy się z działalnością w skali przemysłowej, przy użyciu specjalistycznych technologii i maszyn w celu odzyskiwania surowców z odpadów i powtórne ich wykorzystanie do wytworzenia nowych produktów. Przykładami takich działań są huty metali i szkła, zakłady recyklingu tworzyw sztucznych papieru bądź zużytego sprzętu elektrycznego oraz elektronicznego. W głównej mierze recykling zakłada danie drugiego życia materiałom dzięki ich wykorzystaniu jako surowców wtórnych, nawet jeśli wiąże się to z obniżeniem ich jakości [3].

W odróżnieniu od recyklingu, który oznacza „wrzucenie do ponownego obiegu”, upcykling to „wrzucenie do wyższego obiegu”. W wyniku takiego działania otrzymujemy wysokiej jakości produkty, które powstały z surowców niskiej jakości, pochodzących z recyklingu. Trend ten znany jest od blisko 30 lat, jego twórcą jest niemiecki architekt Reiner Pilz, który w wywiadzie prasowym z 1994 roku przedstawił koncepcję upcyklingu.

Upcykling jest to forma przetwarzania wtórnego odpadów, w wyniku którego powstają produkty o wartości wyższej niż przetwarzane surowce. Proces ten pozwala zmniejszyć zarówno ilość odpadów, jak i ilość materiałów wykorzystywanych w produkcji pierwotnej. Upcykling to zrobienie z odpadku dzieła sztuki, przedmiotu użytkowego, który nosi znamiona rękodzieła, albo jest po prostu przydatny. Nadrzędnym celem takiego działania jest zmniejszenie zużycia surowców naturalnych oraz powstających odpadów [4].

Dlatego też upcykling zamiast wyrzucać, przerabia, zmienia, stwarza na nowo, propaguje pracę rąk własnych, ograniczając do minimum zużycie energii elektrycznej i gazu.

Praktyczne zastosowanie upcyklingu:

1) w ogrodzie:

- doniczki z plastikowych butelek;
- kwietniki z opon;
- doniczki z niepotrzebnych garnków;

2) sztuce:

- dziedzina sztuki w Japonii „kintsugi”, polega na sklejanju potłuczonej porcelany w artystyczny sposób, zapewniający nie tylko naprawienie naczynia, ale i nadanie mu nowej wartości przez wykorzystanie masy klejącej, która zarówno łączy, jak i zdobi elementy;
- efektowne witraże z potłuczonych szklanych butelek;
- w Polsce Galeria Figur Stalowych w Pruszkowie, gdzie można zobaczyć wykonane ze złomu repliki luksusowych pojazdów;

3) dekoracje, oświetlenie:

- lampa stojąca lub biurkowa z miedzianych, aluminiowych rur;

- lampa ze słoika lub butelki;
- 4) architekturze wnętrz:
 - stół kawowy lub pod telewizor z drewnianych palet;
 - komodę bądź regał na książki ze starych skrzynek;
- 5) architekturze budynków:
 - kontener, albo rury przerobione na budynek mieszkalny,
 - stare fabryki przerobione na lofty;
- 6) w branży tekstylnej:
 - produkcja toreb, czy worków bokserskich z niepotrzebnych bannerów reklamowych lub plandek samochodowych;
 - przerabianie ubrań, obuwia, dodatków itd.

Wielką zaletą upcyklingu jest to, że można wykonywać go w dowolnym miejscu, często bez użycia specjalistycznego sprzętu, wykorzystując własną kreatywność.

References:

1. Szołtysek J. (2009). Logistyka zwrotna. Instytut Logistyki i Magazynowania, Poznań.
2. Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2021, poz. 779, art. 3.1.23).
3. Upcykling: wartościowe z niepotrzebnego. URL: <https://odpady.katowice.eu/upcykling-wartosciowe-z-niepotrzebnego>.
4. Upcykling – na czym polega? URL: <https://rynekpierwotny.pl/wiadomosci-mieszkaniowe/upcykling-na-czym-polega/11454>.

Zou Zhigang,
PhD, China
Sokhatska Olena
West Ukrainian National University
Ternopil

GREEN DEVELOPMENT CHINA: OPPORTUNITIES AND PROSPECTS

China has entered the stage of high-quality development. The main social contradiction has been transformed into the contradiction between the people's growing needs for a better life and unbalanced and insufficient development. The per capita GDP has reached US \$10000, the urbanization rate has exceeded 60%, and the middle-income group has exceeded 400 million people. The people's requirements for a better life have been continuously improved. Entering a new stage of development, the profound changes in the environment at home and abroad have brought not only a series of new challenges, but also a series of new opportunities.

Green developments – serve the strategic deployment of carbon peak and carbon neutralization, and give full play to the function of financial support for green

development.

On September 22, 2020, President Xi Jinping solemnly declared to the world that in the general debate of the UN General Assembly, China will strive to achieve carbon summit by 2030 and achieve carbon neutralization by 2060. The financial industry must transform in the process of large-scale transformation of the real economy into low-carbon and zero carbon, and build a green financial system with the goal of carbon neutralization.

First, revise the catalogue of green finance. At present, China has three green catalogues: green credit, green bonds and green industry. Among them, only the catalogue of green bond project support excludes "clean coal technology" And other high-carbon projects related to fossil energy. In the future, we should revise the standards of green credit and green industry according to the carbon neutralization goal, establish the definition standards of green fund and green insurance, and ensure that the projects that meet these green standards will not have a significant negative impact on other sustainable development goals.

Second, establish a carbon risk information disclosure system for financial institutions. It is suggested that the financial management department clearly put forward the requirements for environmental and carbon risk information disclosure for financial institutions, including the disclosure requirements for the information of green and brown assets held by financial institutions and the carbon footprint of these assets and main assets.

Third, encourage financial institutions to carry out environmental and carbon risk analysis and strengthen capacity-building. At present, only a few banks in China have carried out environmental and carbon risk analysis. Most large financial institutions have begun to recognize it but do not have the analysis ability. Most small and medium-sized institutions have not been aware of the credit risk, market risk and reputation risk that climate transformation may bring. It is suggested that the financial regulatory authorities Clearly instruct China's financial institutions to carry out forward-looking environmental and carbon risk analysis, including stress test and scenario analysis.

Fourth, strengthen the incentive mechanism for green and low-carbon investment. Consider establishing a large-scale refinancing mechanism to support low-carbon projects; include low-risk green assets into the qualified collateral range of commercial banks' loans from the central bank; include the carbon footprint of bank assets into the assessment and evaluation mechanism of green banks, and integrate the carbon footprint of banks with the use of monetary policy tools of the central bank Link; consider reducing the risk weight of green assets and increasing the risk weight of brown (high carbon) assets on the premise of keeping the overall asset risk weight of the bank unchanged.

China has entered a new stage of development. As China strides forward on the new journey of building a modern socialist country in an all-round way, it will continue to absorb the majestic force of moving forward, seize the momentum and forge new brilliant undertakings, and will also continue to make new contributions to world economic recovery and global development.

НОВІТНІ ПІДХОДИ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ

Болквадзе Наталія
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ОСОБИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ INCOTERMS 2020 В МЕНЕДЖМЕНТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інкотермс 2020 (Incoterms 2020) – це розвиток існуючих міжнародних комерційних правил, які оновлюються кожні 10 років. Вони містять опис розподілу умов відповідальності між покупцем і продавцем щодо вантажу та його доставки.

Міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів ІНКОТЕРМС визначають обов'язки контрагентів щодо поставки товару і встановлюють момент переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також конкретний строк поставки товару. Ці умови називаються базисними, оскільки встановлюють базис ціни. Витрати з доставки товару в міжнародній торгівлі суттєво відрізняються і складають іноді 40-50% кінцевої ціни. Вони можуть включати:

- витрати на підготовку товару до відвантаження;
- оплату завантаження товару на транспортні засоби внутрішнього перевізника;
- оплату перевезення товару від пункту відправки до основних транспортних засобів;
- оплату завантаження товару на основні транспортні засоби;
- оплату вартості транспортування товару міжнародним транспортом;
- оплату страхування вантажу в дорозі;
- витрати на зберігання товару в дорозі і перевантаження;
- витрати на розвантаження товару в пункті призначення;
- витрати на доставку товару від пункту призначення на склад покупця;
- оплату мита, податків і зборів при перетині митного кордону.

З метою уніфікації умов контракту в міжнародній торгівлі були спроби створити єдині правила для трактування комерційних термінів і тим самим повністю уніфікувати торгові звичаї в різних країнах. Так, в 1936р. Міжнародна торговельна палата опублікувала збірку правил з трактування міжнародних торговельних термінів «Інкотермс». Пізніше, в 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 рр. були внесені зміни та доповнення з метою приведення цих правил у відповідність до поточної практики міжнародної торгівлі.

Так, у редакції 1980 р. було введено термін «Франко-перевізник» для випадків, коли пунктом одержання товару було не проходження за поручні судна, а точка на суші перед завантаженням на борт судна, де товар укладався до контейнера для наступного транспортування морем або використання комбінації різних транспортних засобів (так звані змішані або мультимодальні перевезення). Далі, при перегляді ІНКОТЕРМС у 1990 р. у статтях, що стосувалися обов'язку продавця надати докази поставки, було дозволено замінити паперовий документообіг електронним обміном даними за умови, що сторони заздалегідь домовилися здійснювати спілкування за допомогою електронної пошти. ІНКОТЕРМС-2000 враховують поширення зон, вільних від митних зборів, використання електронного зв'язку в ділових угодах і зміни в практиці перевезень, що відбуваються останнім часом.

Розробка нової редакції правил ІНКОТЕРМС-2020 зумовлена бажанням спростити життя учасникам внутрішніх та міжнародних торгових операцій під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Правила ІНКОТЕРМС-2020 більш ґрунтовно визначають обов'язок дотримуватися будь-яких вимог безпеки перевезень. На відміну від правил ІНКОТЕРМС-2010, в яких положення про дотримання вимог безпеки під час перевезення вантажів не мали чіткої окресленої форми.

Інкотермс 2010 допускає, що перевезення товару між продавцем і покупцем здійснюється лише сторонніми перевізниками. Старі умови не врегульовують ситуацію, коли транспорт надається продавцем або покупцем, наприклад продавець надає власну вантажівку. В Інкотермс 2020 усунули цей недолік. Наприклад, покупець за умовою FCA з Інкотермс 2020 зобов'язаний «укласти договір або влаштувати за власний кошт перевезення товару з визначеного договором місця доставки». Дана зміна стосується умов FCA, DAP, DPU, DDP.

У Інкотермс 2020 зібрано усі зобов'язання щодо витрат. Це зроблено через зростання суперечок щодо розподілу витрат у портах та інших місцях доставки. Загальний принцип полягає в тому, щоб продавець ніс відповідальність за витрати, які понесені до моменту поставки, а покупець – за витрати після цього моменту.

Перелік використаних джерел:

1. Онищенко В. Інкотермс 2020: зміни. URL: https://www.golovbukh.ua/article/7938-inkoterms-2020-shcho-zmnilosya#anc_9
2. Танцюра Ю. INCOTERMS 2020: що змінилося? URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/incoterms-2020-shcho-zmnilosya.html>

УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

Глобалізація економічного розвитку обумовлює необхідність зміцнення ролі зовнішньоекономічної діяльності підприємств та необхідність розвитку євроінтеграційних процесів в Україні. В умовах глобальної інтеграції національних економік до спільного світового економічного середовища головним напрямком успішної господарської діяльності підприємств є зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД).

Одним із найважливіших елементів організації ЗЕД підприємства є чітке формулювання стратегії ЗЕД, тому що від її правильності залежить ефективність виходу підприємства на зовнішній ринок.

Дослідження стратегій виходу підприємств аграрного сектору на зовнішні ринки займають важливе місце в колі наукових інтересів зарубіжних та вітчизняних вчених: Шинкаренка Р., Мазаракі А., Панченка Є., Бальманна А., Фатхудинова Р., Котлера Ф., Ансоффа І. та ін.

Ефективна зовнішньоекономічна діяльність підприємства сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, залученню іноземних інвестицій на взаємовигідних умовах, формуванню раціональної структури експорту та відновленню експортного потенціалу країни. Однак, вихід на зовнішні ринки вимагає від підприємства, досконалої стратегії, суттєвих фінансових витрат, трудових ресурсів та часу і супроводжується жорсткою конкурентною боротьбою за потенційних споживачів [1].

Дуже часто зовнішньоекономічна стратегія, яку використовують аграрні підприємства України у своїй діяльності через високий рівень конкуренції на аграрному ринку потребує удосконалення. Дослідження показують, що основними шляхами удосконалення такої стратегії є наступні:

- розширення географічної структури експорту, шляхом освоєння, насамперед, ринків Азії у зв'язку із постійним збільшенням чисельності населення, що призводить до збільшення споживання продуктів переробки зернових культур. Затребуваність якісної та сертифікованої української продукції на ринках Азії є досить великою, що свідчить про доцільність нарощування експорту до країн регіону;

- підвищення якості продукції, що експортується насамперед шляхом підвищення ефективності перевезення. Якість зерна погіршується під час транспортування від елеватора до судна та під час перевалки через портові елеватори, і внаслідок цього збільшується вміст зернових домішок. Тому підвищення вимог до якості транспортування зерна є важливим напрямком покращення якості експортованої продукції;

- скорочення витрат компанії, шляхом впровадження енергозберігаючих технологій. Часто енерговитрати на сушіння є надзвичайно високими та

складають понад 35% собівартості зерна. Таким чином, з метою зниження собівартості зерна, що експортується та скорочення витрат пропонується пошук, закупка та встановлення на підприємствах високоякісних енергозберігаючих систем на елеваторних комплексах.

- покращення іміджу підприємств на міжнародній арені, оскільки саме позитивний імідж є важливим елементом позиціонування компанії на зовнішніх ринках. Одним із способів покращення іміджу є участь у виставках та ярмарках, що відкриває для підприємства нові перспективи в бізнесі, сприяє налагодженню нових ділових зв'язків, дає можливість заявити про себе та ознайомитися з різноманітними ноу-хау. Ще одним інструментом є корпоративна соціальна відповідальність. Репутація комерційних компаній в період соціальних напружень та в умовах загострення конкурентної боротьби відіграє важливу роль у залученні інвесторів та підтриманні лояльності споживачів. Тому аграрним підприємствам рекомендується інвестувати в такі напрямки: освіта, благоустрій та інфраструктуру, охорону здоров'я, збереження довкілля та спорт.

Отже, реалізація запропонованих заходів дасть змогу покращити якість роботи компанії, покращити конкурентну позицію на зовнішньому ринку, збільшувати свої прибутки та активно розвиватися.

Перелік використаних джерел:

1. Гук І. С., Поцелова Т. В. The importance of strategic planning of firms foreign economic activities under the integrational processes. URL: <http://intkonf.org/guk-i-s-potselova-t-v-the-importance-of-strategic-planning-of-firms-foreign-economic-activities-under-the-integrational-processes/> (дата звернення 22.03.2022)

Бик Яна, Братко Олександра

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Пандемія COVID-19 створила серйозні проблеми для власників не лише великого, але й малого та середнього бізнесу. Однак, тривалий період коронакризи також послужив нагадуванням про те, що обмеження можуть породити величезну кількість інновацій та творчості.

Для значної кількості брендів це було остаточним випробуванням на міцність. Це був шанс показати, ким вони є насправді – адаптувавши свої маркетингові та соціальні стратегії до нових сучасних викликів та реалій.

Таким чином, зі зміною способу життя спостерігалась і зміна основних трендів у маркетингових комунікаціях.

Із появою соціального дистанціювання та проведенням часу вдома все більшої популярності почали набувати блоги експертів у соцмережах, з якими

співпрацюють різні бренди. Так, набули широкого поширення кулінарні-, фітнес-, освітні-, розважальні та інші блоги.

Залишаючись активними в соціальних мережах, багато великих і провідних брендів дотримуються принципів простоти та доступності у своїй комунікаційній політиці, розуміючи, що зараз важливим є значення повідомлення, а не формат повідомлення.

Замість того, щоб здогадуватися, чого хоче аудиторія, бренди запитують і слухають, використовуючи прості пропоновані формати, як-от запитання Instagram Story або створений користувачами контент, щоб об'єднати статистику, на яку вони можуть впливати. І це чудовий час для брендів, щоб прислухатися, тому що споживачі зараз більше, ніж будь-коли, говорять у соціальних мережах, створюючи простір для автентичних двосторонніх розмов між брендами та підписниками. Так, від початку пандемії використання WhatsApp збільшилося на 40 % [1]. Також, зросло на 70 % використання додатку Messenger для групових відеодзвінків [2]. Виявляючи, що люди відчують через соціальне слухання та управління спільнотою, бренди перетворюють свій типовий контент у те, що люди хочуть і потребують.

У той час як багато маркетологів натискали кнопку паузи у своїх комунікаціях, ті, хто рано визнали проблему та переосмислили свої повідомлення, щоб задовольнити нові потреби своєї аудиторії, отримали схвальні відгуки. В опитуваннях користувачів Twitter 77 % погодилися, що вони більш лояльно ставляться до брендів, які є соціально відповідальними перед суспільством на даний момент [3]. Багато брендів використовують цей час, щоб налагодити зв'язки зі своєю спільнотою – бонусні бали отримують компанії, які жертвують своєю продукцією на місцевому рівні, співпрацюють з місцевою благодійною організацією або роблять фінансові пожертви для боротьби з коронавірусом у своєму регіоні.

Незважаючи на перехід багатьох компаній в онлайн, багато експертів вважають, що повний перехід на цифрові комунікації в найближчому майбутньому все-таки не має статися. Під час карантину споживачам не вистачало «живих» вражень та емоцій, тому ще одним ймовірним наслідком пандемії коронавірусу стане одночасне бажання споживачів взаємодіяти зі світом реальним, тобто вони шукатимуть новий досвід у світі офлайн, що, у свою чергу, має спонукати бренди до цікавих інтерактивних рішень.

Перелік використаних джерел:

1. Report: WhatsApp has seen a 40% increase in usage due to COVID-19 pandemic. URL: <https://techcrunch.com/2020/03/26/report-whatsapp-has-seen-a-40-increase-in-usage-due-to-covid-19-pandemic/>

2. Facebook sees 70% increase in Messenger group video calls following coronavirus outbreak. URL: <https://www.cnet.com/tech/services-and-software/facebook-sees-surge-of-engagement-worldwide-following-coronavirus-outbreak/>

3. Countries with the most Twitter users 2022. URL: <https://www.statista.com/statistics/242606/number-of-active-twitter-users-in-selected-countries/>

НЕСТАНДАРТНІ МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ЗАРУБІЖНИХ РИНКАХ

Мотивація персоналу є одним із важливих чинників успішної діяльності підприємства. Як показує практика, без грамотної та ефективної кадрової політики компаніям важко досягнути бажаних цілей на ринку та сформувати вигідні взаємовідносини зі споживачем. Вміле використання різноманітних методів мотивації сприяє збільшенню лояльності зі сторони персоналу та покращенню результативності його роботи. Особливо актуальним дане питання є для підприємств, які здійснюють міжнародну діяльність, оскільки стандартні методи мотивації інколи не дають потрібного ефекту.

Серед основних методів мотивації персоналу виділяють стандартні та нестандартні. До стандартних методів мотивації можна віднести рівень заробітної плати персоналу, премії, подяки, гнучкий графік роботи, краєрний ріст, додаткові вихідні тощо. Серед нестандартних методів мотивації у світовій практиці виділяють (таблиця 1) [1; 3]:

Таблиця 1

Нестандартні методи мотивації у міжнародній практиці

<i>Нестандартні методи мотивації</i>	<i>Компанії, що застосовують відповідні методи</i>
Одноразова винагорода готівкою за виконане завдання, відсутність запізньєнь тощо	Марс інк., IBM, Макдональдс, Лінкольн, Таппарварс
Нагородження подарунками, медалями, знаками відзнаки, почесними званнями	IBM, Макдональдс
Система внутрішніх тренінгів, програми індивідуального розвитку, додаткова освіта за рахунок роботодавця	Johnson&Johnson, Renault, Peugeot
Створення дружної, сімейної атмосфери, пільгове медобслуговування	Johnson&Johnson
Публікація у власному друкарському виданні	GeneralMotors, Westing-house Electric, Polaroid, BellTelephone Lab., RadioCorporationofAmerica
Виділення вільного часу, можливості відвідування наукових заходів для підтримки творчої, винахідницької діяльності, членство у наукових товариствах компаній	Toshiba, IBM, Polaroid
Безкоштовне чи пільгове харчування працівників	Google

Як показують результати численних досліджень, такі методи інколи є набагато результативнішими від звичайних методів. Сюди ж можна віднести різноманітні безкоштовні заходи на підприємствах, такі як безкоштовний масаж, різноманітні косметичні процедури, спеціально обладнана кухня для працівників, тренажерний зал, кінозал, корпоративний дитячий садок та інші.

Розглянемо для прикладу і інші цікаві методи мотивації на різних зарубіжних підприємствах. Наприклад, компанія Airbnb дозволяє своїм працівникам приносити в офіс своїх домашніх улюбленців. Така мотивація, як вважає керівництво, є ефективною, оскільки працівники в робочий час можуть переживати за своїх домашніх тварин, коли їх немає поряд і думками відволікатися від роботи. Компанія Walt Disney ввела в своїй діяльності цікаві назви для різних посад, замість традиційних, щоб таким чином теж мотивувати працівників. Цікавий метод мотивації використовує керівниця японської фірми Hime&Companу, працівники якої виключно жінки. Вона запровадила відгули як метод стимулювання для співробітниць, які розлучилися зі своїми коханими. Компанія Apple надає своїм працівникам корпоративні знижки на власну продукцію. У Google є традиція «дня відкритих дверей», це один день на рік, коли батьки можуть прийти й подивитися зсередини, як працюють їхні діти тощо [2]. І таких нетрадиційних методів мотивації є дуже багато у різних країнах світу.

Таким чином, вдало підібрані нестандартні методи мотивації персоналу на підприємстві, як показує світовий досвід, дають компаніям безліч переваг, що полягають у формуванні лояльного ставлення власних працівників до підприємства і, як наслідок, покращенні вигідних взаємовідносин з клієнтами та підтриманні міцної позиції на ринку.

Перелік використаних джерел:

1. Как компании организывают питание своих сотрудников? [Електронний ресурс] // UBR: Український Бізнес Ресурс – 15 червня 2011. – Режим доступу: сайт <http://ubr.ua>.
2. Найдоступнейшие методы мотивации персонала + бонус. URL: <https://indigo.co.ua/ua/blog/naynestandartnishi-metodi-motivacii-personalu-bonus>
3. Черкашина, Д. Нестандартна мотивація / Контракти. – 2008. – № 22. – С. 25-27.

Вітишин Ольга, Мигаль Оксана

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Сучасні глобалізаційні процеси сприяли значному розвитку нових форм та методів ведення міжнародного бізнесу, що відповідно відобразилися на позитивній динаміці діяльності підприємств та збільшенні прибутку. Поряд із розвитком сучасних бізнес-процесів, змінюються і підходи до управління персоналом організації, як ключового чинника в досягненні успіхів на ринку.

У міжнародних компаніях управлінська діяльність відрізняється певною специфікою, хоча суть її, як і в національних компаніях, зводиться до налагодження ефективної співпраці між співробітниками. Проте, оскільки самі

співробітники є громадянами різних країн, виникають додаткові проблеми управління персоналом, зокрема мовні й культурні бар'єри, розбіжності цінностей, поведінки, вірувань тощо. Сутність HR-менеджменту у міжнародних компаніях полягає саме в тому, що він є процесом застосування управлінських концепцій та інструментів у міжкультурному середовищі та одержанні, завдяки цьому, додаткових вигід і економії часу [1, с.51].

Міжнародний характер діяльності корпорацій породжує низку специфічних особливостей у системі управління персоналом. Зокрема, різні соціально-культурні цінності, установки та етичні норми породжують різне сприйняття місцевим персоналом дій та рішень менеджерів міжнародних корпорацій і, відповідно, різні поведінкові реакції. І самі менеджери також можуть по-різному сприйматися. Наприклад, японці не сприймають занадто молодого менеджера, оскільки вважають, що керівник високого рівня повинен мати відповідний життєвий досвід. У багатьох мусульманських країнах не сприймають жінку-менеджера, а в арабських країнах подібне може трапитися з менеджером-євреєм. Відмінності в рівнях економічного розвитку країн, в яких діє міжнародна корпорація, породжує різні умови використання робочої сили щодо рівня оплати праці, соціальних зобов'язань, умов праці. У процесі побудови бізнес-діяльності мають бути враховані існуючі відмінності в національному трудовому законодавстві.

Існування відмінностей у практиці та стилях менеджменту пояснюється наявними історичними та релігійними національними особливостями. Наприклад, командно-демократичний стиль управління, до якого тяжіють менеджери північноамериканських та західноєвропейських фірм, може не сприйматися в деяких азійських країнах. Або японські підходи до управління персоналом, які ґрунтуються на культурі буддизму, можуть не спрацювати у країнах Східної і Центральної Європи, якщо менеджери головної фірми захочуть застосувати їх у своїх закордонних відділеннях. З іншого боку, знайомство з національними особливостями управління персоналом допоможе менеджерам міжнародних корпорацій побудувати ефективну систему управління. Відмінності зазвичай породжуються різними культурою та ментальністю працівників, що формує їх орієнтацію на результати, відношення до компанії, де вони працюють, та відданість їй, пояснюють ефективність окремих методів мотивації та контролю над діяльністю тощо [2, с.32].

Як бачимо, без вивчення усіх особливостей ведення бізнесу в певній країні, важко буде здійснювати ефективне управління персоналом. Тому зусилля підприємства потрібно спрямовувати на вивчення факторів навколишнього середовища, які найбільше впливатимуть на його результативність.

Варто також зазначити, що основними тенденціями в управлінні персоналом у XXI ст., згідно джерел вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, є наступні:

- нові технології і в подальшому будуть стимулювати розвиток персоналу шляхом підвищення компетентності робочої сили для підтримки конкурентоспроможності компанії;

– цінність кваліфікованих працівників буде підвищуватися, а роль програм розвитку персоналу, включаючи програми виявлення працівників з управлінським потенціалом і програми розвитку талантів, буде зростати;

– увага до обліку індивідуальних особливостей та здібностей людей, соціально-психологічних характеристик особистості підвищиться;

– значимість інформаційних та комунікаційних технологій в управлінні, що забезпечують обробку великого обсягу інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, зросте;

– процес децентралізації функцій управління персоналом продовжиться, що посилить проблему контролю діяльності працівників поза зоною управління менеджерів – пошириться роль дистанційного найму [3, с. 736].

Таким чином, процес управління персоналом в міжнародній організації є складним і специфічним явищем, який вимагає постійного моніторингу факторів міжнародного бізнес-середовища компанії для виявлення певних загроз і можливостей, що дасть в майбутньому міцну основу в побудові підприємством успішної стратегії на ринку.

Перелік використаних джерел:

1. Вартанова О.В., Скляр Є.П., Шестер І.В. Особливості формування персоналу міжнародної компанії. / Науковий вісник Херсонського державного університету. – Випуск 14 (1). – 2015. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_14/13.pdf

2. Приятельчук О.А. Вплив глобалізації на управління персоналом в Україні. / Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. – Випуск 1 (24). – 2020. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/24_2020/7.pdf

3. Сталінська О.В. Особливості управління персоналом на багатонаціональному підприємстві. / Економіка і суспільство – Випуск 14 (28). – 2018. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/104.pdf

Демків Юрій, Братко Олександра

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ВПЛИВ КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ УСПІХУ НА РОЗВИТОК КОМПАНІЙ

У пориві сучасного бізнесу зростає тенденція до надмірних ускладнень. Компаніям потрібно бути простими і зосередитися на ключових факторах успіху для розвитку бізнесу. У простоті є щось магічне. Протягом сотень років ті самі принципи успіху застосовувалися і діють донині.

Ключові фактори успіху бізнесу, також відомі як критичні фактори успіху, відносяться до найважливіших елементів або факторів, які сприяють досягненню найвищого результату, впливу або результату в досягненні бізнес-цілі та завдань [1].

Ключ до успіху в бізнесі полягає в тому, щоб зосередитися на досягненні кращих результатів і продуктивності з тієї ж діяльності, з тим самим капіталом і тими ж людьми. Йдеться про виявлення, покращення та повне використання всіх упущених, прихованих і неефективних можливостей, які зараз існують у вашому власному бізнесі. Про те, щоб отримати значно більше за менше, оптимізувати та примножити результати у ключових факторах успіху бізнесу з мінімальними зусиллями, витратами та ризиком.

За висловом Д. Аакера, «Ключові фактори успіху – це активи і компетенції підприємства, які необхідні для успіху на ринку. Якщо фірма має стратегічну слабкість за ключовими факторами успіху, яка не нейтралізована відповідною маркетинговою стратегією, то її можливість успішно конкурувати на ринку обмежена» [2].

Розуміння факторів успіху є невід’ємною частиною будь-якої керівної посади для створення та виконання життєздатного бізнес-плану. Команда менеджерів працює разом, щоб приймати рішення, які безпосередньо впливають на очікування компанії в різних сферах.

Ці фактори також забезпечують напрям у прийнятті рішень щодо організаційної структури компанії, виконання планів та маркетингових стратегій. Визначення факторів успіху дозволяє компанії, відділу чи проекту залишатися зосередженими на життєво важливих аспектах успіху. [3]

Перелік використаних джерел:

1. 6 Top Critical Key Success Factors In Any Business. URL: <https://thebusinesssniper.com/6-top-key-success-factors-for-any-business/> (Last accessed 02.04.2021)

2. Аакер Д. Стратегічне ринкове управління. Бізнес стратегії для успішного менеджменту.

3. Understanding Key Success Factors in Business Planning URL: <https://ca.indeed.com/career-advice/career-development/key-success-factors>

Длугопольська Тетяна

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ: СУТНІСТЬ, РОЛЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Соціальні мережі як Інтернет-сервіс, основне призначення якого полягає в можливості здійснення комунікації користувачів між собою, розміщення та поширення інформації, ведення бізнесу, особливого поширення набули за останні 10-15 років, хоча сам термін вперше був запроваджений ще в далекому 1954 р. Дж.Барнсом. Усім соціальним мережам притаманні кілька базових принципів, серед яких: 1) авторизація користувачів через створення віртуаль-

ного «Я»; 2) інструменти комунікації; 3) механізми пошуку й поширення контенту.

Сучасні соціальні пережі можна класифікувати за різними ознаками [1]:

1. За доступністю:

- закриті (наприклад, соціальна мережа, яка функціонує лише всередині організації, фірми для забезпечення можливостей комунікації чи професійної роботи),

- відкриті (наприклад, Facebook, Telegram),

- змішані.

2. За географічним розташуванням:

- світового значення,

- національного масштабу,

- териоріального масштабу,

- без регіональної приналежності.

3. За спрямуванням:

- особисті (мета – пошук нових знайомств, підтримка існуючих зв'язків),

- професійні (мета – розвиток та побудова кар'єри),

- тематичні (мета – формування каналів комунікації за певними інтересами).

4. За платформою використання:

- мережі, на які можна отримати доступ лише з ПК;

- мережі, створені для роботи лише на мобільних пристроях (наприклад, TikTok, Snapchat);

- універсальні.

Перевагами соціальних мереж можна вважати [2]:

1. «Сарафанне радіо», коли їх користувачі розповсюджують цікаву для них інформацію у своєму близькому оточенні. На цьому механізмі побудований вірусний маркетинг – створення прив'язаного до певного об'єкту чи суб'єкту контенту, інтерактивних додатків, які користувачі самостійно розповсюджують у своєму середовищі.

2. Таргетинг, який полягає у фокусуванні рекламної кампанії на виділеному сегменті цільової аудиторії і дозволяє демонструвати рекламу лише тій вибірці, якій реально буде цікава конкретна інформація.

3. Інтерактивна взаємодія – можливість для користувача висловлювати свою думку про товар чи послугу, ставити питання, приймати участь у опитуваннях.

Загалом, сьогодишній світ майже повністю перейшов на Інтернет-інструменти та максимально використовує нові можливості, які надає цифровізація. Значний постійний приріст користувачів соціальних мереж забезпечує ефективні перспективи їх використання не лише у приватному житті, але й для ведення бізнесу.

Перелік використаних джерел:

1. Турчин А.В. (2016). Класифікація соціальних мереж. Актуальні задачі та досягнення у галузі кібербезпеки: Матеріали української наук.-практ. конф. Кропивницький, с.206.

2. Кифяк О.В., Урда В.Д. (2017). Маркетинг у соціальних медіа (SMM) як інструмент просування товарів та послуг. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», №14.

Галько Оксана

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У результаті забезпечення високої якості продукції перетворилося на магістральний напрям соціально-економічного розвитку більшості країн світу, в тому числі й для України [1, с.75].

У туристичному підприємстві якість – інтегральна складова процесу створення туристичного продукту, який забезпечує задоволення сподівань і потреб туристів.

Глобалізація та світові інтеграційні процеси зробили туризм одним з провідних секторів у світовій економіці.

Клієнти стають все більше вимогливими і прагнуть щораз вищого стандарту обслуговування. Підприємства оцінюють сферу обслуговування клієнта з різних перспектив, тому в літературі існує багато визначень цього поняття.

Проблематику якості у туризмі, подібно як і в інших секторах послуг, потрібно аналізувати у двох напрямках:

- якість послуги – шляхом оцінки її параметрів, формуючи потреби споживачів туристичних послуг;
- якість обслуговування – за посередництвом оцінки стану зв'язків туристичної фірми зі споживачами послуг, передусім персоналу, який обслуговує клієнтів [2, с. 50].

Світова практика виробила певні правила організації ефективного сервісу, затримання яких якраз і дозволяє менеджеру застосовувати відносно до конкретного туристського продукту весь накопичений у сфері сервісу досвід і бути конкурентоздатним.

Актуальність проблеми формування конкурентних переваг полягає у необхідності визначення підприємством тих ключових компетенцій, особливих ресурсів та умінь, які допоможуть не лише вижити у жорстких сучасних умовах, а й перевершити конкурентів, досягти лідерства, що є головною метою будь-якого підприємства.

В економічній літературі конкурентні переваги часто ототожнюються з поняттям конкурентоспроможності, тобто із здатністю фірми більш активно розпоряджатися наявними ресурсами.

Так, конкурентоспроможність являється результатом наявності конкурентних переваг, і є неможливою без наявності останніх. Поняття «конкурентна перевага» і «конкурентоспроможність» мають різні інтерпретації залежно від об'єкта, до якого вони застосовуються.

У сучасному світі досягнення повної конкурентоспроможності є обов'язковою умовою довгострокового виживання. Чим швидше виробники усвідомлюють таку необхідність та розпочинають рух у потрібному напрямку, тим більше у них шансів на виживання.

Отже, конкуренція є невід'ємним елементом та рушієм ринкового механізму, тому увага науковців до цього явища є виправданою. Менеджери будь-якого підприємства повинні розуміти основні закони та правила конкурентної боротьби для того, щоб правильно спрямовувати свої зусилля на досягнення конкурентних переваг.

Стратегія конкуренції містить у собі підходи до бізнесу та ініціативи, що вона використовує для залучення клієнтів, ведення конкурентної боротьби і зміцнення своєї позиції на ринку. Ціль дуже проста і полягає у тому, щоб вести свої справи етично і чесно стосовно конкурентів, домагатися конкурентної переваги на ринку і створювати свою клієнтуру: коло лояльних покупців. Конкурентна стратегія в бізнесі звичайно передбачає як наступальні, так і оборонні дії, що починаються в залежності від зміни ситуації на ринку. Крім, цього, конкурентна стратегія передбачає короткострокові тактичні ходи для миттєвої реакції на ситуацію і довгострокові дії, від яких залежать майбутні конкурентні можливості компанії і її позиції на ринку.

Туризм займає четверте місце у світі після таких галузей як паливна, хімічна та харчова промисловість.

Внесок індустрії туризму у світовий ВВП у 2019 році становив 10,4%, а вже у 2020 році через пандемію коронавірусу він скоротився до 5,5%. У 2020 році туристична індустрія зазнала колосального удару [3].

Глобальне падіння на 73% означає не просто втрату прибутків (1,3 трлн. дол. за даними Всесвітнього економічного форуму) [4], а й скорочення робочих місць та ВВП в країнах, що найбільше залежать від цих надходжень.

Перелік використаних джерел:

1. Ведмідь Н. І., Мельниченко С.В. Інформаційні туристичні ресурси в Інтернеті. Вісн. Львів. комерц. акад. Л.: ЛКА, 2006. Вип. 20. С. 533–542.
2. Роглев Х. П. Основи готельного менеджменту: навч. посіб. К.: Кондор, 2003. 322 с.
3. Частка туризму в світовому ВВП впала вдвічі через коронавірус. URL: <https://finclub.net/ua/news/chastka-turyzmu-u-svitovomu-vvp-vpala-vdvichi-cherez-koronavirus.html>.
4. Туристична галузь: важкий шлях до відновлення. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/05/21/674127>.

РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В СФЕРІ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ

У галузі розвитку цифрової економіки, однією з необхідних умов створення якісно нової моделі відповідальної, творчої та моральної особистості є використання досягнень цифровізації у сфері культури, до яких належать технології оцифрування та архівування, технології 3D сканування, моделювання та візуалізації, використання штучного інтелекту до створення культурних благ, віртуальне залучення до культурних цінностей, онлайн-навчання, державні реєстри, каталоги та реєстри у сфері культури, а також застосування різноманітних організаційно-економічних елементів у діяльності організацій сфери культури. Використання цифрових комунікаційних технологій, зокрема, для забезпечення доступу громадян до культурних цінностей, незалежно від місця проживання, є пріоритетним завданням державної культурної політики розвинутих країн світу у межах всіх видів культурної діяльності та розвитку пов'язаних із ними галузей.

Основи культурної політики розвинутих країн світу визначають «креативні галузі» як «компанії, організації та об'єднання, що виробляють економічні цінності у процесі творчої діяльності, а також діяльності з капіталізації культурних продуктів та їх подання на ринку» [1]. До креативних галузей відносяться промисловий дизайн та індустрія моди, музична та кіноіндустрія, виробництво телевізійних та комп'ютерних ігор, галереї, видавничі та книжкова торгівля, рекламне виробництво та засоби масової інформації.

Формування єдиного електронного інформаційного простору стає пріоритетним завданням. Цей простір формується на основі оцифрованих архівів, книжкових та музейних колекцій, що покликані утворити електронну бібліотеку, електронні архіви, які також належать до галузей знань у сфері творчої діяльності. Інформаційний простір знань у сфері творчої діяльності складається з: інформаційного середовища, безпечного для користувачів, створеного за допомогою реклами інформаційних ресурсів, які популяризують духовно-моральні цінності, що лежать в основі традицій; механізму, який використовує обмін знаннями та інформацією з урахуванням його постійного вдосконалення; різних інформаційних систем, створених державою і які містять у собі об'єкти спадщини країн світу; просування у сфері культури; доступності широкого кола користувачів медіапродуктів та послуг виробництв, які будуть якісними та переважатимуть на ринку [2].

У зв'язку з цифровізацією економіки галузі, пов'язані з творчістю, мистецтвом, інтелектуальною власністю та цифровими технологіями, все частіше називають основними драйверами розвитку економіки у XXI ст. За

даними ЮНЕСКО, креативні індустрії генерують понад \$2 трлн. на рік, що становить майже 3% світового ВВП, а в містах та регіонах з високою концентрацією населення ця цифра у 3-5 разів вища, що робить її одним із найважливіших фінансово-економічних факторів [3].

На думку учасників ринку, креативний сегмент потребує державної підтримки, що сприятиме його розвитку. У різних країнах світу розглянута галузь стає складовою промислової політики. Так наприклад у Сполученому Королівстві та Китаї креативні індустрії користуються державною допомогою, задля необхідності створення умов для розвитку креативного класу в країнах. Темпи розвитку креативних індустрій значно перевищують темпи розвитку традиційних галузей – у період економічного спаду обсяг світового креативного сектора зріс на 14%.

Основні причини зростання світової креативної індустрії: висока частка доданої вартості у всіх сферах креативної економіки, причому без природних бар'єрів із боку споживання та виробництва. На ринку з'являється все більше організацій, які поєднують у собі творчість та підприємництво, тим самим з'являються нові робочі місця, що веде до перевищення зайнятості у креативному секторі над зайнятістю у реальному секторі. Поява десятків і сотень нових компаній, що знаходяться на стику творчості та підприємництва, веде до створення нових робочих місць. Через свою специфіку креативні галузі привабливі для молоді, а зайнятість у креативному секторі перевищує зайнятість у реальному секторі. Технології пропонують необхідні інструменти для розвитку креативної індустрії.

Сьогодні можна виділити три тенденції: цифровізація – простий доступ до засобів творчого виробництва різних представників креативного сектора. Інструменти креативного виробництва доступні практично кожному. Адитивні технології дозволяють скоротити час та витрати виробництва, а також підвищити гнучкість технологічного процесу. Штучний інтелект – суперечливий напрям, а й має право існування. Наприклад, у 2018 р. на аукціоні Christies було продано картину «Портрет Едмонда Беламі», створену колективом розробників на основі алгоритму Generative Adversarial Networks за участю двох нейросистем. Проте, за словами розробників, система лише наслідує стиль різних художників, а не створює картину з нуля. Продукти та послуги креативної індустрії насамперед призначені для міжнародного ринку. Прив'язка до певного місця вже не така важлива, головна роль відводиться «контент-провайдерам». Як було сказано раніше, розвиток та інтернаціоналізація креативної сфери можлива лише за наявності сильної державної підтримки.

В результаті можна стверджувати, що креативна індустрія має величезний потенціал зростання. У цьому роль освіти стає визначальною у формуванні креативного класу країни. У розвиток креативних галузей у межах підготовки кадрів величезний внесок робить система вищої освіти (серед зайнятих галузях креативної промисловості понад 60% – з вищою освітою). Поряд із підготовкою кадрів, що мають компетенції, необхідні для роботи в креативній економіці,

важлива система підготовки профільних фахівців, що вимагає розробки професійного стандарту та формування системи додаткової професійної освіти та підвищення кваліфікації на базі галузевих об'єднань та профільних організацій. Таким чином, реалізація політики креативних індустрій в умовах цифровізації економіки передбачає підвищення конкурентоспроможності творчих продуктів і послуг, вироблених російськими підприємцями сфери, що розглядається, і популяризують культурну спадщину; зростання кількості робочих місць у секторі креативної економіки; впровадження сучасних цифрових технологій для створення та розповсюдження творчих продуктів.

Перелік використаних джерел:

1. Santos, F. F. S.; Pinheiro, F. C.; Marques, V. (29 October 2021). "Trademark protection and geographical indication in the cachaça industry". *Indicação Geográfica e Inovação*. 5 (4): 1418–1432.
2. Creative Europe – European Commission. Creative Europe. Archived from the original on 30 April 2018. Retrieved 3 May 2018.
3. UNCTAD, Creative Economy Report 2021 (PDF), UNCTAD, retrieved 2021-11-28

Корінь Руслан

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ЛІДЕРСТВО ТА КЕРІВНИЦТВО В УПРАВЛІНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ СУЧАСНИХ КОМПАНІЙ

Підвищений інтерес в даний час до проблеми лідерства визначається зростанням ролі людського фактора в управлінні організацією, ускладненням процесу управління та залежності від факторів людських відносин. Лідеру в організації доводиться відповідь на досить складні та значущі питання: як оптимізувати виробництво, як стимулювати працівників, які методи управління використовувати тощо. Як правило, лідер несе на собі певну відповідальність за організацію та працівників, а відповідь знайти на ці питання інді складно. У зв'язку з цим необхідно докладніше вивчати феномен лідерства.

В умовах сучасного бізнесу, коли розвиток Інтернет-технологій та інфраструктури призвело до глобалізації міжнародних економічних відносин, ця тема стає однією з найактуальніших. Глобальне економічне зростання створює новий рівень конкуренції серед організацій та людей. Глобалізація стирає кордони між державами та як наслідок між секторами економіки [1]. Щоб зберегти свою конкурентоспроможність на глобальному ринку, компаніям необхідно крокувати в ногу з часом. Тим не менш, дуже вузьке коло компаній дійсно виходить показати приклад лідерства, що і становить основну проблемну ситуацію.

Реіндустріалізація суспільства пов'язана з усвідомленням того, що конкурентоспроможність людського ресурсу є основним фактором науково-технічних нововведень, вирішальною умовою виживання та зростання більшості організацій. При цьому реіндустріалізація економіки, якісно змінюючи попит на робочу силу, передбачає постійне приведення якості людського капіталу в організації у відповідність до зрушень у технологічному базисі, ціннісних установок, стереотипів виробничої та споживчої поведінки найманого персоналу та суб'єктів господарювання [2]. У сучасних реаліях реіндустріалізації суспільства, працезберігаючого та інтелектуального характеру науково-технічного прогресу, усвідомлення стратегічної цінності людських ресурсів з необхідністю обумовлює становлення та розвиток нового підходу до технологій управління ними.

Фахівці стверджують, що нині працівник, не боячись бути звільненим, може використати для роботи лише 25% свого потенціалу. Однак при здійсненні адміністрацією відповідних заходів цей показник може бути збільшений до 70-80%. Хороше управління дає можливість отримати нові вигоди від інтелекту та освіти, мотивації працівників більшою мірою, ніж від своїх фізичних зусиль. Сьогодні лідирують ті організації, які швидко освоюють адекватні сучасній реальності технології формування персоналу, використання, оцінки, розвитку, винагороди та звільнення [3]. З розвитком суспільства змінюється роль персоналу організації: від сприйняття персоналу як витрат виробництва до розгляду персоналу як ресурсу, надбання організації, та був як засоби розвитку організації.

Як наслідок, відбувається генезис технологій управління персоналом у концепціях теоретиків. Так, якщо у 70-ті роки пріоритетом користувалися такі технології, як покращення інформаційного забезпечення, підвищення надійності та швидкості роботи обладнання, зростання обсягу виробництва на основі економії матеріальних ресурсів, у 90-і рр. дії роботодавців більшою мірою визначалися необхідністю підтримки соціальної стабільності, певною податливістю працівників до скорочення робочого часу та зарплати, що склалася жорсткістю технологій на багатьох підприємствах, положеннями про оподаткування фондів оплати праці, то в даний час основними факторами конкурентоспроможності стають підвищення ступеня залучення персоналу у процес розробки та прийняття рішень, підготовка та підвищення кваліфікації, вдосконалення систем оцінки та винагороди персоналу. Справа не лише в необхідності високої кваліфікації та виконавської дисципліни працівників, а й у їхній творчій участі у виробництві та пошуку резервів його розвитку [4].

Крім того, в умовах зростання ролі знань у бізнесі, що дедалі більше базується на ідеях та брэндах, технології управління персоналом орієнтовані на захист інтелектуального капіталу організації. Вони, з одного боку, дозволяють гарантувати організації наступність в управлінні бізнесом, забезпечувати його безпеку, призначаючи на ключові позиції лояльних, перевірених працівників, які добре знають специфіку бізнес-процесів в організації. З іншого боку, створюють умови для захисту бізнес-діяльності від застою, накопичення

ресурсів для творчості та творення, переходу від жорсткої регламентації трудового процесу до самоорганізації праці, спонукаючи кожного працівника до розвитку та накопичення внутрішньої сили, а роботодавця до визначення нових можливостей розвитку організації.

Насправді це означає, що технології управління персоналом орієнтовані довгострокове організаційний розвиток, отже, максимально можливе нарощування конкурентних переваг людського ресурсу. Мотивація персоналу є основним засобом забезпечення раціонального використання ресурсів, мобілізації наявного трудового потенціалу.

Активізація стимулюючої функції зарплати в сучасних умовах пов'язана, по-перше, з коригуванням величини індивідуального заробітку працівників (доведенням його до «справедливого» рівня, що відповідає досягнутому рівню конкурентоспроможності) і відповідно зі зміною середньої величини заробітної плати і, як наслідок, з трансформацією структури колективного фонду оплати. По-друге, із встановленням залежності між змінною частиною зарплати, що мотивує на досягнення цілей компанії, командного та особистого результату, та виконанням запланованих ключових показників ефективності діяльності, які також можуть враховуватися за нематеріального заохочення персоналу. У цих умовах технології управління персоналом будь-якої організації повинні бути з необхідністю націлені на формування таких якостей та моделей трудової поведінки персоналу, як професіоналізм та розвиток, результативність, лояльність до роботодавця.

Перелік використаних джерел:

1. Пашко Л. А. Презентація на тему: Управлінське лідерство на державній службі: утопія чи реальна необхідність? URL : <http://svitppt.com.ua/rizne/upravlinske-liderstvo-naderzhavniy-sluzhbi-utopiya-chi-realna-neobhidnist.html>
2. Безчасний Л. К. Формування інноваційної моделі економічного зростання в Україні. URL: http://www.nam.kiev.ua/ape/n_02_7/bezchasnyi.htm
3. Батченко Л. В. та Гончар Л. В., 2019. Розвиток професійних компетенцій персоналу як основа економічного зростання. *Науковий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки»*, 11, с. 22-37.
4. Шовкун І. А. Економіка в умовах сучасних трансформацій. *Економіка і прогнозування*. 2019. № 4, с.70-103.

ЦИФРОВИЙ МАРКЕТИНГ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

У сучасних умовах розвитку інтеграційних процесів та пришвидшення темпів зростання обсягів цифровізації можна спостерігати прогресивний розвиток інноваційних клієнтоорієнтованих продуктів, які охоплюють усі сфери діяльності суспільства загалом та банківський сектор зокрема. Відповідно одним з вагомих чинників, які надають можливість розробляти подібні банківські продукти є цифровий маркетинг.

Згідно з даними звіту Digital Banking Report наразі 17% організацій спрямовують понад 50% маркетингового бюджету на онлайн-медіа у порівнянні із 14% у 2017 році [1]. З одного боку дана тенденція відображає динамічне зростання цифрової реклами та маркетингу, а з іншого – необхідність застосування таких підходів, які максимально нададуть можливість поставити у фокус клієнтів, підвищуючи цінність за допомогою маркетингових пропозицій та використовуючи нетрадиційні інструменти з підвищення обізнаності з метою збільшення залученості в умовах висококонкуреного цифрового середовища.

Окрім того, банківські фінансові установи стикаються з все більшою кількістю таких конкурентів, як фінтех, BigTech, а також нефінансовими гравцями, які активно використовують хмарні обчислення. Відповідно з метою отримання конкурентоспроможних переваг банки звертається до переваг хмарних технологій, розробляючи власні цифрові стратегії.

Хмарні обчислення дозволяють банкам зберігати дані та програми, а також використовувати масштабовані обчислювальні ресурси на вимогу через Інтернет. А хмарні платформи, у свою чергу, дозволяють знизити витрати за рахунок зменшення необхідності інвестувати в програмну та апаратну інфраструктуру, збільшити обсяг зберігання великих даних, поліпшити розробку та запуск нових продуктів, а відповідно, за рахунок цього банки мають можливість оперативного реагувати на попит клієнтів і технологічні тенденції та отримувати цінну інформацію про поведінку клієнтів.

Основна частина тенденцій цифрового банківського маркетингу зосереджена на впровадженні та використанні нових технологій з урахуванням всезростаючих потреб клієнтів, де клієнти очікують не просто отримання банківських послуг, а отримання релевантних банківських продуктів з урахуванням клієнтського досвіду. А отже, автоматизація, штучний інтелект та машинне навчання є важливими інструментами покращенням загального досвіду споживача.

Наприклад, штучний інтелект може відстежувати прогрес користувача на веб-сайті, у соціальних мережах і в додатках, визначати його конверсію за

допомогою файлів cookie і створювати для нього індивідуальний шлях клієнта. Таким чином, штучний інтелект налаштовує кожний етап конверсії продаж так, щоб показати найбільш релевантні продукти та інформацію клієнту на основі його поведінки та дій.

Тим не менш, зростання банку буде залежати від його здатності будувати цифрові екосистеми та функціонувати в їх просторі, де ключовою передумовою є здатність банку інтегрувати свої продукти та послуги, як внутрішньо, так і зовні, з різними сторонніми сервісами та додатками. Тобто, з метою ефективної реалізації даних функцій банки почали використовувати інтерфейси прикладного програмування (API), які дозволяють банківським продуктам взаємодіяти один з одним або з продуктами третіх сторін безпечно у режимі реального часу.

Значна частина кредитних організацій вже розробили або інвестували в API до 2020 року. У 2021 році лише 30% банків розгорнули API, але це більше, ніж 21% банків, які здійснили це в 2020 році [2].

Є припущення, що з одного боку з урахуванням, що клієнти очікують безперервної інтеграції між усіма типами пристроїв, каналів, програм і сервісів якісно побудована стратегія API дозволяє банкам створити першокласний омніканальний підключений досвід, а відповідно API стає ключовим інструментом, який сприяє інноваціям і дозволяє банкам швидше адаптуватися до постійно мінливого середовища, орієнтованого на клієнтів. Проте з іншого боку – недостатність інформації про використання банками API обмежує можливість об'єктивно оцінити простір функціонування API у банківському секторі.

Отже, можна стверджувати, що інструменти та методи, які працювали в минулому, стають менш ефективними у світі цифрового буму та покоління Z. Тоді, використовуючи інноваційні цифрові продукти все більше даних та нових аналітичних і маркетингових технологій дозволяє оптимізувати прийняття рішень, скоротити цикли продажів та підвищити рентабельність за рахунок клієнтоорієнтованого підходу.

Перелік використаних джерел:

1. 7 Digital Marketing Trends for Banks in 2022. *EVERFI*. 2021. URL: <https://everfi.com/blog/financial-education/digital-marketing-trends-for-banks/>.

2. Shevlin R. The 5 Hottest Technologies In Banking For 2021. *Forbes*. 2021. URL: <https://www.forbes.com/sites/ronshevlin/2021/01/18/the-5-hottest-technologies-in-banking-for-2021/?sh=6bf97acb35c4>.

КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГ ЯК СТРАТЕГІЯ ПРОСУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ

Індустрія електронної торгівлі невинно росте разом із тенденціями зростання онлайн-покупок і зміною купівельної поведінки більшості споживачів. Маркетинг завжди був чудовим засобом досягнення успіху будь-якого бізнесу. Незалежно від того, чи це традиційний метод, чи використання інноваційного підходу, правильний спосіб завжди підносить бізнес на вершину.

Оскільки індустрія електронної комерції розвивається неймовірними темпами, контент-маркетинг, як правило, є найкращим засобом для досягнення успіху Інтернет-магазину. За даними HubSpot, 82% опитаних компаній електронної комерції активно використовують контент-маркетинг. А понад 60% маркетологів вимірюють успіх своєї стратегії контент-маркетингу через продажі. [1].

Контент-маркетинг має бути прив'язаним до мети з чіткими, визначеними кроками, пов'язаними з взаємодією з аудиторією, збільшенням прибутку. Контент без стратегії – це лише слова, зображення чи відео, це загальний фон, що не робить нічого особливого для бізнесу. Створення та підтримка стратегії контент-маркетингу електронної комерції не тільки є корисною для загального піклування клієнтів, але й розширює можливості за допомогою SEO. Розуміючи справжні наміри ключових слів, онлайн-маркетологи можуть зрозуміти різні потреби потенційних клієнтів і створити тип вмісту, який, швидше за все, призведе до більшої взаємодії. Створення стратегії контент-маркетингу для електронної комерції часто може бути надзвичайним.

Кожен бізнес відрізняється, а це означає, що стратегія компанії контент-маркетингу має бути унікальною. Розширюючи (або запускаючи) стратегію вмісту, підприємство повинно спочатку зрозуміти пошукову поведінку користувача та те, як вона взаємодіє з веб-сайтом.

Контент-стратегія для електронної торгівлі – це більше, ніж оптимізація сторінок продуктів і категорій. Найкращі магазини електронної комерції використовують потужність своїх блогів, соціальних мереж, зображень і відеопотоків, щоб привернути більше уваги до своїх продуктів і збільшити взаємодію. [2].

Створення вмісту для веб-сайту електронної торгівлі не принесе користі, якщо компанія не може успішно його просувати. Сторінки, націлені на певні ключові слова, з часом можна отримувати органічний трафік, але до цього часу підприємству потрібно розповсюдити свій вміст через більш безпосередні платформи. Розповсюдження є ключовою частиною побудови стратегії контент-маркетингу.

Соціальні медіа – це далеко не найефективніший спосіб охопити споживачів. Але перш ніж почати свою кампанію, бізнесу потрібно визначити, у яких соціальних каналах перебувають клієнти, які цілі та які ресурси підприємство може виділити для цієї рекламної кампанії. Завжди краще починати з малого: зосередьтеся на створенні високоякісного, привабливого контенту на кількох ключових каналах, перш ніж розміщувати його на всіх соціальних платформах.

Контент-маркетинг дозволяє зміцнити відносини з аудиторією та поглибити лояльність до бренду. Регулярно створюючи цінний контент, який навчає, розважає або і те, і інше, компанія створює своєрідний зв'язок зі своїми клієнтами. Вони з нетерпінням чекають наступного вмісту, оскільки він збагачує їхнє життя чи вирішує їхні проблеми.

Отже, контент-маркетинг – це стратегічний маркетинговий підхід, зосереджений на створенні та поширенні цінного, релевантного та послідовного контенту, щоб залучити та утримати чітко визначену аудиторію і, зрештою, стимулювати прибуткові дії клієнтів.

Перелік використаних джерел:

1. The Ultimate List of Marketing Statistics for 2022. *HubSpot*. 2021. URL: <https://www.hubspot.com/marketing-statistics>

2. Контент-маркетинг. *Володимир Федоричак*. 2016. URL: <https://webexpert.com.ua/ua/kontent-marketing-viznachayemo-ponyattya>

Чернега Людмила

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ РЕКРУТИНГУ ПЕРСОНАЛУ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Сьогодні, термін рекрутинг немає єдиного визначення, так як науковці трактують по-різному. Загалом рекрутинг – це процес виявлення або відбору і найм кваліфікованого кандидата зсередини або поза межами компанії, укладання контракту та координація роботи нового співробітника до компанії. За весь процес найму кандидатів на певну посаду відповідає сам рекрутер, HR-менеджер або відділ кадрів. В різних компаніях це відбувається по-різному. Великі організації можуть мати цілі команди рекрутерів, тоді як інші лише одного рекрутера. Крім того, багато організацій передають набір на аутсорсинг стороннім фірмам.

Компанії майже завжди набирають кандидатів на нові посади через оголошення, дошки вакансій, сайти в соціальних мережах тощо. Багато компаній використовують програмне забезпечення для підбору персоналу та для ефективного пошуку найкращих кандидатів. Не дивлячись на це, набір

завичай працює разом із відділом кадрів або як його частина. Процес відбору включає багато етапів, наприклад попередній прийом заяв, скринінг, співбесіда, тестове завдання, рекомендації та підсумкове рішення про прийняття на роботу або рекомендації для покращення навиків [1].

Сьогодні підбір персоналу стає діяльністю, пов'язаною з пошуком нестандартних рішень, нових можливостей, об'єднанням зусиль для пошуку потрібних спеціалістів. Однак, на початку 2020 року COVID-19 торкнувся всіх секторів світової економіки. Протягом 2020 року ситуація на ринку праці була нестабільною. При адаптації до нових умов дистанційної роботи компанії повинні були бути гнучкими в процесах управління персоналом. Кожна компанія встановлює свої обмеження на роботу, в тому числі і на набір нового персоналу. Іншими словами, це включає все: від визначення кадрової потреби до її заповнення. Залежно від розміру організації, набір є обов'язком ряду працівників.

Пандемія коронавірусу поставила перед професіоналами, які шукають відповідну роботу, певні проблеми, оскільки змінила тенденції працевлаштування та внесла зміни у сфері пошуку роботи. Пандемія також суттєво вплинула на національний та світовий ринки праці. Робочий час скоротився на 14% протягом другого кварталу 2020 року, що еквівалентно втраті 400 мільйонів робочих місць на повний робочий день. Люди, які працюють у неформальній економіці, які представляють 6,1 мільярда працівників, і групи, такі як молодь, жінки та люди з особливими потребами, є одними з тих, хто найбільше постраждав на ринку праці.

Проте, компанії знайшли вихід з ситуації та запровадили систему електронного рекрутингу. А саме, весь процес набору кандидатів перенесли в онлайн формат, відповідно і самий робочий процес. Щоправда на міжнародному ринку це не був новий досвід. Багато європейських компаній практикують роботу в віддаленому режимі ще з 2015 року, але на українському ринку це було незвичним явищем. Проте, багато українських компаній змогли перейти на дистанційну роботу, де це було можливо [2].

Отже, якщо підсумувати, рекрутинг сьогодні є стратегічним напрямом, який визначає майбутнє бізнесу. Оскільки, саме від правильно підбраного персоналу залежить подальший розвиток компанії. Незважаючи на пандемію, багато компаній продовжували та продовжують працювати в цей не простий час, шукаючи різні рішення на благо компанії, адже кожне робоче місце є дуже важливим для підтримки економіки країни.

Перелік використаних джерел:

1. Shahla Ahmed. Recruitment and Selection: The Relationship between Recruitment and Selection with Organizational Performance. AI Publications. 2021. p. 1-2.
2. Hanady Al-Zagheer, Samer Barakat. E-Recruitment as Application Solution during Corona Pandemic. 2021. p. 5054.

IMPACT OF MOTIVATION ON ORGANIZATIONAL PERFORMANCE

Motivation is one of the most important factors, the effective use of which can help solve a complex set of socio-economic problems. Motivation in the organization is the process of motivating each employee and all members of the team to actively work to meet the organizational needs and to achieve organizational goals. According to MacRae and Furnham (2017), “motivation is the difference between action and inaction. It is the difference between thinking about doing something and getting it done. It is the difference between average and excellent performance. Without motivation, there is nothing” [2]. Ncube and Zondo (2018) stated that “motivation is a process that accounts for an individual’s intensity, direction and persistence of effort towards attaining a goal, however, high intensity is unlikely to lead to job performance outcomes unless the effort is channeled in a direction. Robbins et al. (2011, as cited in Ncube and Zondo, 2018) added that the persistency dimension measures how long a person can maintain their effort. Motivated individuals stay with a task long enough to achieve their goal [3].

The main tasks of motivation include the formation of each employee’s understanding of the nature and importance of motivation in the process of work; training of staff and management in the psychological foundations of communication; formation of democratic approaches to personnel management. However, problem solving requires an analysis of the following phenomena: the process of motivation in organizations; individual and group motivation, if any, depending on them; changes in the motivation of human activity in the transition to market relations. Fields such as management, human resources and psychology are not immune to trends. Different theories of motivation rise and fall, while different techniques to motivate employees are constantly emerging [1].

According to Fowler and Blanchard, three skills are required for activating own positive energy, vitality, and sense of well-being:

1. Identify your current motivational outlook by recognizing and understanding your sense of well-being and your underlying reasons for doing what you are doing.
2. Shift to (or maintain) an optimal motivational outlook by using the MVPs of self-regulation to satisfy your psychological needs for ARC.
3. Reflect by noticing the difference between having a suboptimal motivational outlook and having an optimal motivational outlook [1].

However, Fowler and Blanchard stated that teaching leaders to motivate and be self-motivated is hard. It is not because leaders are often closed to new ideas, satisfied with their current attempts to motivate people, and are satisfied with motivated employees. Teaching leaders about motivation is difficult because they believe their job is to motivate others – not themselves [1]. Some leaders want

control. Others might not feel like they are leading if they are not bossing, supervising, or managing someone. Therefore, teaching leaders the three skills of motivation is also a challenge. Leaders are responsible for achieving the goals of the organization. They want to know how to motivate people now. They have little patience for learning to use the skills of motivation for them and then facilitating others through a motivational shift [1].

References:

1. Fowler, S., Blanchard, K. H., & Books24x7, I. (2014). *Why motivating people doesn't work and what does: The new science of leading, energizing, and engaging* (1st ed.). Berrett-Koehler Publishers, Inc.
2. MacRae, I., & Furnham, A. (2017). *Motivation and performance: A guide to motivating a diverse workforce*. Kogan Page Ltd.
3. Ncube, T. R., & Zondo, R. W. D. (2018). Influence of self-motivation and intrinsic motivational factors for small and medium business growth: A south african case study. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 21(1) doi:<http://dx.doi.org.library.capella.edu/10.4102/sajems.v21i1.1994>

Batryn Natalia

West Ukrainian National University
Ternopil

CASE STUDIES: PANDEMIC LEADERSHIP AND PANDEMIC MOTIVATION

The use of case studies in business, law, and medical schools proved to be an effective technique. However, the method can be used in teaching any discipline that is aimed to develop students' analytical thinking, problem-solving, and decision-making. Both a simple scenario-based case and a complex detailed case assist effectively in delivering the main themes. Many instructors in Ukraine use case-study technologies. They influence the process of discussion, analysis, and problem-solving. However, the method does not belong to the tools that can be called innovative. Harvard Business School established its case study method in the 1920s and today in most business schools the instructors use cases to teach business. The history of the case study method is definitely longer starting at least with the Socratic Method also known as a case method [1]. According to Herreid, the definition of a case study varies enormously. The author wrote that "having struggled with that very topic for many years early in the game, I believe it is important to get to the heart of the matter right from the start. It took me some time to reach my present broad definition, which is: "A case study is a story with an educational message." [2, p. 27].

The true-life stories, especially recent ones, are popular, effective, and rewarding. Although every business is unique in its own way, there are some universal lessons that apply to just about any kind of business. In these case studies,

based on real companies or organizations, we explore leadership and management, employee performance and motivation, communication and negotiation, etc. The Covid-19 pandemic has affected our lives all over the world, all organizations and companies, both employers and employees, as well as, both leaders and followers. The case studies about leadership during the Covid-19 pandemic can be of great significance. The new terms of pandemic leadership and pandemic motivation have appeared and become a research focus of many studies.

Kalra, Arora, and Talalnusair (2021) mentioned that COVID-19 has proven to be a humanitarian crisis. The terrific problem has many unforeseen consequences. The authors stated that “leadership is a very important element for crisis management. Leadership is the key component factor in shaping the crisis management” [5]. The authors discussed their view and understanding of the pandemic style of leadership. "In moments like these, when the choices we make are so impactful, people desperately want to believe that their leaders know what they are doing. But they quickly learn that in times like these, leaders either grow or swell—they both grow out of their weaknesses and rise to the level of the challenge or all of their worst weaknesses swell to new levels" [5]. The authors stated that “the leadership culture is totally alarmed, and a lot of researchers are trying to define fruitful leadership culture. The success factors which are concluded by researchers include adaptability, innovation, ingenuity and dexterity” [5].

According to Escotet (2020), leaders on the front line must have a robust theoretical framework and a strong foundational constitution to positively navigate a dynamic situation. The COVID-19 pandemic has been an all-encompassing threat to the stability of worldwide healthcare, pushing resources to the brink of collapse, with ongoing lockdowns in various countries as we combat emerging variants, race to vaccinate, and research new treatments [4].

In West Ukrainian National University, the case studies “Pandemic Leadership” and “Pandemic Motivation” were introduced to the students of the “Team Management and Leadership” course. The students explored the advantages and disadvantages of different leadership styles (autocratic, democratic, transformational, transactional, ethical, collaborative, situational, and charismatic). The task was to analyze which style could be more effective/constructive/successful during the pandemic. They were also to determine which leadership style could be the weakest. The case study “Pandemic Motivation” aimed to analyze the motivation of employees, how it changed during the pandemic, and how leadership impacted employees’ motivation during the pandemic.

The COVID-19 pandemic has not ended yet and there will be researchers who will investigate the best practices of leadership and motivation during this challenging time. However, it became less significant for Ukrainian students due to the Patriotic War in Ukraine against the Russian invasion. Probably, the focus will be on military leadership and crisis leadership. The design of the case studies can be the same, particularly to explore advantages and disadvantages of different leadership styles (autocratic, democratic, transformational, transactional, ethical, collaborative, situational, and charismatic) and analyze which style could be more

effective/constructive/successful during the wartime. The Ukrainian students became real witnesses of how the City Mayors all over Ukraine were devotedly leading, motivating, and uniting their communities, as well as how bravely and passionately Ukrainian Military Leaders and all the Militaries were defending Ukraine against the cruelest, most inhuman, and brutal enemy – russian pus – a dirty opaque liquid produced in infected tissue, consisting of dead cells and bacteria.

References:

1. Harvard Business School and a short history of the Case Study Method. (September 10, 2013). *GlobalEd*. Retrieved from <https://gloaleduc.wordpress.com/2013/09/10/the-harvard-business-school-and-the-case-study-method-like-a-horse-and-carriage/>
2. Herreid, C. (2006). Start with a Story: The Case Study Method of Teaching College Science, *National Science Teachers Association*.
3. Duță, N. (2021). Impact of the covid-19 pandemic on motivation for learning in the students. *Euromentor Journal*, 12(4), 27-37. Retrieved from <http://library.capella.edu/login?url=https%3A%2F%2Fwww.proquest.com%2Fscholarly-journals%2Fimpact-covid-19-pandemic-on-motivation-learning%2Fdocview%2F2618437536%2Fse-2>
4. Escotet, M. Á. (2020). Pandemics, leadership, and social ethics. *Prospects (Paris)*, 49(1-2), 73-76. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09472-3>
5. Kalra, S., Arora, D. N., & Talalhusair, D. (2021). Leadership in the pandemic times (covid-19) – pandemic style leadership: Proposed practices to be embodied by the leaders. *Webology*, 18(2), 687-692. <https://doi.org/10.14704/WEB/V18I2/WEB18347>
6. Mezzina, P., Agbozo, D., & Hileman, P. (2021). Leveraging magnet® principles: Leadership during the COVID-19 pandemic. *Nursing Management*, 52(12), 22-27. <https://doi.org/10.1097/01.NUMA.0000792016.93450.50>

Bozhahora Andriana, Batryn Natalia
West Ukrainian National University
Ternopil

ORGANIZATIONAL STRUCTURE AND ITS IMPACT ON ORGANIZATIONAL PERFORMANCE

Today with the advance of technology, organizations change rapidly and work diversely, adopting different ideas and implementing versatile organizational strategies. They investigate the specific perspective that produces knowledge from a wide variety of studies and this perspective is able to associate with their own concepts and theories that could effectively design and manage organizations. Indeed, the type of organizational structure affects the work of the organization. According to Singh, Charan, and Chattopadhyay (2019), organizational structures can be

considered as an anatomy of a firm and are believed to affect the behavior of employees. Ambrose and Schminke defined organizational structure as “the recurrent set of relationships between organization members”. Donaldson noted that structure includes power and reporting relationships such as those identified in organization charts, behaviors required of organization members by organizational rules, and patterns of decision making (e.g., decentralization) and communication among organization members (as cited in Ambrose and Schminke, 2003) [2].

Richard and Tolbert (2005) explained that "structure is the setting in which power is exercised ..., decisions are made ..., and ... the organization's activities are carried out." [3]. Organizational theorists suggested that there are three main components of the organization structure: centralization, formalization, and specialization, each of which may have an influence on the firm's choices and outcomes (Andrews 2010, as cited in Singh, 2019) [3]. Each has its advantages and disadvantages. For example, many layers of the hierarchy can block a leader's access to customers and vice versa. Middle managers may 'filter' reality and present leaders with the picture of customer satisfaction that they wish them to see. The result of this is not only leaders who lack customer focus, but also employees who are fearful of stepping out of line or taking responsibility for the customer.

Besides, organizational structure explains the hierarchy of construction that is who reports to whom. It tells about the responsibilities and duties in the organization. It explains the existent role of the director in the organization and how directors are commanding their employees. Consequently, there are two types of the span of control: tall and flat; narrow and wide. If we compare wide and narrow spans, it is worth saying that it is harder to manage many people. So as a consequence, there will be no attractive involvement in work. There will be no communication between the director and employees because it is not easy to inquire about the day-to-day work consequence which is not in favor of the organization.

Moreover, organizational structure can impact the advancement of the organization in both positive and negative manner. In a positive manner, it differentiates the organization from other organization that does not hold a civilization and construction. It provides a sense of understanding among the employees to cognize each other for success and accomplishment. If the organization civilization is excessively complex so in the organization determination devising will be really slow and besides there will be centralized determination devising in which the lower degree employee's will not be entertained.

According to Lengnick-Hall et al. (2011), firms with loosely structured organization settings have a substantially higher capacity to respond to a changing environment. The use of fewer rules and procedures, coupled with more interpersonal employee relationships, helps to foster a climate of open communication and collaboration. The full advantage of each dimension of dynamic capabilities for the firm responsiveness can be achieved only if the organization structure supports and allows them to thrive [3].

The literature analysis shows that the different organization structures have different moderating effects with each dynamic capability. When firms have a

centralized organizational structure, managers should focus more on developing the learning capability to increase the firm's responsiveness. When faced with a less formalized organizational structure, managers should invest more into the sensing capability to increase responsiveness. When faced with a less specialized structure, managers should focus on nurturing and developing the reconfiguration capability to increase responsiveness. On this point, assigning cross-functional work to employees increases the impact of reconfiguration capability on responsiveness [2].

Therefore, the type of organizational structure affects the work of the organization. Organizational structures often need to change as companies expand around the globe. Research has demonstrated that organizational structure affects organizational performance, influences individual-and team-level outcomes, job satisfaction, team innovation, organization-based self-esteem, and learning [2].

References:

1. Albers, S., Wohlgezogen, F., & Zajac, E. J. (2016). Strategic alliance structures: An organization design perspective. *Journal of Management*, 42(3), 582-614. <https://doi.org/10.1177/0149206313488209>
2. Ambrose, M. L., & Schminke, M. (2003). Organization structure as a moderator of the relationship between procedural justice, interactional justice, perceived organizational support, and supervisory trust. *Journal of Applied Psychology*, 88(2), 295–305. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.2.295>
3. Singh, R., Charan, P., & Chattopadhyay, M. (2019). Dynamic capabilities and responsiveness: Moderating effect of organization structures and environmental dynamism. *Decision*, 46(4), 301-319. [doi:https://dx.doi.org/10.1007/s40622-019-00227-4](https://dx.doi.org/10.1007/s40622-019-00227-4)

Buchynska Tetiana

West Ukrainian National University
Ternopil

THE IMPACT OF CULTURE ON THE GLOBAL MARKETING STRATEGY

Culture is a key pillar of the marketplace. The success of international marketing activities is to large extent driven by the local culture which may act as barriers or opportunities. It is not always easy to know what to do or what to say when your target audience is on the other side of the planet. So it is important to know the audience well and understand the nuances that distinguish them from their neighbors. Besides just a question of language, business culture varies greatly from one country to the other. Thus companies need to adapt to a global economy in order to stay competitive.

If the company is aiming to expand globally, content must be carefully crafted to have maximum impact on the targeting culture. Marketers must consider the consumer behavior as it relates to demographics, interests, education, career and

identity. A global content marketing strategy also requires awareness of different languages and cultural norms to connect with diverse audiences. They should pay a greater attention on translation of the content, cultural perception of color and imagery, format and tone, pricing, distribution and promotion of the product.

A lot of companies make the mistake of translating their content verbatim. While the translation may be technically correct, there is the possibility that the context or connotation is not. Even product naming can lead companies into trouble, as one word may mean something entirely different in another language. It is also necessary to be aware that certain colors or symbols perceived differently in various cultures when designing images and logos to build international business. Finding the right tone for brand and audience can be challenging in cross-cultural environment. It should be kept in mind all the grammatical and spelling rules, the usage of the appropriate words or jokes, etc. When deciding to expand to an international audience, companies must do more than research the local market. In order the product or service to be successful in many countries, the type of content for the website or blog should reflect buyer's persona and traits and as well as reflect a cultural awareness and the connection between the consumer and brand. Customers' willingness to pay for product varies across cultures too. Products that are perceived as good value in one culture may have little or no value in other cultures. To some high price is often a signal of premium quality, which is not usually the same perception in the other countries. Cultural variables may also dictate distribution strategies. Retailers must often be very attentive when entering the foreign market. Promotion is the most visible within marketing elements. Culture will typically have a major influence on a firm's communicating strategy. At the same time advertising can often be powerful tool to change cultural mindsets or behaviors of local consumers.

Thus we can assume that culture is an important part of any society; a powerful force that will affect the level of market demand for the product, consumer behavior and preferences in the local market. Cultural diversity brings along an immense richness. Cultural changes may open new market opportunities. At the same time cultural diversity also poses enormous challenges to international marketers. That is why only the knowledge of cultural differences with the right dose of cultural sensitivity and hard work can lead to success.

References:

1. Cultural Factors Shaping the Global Marketing Environment URL: <https://courses.lumenlearning.com/vccs-mkt100-17fa/chapter/reading-cultural-factors-shaping-the-global-marketing-environment/>
2. Masaaki Kotabe, Kristiaan Helsen, "Global Marketing Management", Seventh Edition. Hoboken: Wiley, (2017), pp.117-124.

ROLE OF MOTIVATION IN ORGANIZATION

Motivation is one of the most important factors, the effective use of which can help solve a complex set of socio-economic problems. Motivation in the organization is the process of motivating each employee and all members of the team to actively work to meet the organizational needs and to achieve organizational goals. According to MacRae and Furnham (2017), “motivation is the difference between action and inaction. It is the difference between thinking about doing something and getting it done. It is the difference between average and excellent performance. Without motivation, there is nothing” [2]. Ncube and Zondo (2018) stated that “motivation is a process that accounts for an individual’s intensity, direction and persistence of effort towards attaining a goal, however, high intensity is unlikely to lead to job performance outcomes unless the effort is channeled in a direction. Robbins et al. (2011, as cited in Ncube and Zondo, 2018) added that the persistency dimension measures how long a person can maintain their effort. Motivated individuals stay with a task long enough to achieve their goal [3].

The main tasks of motivation include the formation of each employee’s understanding of the nature and importance of motivation in the process of work; training of staff and management in the psychological foundations of communication; formation of democratic approaches to personnel management. However, problem solving requires an analysis of the following phenomena: the process of motivation in organizations; individual and group motivation, if any, depending on them; changes in the motivation of human activity in the transition to market relations. Fields such as management, human resources and psychology are not immune to trends. Different theories of motivation rise and fall, while different techniques to motivate employees are constantly emerging [1].

According to Fowler and Blanchard, three skills are required for activating own positive energy, vitality, and sense of well-being:

1. Identify your current motivational outlook by recognizing and understanding your sense of well-being and your underlying reasons for doing what you are doing.
2. Shift to (or maintain) an optimal motivational outlook by using the MVPs of self-regulation to satisfy your psychological needs for ARC.
3. Reflect by noticing the difference between having a suboptimal motivational outlook and having an optimal motivational outlook [1].

However, Fowler and Blanchard stated that teaching leaders to motivate and be self-motivated is hard. It is not because leaders are often closed to new ideas, satisfied with their current attempts to motivate people, and are satisfied with motivated employees. Teaching leaders about motivation is difficult because they believe their job is to motivate others – not themselves [1]. Some leaders want control. Others might not feel like they are leading if they are not bossing,

supervising, or managing someone. Therefore, teaching leaders the three skills of motivation is also a challenge. Leaders are responsible for achieving the goals of the organization. They want to know how to motivate people now. They have little patience for learning to use the skills of motivation for them and then facilitating others through a motivational shift [1].

References:

1. Fowler, S., Blanchard, K. H., & Books24x7, I. (2014). *Why motivating people doesn't work and what does: The new science of leading, energizing, and engaging* (1st ed.). Berrett-Koehler Publishers, Inc.
2. MacRae, I., & Furnham, A. (2017). *Motivation and performance: A guide to motivating a diverse workforce*. Kogan Page Ltd.
3. Ncube, T. R., & Zondo, R. W. D. (2018). Influence of self-motivation and intrinsic motivational factors for small and medium business growth: A south african case study. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 21(1) doi:<http://dx.doi.org.library.capella.edu/10.4102/sajems.v21i1.1994>

Motyka Zoriana

West Ukrainian National University
Ternopil

BRAND IDENTITY DURING A WAR: WHAT IS IT GOOD FOR?

Over the past couple of years, E-Commerce has steeply risen due to the COVID-19 pandemic, technological developments, and just natural processes of business evolution. We can, for sure, state that E-Commerce will only grow more competitive. Millions of businesses start every year, hence staying unique, attractive, and authentic becomes a harder goal to achieve. So it's critical to know what actions need to be taken, and what points should be kept in mind in 2022 to promote your business and set you far apart from your competitors.

Brand Identity is what makes a business stand out among other ones. Customers are more likely to purchase from brands that share their values. So, now it is high time to open up to the world and tell your story, share your values, and clearly state your views, whether it's politics or ecology.

We are witnessing numerous international brands leaving the Russian market because of the Russian invasion. Giants such as Apple, Google, Meta, British Petroleum, MAERSK, and a couple of hundred other brands have spoken against the dictatorship and cynical Russian government. Some companies could not exit the market immediately due to complex franchise agreements.

Not only did some just leave the Russian market but now also provide financial support to Ukrainian refugees and the Ukrainian army and are helping in the informational war too. For instance, to fight Russian propaganda, Facebook has

stopped recommending Russian state media globally, while Netflix refused to add state-run broadcasters despite Russia's regulation. This way, companies demonstrate their solidarity with Ukrainians, support world democracy, and show the world that the company values and humanity must stay above potential immense revenues.

What about the companies that have expressed no desire to leave Russia and thus maintain the Russian economy and finance the aggressor? Such companies as Unilever, Nestle, and Netflix were pushed to their limits by strong backlash and public pressure and forcibly left the Russian market. Even though they ultimately moved to the side of good, there's a minuscule chance the world will forget their silence and longing for greater profit when the Kremlin was tearing into pieces the biggest independent and peaceful European country and cynically killed thousands of people. It will take years if not decades until people will start to trust these brands again and their reputation will reach even remotely close level it used to be on.

Most of the countries that support Ukraine are now boycotting those brands that decided to continue their work on the Russian market, their shares are depreciating, and sooner or later they might also become sanctioned, which will lead to the worst scenario they could ever imagine – they will end up behind the iron curtain along with Russia, completely isolated from the world.

Contrary, brands that have demonstrated social responsibility and their will to make a positive impact will attract the right customers and make them stick around.

In such times of uncertainty, for brands, the most critical task is to stay true to their primary goals, use their influence and power to highlight and fight global problems. In war there's not just one military front, there are multiple others that are equally important and where brands can help depending on their specialization. Many fashion brands with their own production can retrain their employees to sew bulletproof vests, balaclavas, and other protective clothing for the military. Technology giants donate high-quality drones, thermal imagers, etc. Food industry brands (whether it's restaurants or grocery stores) provide free food to those in need, and logistics companies help refugees flee dangerous areas. IT industry develops apps and websites intended to find a refuge, notify about air raids, or find relatives that could not be reached. News portals and social channels can also help fight the informational war and ban propaganda. Businesses must work where possible; pay taxes and provide the country with the resources to continue defending Ukraine.

To draw a conclusion on the above-mentioned points, it should be noted that brands should stay people-oriented, stand for world justice and keep doing what they are best at for good, since that is the only way to get sincere acknowledgment, attention from customers around the globe and maintain long-term brand loyalty.

References:

1. Buckley Thomas; Sirtori-Cortina, Daniela: Companies Leaving Russia Don't Know If and When They'll Return. 2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-03-12/companies-leaving-russia-don-t-know-if-and-when-they-ll-return>

2. Companies That Have Pledged to Stop Business in Russia. 2022. URL: <https://www.nytimes.com/article/russia-invasion-companies.html>

3. Kolhatkar, Sheelah: The Consequences of the Unprecedented Rush of Companies Leaving Russia. 2022. URL: <https://www.newyorker.com/business/currency/the-consequences-of-the-unprecedented-rush-of-companies-leaving-russia>

4. Рихліцький, Володимир: Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/>

Myhal Oksana

West Ukrainian National University
Ternopil

CURRENT TRENDS IN BRANDING

The entire world has been changed in 2020 and 2021 with the pandemic hitting all worlds around, resulting in total lockdown of countries, widespread travel restrictions, and closure of numerous businesses. This also led to a drastic change in consumer behaviour as having to stay at home significantly impacted their spending habits due to rising unemployment and limited availability of essential and non-essential goods. The pandemic sent many sectors like hotels and airlines into survival mode, some of which lost up 20% of their brand value. On the other hand, businesses in sectors like health, hygiene, e-commerce, OTT platforms, food delivery services, etc. have grown significantly [1].

All these changes, as we can see, have significantly affected the perception of brands. In addition, new trends have emerged that will have a new impact on brands promotion in the market.

It is worth saying, new trends allow businesses to break the boundaries of the market. Trends put forward new ideas and opportunities. And trends allow brands to communicate their values in a diverse manner. All trends are an indication of change and developments in the marketplace.

Some specialists indicate seven branding trends that are expected to emerge in 2022 [1]:

1. Holding brands to higher standards. Consumers are now looking at brands to take strong stands on social issues and back them up with stronger actions. Brands that are socially conscious and responsible are likely to gain the trust of the consumer faster and consequently see a rise in their brand value.

2. The growth of e-commerce brands. With physical stores closing and consumers trying to avoid crowded stores, e-commerce saw significant growth.

3. Focus on sustainability. Since the pandemic, consumers have become more aware of the products they use and their impact on individuals and the environment. As a result, there's been a rise in small sustainable businesses that are attracting

customers more than big brands, with the latter now having to actively work on making their products more sustainable.

4. Focus on building communities. The pandemic forced individuals to come together as a community and help each other out in difficult times. Brands should adapt their marketing strategies to this shift in the sensibilities of the consumers by taking a more grassroots' approach to communication as well as by localizing the brand experience. Brands that focus on supporting and nurturing communities in times of crisis will not only stand out from their competitors but also gain customer loyalty and trust.

5. Partnerships and collaborations. Forward-looking businesses recognize that successfully navigating 2022 and beyond will require new marketing strategies like brand partnerships and brand licensing that they may not have considered previously.

6. Focus on content. During the pandemic, the biggest challenge for brands has been to cope with fast-changing consumer behaviour, requiring them to adapt their communication strategies just as quickly. However, any change in the messaging and the creative concept can create a huge impact on a brand, leading to an increase or reduction in its brand value in an instant. In 2022, it will be especially crucial for brands to determine what kind of content they are putting out and through what channels is the information reaching the consumers.

7. Innovation is key. Many brands are leveraging technology and incorporating online business models to survive in this pandemic-hit economy, something they didn't have to think about earlier. For example, museums and art galleries are now booking 360 virtual reality tours of their displays and shows.

The pandemic has led to a fundamental shift in consumer behaviour, causing businesses to make continuous innovation a key strategy in order to adapt to the new normal in which working from home, online shopping, social and environmental consciousness, etc. have taken the centre stage.

Every company should remember that branding is more than just a name and logo; it's about how people perceive a business. It's how they feel and what they think when they come across a company. So if a company wants to make a strong impression in the minds of its audience, they have to invest in the customer experiences, marketing messages, story, personality, positioning, and more [2].

Therefore, to be successful in the market and respond in a timely manner to all challenges, companies need to monitor all trends, use them and adapt to consumers' needs.

References:

1. Singla R. 7 branding trends that will emerge in 2022. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/small-biz/marketing-branding/branding/7-branding-trends-that-will-emerge-in-2022/articleshow/88629692.cms> (Last Updated: 01.01.2022)

2. Cass J. 15 Branding Trends to Watch in 2022. URL: <https://justcreative.com/branding-trends-2022/>

SCIENTIFIC MANAGEMENT AND MODERN MANAGERIAL DILEMMAS

The name of Frederick Winslow Taylor (1856–1915) became synonymous with the term “scientific management”. The basic idea of scientific management is that any work can be organized using scientific methods and an objective analysis of the facts and data collected in the workplace can be the basis for determining the best way to organize work. The fundamental research in this direction was the "Principles of Scientific Management" (1911) written by Frederic Taylor who stated that scientific management will mean, for the employers and the workmen who adopt it, the elimination of almost all causes for dispute and disagreement between them' (as cited in Hinings & Meyer, 2018). His approach emphasized four key elements: the division of labor needs to be efficiently organized; this can be accomplished primarily through time and motion studies that measure work; the shop floor should be the centerpiece of study although the principles can be generalized to all types of work; this scientific approach to work will bring together workers and management in a common enterprise, thus eliminating workplace conflict [3].

Taylor believed that the solution to the problems lies in the application of science by which he meant the systematic analysis of scientific management. He emphasized the importance of work rather than the overall design of an organization. He also emphasized the procedures of work together with a specialization of both workers and managers in the tasks at which they were best. With the help of research and experiments, F. Taylor formulated a number of general principles that form the basis of the classical theory of organization: division of labor, functional leadership, measurement of labor, tasks, incentive programs, work as an individual activity, motivation, the role of individual abilities. At the heart of Taylor's approach were analysis and planning.

However, according to Hinings and Meyer (2018), Taylor's view of the organization was highly rationalistic, based on the conviction that there was one best way of dealing with challenges in management. Taylor's ideas have been subject to extensive criticism because of their narrow focus on work and their subjective ideas of motivation and competences. Therefore, Taylorism became a metaphor for a rationalist, machine-like view of organizations, strict division of tasks, meticulous control and work devoid of meaning. And the introduction of these ideas led to workplace conflict and strikes in many places [3].

Indeed, Frederick Winslow Taylor has been a controversial figure in the academic management literature for much of the twentieth century [3]. However, Giannantonio and Hurley-Hanson reflected on the relevance of the principles of scientific management 100 years later (2011). They shed new light on Taylor's contributions to work and the conditions under which it is performed. The authors provided strong arguments that the principles inherent in Scientific Management have

continued relevance for the world of work in the 21st century and reminded of the importance of Santayana's quote: "Those who do not learn from history are doomed to repeat it" [1]. The authors stated that there is a continuous need for management theorists to remind us of the history behind our actions and elaborated that "theories are applicable beyond the historical context they are created in. Just as Taylor's ideas of 100 years ago are germane to new contexts such as knowledge management, other historic theories can be applied to new and emerging contexts". Therefore, today's scholars may find those obsolete ideas present new ways to conceptualize modern managerial dilemmas. The authors hoped that management scholars will reflect on Taylor's work in the next 100 years and called for continued research on Frederick W. Taylor and *The Principles of Scientific Management*.

References:

1. Giannantonio, C. M., PhD., & Hurley-Hanson, A. (2011). Frederick Winslow Taylor: Reflections on the relevance of the principles of scientific management 100 years later. *Journal of Business and Management*, 17(1), 7-10. URL: <http://library.capella.edu/login?url=https%3A%2F%2Fwww.proquest.com%2Fscholarly-journals%2Ffrederick-winslow-taylor-reflections-on-relevance%2Fdocview%2F1011816590%2Fse-2%3Faccountid%3D27965>
2. Ferleger, L. A., & Lavallee, M. (2015). Taylor's world revisited. *Business and Economic History on-Line*, 13, 1.
3. Hinings, C. R., & Meyer, R. E. (2018). *Starting points: Intellectual and institutional foundations of organization theory*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108671286>
4. Lauer Schachter, H. (2016). Frederick Winslow Taylor, Henry Hallowell Farquhar, and the dilemma of relating management education to organizational practice. *Journal of Management History* (2006), 22(2), 199-213. <https://doi.org/10.1108/JMH-07-2015-0193>
5. Savino, D. M. (2016). Frederick winslow taylor and his lasting legacy of functional leadership competence. *Journal*

Siddharth,

PhD student, West Ukrainian National University
Ternopil

IMPACT OF COVID-19 & ONGOING WAR ON CONSUMER BEHAVIOUR & ECONOMY OF UKRAINE

Ukraine is a lower-middle income country in Eastern Europe. Its economy is rebounding after the political and economic turmoil of recent years. The World Bank classifies Ukraine as a lower-middle income country. Significant economic reforms are supported by the international community and have resulted in a relatively stable currency and recovery of disposable income despite the military conflict in the East,

Ukraine's economy is recovering. Following a political and economic crisis in 2014-2015 and cumulative economic decline of 16%, Ukraine's economy began slowly growing in 2016 with two percent year-over-year growth; there has been significant growth since 2016 driven by economic stabilization and a growth in disposable incomes.

The Ukrainian consumers are shifting from spending more on non-essential products to spending more on essential products. While non-essential products slump, there has been a steady increase in essential products like food, detergents, hygiene kits, and staple products. Further, internal and external drivers of consumer behaviours like status, brand image, personality type, and self-concept have become inconspicuous during lockdown while essential products have morphed to be the contemporary consumer drivers followed by reuse and recycling of products. At the same time, households have evolved into micro-consumer units of production, cooperation, co-creation, and consumption. Also, the consumer has diverged from patronizing established brands to embracing local retailers who have been consistent during the epidemic period and going beyond their nature to deliver products in a safe and hygienic manner.

The Ukraine war has raised long-term inflation expectations. For the global economy, Russia and Ukraine are important suppliers of raw materials such as energy, metals, and agricultural products. The war has called into question the supply of these resources and accelerated their price development. There are concerns that a further increase in the price of these input factors could translate into higher operating and manufacturing costs, which in turn translates into higher prices and permanently higher inflation expectations.

Since the beginning of the war, the expected increase in consumer prices is 2.12% (median: 2.00%). Thus, it is estimated that the rate of inflation in one year would be higher than the inflation rate.

In the manufacturing sector, higher input costs such as higher energy and commodity prices are particularly important in motivating price increases. These results add to concerns that along with broadening price pressures, inflation expectations could become less anchored, making overall inflationary pressures far more persistent.

Zhu Lihong

Jiuquan Vocational Technical College
Jiuquan, China

THE IMPACT OF FISCAL POLICY ON SMALL AND MICRO ENTERPRISES UNDER GLOBAL ECONOMIC CRISIS

Fiscal policy is a method by which the government uses the budget to achieve some macro-economic goals through taxation and public expenditure for consumption and investment. Fiscal policy and monetary policy are the two most important macroeconomic control tools for the government to control and manage the economy.

Firstly, the author makes a questionnaire survey on the current situation of the financial policy of small and micro enterprises, and obtains the factors affecting the financial policy of small and micro enterprises after a statistical analysis on the results of the questionnaire survey. Secondly, the author makes an empirical analysis on the financial policy of the sample enterprises, analyse the specific problems and countermeasures of the financial policy of small and micro enterprises under the global economic crisis by using the regression straight-line method.

The paper shows that fiscal policy should cooperate with the national monetary policy and play the role of differential treatment and effective supply at the same time. This is a concept of big environment for small and micro enterprises. Moreover, in recent years, the survival and development of small and micro enterprises are facing difficulties, especially in the environment of the global economic crisis, the first is the collapse of a large number of small and micro enterprises. The development dilemma of small and micro enterprises is affected by many factors. It is mainly reflected in the backward internal management, slow technological change, low product level, small scale, lack of funds, especially the shortage of working capital, poor ability to resist risks and so on. Small enterprises have their own disadvantages which restrict the survival and development of small enterprises. From a forward-looking perspective, how to effectively make small and micro enterprises adapt to the national fiscal policy, maintain competitiveness and become bigger and stronger through the combination of macro policies is a common concern of economists.

References:

1. Blackburn A. Robert. Government, SMEs and entrepreneurship development: Policy, practice and challenges. Oxon: Routledge, 2016.
2. Barber John, Metcalfe Stan, Porteous Mike. Barriers to Growth in Small Firms. Oxon: Routledge, 2016.
3. Hu Guoping, Luo Yongming. Research on the Development environment evaluation of small and micro enterprises, 2013 (02). 43-45.
4. Hu Xiaojun. A Study of UK Government's Policies on SMEs since the Global Financial Crisis. Beijing: Beijing Foreign Studies University, 2015.
5. Love H James, Roper Stephen. SME innovation, exporting and growth: A review of existing evidence. International Small Business Journal. 2015. V33 (1): 28-48.

Zhukovska Alina
West Ukrainian National University
Ternopil

INCLUSIVE VECTOR OF PUBLIC MANAGEMENT

The concept of inclusive development is a new approach to ensuring the effective functioning of the state, which arose in the 21st century. This concept is based on the fact that each person is important, unique, valuable to the society and

deserves to meet his or her needs. It justifies the need for fair opportunity and equity for all members of society, accompanied by the benefits brought to each sector of the economy and various segments of the population. The concept of inclusive development extends to all spheres of the interaction of society, including public policy. Changing the priorities of the economic policy towards the countering of insecurity and inequality necessitates the improvement of the existing system of public management, its modernization on the basis of contemporary world trends. It is exactly the need that actualizes the chosen topic of research.

The following methods were used for scientific research: method of structural analysis, method of system analysis, method of abstract-logical generalization.

As of today, the development of the e-governance in Ukraine is constrained by a number of problems, which include: insufficient level of the unified coordination, control and interaction of customers of tasks and projects in the field of informatization and development of the e-governance; economic crisis, which led to a decrease in the amount of financing of tasks and projects in the field of e-governance development; low quality, efficiency and effectiveness of the projects and tasks in the aforementioned sphere; incommensurability and imperfection of the normative and legal basis which regulates the sphere of e-governance development; low quality management of the development, implementation, maintenance, operation of the information and telecommunication systems (databases, registers, etc.) and resources (data centers, telecommunication networks, etc.) of the authorities; insufficient level of information security and information protection in the information and telecommunication systems of the authorities; unregulated issue of the electronic identification and authentication of the physical and legal entities in the interaction with authorities; low rates of development of the internal systems of electronic document circulation and modern information and analytical instruments to support the adoption of the managerial solutions; insufficient level of readiness of civil servants and employees of the local governments, individuals and legal entities for the introduction and use of e-governance instruments.

Electronic governance ensures the inclusiveness of public management by improving the interaction between citizens, government, and non-governmental organizations, and, accordingly, their greater participation in all processes. To ensure the further development of the e-governance in Ukraine, it is necessary to implement: 1) modernization of the public services and intensify the development of the interaction between the authorities, citizens, and business by means of information and communication technologies; 2) modernization of the public management by means of the information and communication technologies; 3) creation of a system for the e-governance development managing.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕНЕДЖМЕНТІ ТА МАРКЕТИНГУ

Болквадзе Наталія, Місєвич Глеб
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ КІБЕРСПОРТУ В XXI СТОЛІТТІ

Кіберспорт – це змагання на основі комп'ютерних ігор, де у грі надається середовище взаємодії об'єктів управління та забезпечуються рівні умови змагань людини з людиною або команди з командою. Сучасні чемпіонати та турніри з комп'ютерних ігор нічим не відрізняються від великих футбольних, баскетбольних чи хокейних турнірів. Замість звичних нам стадіонів – величезні ігрові арени, вже з'являються у всіх великих містах світу спеціально для турнірів з кіберспорту.

У всьому світі близько 380 мільйонів людей відвідали кіберспортивні події у 2021 році, вболіваючи за своїх фаворитів у таких іграх, як «Dota 2», «Fortnite», «Counter Strike: Global Offensive» та «League of Legend». Пандемія COVID-19 призвела до сплеску переглядів на всіх платформах для прямих трансляцій, люди були змушені проводити час вдома під час карантину, тому перейшли до перегляду ігор онлайн. Змагання транслуються по телебаченню, у соціальних мережах YouTube та Twitch, а також внутрішнім ігровим медіа. Об'єднана онлайн-аудиторія кіберспорту за даними Goldman Sachs, більша, ніж у стрімінгових платформ HBO, Netflix та ESPN разом узятих.

Кіберспорт розвивається по всьому світу, а такі стали ринки, як Північна Америка та Західна Європа, продовжують зростати. Проте на кількість кіберспортивної аудиторії за останній рік найбільше вплинули ринки Близького Сходу, Африки, Азіатсько-Тихоокеанського регіону та Латинської Америки. Крім того, збільшення використання мобільних пристроїв для потокової передачі спричинило попит на таких ринках, як Індія та Бразилія [1].

Азіатські країни, такі як Південна Корея та Китай, є найбільш швидкозростаючими ринками для кіберспорту у світі, оскільки ці дві країни мають ліцензованих професійних гравців з 2000 року. Індустрія кіберспорту є прибутковою не лише для великих компаній, але й для професійних гравців завдяки турнірам із призовим фондом понад десяток мільйонів доларів США. Таким чином, багато професійних китайських гравців заробляють мільйони юанів на місяць завдяки кіберспортивним чемпіонатам і спонсорам.

Сектор кіберспорту має як спортивний, так і культурний вимір. Цей сектор також пов'язаний зі спортивним, технологічним, соціальним та психологічним секторами. Крім того, це також потужний інструмент для економіки Китаю. Саме тому Китай просуває кіберспорт як один із видів спортивних дисциплін на Олімпійських іграх [2].

Варто зазначити економічний вплив розвитку та трансформації кіберспорту на економіку. Економічний вплив відноситься до доданої вартості, яку приносить кіберспорт. Так, Південна Корея розробила новий план розвитку своєї ігрової індустрії, щоб підняти економіку. Заходи включають пом'якшення регулювання галузі, збільшення субсидій для стартапів, оновлення структури галузі та просування як галузі, так і корейської кіберспортивної ліги. Рішення країни було прийнято на тлі швидкого зростання як внутрішньої, так і світової ігрової індустрії, спричиненого спалахом COVID-19 у всьому світі.

За даними App Annie, компанії з аналізу ринку мобільних додатків, у першому кварталі 2020 року глобальні продажі мобільних ігор зросли на 5 відсотків у порівнянні з четвертим кварталом минулого року. Кількість завантажень ігрових додатків склала 13 мільярдів, а споживчі витрати склали 16,7 мільярда доларів за перші три місяці 2020 року [3].

Кількість завантажень ігор у Google Play зросла на 25 відсотків у порівнянні з минулим роком і склала близько 10 мільярдів. На iOS від Apple кількість завантажень ігор також зросла на 25% у порівнянні з минулим роком, досягнувши 3 мільярдів завантажень. Зокрема, щотижневі завантаження мобільних ігор у березні 2020 року зросли на 30% у порівнянні з четвертим кварталом 2019 року [3]. У компанії зазначили, що тенденція до зростання почалася з поширенням пандемії коронавірусу по всьому світу, оскільки люди почали дотримуватись соціального дистанціювання.

Сьогодні кіберспорт отримав велику державну підтримку серед країни «першого світу»: будівництва кіберарен, запровадження стипендії для кібератлетів в університетах та коледжах. Усе це важливі кроки у розвитку галузі, довгострокові інвестиції, які у майбутньому принесуть мільйони доларів економіці країни. Компанія Newzoo прогнозує, що до 2024 року світовий ринок кіберспорту принесе дохід у розмірі 1059 мільярдів доларів.

Загалом кіберспортивні заходи, навіть для місцевих спільнот, які тільки починають працювати на цю індустрію, вже перевершують очікування та фінансування традиційних спортивних заходів, концертів та інших розважальних категорій. Для місцевої економіки це означає, що міста, які інвестують в кіберспортивні змагання, також розбудовують інфраструктуру та переходять на передові технології. Це створює нові робочі місця: від технічних лабораторій, що розробляють віртуальну реальність і мережеве обладнання нового покоління, до робітників, які підключають веб-арену.

Кіберспорт не просто дає можливість для масових міжнародних заходів; існують великі національні чемпіонати та відбіркові змагання, регіональні змагання та навіть місцеві події, які можуть розвивати та підтримувати всеохоплюючу здорову екосистему, яка обслуговує всі аспекти кіберспорту.

Перелік використаних джерел:

1. The Incredible Growth of eSports URL: <https://influencemarketinghub.com/esports-stats/>
2. Esports in China: More than just a hobby URL: <https://marketingtochina.com/esport-china-just-hobby/>

3. Korean esports ecosystem and its practical implications from a geopolitical framework URL:<https://www.iris-france.org/154669-korean-esports-ecosystem-and-its-practical-implications-from-a-geopolitical-framework/>

Висоцький Олександр

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ЦИФРОВИЙ МАРКЕТИНГ – ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТНК

Однією з найважливіших особливостей розвитку міжнародних економічних відносин є глобалізація, що веде до посилення взаємозалежності національних економік та різних процесів у світовому господарстві. Розвиток світової економіки початку 90-х минулого століття проходив за умов подальшого поглиблення інтернаціоналізації всіх аспектів господарської діяльності. Весь світ став ареною діяльності провідних транснаціональних корпорацій, поглиблюється міжнародний поділ праці, багаторазово зростають обсяги, динаміка та значення міжнародної торгівлі та міжнародних економічних відносин. Поглиблення економічної інтеграції з урахуванням нового рівня розвитку продуктивних сил становить суть економічної глобалізації. Найважливішими напрямками глобалізації є фінансова глобалізація, глобалізація діяльності найбільших міжнародних компаній, інтенсифікація та зміни у світовій торгівлі, регіоналізація економіки, а також перехід провідних країн до інформаційної економіки.

Процес глобалізації вплинув на характер функціонування світової економіки та призвів до більшої відкритості економічних систем окремих держав, інтенсифікації регіональних інтеграційних процесів, уніфікації регулювання підприємництва та контролю за ринками, одноманітності норм та правил здійснення угод, стандартизації вимог до переміщення капіталу, інвестиціям та функціонуванню розрахункової системи. ТНК відіграють провідну роль розвитку міжнародних економічних відносин шляхом реалізації глобальних стратегій, що об'єднують національні, регіональні та світові ринки. При цьому глобалізація світової економіки, політичні, технологічні та демографічні трансформації формують зовнішні умови діяльності міжнародних фірм, що об'єктивно впливають на всі рівні та сфери їх взаємодії з навколишнім середовищем. На початку XXI ст. більшість великих національних компаній розвинутих країн стали транснаціональними. За останні роки сформувалася тенденція перетворення міжнародних фірм на глобальні компанії, активно розвиваються глобальні виробничі потужності та збутові мережі, формуються глобальні ринки, зростає роль міжнародних інститутів [1].

Розвиток глобалізації призвів до зміни характеру та посилення конкуренції. Новий зміст конкурентоспроможності найбільших світових компаній

пов'язаний з глобальним характером операцій, широким застосуванням інформаційних технологій, турбулентним зовнішнім середовищем, посиленням конкуренції між ТНК розвинених країн та економік, розвитком міжфірмової кооперації, зміною характеру та способів державного регулювання економіки. В даний час спостерігається стійке зростання конкурентоспроможності невеликої групи провідних ТНК своїх галузей та секторів економіки, що стало важливою рисою сучасного світового господарства. За показниками обсягу продажу, прибутку та капіталізації провідні ТНК займають ключові позиції у світовій економіці. Цифровий маркетинг охоплює всі види діяльності з управління інноваціями, що сприяють просуванню ринку нових товарів та послуг. Якщо врахувати, що актуальним завданням та місією цифровізації є ринковий успіх, стає очевидним, що цифровий маркетинг грає надзвичайно важливу роль в інноваційному процесі. Таким чином, цифровий маркетинг включає дуже широке коло завдань, зокрема всі види діяльності, пов'язані з орієнтацією на споживача і ринок і забезпечують успішний маркетинг нового продукту або послуги [2].

На передньому краї інноваційного процесу цифровий маркетинг сприяє виявленню майбутніх та нових ринкових можливостей та дослідженню потреб клієнтів: дослідження потреб клієнтів у конкретних сегментах ринку чи категоріях продуктів проводяться систематично. Йдеться не лише про поточні потреби в ході конкретного інноваційного проекту, а й про передбачення майбутніх потреб та, як наслідок, виведення нових інноваційних потенціалів. У процесі розробки продукту цифровий маркетинг повинен постійно залучати до цього процесу клієнтів та користувачів. Мета полягає в тому, щоб зібрати зворотний зв'язок від клієнтів та ринку про поточні події. У формі концепції, прототипу та бета-тестів, зворотний зв'язок про нові продукти отримана для того, щоб випробувати майбутнє прийняття продукту та включити досліди та ідеї у процес розвитку для подальшого розвитку.

Основним завданням цифрового маркетингу є маркетинг нового продукту чи послуги, який є безперервним завданням та пов'язаний з управлінням життєвим циклом продукту. Це включає як внутрішній, так і зовнішній маркетинг: як перший крок, власний персонал компанії буде переконаний в новій інновації, тому що це єдиний спосіб вивести продукт на ринок; другий крок – це зовнішній ринок. Це включає повний маркетинговий мікс з позиціонуванням продукту, ціноутворенням, комунікацією та рекламою, каналами продажів та багато іншого. Просте опис завдання та ролі цифрового маркетингу дозволяє зрозуміти, наскільки важливою є ця функція в інноваційному процесі [3].

Цифровий маркетинг відіграє певну роль на всіх етапах і, таким чином, забезпечує орієнтацію на споживача та ринок, що є важливим важелем для запобігання провалу інновації. Однак, якщо цифровий маркетинг не застосовується та не переслідуються з пріоритетом, існує багато ризиків та небезпек, яких необхідно уникати в інноваційному проекті. Якщо відсутня інформація про ринок, клієнтів, користувачів та їх потреби або якщо вони

неадекватні (наприклад, не є репрезентативними або неповними), то щодо продукту або цільового ринку приймаються неправильні рішення, які можуть направити проект у неправильному напрямку та, як наслідок, навести його до краху. Наприклад, продукт недоречний, неправильно обраний цільовий ринок або недоречні потреби задовольняються. Цифровий маркетинг працює в передній частині інноваційного процесу, щоб досліджувати ринкові потенціали та потреби клієнтів, отримує зворотний зв'язок від клієнта у процесі розробки та продаж продукту у задній частині процесу. Цифровий маркетинг, таким чином, гарантує, що нові продукти та послуги орієнтовані на ринок та клієнтів. Це один із найбільших факторів успіху в управлінні інноваціями для збільшення можливостей отримання доходу та усунення провалів та непотрібних відходів.

Перелік використаних джерел:

1. Digital transformation: online guide to digital business transformation. URL: <https://www.i-scoop.eu/digital-transformation/>
2. Information and communication technologies for development URL: https://www.wikiwand.com/en/Information_and_communication_technologies_for_development
3. Pawaskar RP, Goel M. Improving the efficacy of destination marketing strategies: A structural equation model for lei-sure travel. Indian Journal of Science and Technology. 2016 Apr; 9(15):1–10.

Мазур Наталія

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

У сучасному світі інформаційна сфера починає відігравати дедалі більш значущу та всеосяжну роль. Як наслідок, для вироблення адекватної державної політики надзвичайно актуальним стає визначення логіки і механізмів впливу інформаційного середовища на систему політико-комунікативних відносин.

Особливого значення ця проблема набуває в умовах, коли інформація стає одним із засобів вирішення геополітичних завдань і використовується як засіб формування певної соціально-політичної платформи для просування інтересів регіональних і глобальних гравців світової політики на території інших країн. Відображенням теоретичної цінності та актуальності вивчення проблеми інформаційного впливу є значний обсяг різнопланових досліджень і зростаючий інтерес до них як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників.

Досягнутий на сьогодні рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість якісно змінювати традиційні політичні інститути, на кшталт систем електронного голосування, електронного уряду тощо [1].

В умовах бурхливого розвитку інформаційної сфери влада, її політичні структури й інститути суттєво змінюють способи використання нових комунікативних технологій. Державні структури дедалі ширше використовують технології PR-комунікацій, засоби політичної реклами, інші методи комунікативного впливу для спілкування з суспільством, налагодження і підтримки контактів з політичними партнерами і опонентами.

Як свідчить суспільна практика, розвиток політичних комунікацій зумовлений ускладненням способів організації політичного спілкування. Нині здатність учасників політичного дискурсу налагоджувати стосунки безпосередньо пов'язана з наявністю у них ефективних каналів комунікації, вмінь і навичок ефективно застосовувати прийоми спілкування, і що не менш важливо, необхідних для цього ресурсів. Від рівня володіння засобами політичної комунікації великою мірою залежить становище у сфері політики тих чи інших суб'єктів, які завдяки вмінню здійснювати ефективні комунікації можуть або втратити, або набути конкурентоздатність на політичному ринку.

Сфера суспільно-політичної активності ЗМІ має особливу інформаційну форму, тому гостро постає питання їх ролі у політичній діяльності держав.

Основними функціями ЗМІ з погляду здійснення державної політики є:

- використання технології лобіювання державних інтересів.
- соціологізація особистості (допомога адаптування до соціальної дійсності).
- мобілізаційна – підтримання політичної активності громадян держави.
- Інтерпретація інформації що надходить у вигідному для здійснюваної політики світлі [2, с.78].

Засоби масової комунікації є важливим інструментом соціального управління держави. Виконуючи свою роль у формуванні народної думки ЗМІ не обмежується лише цим. Однак, однією з основних функцій їх діяльності у політичній сфері є підготування народної думку для проведення державою певної політики.

ЗМІ – це частина політичної системи, без якої не можливо уявити сучасного суспільства. Їх сутність, характер та функції у значній мірі дефінують соціально-політичний устрій держави. Тому, для кращого розуміння та оцінки механізму їх діяльності у межах певної держави ми маємо розглянути основні засади функціонування національних систем ЗМІ.

Сьогодні національні партії й політичні діячі мають свої власні сайти й сторінки в соціальних мережах, де й відбувається активна політична комунікація, яка є особливим етапом виборчої кампанії. Так, політтехнологи, аналітики, які працюють в інтересах певної партії чи діяча, отримують необхідну інформацію про потреби, думки та вимоги виборців, а тому мають можливість швидко відреагувати на зміни ситуації в політичному просторі, що часто означає й маніпуляцію громадською думкою [3].

В свою чергу, виборці можуть активно впливати на політичну реальність, демонструючи певні принципові позиції, які кандидат мав би задовольнити, якщо він очікує на позитивний результат виборчої кампанії.

Використання ІТ в політичному процесі здатне забезпечувати державним інститутам можливість консультування з громадянами в найкоротші строки. В такому аспекті, найімовірніше, збільшується не тільки інтерес громадян до політики, але й, як наслідок, активна участь має у політичних процесах. Сьогодні політична влада без нових інформаційних технологій не може існувати. Саме ефективна інформаційно – комунікаційна політична конкуренція є визначальним фактором у завоюванні та зберіганні політичної влади в сучасному суспільстві.

Перелік використаних джерел:

1. Роль інтернет-комунікацій в політичній взаємодії в Україні. URL:<https://core.ac.uk/download/pdf/50594656.pdf>
2. Дубінська В. Значення соціально-політичних комунікацій у процесі реалізації політичного лідерства в державному управлінні. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 42. С.78-84. URL: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/edu_42/fail/10.pdf
3. Гаврилюк С. И. Информационно-манипулятивные технологии как составляющая процесса легитимации политической власти в Украине: попытка анализа. *Studia Humanitatis : Международный электронный научный журнал*. 2016. URL: <http://st-hum.ru/content/gavrilyuk-si-informacionno-manipulyativnye-technologii-kak-sostavlyayushchaya-processa>.

Маціпура Матвій, Сивак Тарас

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

NFT ЯК ТЕХНОЛОГІЯ МАЙБУТНЬОГО

За останні декілька місяців цифрове мистецтво та NFT стали найбільш обговорюваною темою у світі. У новинах ми бачимо як предмети цифрового світу за лічені хвилини продаються за шалені гроші: дружина Ілона Маска, співачка Граймс, за 20 хвилин заробила \$6 млн, продавши цифрові малюнки і відео у вигляді NFT-токенів; кліп американського баскетболіста Леброна Джеймса було продано за \$200 000, а бренд Rtfkt Studios, що спеціалізується на створенні віртуальних кросівок, продав колекцію із 600 пар загальною вартістю в 3,1 млн лише за 7 хвилин. Так, лише в лютому обсяг ринку NFT склав \$340 млн.

Токен – це одиниця обліку в мережі блокчейн, за допомогою якої можна створювати цифрові цінності. Блокчейн – це децентралізована мережа, яка функціонує за принципом послідовного ланцюга блоків, які містять інформацію щодо операцій із токенами. Записи у блокчейні не підлягають змінам та є загальнопублічними, тому це дозволяє уникнути маніпуляцій з даними та забезпечити їх безпеку.

Іншими словами сам NFT – це тип цифрових активів, створений на блокчейні, який дозволяє отримати право власності на товар, що існує винятково в мережі, наприклад зображення, анімацію або відео, водночас засвідчити його оригінальність. Отже, це ідеальна можливість закріпити свої права на будь-який унікальний об'єкт.

Уже зараз активно токенизують цифрове мистецтво, предмети із комп'ютерних ігор, такі як зброя та інший ігровий інвентар персонажів. Ви навіть можете придбати землю у якомусь із віртуальних всесвітів.

Але саме цифрове мистецтво виявилося найбільш відповідним та демонстративним для широких мас у плані можливості використання NFT і його популяризації. Зараз перед цифровими художниками існує багато викликів. Одним із таких небезпек є те, що предмети цифрового мистецтва можна легко копіювати, і робити це скільки завгодно. Так, багато хто скаже що, можна просто зберегти собі картинку й таких збережених копій може бути безліч, які не відрізняються від оригіналу. Але є можливість, яку дає саме NFT – це право володіти оригінальною версією роботи. Це наче мати оригінал картини, яку виставлено в Луврі, а інші репродукції й копії поза його межами будуть лише популяризувати та збільшувати вартість цієї роботи, адже вона ставатиме більш впізнаваною. Отже, NFT дозволяє зафіксувати ваші інтелектуальні права, що підтверджуються в блокчейні.

NFT інструменти відкривають нові можливості для авторів творів мистецтва. Наприклад, ви можете самостійно токенизувати та продати свої роботи на спеціальних майданчиках таких як OpenSea, Rarible, Nifty Gateway.

А якщо ви покупець або ж колекціонер, то у вас з'являється можливість здійснити інвестиції у віртуальний актив нового типу, який із часом може подорожчати і ви його можете вигідно перепродати.

Також така модель і розвиток NFT-ринку дозволяє творцям контенту продавати твори мистецтва безпосередньо покупцеві, без посередників, що позбавляє значних додаткових витрат для обох сторін.

Ось декілька прикладів:

- Один із найвідоміших – гіфка-анімація Nyan Cat. Це анімована кішка з печивом замість тіла, що залишає за собою райдужний слід, яку у 2011 році створив Кріс Торрес. Через десять років, у 2021 році, він продав гіфку на онлайн-аукціоні Foundation – за 300 ефірів. 19 лютого, у день угоди, ця сума була еквівалентна \$580 000, а на 27 лютого – \$442 000;

- Діджей 3LAU став першим музикантом, який токенизував власний альбом і продав його обмеженим тиражем. На цьому йому вдалося заробити \$11,6 млн;

- Прикладом, коли матеріальне мистецтво перетворили в унікальний цифровий актив: блокчейн-компанія Injective Protocol купила картину Бенксі *Morons (White)* за \$95 000 і спалила її в прямому ефірі – щоби перетворити в токен, який гарантує оригінальність предмета.

Зараз, коли в Україні важкі часи, адже триває повномасштабна війна, NFT-ком'юніті по всьому світі підтримують Україну своїми артами і донатами, як і

для цивільних людей, так і для армії. Наприклад NFT українського прапора від Pussy Riot був проданий за 6,75 млн доларів. Washington Post назвало ситуацію в Україні «першою в світі криптовійною». На сьогодні, країна збрала більше 40 млн. доларів у вигляді пожертв у криптовалюті.

Також в Україні запустили NFT-проект «Мамо, я бачу війну», що має на меті допомогти дітям, які постраждали від розв'язаною росією війни. За його словами, у межах першого етапу проекту зібрано понад 4000 малюнків дітей про війну та мир в Україні, і збір триває. З цих малюнків створять найбільший у світі маніфест-колаж, який продадуть на NFT-аукціоні. Отримані кошти передадуть у фонд допомоги дітям постраждалим від війни.

Також креативники запускають NFT-колекцію #ActLikeZelensky для допомоги Україні. Digital-спеціалісти створили колекцію NFT-мистецтва #ActLikeZelensky, яка зобразить президента України Володимира Зеленського у 100 різних образах та покаже конкретні дії, які допоможуть Україні перемогти у війні з Росією. Зазначається, що кошти від продажу цифрового мистецтва підуть на придбання амуніції для захисників України (придбати 1000 тепловізорів, 500 радіо, 500 ліхтариків та 500 захисних комплектів (бронежилет і каска). Якщо завдяки аукціонам вдасться зібрати більше коштів, вони підуть організації LifelineForKharkiv і фонду "Повернись живим".)

Отже, NFT – це технологія на базі блокчейну, яка дозволяє створювати «оригінал» (записавши це в базу даних, з якої це неможливо видалити) в діджитал світі та юридично оформити оригінальність файлу, картинки, ігрових атрибутів, відео, аудіо та будь-чого в діджитал форматі. Завдяки NFT, сьогодні ти можеш офіційно купити відомий оригінальний файл в один клік.

Перелік використаних джерел:

1. Що таке NFT і як продати цифрове мистецтво за мільйони.
URL:<https://ain.ua/ru/2021/03/18/nft-renesans-abo-yak-prodati-cifrove-mistectvo-zamiljoni/>
2. У кожного своя зброя. Як український NFT-арт допомагає армії.
URL:<https://www.ukr.net/news/details/society/90134351.html>
3. NFT українського прапора продано за 6,75 млн доларів.
URL:<https://vogue.ua/ua/article/culture/lifestyle/nft-ukrajinskogo-prapora-prodano-za-6-75-mln-dolariv.html>
4. Креативники запускають NFT-колекцію #ActLikeZelensky для допомоги Україні. URL: <https://www.unian.ua/war/kreativniki-zapuskayut-nft-kolekciyu-actlikezelensky-dlya-dopomogi-ukrajini-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-amp-11753464.html>

RPA ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ БАНКУ

На сучасному етапі трансформації цифровізації можна спостерігати надзвичайно високий темп зростання значення цифрових технологій в умовах посилення ринкової конкуренції. Тому з метою задоволення динамічно зростаючих потреб клієнтів постає необхідність у впровадженні інноваційних продуктів, які, у свою чергу, сприятимуть формуванню та реалізації найкращого користувацького досвіду клієнтів.

За даними Gartner зазначається, що пандемія стала основним каталізатором ділових ініціатив, спрямованих на адаптацію до запитів співробітників, клієнтів та перетворення цифрових опцій на майбутнє банківських послуг [1].

Наразі банки починають активно впроваджувати та використовувати так звану роботизовану автоматизацію процесів (RPA). RPA – це технологія, що використовує програмних роботів або програмне забезпечення для виконання декількох завдань, таких як автоматизація транзакцій, обробка даних, встановлення зв'язку з системами, виконання величезних обчислень без помилок та миттєве вирішення проблем. Тобто, фактично RPA дає можливість знизити витрати та підвищити ефективність операційних процесів за рахунок їх автоматизації.

Згідно зі звітом Everest Group світовий ринок інтелектуальної обробки документів оцінювався в 700-750 млн. дол. США у 2020 році та очікувалося, що його зростання у наступному році становитиме 55-56% [2].

За даними звіту Grand View Research обсяг глобальної автоматизації роботизованих процесів на ринку банківських послуг досягне 1,12 млрд. дол. США до 2025 року [3]. Тобто можна безпосередньо спостерігати, що темпи росту діджиталізації банківського ринку зростають та продовжуватимуть зростати.

Зокрема, через тенденції зміни інноваційних технологій та нормативних вимог у банківській сфері RPA стає релевантним інструментом для автоматизації таких процесів, як KYC та персоналізації обслуговування клієнтів. Оскільки, KYC передбачає довготривалий процес верифікації, ідентифікації та аналізу нових клієнтів та ризиків, пов'язаних з ними, що знижує ефективність бізнес-діяльності банківських установ, а споживачі очікують якісного рівня обслуговування, де якість обслуговування прирівнюється до його швидкості.

За даними Thomson Reuters, банки витрачають понад 384 млн. дол. США на рік на дотримання процесу KYC [4]. За іншими даними обсяг витрат великих банків на процес KYC становить близько 500 млн. дол. США [5]. Таким чином, ці дані підтверджують необхідність застосування інноваційних програмних продуктів, що окрім зменшення операційних витрат та пришвидшення самого

процесу, також забезпечує надійний контроль з боку управління та дотримання вимог, а отже, і підвищення якості обслуговування клієнтів з урахування їх подальшого релевантного, персоналізованого обслуговування на основі обробки великих даних.

Окрім того, нещодавно найбільші банки Японії повідомили щодо впровадження роботизованої автоматизації процесів з метою заощадження витрат на оплату праці та підвищення ефективності діяльності банківської фінансової установи. Також опублікували новини щодо впровадження RPA для автоматизації бізнес-процесів такі великі банки, як Axis Bank і Deutsche Bank. А левова частка банків Великобританії наразі вже дотримуються процесу інтеграції веб-роботів для підвищення ефективності та точності даних, що нівелює ризики невідповідності і порушення безпеки.

Отже, можна побачити, що протягом останніх декількох років спостерігається цифровий бум у всіх сферах суспільства, який також безпосередньо охоплює світовий фінансовий сектор. А роботизована автоматизація процесів є одним з інноваційних програмних продуктів, що надає можливість підвищити не тільки ефективність використання фінансових ресурсів банку, а й результативність конверсій шляхом автоматизації бізнес-процесів та аналізу Big Data.

Перелік використаних джерел:

1. Head of Financial Services Operations Leadership Vision for 2022. *Gartner*. URL: <https://www.gartner.com/en/financial-services/research/fs-operations-leadership-vision>
2. *Everest Group*. 2021. URL: <https://www.everestgrp.com/2021-07-intelligent-document-processing-idp-adoption-swells-as-enterprises-seek-to-lower-costs-through-automation-idp-market-to-grow-55-65-in-next-year-press-release-.html>.
3. Robotic Process Automation in BFSI Market Worth \$1.12 Billion By 2025. *Grand View Research*. 2019. URL: <https://www.grandviewresearch.com/press-release/global-robotic-process-automation-bfsi-market>.
4. Alferd S. Robotic Process Automation in Banking-Transformation Unseen! 2020. URL: <https://medium.com/@stenalferd/robotic-process-automation-in-banking-transformation-unseen-bf80232ec4e3#:~:text=Banks%20spend%20more%20than%20%24384,RPA%20for%20validating%20customer%20data>.
5. Top 7 use cases for Intelligent Document Processing. *Automation Edge*. 2022. URL: <https://automationedge.com/blogs/top-7-use-cases-for-intelligent-document-processing/>.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ІТ ГАЛУЗІ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств нерозривно пов'язана із тенденціями та потребами ІТ ринку та вимогами замовників, що з кожним роком потребують все більше технічних спеціалістів різного спрямування. В ІТ сфері необхідно бути в тренді, швидко занурюватися в нові технології, ролі та галузі, змінюватись під реалії ринку. Важливо вміти переходити з однієї технології на іншу, диференціювати своє програмне забезпечення та послуги, які керуються відповідними даними. У економіці знань вбудована аналітика, не тільки сприяє змінам бізнесу та цифровим послугам які приносять прибуток, але також допомагає організаціям зміцнити лояльність клієнтів і збільшити частку новаторів у витратах клієнтів.

Сьогодні сфера ІТ демонструє найвищі теми зростання та капіталізації. Зокрема, на сьогоднішній день Dell вважається компанією із найбільшим доходом у світі. Її річний прибуток становить \$105,2 млрд., а кількість клієнтів у всьому світі перевищує позначку в 10 млн. осіб. Цікаво, що майже 99% компаній із рейтингу Fortune 500 співпрацюють із цим ІТ гігантом.

Компанія Dell була заснована у 1984 році 19-річним студентом Майклом Деллом. Тоді його головною ідеєю був продаж ПК з адаптивними конфігураціями – під час купівлі клієнт міг обирати будь-які необхідні комплектуючі, які б повністю відповідали його індивідуальним потребам. Згодом підприємство стало одним із найпопулярніших виробників ПК та обладнання. Але з недавніх пір, завдяки своїм дочірнім компаніям EMC, Pivotal, RSA, Secureworks, Virtustream та VMware, воно почало більше фокусуватися на ПЗ, хмарних сховищах, віртуальній реальності, ІТ інфраструктурах, дата-центрах та цифровій безпеці. У 2015 році Dell придбала EMC за \$67 млрд, що досі вважається однією з найдорожчих покупок в ІТ індустрії.

IBM – друга за прибутковістю ІТ компанія у світі з річним доходом, що перевищує \$74.5 мільярдів. І це не дивно, враховуючи, що майже 97% світових банків та 80% компаній роздрібної торгівлі використовують продукти та послуги цієї фірми. Компанія International Business Machines (IBM) або «Блакитний Гігант» (Big Blue), як її іноді називають, була заснована у 1911 році Чарльзом Флінтом. За свою довгу історію, IBM подарувала нашому світу багато відмінних винаходів, серед яких дискети, жорсткі диски, магнітна смуга на кредитках, система штрих-кодів та багато іншого. До речі, перший банкомат теж з'явився завдяки Мейнфрейм компанії.

Сьогодні одні з найпопулярніших сервісів IBM пов'язані з хмарними та когнітивними обчисленнями, ІТ інфраструктурою, комп'ютерною безпекою, інтернетом речей, аналізом даних, блокчейном та штучним інтелектом.

Протягом свого існування компанія мала більше 130 поглинань і злиттів. Але найдорожчою вважається угода з Red Hat вартістю \$34 млрд.

Останнє десятиліття ринок ІТ в Україні розвивався досить швидкими темпами. В Україні налічується 21 2547 ФОПів, які працюють у сфері ІТ. За останній рік їхня кількість збільшилася на 29111 осіб, або на 16%. Темпи приросту дещо впали, якщо порівнювати з 2018–2020 роками, коли кількість ФОПів в українському ІТ збільшувалася на 20–22% щороку. У топ-25 ІТ-компаній України входить компанія ELEKS. Станом на лютий 2021 року вона посідала 12 місце рейтингу.

ELEKS – міжнародна компанія, що надає послуги з розробки програмних продуктів, консультування та забезпечення контролю якості для підприємств, що претендують на лідерство в галузі інформаційних технологій. Представництво цієї компанії є і у м. Тернополі.

ELEKS працює на ринку аутсорсингу і їх програмні рішення стають частиною найкращих практик у компаніях, серед яких більш ніж 200 міжнародних компаній-замовників у всьому світі. Створюючи унікальні та надійні програмні рішення для забезпечення безпрецедентного росту бізнесу, ELEKS допомагає ведучим компаніям, які претендують на лідерство в галузі технологій, перетворювати креативні ідеї в реальну економічну перевагу. Отже, завдяки тривалому періоду на ринку та хорошему просуванню бренду компанія ELEKS є впізнаваною та відомою як на ринку ІТ України, так і за її межами, що свідчить про ефективне стратегічне планування.

Глобальні ринки сьогодні демонструють конкуренцію на тій стадії, коли доходи стають все більш залежними від інноваційних підходів і бізнес-трансформацій. Традиційних методів, зокрема зростання продажів, а також коштів, витрачених на маркетинг, сьогодні не завжди призводять до успіху. Натомість компанії, які мають високий рівень зрілості бізнес-процесів і розуміють важливість ІТ будуть свої стратегії розвитку, загострені на інновації, усвідомлюючи, що бізнес-цілі є пов'язаними з конкретними ІТ-процесами, і навпаки.

Інформаційні технології стали таким же обов'язковим елементом в діяльності підприємства будь-якої сфери, як і наявність в структурі управління таких традиційних відділів, як відділ маркетингу, фінансового, кадрів тощо. Вони застосовуються повсюдно, а їх вплив зростає з точки зору підвищення конкурентоспроможності та ефективності бізнесу.

На нашу думку ІТ інновації і в подальшому будуть серйозно впливати на всі сфери життя, в тому числі і у військовій сфері. Підтвердженням вищезазначеного нами є перебіг подій, які відбуваються більше місяця повномасштабної війни Росії проти України. Саме наявність у українських військових високотехнологічної зброї, зарубіжного та вітчизняного виробництва, зокрема протитанкової, дозволяє досягати успіхів на полі бою з переважаючим за чисельністю та кількістю військової техніки противником.

INSTAGRAM/TIKTOK – CONTENTMAKING AS A TOOL FOR MODERN BRANDING AND COMPETITIVENESS MANAGEMENT

Nowadays, social media has become an integral part of our lives. Over the last year, around 424 million people caved in and became social media consumers. This means there are an average of 1 million new users every day, or near 14 new users every second. Instagram and Tiktok are one of the most popular social networks. According to statistics, Instagram's global audience has reached 1 billion users in 2021. On the other side a newcomer TikTok has quickly become one of the most popular platforms in the world in less than two years and a rising platform for influencers. Over the years, these networks have become a powerful platform not only for communication but also for earnings. The business that takes advantage of Instagram and Tiktok has more chances to be popular and profitable. These are platforms for direct communication with potential customers. And with those who have not yet become them. That is why the development of business on social networks has created a huge number of new professions that are becoming more popular every year. This includes the profession of content maker.

The profession of content maker involves the creation of attractive and impressive content for viewers. The first thing that a user notices in any advertisement or business page that he sees on the Internet is a visual image. Working on content as a business is extremely important. Everything that an online user sees on the Internet can attract them, make them visit your page or website, or even become one of their most loyal customers. Contentmakers are indispensable members of the marketing team. Therefore, to distribute content, create a brand, the role of content creator is becoming more necessary than ever. Of course, social media is also about conversations and interaction and not only about sharing content. But your options in social media are very limited if you yourself cannot start the conversations you want to have with the right content. If you do not have great content to build your social media marketing, what will happen is the following:

- People will not follow you, because they don't get anything useful from you.
- People will not help you build your brand and share your posts, because there is nothing to share.
- Your accounts will not grow.
- Your results will not be what you were looking for.
- People will not like what you are doing. They will not follow you. And certainly, will they not help you with spreading the word.

The primary purpose of content marketing is to establish a connection between the audience and a brand, and not just any connection, but one where the audience has sympathy and empathy for the brand. Content has the power to make people feel

passionate about the brand. Mainly because a successful content marketing campaign helps them see that they share the same values.

A compelling Instagram/TikTok strategy includes creating the type of content that won't only make your target audience like it. However, it will also affect them so much; it will make them share your posts and even your brand's products. Make posts that will call to action. This may be amazing for the growth of your brand competitiveness. That's the secret to smart Instagram and TikTok use: to build awareness for your brand, you have to call on your customers to show how your brand means something in their lives through the content you post.

Without content your social media marketing is doomed to fail. Because neither you or anyone else has enough fodder to share in social media and keep you visible. If you do not provide anything worth following you for, how can you expect people to follow you. And if no one shares anything about you in social media – how can you expect to grow. So, the best choice is to understand the impact of quality content as a tool for modern branding and create one of a marketing strategy based on findings that will help in competitiveness management. Because time is ticking and there are millions of users right around the corner who are ready to see what you come up with.

References:

1. Susanna Gebauer. The Importance of Content in Social Media Marketing. 2021. URL: <https://blog.thesocialms.com/the-importance-of-content-in-social-media-marketing>.
2. Nikara Johns. The Great Debate: Instagram vs. TikTok & the Future of Social Media Marketing. 2021. URL: <https://footwearnews.com/2021/business/marketing/instagram-vs-tiktok-social-media-marketing-1203126936>.
3. Kamy Anderson. Why is content so important in social media marketing? 2021. URL: <https://www.godotmedia.com/importance-of-content-social-media-marketing>.
4. Svetlana Shpilyk. Internet as an effective marketing tool of a modern enterprise. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/161834337.pdf>.
5. Tumanov O.O. Statistical evaluation of social media development. URL: http://nasoa.edu.ua/wp-content/uploads/zah/tumanov_avt.pdf.
6. James Orublig. How to Build Your Brand on Instagram. 2021. URL: <https://www.instafollowers.co/blog/how-to-build-your-brand-on-instagram>.
7. Sierra Ducey. Marketing Trends: Instagram vs. TikTok. 2021. URL: <https://digilant.com/blog/featured-blog/marketing-trends-instagram-vs-tiktok>.

PANDEMIC AND DIGITAL MARKETING: INSIGHTS AND IMPACT

The COVID-19 pandemic has affected almost every area of society – employment, education, health issues and practices, home life, relationships, entertainment, business and commerce.

This "new normal" has changed buying patterns and the way products and services are promoted to potential buyers. The pandemic has changed the way businesses operate. More and more companies are moving to digital work.

The impact of digital marketing, which has grown exponentially even before the pandemic, is having more impact than at any time in history. The global pandemic has forced many companies to reevaluate what they can do and offer online.

During the existence of COVID-19, there are several major trends in digital marketing that have managed to amplify the pandemic.

In pre-pandemic times, a significant number of companies did not invest heavily in creating and regularly updating their online space. However, the movement of consumers into the digital space has contributed to the active use of digital marketing tools.

Since personal interaction with customers has become impossible, online ways of communicating with customers have gained popularity. However, in order to avoid the feeling of impersonality and mass character of the client, the concept of personalization is used, using data from Facebook profiles to create a campaign based on the specific interests of consumers.

There has been an increase in the use of artificial intelligence tools such as chatbots. It's connected with their ability to instantly respond to customer requests and round the clock service. Chatbots ease some of the hard work involved in developing marketing strategies and focus more on creating great customer experiences.

During the period 2019-2021, there was a significant increase of active users of such social networks as: TikTok – 38%, Facebook – 19%, Instagram – 16%, Twitter – 8% [1]. Therefore, the creation of content and the promotion of products by companies through social networks has gained immense popularity. Demand for influencer collaborations has increased significantly as consumers see them as more authentic than corporate advertising.

As technology continues to evolve and shape the way we live and work, companies must learn to adapt digital marketing efforts and stay ahead of trends.

References:

1. Social media platforms growth of MAU worldwide 2019-2021. URL: <https://www.statista.com/statistics/1219318/social-media-platforms-growth-of-mau-worldwide/>

2. What is the future of digital marketing and the impact of COVID-19? A Discover Martech virtual event review. URL: <https://diginomica.com/what-future-digital-marketing-and-impact-covid-19-discover-martech-virtual-event-review>

3. COVID-19: Implications for business. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/risk-and-resilience/our-insights/covid-19-implications-for-business>

Yang Jiping

Jiuquan Vocational Technical College
Jiuquan, China

CONTRIBUTION OF DIGITAL TECHNOLOGIES TO THE INTERNATIONALIZATION OF CHINESE EMERGING ENTERPRISES

Thanks to the progress and application of digital technology, more and more Chinese emerging enterprises have started internationalization attempts through cross-border e-commerce mode and made brilliant achievements. This is a new opportunity for Chinese enterprises to try to enter the international market, but also brings new problems.

SHEIN is an international B2C fast fashion cross border e-Commerce platform founded in 2008 by Chris Xu. in Guangzhou, Guangdong China. The company improved on the ultra-fast fashion model by leveraging real-time retail, which quickly turned fashion trends in clothes' collections through its strong digital presence and successful branding campaigns. Using Xu' s SEO expertise, SHEIN experienced a high volume of sales – leaving little time to launch new products. In response, Xu decided to change direction by re imagining SHEIN as a women's clothing brand with its own supply chain in 2014. SHEIN is a company that originated in China, while it has a base in China, this doesn't mean there is some physical store or chain of shops responsible for managing orders. SHEIN began as an online retailer that has occasional pop-up locations internationally. And SHEIN produces the operation and maintenance of distribution in the supply chain. It also produces the operation and maintenance of the distribution of digital IT infrastructure and supply chain.

Based the research on the born-digital (BD) companies This kind of the company can be defined as any product or services company for which all value chain activities are digitalized at inception or soon after [1], of which some serve international customers shortly after establishment [2] and co-create value with their customers and other stakeholders[3]. Like Baker & Nelson's "making do by applying combinations of the resources at hand to new problems and opportunities" and is fundamentally important to BD companies in their efforts to build their internationalization strategies [4] and run their value chain activities because, when coupled with digitalization, it makes solutions to challenges more achievable by making critical resources more obtainable and reducing costs [5].

According to our observation, SHEIN is such a born-digital company. The founder, Chris Xu , who was born in SEO, knows the mystery of digital marketing and can control the supply chain with the help of digital technology, making him a leader in the field of fast fashion clothing[6].

Fast fashion model enabled the stores to operate at a fast turnover by offering a wide variety of inexpensive clothes that changed each week. This is at the core of real-time retail. The experience becomes so fast that in a few days, the cycle from fashion trends picking up to clothes collections; shortens to just a few days! In recent years, SHEIN has acquired multiple fashion rivals to become a truly global presence. The company claims to ship to 220 countries and territories with annual revenue estimated to be \$10 billion. In a way, SHEIN really mastered the digital distribution channels into its business model, to capture or create fashion trends faster, and to easily market them to its millions of shoppers [6].

As a born-digital company SHEIN does not act alone in building and managing their strategies. It depend on internal resources (e.g., financial, knowledge, skills, human) and external participation of various actors (e.g., users/customers, partners, online communities, free lancers/consultants) [3]. Embracing such collaborations helps them to increase value and reduce time and financial resources and to avoid many common pitfalls that traditional (brick-and-mortar) companies encounter when they begin to undertake digitization efforts [7,8].

Although as a cross-border e-commerce platform, SHEIN is still difficult to be defined as an international enterprise in a real sense. In fact, the few overseas return warehouses are out of proportion to the huge sales. The delay of delivery will affect the consumption experience. If the internationalized products lose the foundation of localization, it will be difficult to continue. With the change of business model, SHEIN needs to make in-depth exploration in delivery and customer experience. Comprehensive internationalization and deeper integration into the international market will make it the final destination.

References:

1. Vadana, I.-I.; Torkkeli, L.; Kuivalainen, O.; Saarenketo, S. Digitalization of companies in international entrepreneurship and marketing. *Int. Mark. Rev.* 2019, 37.
2. Monaghan, S.; Tippmann, E.; Coviello, N. Born digitals: Thoughts on their internationalization and a research agenda. *J. Int. Bus. Stud.* 2020, 51.
3. Mingione, M.; Abratt, R. Building a corporate brand in the digital age: Imperatives for transforming born-digital startups into successful corporate brands. *J. Mark. Manag.* 2020, 36.
4. Sarasvathy, S.; Dew, N.; Read, S.; Wiltbank, R. Designing organizations that design environments: Lessons from experimental expertise. *Organ. Sci.*
5. Vanevenhoven, J.; Winkel, D.; Malewicki, D.; Dougan, W.L.; Bronson, J. Varieties of Bricolage and the Process of Entrepreneurship. *N. Engl. J. Entrep.* 2011.
6. SHEIN business model. How SHEIN makes money. URL: <https://bizzbucket.co/SHEIN-business-model-how-SHEIN-makes-money/?msclkid=bfe2a425acd811ec815e29e2ebca7b6a>
7. Iglesias, O.; Landgraf, P.; Ind, N.; Markovic, S.; Koporcic, N. Corporate brand identity co-creation in business-to-business contexts. *Ind. Mark. Manag.* 2020, 85.
8. Mingione, M.; Leoni, L. Blurring B2C and B2B boundaries: Corporate brand value co-creation in B2B2C markets. *J. Mark. Manag.* 2020, 36.

МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ І СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДІЛОВОМУ СПІЛКУВАННІ

Balanchuk Anastasia

West Ukrainian National University
Ternopil

COMMUNICATION BARRIERS IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

The past decades have seen the rapid development of globalization. Consequently, the need for cultural understanding and the desire to know new cultures and worlds intensifies the communicative processes and acquires a systemic character.

Intercultural communication as a particular type of communication involves communication between speakers of different languages and different cultures. This is a process of mutual connection and interaction of representatives of different cultures [2]. Unfortunately, many communication issues with people from other cultures arise from misunderstandings about each other's behavior and wrong expectations, making them draw erroneous conclusions about different cultures [4]. It is impossible to avoid difficulties of this kind immediately. These lead to communication failures and intercultural barriers. According to intercultural communication researchers, the most common list of these barriers includes the following main categories:

Content barriers are problems in understanding the content and meaning of the message sent or received. They are divided in turn into:

- phonetic – the use of elements from other languages and dialects, defects of language and diction, slurred speech, speech disorders, the presence of a significant number of sounds and words-parasites;

- semantic – embedding of different content, use of jargon, etc.;

- stylistic – mismatch of the language style of the communicator (sender) with the content of the message [3;4];

- logical – different logical systems of evidence [1;4].

Individual barriers are problems related to individual thinking or work, which may be determined by physical disabilities, diseases, and issues related to personal communication skills in receiving and transmitting information, which may be determined by the inability to listen and express their opinion;

The next category is socio-cultural barriers. These are different levels of development of social intelligence. They are divided into

- ethical – the mismatch of norms of behavior of the head and subordinate;

- role – interpretation of the message from the position of "manager" or "subordinate";

- barriers of non-authority – the low authority of the communicator [1;4].

Another barrier is a barrier to worldview, which is explained by different views on life.

Interpersonal barriers describe problems of psychological climate, values and negative attitudes of participants in communication, lack of interest of participants in the communication process to each other and to the message, while organizational barriers are presupposed by problems related to the remoteness of the participants in the communication process from each other; with specialization of tasks.

Economic, geographical, and time barriers are connected with time and money resources problems, different locations, and the impact of time on receiving messages.

Problems of channels and means of information dissemination are connected with the congestion of communication channels and the problem of conflict between ways of transmitting information [4].

The primary way to overcome such barriers is to develop intercultural awareness and understanding that all cultures are unique and possess their peculiar values.

References:

1. Бондаренко В. В. Риторика : навч. посіб. / В. В. Бондаренко; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. – 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : ХНАДУ. 2013.

2. Hall, E. T., & Whyte, W. F. (1963). Intercultural Communication: A Guide to Men of Action. *Practical Anthropology*, 10(5), 216–232. <https://doi.org/10.1177/009182966301000504>

3. Verhun L. Native-language interference as a communication barrier in students` academic discourse. Інноваційні процеси економічного та соціальнокультурного розвитку : вітчизняний та зарубіжний досвід : тези доп. XII Міжнар. наук.практ. конф. молод. учених і студ. / редкол. : Л. І. Вергун, Ю. В. Мельник, О. А. Легкий. Тернопіль : THEU. 2019. С. 138-139.

4. Jenifer, Delecta & Delecta, G & Jenifer, G & Raman. (2015). Cross Cultural Communication Barriers in Workplace. 6. 332-335.

Chorna Julia, Batryn Natalia
West Ukrainian National University
Ternopil

INTERNATIONAL COMMUNICATION FOR GLOBAL BUSINESS

Today, connecting with people from different sides of the world is easier than it was a few years ago. International communication is directly affected by globalization and helps to increase business opportunities and remove cultural barriers. Both globalization and global communication have changed the environmental, cultural, political, and economic elements of the world. Chong (2020)

stated that a key concern of modern international businesses is how they can manage communication across borders, especially when using English as a lingua franca [1]. The massive development of international business includes international supply chains, multinational teams, virtual distributed teams, international joint ventures, and mergers. Successful communication in international organizations involves and offers strategies that business English and management trainers can use to improve communication in multinational teams and with clients or partners [1].

Many businesses sell goods around the world. However, different countries and cultures unintentionally create communication problems for business. International business practices help maintain these complex business relationships. Poor communication practices lead to business losses and even international tensions between countries.

The advantages of global communication can be numerous. According to Purba (2021), the most important major benefits for business are the following [3]:

1. More markets to reach: With just a webpage or smartphone, you can expand your market of potential customers to nearly everyone in the world.

2. More suppliers to access: If you can legally import products from a country, every manufacturer there is a potential supplier.

3. More talent to hire: No longer are you limited to the talent pool in your city or town. You can hire remote workers anywhere in the world.

4. More ideas to harness: If someone in Singapore has figured out a better way to make widgets and to sell them to millennials, you can adopt those ideas for your business, provided you know about them (p.4).

However, there are a lot of challenges in International Communication [3].

1. Governmental barriers. Just as governments can restrain global trade with tariffs and embargoes, they can restrict communication to other countries with limited access to the internet.

2. Language barriers. As good as Google Translate may be, the subtleties and nuances of a language and its regional variations are still elusive unless you are fluent in a language.

3. Cultural barriers can also cause significant problems in business communication (p.4).

Thus, the increase in global trade transactions has resulted in integrated cultural exchanges, new cultural partnerships, and unique cultural interactions. According to Rudd, one effect of increasing multicultural interactions is a change in homogenous cultures or, indeed, nations. A new culture of world trade is born. [4, p.154] The author stated that Intercultural communication competency grew out of the interpersonal communication competency research and the contextual distinctiveness of the intercultural interaction is a unique communication competency issue. Communication will be at the forefront of getting and staying at the international negotiation table. However, as the marketplace has advanced and the cultural boundaries have blurred, the reliance on cultural norms to provide the guideposts for behavior is less effective, even, perhaps, completely ineffective. [4, p. 249].

References:

1. Chong, C. S. (2020). Successful international communication. *Training, Language and Culture (Online)*, 4(1), 55-65. <https://doi.org/10.22363/2521-442X-2020-4-1-55-65>
2. McPhail, T. L., & Phipps, S. (2020;2019;). *Global communication: Theories, stakeholders, and trends (Fifth;5th; ed.)*. Wiley Blackwell.
3. Purba, Aldilla Ranita, The Effects of Globalization on International Communication in the World Business (November 8, 2021). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3962731> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3962731>
4. Rudd, J. E., & Lawson, D. R. (2007). *Communicating in global business negotiations: A geocentric approach*. SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781452224824>

Halasa Iryna

West Ukrainian National University
Ternopil

POLITICAL SPEECHES: THE ART OF LANGUAGE MANIPULATION

It is evident that language may have a strong power in contemporary world. It helps to influence people's minds, manipulate their opinions, and provoke their thoughts. Speaking about politics, language is a tool to win elections, demonstrate opposite views on the same issue, and even cause a strong misunderstanding on vital problems.

No need to say that one of the key fields to study in cognitive linguistics is that of figurative language and metaphors usage. Recent studies have been dedicated to this problem in political discourse. Though the term "political discourse" has been treated differently starting from the concepts of human interaction or political rhetoric, key focus has been put to products of the discourse of politics. By that we mean political speeches, election campaigns, reporting political activity in the media, and public statements [2, p.417]

It is interesting that most political speeches have become rather aggressive and negative in their nature. They clearly show what the candidates' priorities are and what they are associated with. In American discourse political leaders often demonstrate that they are concerned with foreign oil, national security and business which they see as all being closely interrelated. That was a vision of John McCain. He wanted people to view him as their friend and as an ally against foreign threats. In his speeches he "metaphorically summoned the future into being by calling onto an undetermined actor to realize his claims and then humbly proposed that leadership was a privilege bestowed by the people" [1, p.85]. The scholars payed attention to McCain's evocation "Let it begin now". They treated it partly as "a command and reminiscent of prayer in religious discourse" [1, p.85]. It is still unclear what the true meaning of this statement was. It can also be treated as a language manipulation. Is it a command of a former officer, or a strong statement of a possible future President of

the country. Also it is still unclear who the agent of the statement is. Anyway, the politician's goal was to secure his position of a representative of a conservative party. The commander-in-chief and a devoutly religious man images were both important to demonstrate his political party preferences [1, p.85].

So, in today's globalized world political speeches become more and more figurative. Political metaphors contain words' ambiguity and dual nature of statements. Sometimes we really doubt if language manipulation was not meant as a double-edged sword to distort the general picture and justify certain actions of the politicians.

References:

1. Kyrala Cadmus. Systemic linguistic analysis of samples from economic speeches by Barack Obama and John McCain. – *Journal of Language and Politics* 9:1. 2010. – P.74–95.

2. Sharifia Farzad. Figurative language in international political discourse. The case of Iran. *Journal of Language and Politics* 8:3. 2009. – P.416–432.

Korostil Maryana

West Ukrainian National University
Ternopil

INTERCULTURAL COMMUNICATION AND DIGITAL TECHNOLOGIES

Growing acquaintance of people with cultures other than their native culture is one of the essential features of present times. The process of globalization helps to understand that communication between different cultural systems is an essential element of the modern world picture. The processes associated with globalization involve regular contact between different cultures in other areas. This situation requires the solution of practical problems and problems of acculturation of the representation of one culture in another cultural community. Intercultural communication remains an issue in the current conditions of the quality of higher education. It contributes to the formation of professional and communicative competence of future professionals. Among foreign and Ukrainian researchers who consider intercultural communication issues are Z. Hasanov, V. Zasluzhenyuk, S. Kucheryan, V. Miroshnychenko, O. Zhornova, S. Nieto, T. Rulker, and others [2].

The term "intercultural communication" refers to exchanging knowledge, ideas, thoughts, and emotions between people from different cultures. In 1972, American scholars Larry Samovar and Richard Porter put forward the first definition of intercultural communication in their book *Intercultural Communication*. According to this definition, intercultural communication is communication in which the sender and recipient belong to different cultures. Intercultural communication is a complex and complex phenomenon that includes separate areas and forms of communication among individuals, groups, and countries belonging to other cultures [1].

An intercultural communication process is a specific form of activity that involves knowledge of foreign languages, material and spiritual culture of others, religion, values, morals, worldviews, etc., which determine the patterns of behavior of communication partners. A combination of these two types of knowledge – language and culture – can ensure effective and fruitful communication and is the basis of effective intercultural communication.

The topic of intercultural communication is interaction at different levels, with different audiences, on a bilateral, multilateral and global basis. The aim of intercultural communication should be to create conditions for the development of constructive dialogue comparable to other cultures.

Modern technologies significantly influenced intercultural and business communication [3, 4]. IT gadgets improve communication. For example, the advent of smart phones has changed business communications. Emails help communicate with the team during videoconferences, exchange documents, etc. In addition, online meetings provide a variety of videoconferencing software. IT tools, smart gadgets, software, and applications help develop projects online in intercultural teams.

References:

1. Галицька М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців. *Освітологічний дискурс*, 2014, № 2 (6), с. 23-32. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/33686839.pdf> (Last accessed 15.03.2022)
2. Боголюбова, Н. М. Міжкультурна комунікація. У 2 ч. Частина 2: підручник для академічного бакалаврату/ Н. М. Боголюбова, Ю. В. Миколаєва. 2016.
3. Wiemoderne IT-Gadgets die Business Intelligence verbessern können. URL: <https://www.affde.com/de/business-it-tools.html> (Last accessed 15.03.2022)
4. Artelt D. Tipps, Trends und Technologien für Geschäfts kommunikation. URL: <https://aixvox.com/geschaeftskommunikation-tipps-trend-und-technologien/> (Last accessed 15.03.2022)

Naumik-Gladka Kateryna

professor, doctor of sciences (economics)

department of tourism, department of international economic relationships

S.Kuznez Kharkiv National University of Economics,

Kharkiv

INTERCULTURAL COMMUNICATION: CONDITIONS OF THE WAR

Problems of intercultural communication were always relevant especially in global term of integration and development of international relationships.

Development of intercultural communication occurs in various areas of human life such as business, traveling, sports, interpersonal contacts, international trade, tourism etc. In addition, the social, political and economic processes that have taken

place in the world in recent years have led to large-scale migration of peoples, their resettlement and mixing. As a result of these processes, more and more people are transcending the cultural barriers that used to separate them. They are forced to get acquainted with foreign cultures, to merge into them. Therefore, in reality, the interaction of cultures is carried out precisely through contacts between individuals.

Thus, intercultural communication is interpersonal communication in a special context, when one participant discovers the cultural difference of another.

It is estimated [1] that between 20,000 and 1 million refugees can arrive in Europe because of the war. The United Nations Refugee Agency (UNHCR) estimated that during the first days of the war 100,000 people have already left their homes inside Ukraine [2]. Also more than 3 901 713 people become refugees and left Ukraine (as of 28 March 2022) [3], only Poland has already received 2,314,623 people [3]. According to the Guardian press [4] 6.5 million Ukrainian people are currently displaced within Ukraine, nearly twice as many as have managed to flee the country; the new figure, which dwarfs the 3.3 million refugees who have entered mainly EU territory, is a big jump on the UN's last estimate of 1.85 million [4]. As a result of that processes there is the main social and psychological problem of the statement of physical and emotional discomfort that occurs when a person encounters a different cultural reality; his/her reaction to the conflict between familiar and new values, norms, events.

Theories of social psychology study stages of social and psychological adaptation of people who change conditions of living or working. According to the main approaches there are stages: stage I – "honeymoon" / euphoria (everybody helps); stage II – alienation (*Local residents often do not understand that a person is experiencing psychological discomfort*); stage III – critical. The stress and shock is at its peak. Some people want to return; stage IV – appearance of an optimistic mood; stage V – acceptance, full adaptation.

The second, third and fourth stages are the most dangerous. Because of them the Ukraine is able to face with the threats of the loss of the health of the nation; the loss of citizens who will decide to ask for the citizenship of other country; culture blur, blending and loss of identity.

References:

1. Ukrinform <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3407883-glava-nimeckih-konservatoriv-poperedzae-pro-mozlivist-novoi-hvili-bizenciv.html>
2. Germany prepares for Ukrainian refugee influx \ <https://www.dw.com/en/germany-prepares-for-ukrainian-refugee-influx/a-60919757>
3. Refugees fleeing Ukraine (since 24 February 2022) \ <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>
4. Guardian press \ <https://www.theguardian.com/world/live/2022/mar/18/russia-ukraine-war-latest-news-biden-to-warn-xi-against-backing-putin-as-russian-military-offensives-falter-live>

ROLE OF LANGUAGE IN POLITICAL DISCOURSE: GENDER ASPECTS

Language plays an extremely important role in everyone's life. Beside a boundary, a name, a flag, or a currency, what makes a country become a respectable and unique nation is its national language. Indeed, national language is a clear indicator that represents the national identity of a country. It is used everywhere: at schools, in official institutions, on the television, radio and in the politics indeed. Moreover, language policy determines a country's identity in the international sphere.

As Bucholtz and Hall put it, in fact, identities are understood to be "in part an outcome of others' perceptions and representations" [1, p.606]. One of the great example of the influence on people via the language and identity presentation, is Margaret Thatcher. She was the longest-serving British Prime Minister of the 20th century and currently the only woman to have held the office. She is one of the most phenomenal woman leaders in the world.

Some observers feel that women and leadership are two different things in terms of gender. In which women refer to feminism while leadership refers to masculinity. According to Holmes, in the society women have a very small opportunity in doing leadership because of their inferior status: if they "do power" women leaders are regarded as unfeminine; if they "do femininity" they are regarded as unfit to lead [5, p.1]. For a woman to succeed in politics, she has to make compromises in the area of gender identity [3, p.199]. Margaret Tetcher "deliberately set out to excel in characteristics that are conventionally attached to men: authority, courage, firmness, determination and the will to succeed" [2, p.87]

Woman leaders, and Margaret Thatcher as well, tend to do different roles when they manage something. They used different language from men in leading. The fact that women are very talkative makes them have to be aware of language they use in communication. That opinion is also supported by Lakoff, who said that women used more polite language because their status is inferior to men and it affects their language [4, p.98]. The language Margaret Thatcher used was mostly in a form of a formal language because she grew up in the politicians' family since her father was politician. Therefore she used formal language since she was young. Based on that finding, it can be concluded that even as a powerful woman leader, Margaret Thatcher occasionally used the female language to speak to her close relatives or close colleagues.

So, politics and language are inseparable. Language provides the opportunity for politicians to explore its verbal communicative resources and manipulate words to suit their intentions. It is the channel for the expression of the candidate's manifesto, superior political thoughts and party's ideologies and it is the tool for translating them into social actions for social change and continuity. Therefore, the place of language

in convincing, mobilizing, persuading and enlightening the citizenry cannot be over emphasized. It is the link to people's hearts.

References:

1. Bucholtz, Mary. Hall, Kira. Identity and interaction: a sociocultural linguistic approach. *In Discourse Studies* 7 (4–5). London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage. – 2005.
2. Charteris-Black, Jonathan. *Politicians and rhetoric: the persuasive power of metaphor*. Basingstoke and New York: Palgrave-MacMillan. – 2005.
3. Douglas M. Ponton. The female political leader. *Journal of Language and Politics* 9:2. – 2010. – P. 195–218.
4. Lakoff, Robin. *Language and Women's Place*. New York: Harper&Row. – 1975.
5. Ni Putu Santi Ashari Rahayu. LANGUAGE OF MARGARET THATCHER "A WOMAN LEADER". *Jurusan Sastra Inggris, Fakultas Sastra dan Budaya, Universitas Udayana*. URL: <https://ojs.unud.ac.id/index.php/sastra/article/view/15590/10389>.
6. Kleshik Sonya. I am my language. Language policy and attitudes towards language in Georgia – *CEU eTD collection, Central European University, department of Political Science*. – 2010.

Verhun Laryssa, Sytnyk Kateryna
West Ukrainian National University
Ternopil

TRANSLATION OF OFFICIAL DOCUMENTS IN THE SPHERE OF DIPLOMACY

It is common knowledge that translation in diplomacy plays a unique role in decision-making in the international arena. Diplomatic translation belongs to the least studied areas of translation due to a relatively closed world of diplomacy [1].

Translation for diplomatic purposes possesses specific peculiar rules and features. It requires the knowledge of terminology and awareness of international events in political, economic, and social spheres. Since world events significantly affect the development of diplomatic vocabulary, the terminology of this field contains elements of political, economic, legal, and other terminological fields.

In recent years, there has been an increasing interest in researching linguistic features of diplomatic documents [1-6]. Diplomatic terminology of the English language constitutes a complex structured system characterized by constant enrichment with the new terms and a considerable number of archaisms and foreign-language assimilated and non-assimilated borrowings [1]. Diplomatic language is often limited by choice of vocabulary. The language of diplomacy is characterized by precision and usage of clichés; Latinisms comprise a particular layer in diplomatic

terminology. The difference between diplomatic and other types of discourse is the presence of rigid language frameworks that limit the choice of linguistic means of expression and determine the functional style.

Translation of official documents constitutes an essential aspect of translation for the sphere of diplomacy. The documents include circular notes, verbal notes, diplomatic letters, communiqués, agreements, memoranda, conventions, etc. Most diplomatic documents are characterized by formality, impersonality, objectivity, as well as standard forms. The latter presupposes that translators should be aware of formal diplomatic documents' stylistic, lexical and grammatical peculiarities. Peculiarities of diplomatic documents at the lexical level are manifested in the use of euphemisms, abbreviations, protocol formulas, and diplomatic terms from the legal, economic, and military spheres.

For the adequate translation of official documents in the sphere of diplomacy, it's important to know standard formats for such correspondence in source and target. In addition, translators should consider differences in forms of salutation, formulas of language etiquette, and clichés typical for diplomatic documents and correspondence, and consider the source and target languages' diplomatic writing styles discrepancies.

References:

1. Кащишин Н. Особливості дискурсу та терміносистеми англомовних дипломатичних документів. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Сер.: Філологічні науки. 2009. № 81 (2) С. 312-316.
2. Куньч З. Особливості дипломатичного мовлення як різновиду офіційно-ділового стилю: Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014. Вип. 26. С. 121-127. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unir_2014_26_22 (Last accessed 10.03.2022.)
3. Adrin Fuentes Luque. An approach to Diplomatic Translation. *Translation journal*. 1999. № 4. P. 35-46.
4. Cremona V.A. *Interpretation and Diplomacy. Language and Diplomacy*. Malta : DiploProjects, 2001.
5. Wyatt Derick (1999). *Rudden and Wyatt's EU Treaties and Legislation*. Oxford University Press.
6. Ying, Y. (2020). A Study of Diplomatic English Translation from the Perspective of Relevance-Adaptation Theory. *2019 International Conference on Humanities, Cultures, Arts and Design (ICHCAD 2019)*. P. 704-709. <https://doi.org/10.25236/ichcad.2019.149>

PECULIARITIES OF TRANSLATION OF SHORT NEWS REPORTS FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN

Media text translation requires extraordinary efforts from the translator since journalistic style should combine the reliability of the data provided and the relative ease of their presentation.

Media texts are characterized by the usage of non-equivalent lexical and grammatical elements, clichéd or idiomatic phrases, and numerous socio-political realities unfamiliar to the general public. Past research on news translation [3, 4] proves this is a complicated issue.

English and Ukrainian short news reports, which belong to the media discourse, have standard and distinctive features. Their similarity is related to the general characteristics of the information news genre. At the same time, differences arise due to the divergent lexical and grammatical attributes of English and Ukrainian and as well as in worldview discrepancy caused by cultural, geographical and other factors.

Peculiarities of translation of Internet media short news reports from English into Ukrainian are presupposed both by the need to adequately reproduce the original content by means of the target language and the need to preserve the pragmatic effect of the news.

Issues in translating such informational messages arise due to the abundance of set expressions, terminology, neologisms, proper names, idioms, realias, unique grammatical constructions in the source language. An additional issue of such translation is news headlines [2].

Translation problems often require a situational approach. Thus, to achieve equivalence between the content of the original and translated texts and to reproduce the original pragmatics of online media news reports, translators should have thorough background knowledge and the ability to properly select means of expression and apply translation transformations.

Genre and linguistic-pragmatic peculiarities of short news reports posted in Internet media have much in common with news in traditional media. They also partially coincide with the characteristics of other elements of the genre system of online media discourse. However, multimedia, hypertextuality, impartiality, and information compression have become unique genre features of short online news reports.

Analysis of the English and Ukrainian short news Internet discourses demonstrates a direct relationship between the number of unique grammatical and lexical units and the complexity of the translation process. Additionally to linguistic knowledge, this type of translation requires thorough background knowledge and skills to achieve full semantic equivalence of the source and target texts.

Transformations play an essential role in the translation process since they help to adapt lexical, grammatical, and stylistic features of English news reports into the norms of the Ukrainian language.

To adapt these features of English texts to the norms of the Ukrainian language and ensure English-Ukrainian translation quality, translators should apply diverse stylistic and lexico-grammatical translation transformations, which contribute to adequate reproduction of the author's communicative intention. For instance, transcoding, loan translation, explication, generalization, descriptive and antonymous translation, as well as permutation, addition, omission, replacements, etc.

References:

1. O'Keeffe A. Media and discourse analysis. In: Gee, J.P., Handford, M. (Eds.), *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. London: Routledge, 2011. P. 441-454.
2. Ono, K. (2003). Translation of news headlines. MTSUMMIT.
3. Rovena Troqe & Francis Marchan. News Translation: Text analysis, fieldwork, survey. In Silvia Hansen-Schirra, Oliver Czulo & Sascha Hofmann (eds.), *Empirical modelling of translation and interpreting*, 277-310. Berlin: Language Science Press.
4. Tsai, C. (2012). Television News Translation in the Era of Market-driven Journalism. *Meta*, 57(4), 1060-1080. URL: <https://doi.org/10.7202/1021233ar> (Last accessed 20.03.2022)

Zvarych Solomia

West Ukrainian National University
Ternopil

IMPACT OF GLOBALIZATION ON CROSS-CULTURAL COMMUNICATION

During the last decades, we have been observing a great impact of globalization on our life. However, the development of this phenomenon started in the 18th-19th century, with the spread of the industrial revolution in different countries since ways of transportation and communication became easier. Also, the occurrence of such processes is connected with the formation of colonial empires. The term globalization was first used by T. Levitt, who published the article "The Globalization of Markets" in *Harvard Business Review* in 1983. The researcher described globalization as the process of merging markets for goods [1].

Depending on the sphere, globalization has different definitions. Economic globalization is the increase of intense economic ties which form global economy. Political globalization means the growth of the worldwide political system. Thus, we can state that globalization is the process of interaction and integration among people, companies, and governments worldwide[2].

Cultural globalization is one of three (others were mentioned above) dimensions of globalization. Everyday life provides such examples. Some cultural aspects like food, religion, or languages like Korean or others are spreading around the world. Today, buying Turkish sweets or learning the Italian language is very easy with the help of the internet.

The next years are likely to demonstrate the acceleration of cultural globalization, probably with more visible trans culturalism with the direction of American (West) culture. However, this is also a field of a possible "battle" [3]. In the future, we can observe a real conflict between West and East cultures.

With the development of cultural globalization, cross-cultural communication has become one of the most crucial studies [4, 5]. It is not a surprise since globalization means diversity of communication.

For instance, an increase in cultural diversity can be currently observed in many cities of Ukraine. People migrate for better conditions of living or studying in Ukrainian universities. The list of reasons could be endless. And all these factors make us learn how to communicate properly with the representatives of different cultures.

The matter is not only in language. Even when both parties speak the same language, cultural differences can still be the reason for misunderstandings. Diplomats know the real importance of basic knowledge of cross-cultural communication. Ethics, gestures, speech tempo, attitude to social status, clothing style – all are important. A mistake, in this case, can be the loss of good relations with the country of residence of the diplomat. And we also can make an association with ordinary life. Without cross-cultural understanding among staff, a company can lose revenues. Thus, cross-cultural communication is a key to good relations between different people.

Unfortunately, nowadays, we see some cons of intercultural communication. The reason is related to one of the disadvantages of globalization. It is the suppression of some minority cultures by the majority. And in this case, cross-cultural communication is a tool for that because some minority cultural groups have to accept the superior culture.

Consequently, in the upcoming years, we will be able to see an increasing amount of research about intercultural communication and its impact on the world; it will be connected with the development of intercultural communications and globalization. Also, now we can see the formation of trans-culturalism and cross-cultural communication will take part in this formation.

References:

1. Levitt, T. (1983). The globalization of markets. *Harvard Business Review*, 61, 92–102. URL: <https://doi.org/3868164> (last accessed 10.02.2022).
2. Globalization. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Globalization> (last accessed 15.02.2022).

3. Рокоча В.В., Одягайло Б.М., Терехов В.І. Геоeкономіка та глобальні стратегії українського бізнесу (антикризовий аспект): навчальний посібник. К.: Університет економіки та права «КРОК». 2017.

4. Matthews, L. C., & Thakkar, B. (2012). The Impact of Globalization on Cross-Cultural Communication. In (Ed.), *Globalization – Education and Management Agendas*. IntechOpen. URL: <https://doi.org/10.5772/45816> (last accessed 10.02.2022).

5. Вергун Л.І. Intercultural communication in international business environment. *Економічні, правові інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в постстабілізаційний період*. 2008. Тернопіль: ТНЕУ, 22-23.

ЗМІСТ

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

<i>Беззубченко Ольга, Захарова Ольга, Ніколенко Тамара</i> ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН СВІТУ.....	3
<i>Гугул Оксана</i> СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ.....	5
<i>Длугопольська Тетяна, Доброводський Дмитро</i> МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	7
<i>Olha Lutsiv</i> IMPACT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS ON UKRAINIAN ECONOMY.....	9
<i>Qin Junyi</i> THEORITICAL FRAMEWORK OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT OF MULTINATIONAL CORPORATIONS.....	11

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

<i>Таргонін Каріна</i> ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	14
---	----

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

<i>Артеменко Олена</i> ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ЕКОНОМЕТРИЧНА ОЦІНКА ЗАЛЕЖНОСТІ.....	16
<i>Бойків Алла</i> ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ COVID-19.....	18
<i>Бублей Галина, Мокій Анатолій, Янович Арсеній</i> КОНКУРЕНТНІ СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКТИВНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	20

<i>Войтенко Олексій</i> ВІЙНА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ІТ-ГАЛУЗЬ.....	22
<i>Гук Діана</i> МОДЕЛІ – ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ.....	24
<i>Дацик Кароліна</i> ОЦІНКА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ.....	25
<i>Дем'янюк Ольга</i> МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА УКРАЇНІ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	27
<i>Івасишин Юлія</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРОЦЕСИ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ.....	29
<i>Ковальчук Анастасія</i> ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	31
<i>Коханський Павло</i> ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНА СКЛАДОВА У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ.....	33
<i>Луців Руслана, Чухній Олег</i> «РОЗУМНА» ЕКОНОМІКА ЯК СКЛАДОВА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ «РОЗУМНИХ» МІСТ.....	35
<i>Мацик Катерина</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС.....	37
<i>Мещерякова Марія</i> РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	38
<i>Олійник Даниїла</i> ЩОДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ СТАНОВЛЯТЬ ОСНОВУ ІНДУСТРІЇ 4.0.....	40
<i>Павлюк Марія</i> ПІДХОДИ ДО ПИТАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	43
<i>Сагайдак Уляна, Кружілька Іван</i> РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ.....	45

<i>Сікорський Олексій</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ.....	47
<i>Сивак Олег, Строгуш Олег</i> РОЗВИТОК ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ.....	49
<i>Тихненко Даниїл</i> МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	51
<i>Mangu Kamara</i> GLOBAL CHALLENGES OF AGRIBUSINESS UNDER UKRAINE WAR RISK.....	53
<i>Molchanova Ellana</i> FORMATION OF THE SYSTEM OF INCLUSIVE EDUCATION AT THE TRANSITION STAGE: SCHOOL-UNIVERSITY.....	55
<i>Rivilis Igor</i> WASTE MANAGEMENT STRATEGY OF UKRAINE.....	56
<i>Tulai Oksana, Nytko Sviatoslav</i> IMPLEMENTATION OF THE BRITISH EXPERIENCE IN THE UKRAINIAN HEALTH CARE FINANCING SYSTEM: MONITORING AND PROSPECTS.....	58

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ У XXI СТОЛІТТІ

<i>Антонюк Дмитро, Антонюк Катерина, Левада Вікторія</i> ІНТЕГРАЦІЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДПРИЄМНИЦТВА КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	61
<i>Бенч Оксана</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	62
<i>Боднар Світлана</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	64
<i>Божагора Андріана</i> ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РІВЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ.....	66
<i>Бохан Аліна</i> ЕКОНОМІЗАЦІЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ТА КОНСУЛЬСЬКОЇ СЛУЖБИ.....	69

<i>Бочарова Юлія, Іщенко Олександр</i> АСИМЕТРИЧНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ЄС.....	71
<i>Булатова Олена Валеріївна, Марена Тетяна Василівна, Чентуков Юрій Ілліч</i> ОСВІТНЯ СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ.....	73
<i>Войцехівський Олександр</i> ТОРГІВЕЛЬНІ ВІЙНИ США ТА КИТАЮ.....	75
<i>Вишневіська Єлизавета, Сохацька Олена</i> СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ.....	78
<i>Дармограй Юрій</i> ВПЛИВ COVID-19 НА ГЛОБАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ.....	80
<i>Живко Максим, Запужляк Віталій</i> ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ: ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ВИМІРИ.....	82
<i>Зварич Роман</i> ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЛАНДШАФТУ.....	84
<i>Івасишин Юля</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРОЦЕСИ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ.....	86
<i>Ігнат'єва Олена</i> ОСОБЛИВОСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ПРИКЛАДІ ГРЕЦІЇ.....	89
<i>Казьмерчук Вікторія</i> ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ.....	91
<i>Качуровська Олена</i> ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ В КРАЇНАХ ЄС.....	92
<i>Кунинець Анастасія</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄВРОПІ.....	94
<i>Кравчук Наталія, Іващук Олег</i> ЕКОНОМІЧНА ДІПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	96
<i>Литвин Діана</i> ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНО СТІЙКОГО ТУРИЗМУ В НОРВЕГІЇ.....	99
<i>Мамчур Вікторія</i> POLEXIT: МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ ДЛЯ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ.....	101

<i>Масна Ольга</i> ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ» КРАЇН ЄС.....	103
<i>Матвійко Діана</i> ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ.....	105
<i>Мельник Катерина</i> МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	108
<i>Нікітюк Вікторія</i> ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА ПРОБЛЕМУ БІДНОСТІ.....	110
<i>Омран Хоссейн Зонфалі</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНДЕКСУ КОМПЛІМЕНТАРНОСТІ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ.....	111
<i>Приймак Яна</i> ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ НА ЕКОНОМІКУ СВІТУ.....	113
<i>Приймич Андрій</i> ТОРГОВЕЛЬНІ СУПЕРЕЧКИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН СУЧАСНОСТІ.....	115
<i>Птаценко Олена</i> ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА В ХХІ СТОЛІТТІ: ЗАГРОЗА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ТЕРОРИЗМ.....	116
<i>Сохацька Олена, Сохацький Олександр</i> ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ЄС З РОСІЄЮ НАПЕРЕДОДНІ ЇЇ ШИРОКОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ.....	118
<i>Сиротюк Дмитро</i> ОФШОРНІ ЗОНИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ.....	120
<i>Хаджинов Ілля</i> КРУГОВІ БІЗНЕС-МОДЕЛІ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ БІЗНЕС ПРАКТИЦІ.....	122
<i>Черніченко Геннадій, Мітюшкіна Христина, Балабанова Наталя</i> РЕСУРСНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН.....	124
<i>Шманько Софія</i> ТАНЦЮВАЛЬНА ІНДУСТРІЯ ЯК ОДНА ІЗ ПЕРСПЕКТИВНИХ СФЕР КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	126
<i>Югова Тетяна, Гомотюк Вікторія</i> ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН.....	128

<i>Buchynska Viktoriia</i> THE IMPACT OF THE PANDEMIC ON THE POVERTY RATE OF THE EU COUNTRIES.....	129
<i>Dluhopolska Tetiana, Klymko Lubov</i> DIGITALIZATION AS A NEW REALITY OF THE MODERN ECONOMY.....	131
<i>Dluhopolskyi Oleksandr, Kishko Nazarii</i> SUSTAINABILITY OF CHINA'S AUTOMOTIVE SECTOR.....	132
<i>Kozlovskiy Serhii, Nepytyaliuk Anton</i> DEMOGRAPHIC SUSTAINABILITY AND ECONOMIC GROWTH.....	134
<i>Kovalchuk Yulia, Khominets Vladyslava</i> BREXIT AND ITS MAIN CONSEQUENCES FOR GREAT BRITAIN.....	135
<i>Kovtoniuk Kateryna</i> THE ROLE OF DIGITALIZATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....	137
<i>Pytura Juliana</i> THE IMPLICATIONS OF BREXIT FOR THE UK AND THE EU.....	138
<i>Shymuda Olena</i> THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON ECONOMIC INEQUALITY.....	140
<i>Virkovska Anastasiya, Karp Iryna</i> ENVIRONMENTALISM AND ECONOMIC DEVELOPMENT: THE INTERCONNECTION PROBLEMS.....	142
<i>Voinarovska Marta, Belz Anastasiia</i> THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE PROBLEM OF POVERTY.....	143
<i>WuQi</i> NATURE OF ECONOMIC INEQUALITY AS AN IMPERATIVE FOR THE FORMATION OF SOCIAL STRATIFICATION OF THE POPULATION.....	145
<i>Wang Yongshun</i> ONE BELT ONE ROAD AS GLOBAL INCLUSIVE GROWTH STRATEGY OF PRC.....	146
<i>Wei Linhai</i> INTERNATIONAL TRADE OF PRC AND ITS PLACE IN ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY.....	148
<i>Yakovenko Martin</i> BENEFITING FROM AIDING OTHER COUNTRIES AND POSSIBILITY OF POLAND'S POLITICAL RISE AFTER HELPING UKRAINE.....	149

<i>Zeng Wangming</i> THE IMPACT OF THE CORONAVIRUS OUTBREAK ON THE WORLD'S INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS.....	151
<i>Zielińska Anetta</i> PRAKTYCZNE ZASTOSOWANIE LOGISTYKI ZWROTNEJ NA PRZYKŁADZIE UPCYKLINGU.....	153
<i>Zou Zhigang, Sokhatska Olena</i> GREEN DEVELOPMENT CHINA: OPPORTUNITIES AND PROSPECTS.....	155

НОВІТНІ ПІДХОДИ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ

<i>Болквадзе Наталія</i> ОСОБИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ INCOTERMS 2020 В МЕНЕДЖМЕНТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	157
<i>Болквадзе Наталія, Лібич Ірина</i> УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ.....	159
<i>Бик Яна, Братко Олександра</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	160
<i>Верес Нікіта, Мигаль Оксана</i> НЕСТАНДАРТНІ МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ЗАРУБІЖНИХ РИНКАХ.....	162
<i>Вітишин Ольга, Мигаль Оксана</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ.....	163
<i>Демків Юрій, Братко Олександра</i> ВПЛИВ КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ УСПІХУ НА РОЗВИТОК КОМПАНІЙ.....	165
<i>Длугопольська Тетяна</i> СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ: СУТНІСТЬ, РОЛЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	166
<i>Галько Оксана</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	168
<i>Кондрашова Дар'я</i> РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В СФЕРІ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ.....	170

<i>Корінь Руслан</i> ЛІДЕРСТВО ТА КЕРІВНИЦТВО В УПРАВЛІНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ СУЧАСНИХ КОМПАНІЙ.....	172
<i>Решетник Камілла</i> ЦИФРОВИЙ МАРКЕТИНГ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ.....	175
<i>Саламон Інна, Братко Олександра</i> КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГ ЯК СТРАТЕГІЯ ПРОСУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ.....	177
<i>Чернега Людмила</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕКРУТИНГУ ПЕРСОНАЛУ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	178
<i>Aleeya Alimohammed, Batryn Natalia</i> IMPACT OF MOTIVATION ON ORGANIZATIONAL PERFORMANCE.....	180
<i>Batryn Natalia</i> CASE STUDIES: PANDEMIC LEADERSHIP AND PANDEMIC MOTIVATION.....	181
<i>Bozhahora Andriana, Batryn Natalia</i> ORGANIZATIONAL STRUCTURE AND ITS IMPACT ON ORGANIZATIONAL PERFORMANCE.....	183
<i>Buchynska Tetiana</i> THE IMPACT OF CULTURE ON THE GLOBAL MARKETING STRATEGY.....	185
<i>Herasymchuk Oleh, Batryn Natalia</i> ROLE OF MOTIVATION IN ORGANIZATION.....	187
<i>Motyka Zoriana</i> BRAND IDENTITY DURING A WAR: WHAT IS IT GOOD FOR?.....	188
<i>Myhal Oksana</i> CURRENT TRENDS IN BRANDING.....	190
<i>Rysak Maksym, Batryn Natalia</i> SCIENTIFIC MANAGEMENT AND MODERN MANAGERIAL DILEMMAS.....	192
<i>Siddharth</i> IMPACT OF COVID-19 & ONGOING WAR ON CONSUMER BEHAVIOUR & ECONOMY OF UKRAINE.....	193
<i>Zhu Lihong</i> THE IMPACT OF FISCAL POLICY ON SMALL AND MICRO ENTERPRISES UNDER GLOBAL ECONOMIC CRISIS.....	194
<i>Zhukovska Alina</i> INCLUSIVE VECTOR OF PUBLIC MANAGEMENT.....	195

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕНЕДЖМЕНТІ ТА МАРКЕТИНГУ

<i>Болквадзе Наталія, Місєвич Глеб</i> ОСОБЛИВОСТІ КІБЕРСПОРТУ В ХХІ СТОЛІТТІ.....	197
<i>Висоцький Олександр</i> ЦИФРОВИЙ МАРКЕТИНГ – ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТНК.....	199
<i>Мазур Наталія</i> СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ.....	201
<i>Маціпура Матвій, Сивак Тарас</i> NFT ЯК ТЕХНОЛОГІЯ МАЙБУТНЬОГО.....	203
<i>Степаник Альона, Решетник Камілла</i> РРА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ БАНКУ.....	206
<i>Шухманн Вадим</i> СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ІТ ГАЛУЗІ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ.....	208
<i>Didukh Anastasiia</i> INSTAGRAM/TIKTOK – CONTENTMAKING AS A TOOL FOR MODERN BRANDING AND COMPETITIVENESS MANAGEMENT.....	210
<i>Homotiuk Viktoriia</i> PANDEMIC AND DIGITAL MARKETING: INSIGHTS AND IMPACT.....	212
<i>Yang Jiping</i> CONTRIBUTION OF DIGITAL TECHNOLOGIES TO THE INTERNATIONALIZATION OF CHINESE EMERGING ENTERPRISES.....	213

МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ І СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДІЛОВОМУ СПІЛКУВАННІ

<i>Balanchuk Anastasia</i> COMMUNICATION BARRIERS IN INTERCULTURAL COMMUNICATION.....	215
<i>Chorna Julia, Batryn Natalia</i> INTERNATIONAL COMMUNICATION FOR GLOBAL BUSINESS.....	216
<i>Halasa Iryna</i> POLITICAL SPEECHES: THE ART OF LANGUAGE MANIPULATION.....	218

<i>Korostil Maryana</i>	
INTERCULTURAL COMMUNICATION AND DIGITAL TECHNOLOGIES.....	219
<i>Naumik-Gladka Kateryna</i>	
INTERCULTURAL COMMUNICATION: CONDITIONS OF THE WAR.....	220
<i>Sushko Aliona</i>	
ROLE OF LANGUAGE IN POLITICAL DISCOURSE: GENDER ASPECTS.....	222
<i>Verhun Laryssa, Sytnyk Kateryna</i>	
TRANSLATION OF OFFICIAL DOCUMENTS IN THE SPHERE OF DIPLOMACY.....	223
<i>Verhun Laryssa</i>	
PECULIARITIES OF TRANSLATION OF SHORT NEWS REPORTS FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN.....	225
<i>Zvarych Solomia</i>	
IMPACT OF GLOBALIZATION ON CROSS-CULTURAL COMMUNICATION.....	226

Наукове видання

Тези доповідей

***XV Міжнародної науково-практичної конференції
молодих учених і студентів***

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІЧНОГО
ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ:
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД»**

29-30 березня 2022 року

За загальною редакцією
проф. Крисоватого А.І., проф. Зварича Р.Є.

Редакційна колегія:

Батрин Н.В., к.ф.н., доцент
Болквадзе Н.І., к.е.н., доцент
Бучинська Т.В., к.е.н., доцент
Войтенко О.М., к.е.н., доцент
Вергун Л.І., к.ф.н., доцент
Галаса І.С., к.ф.н., доцент
Гомотюк В.О., к.е.н., доцент
Дем'янюк О.Б. к.е.н., доцент
Длугопольська Т.І., к.е.н., доцент
Мигаль О.Ф., к.е.н., доцент
Сохацька О.М., д.е.н., професор
Сохацький О.Ю., к.е.н., ст. викладач

Підписано до друку 21.01.2022 р.
Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,35.

Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*

